KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

KORUMA BAĞLAMINDA ÇAĞDAŞ EK

DOKTORA TEZİ

Oğuz KIRCI

EKİM 2023
TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

KORUMA BAĞLAMINDA ÇAĞDAŞ EK

Oğuz KIRCI
ORCID : - - -

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünce
"DOKTOR (MİMARLIK)"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 31 / 08 /2023
Tezin Savunma Tarihi : 04 / 10 /2023

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Süleyman ÖZGEN
ORCID : - - -

Trabzon 2023

ÖNSÖZ

"Koruma Bağlamında Çağdaş Ek" başlıklı bu tez çalışması, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında danışmanım olmayı kabul ettiği günden itibaren tecrübelerinden faydalandığım, akademik hayatta yol göstericim olan ve çalışmamın başından sonuna kadar değerli katkılarını güler yüzüyle paylaşıp motivasyonumu arttıran değerli danışman hocam Doç. Dr. Süleyman ÖZGEN'e sonsuz teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Tez izleme komitesinde yer alan, fikirleriyle ve tecrübeleriyle yol gösteren değerli hocalarım Prof. Dr. Cenap SANCAR ve Doç. Dr. Murat TUTKUN'a,

Akademik hayatta çalışmalarıma destek veren ve kendilerinden çok şey öğrendiğim Doç. Dr. Fulya ÜSTÜN DEMİRKAYA ve Doç. Dr. Serap DURMUŞ ÖZTÜRK'e,

Destekleri ile her zaman yanımda olduklarını hissettiren canım dostlarım, Melis YAZICI, Osman Tuğrul BAKİ, Yeşim GÖRMÜŞ ve Güray Yusuf BAŞ'a,

Bu süreçte her zaman yanımda olup benden maddi manevi her türlü desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, öğrenim hayatım boyunca benim için büyük fedakârlıklarda bulunan annem Fatma KIRCI, babam Hasan KIRCI, ablam Hilal KIRCI KORKMAZ ve abim Ali Kemal KIRCI'ya sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak tez çalışması sırasında karşılaştığım problemlerin çözümünde göstermiş olduğum azim ve kararlılık için kendime de teşekkürü borç bilirim. Bu çalışmanın bilime, bölgemize ve ülkemize yararlı olmasını dilerim.

Oğuz KIRCI

Trabzon 2023

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Doktora Tezi olarak sunduğum "Koruma Bağlamında Çağdaş Ek" başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Süleyman ÖZGEN sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 04/10/2023

Oğuz KIRCI

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ IV
İÇİNDEKİLER V
ÖZET VII
SUMMARY VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ IX
TABLOLAR DİZİNİ X
SEMBOLLER VE KISALTMALAR DİZİNİ XII
1. GENEL BİLGİLER 1
1.1. Giriş 1
1.2. Konu ile İlgili Daha Önce Yapılmış Çalışmalar 3
1.3. Kapsam ve Amaç 7
1.4. Araştırma Modeli ve Yöntem 8
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR 11
2.1. Koruma Kavramının Gelişimi ve Avrupa'da Koruma Yasaları 11
2.1.1. Almanya'nın Koruma Yasası 13
2.1.2. İngiltere'nin Koruma Yasası 14
2.1.3. İspanya'nın Koruma Yasası 15
2.1.4. İtalya'nın Koruma Yasası 16
2.2. Türkiye'de Koruma Kavramının Gelişimi ve Koruma Yasaları 17
2.3. Restorasyon Bağlamında Çağdaş Ek 18
2.4. Türkiye'nin ve Avrupa'nın Üye Olduğu Uluslararası Koruma Kurumları 20
2.4.1. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) 21
2.4.2. ICOM (Uluslararası Müzeler Konseyi) 21
2.4.3. COE (Council Of Europe / Avrupa Konseyi) 22
2.4.4. ICCROM (Uluslararası Kültürel Varlıkların Korunması ve Restorasyonunun İncelenmesi Merkezi) 22
2.4.5. ICOMOS (Uluslararası Sitler ve Anıtlar Konseyi) 23
2.4.6. TICCIH (Uluslararası Endüstriyel Mirasın Korunması Komitesi) 23
2.5. Uluslararası Koruma Kurumlarının Oluşturduğu Yasal Düzenlemeler 24

2.6. Uluslararası Koruma Kurumlarının Oluşturduğu Yasal Düzenlemelerde Çağdaş Ek 29
2.7. Matris Sistemin Kriterlerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi 30
2.7.1. Yasal Düzenlemelerde Çağdaş Ek Kararları 31
2.7.2. Bulanık Mantık (Fuzzy Logic) Yöntemi ve Özellikleri 41
2.8. Matris Sistemin Oluşturulması 46
2.9. Matris Sistem İçin Bulanık Mantık Yönteminin Oluşturulması 55
2.10. Matris Sistem İçin Çağdaş Eke Sahip Yapılarının Belirlenmesi 57
2.10.1. Avrupa'da Çağdaş Ek ile Restore Edilen Müze Yapılarının Belirlenmesi 58
2.10.2. Türkiye'de Çağdaş Ek ile Restore Edilen Müze Yapılarının Belirlenmesi 66
2.11. Matris Sistemle Birlikte Projelerin Uzmanlara Gönderilmesi 73
3. BULGULAR VE TARTIŞMA 87
3.1. Avrupa'daki ve Türkiye'deki Seçilen Projeler Hakkında Elde Edilen Genel Bulgular 87
3.2. Avrupa'daki ve Türkiye'deki Seçilen Müzelerin Matris Sistemle Bulanık Mantık İncelenmesi 90
3.2.1. Matris Sistemin Uzmanlara Gönderilmesi ve Katılımcı Sayısı 90
3.2.2. Matris Sisteme Verilen Cevapların Bulanık Mantık Verileri 91
4. SONUÇLAR 103
5. ÖNERİLER 108
6. KAYNAKLAR 109
7. EKLER 118
ÖZGEÇMİŞ

Doktora Tezi

ÖZET

KORUMA BAĞLAMINDA ÇAĞDAŞ EK

Oğuz KIRCI

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Süleyman ÖZGEN
2023, 117 Sayfa, 61 Sayfa Ek

Mimari koruma bağlamında kültürel değerlere sahip eserlere restorasyonlar yapılmaktadır. Bazı restorasyonlarda çağdaş ek uygulamaları görülmektedir. Devletlerin koruma yasalarında çağdaş ekler hakkında net ifadeler bulunmamaktadır. Bu nedenle, uluslararası koruma kurumlarının ortaya koyduğu yasal düzenlemelerde çağdaş ek uygulamasını ele alan kavramlar saptanmıştır. Bu kavramlar kategoriler altında toplanarak çağdaş eklerin incelenebilmesi için matris sistem oluşturulmuştur. Türkiye ve Avrupa coğrafi ve stratejik konum bağlamında etkileşim içerisindedir. Bundan dolayı Avrupa'dan ve Türkiye'den çağdaş eke sahip yapılar belirlenmiş ve yapıların kimlik tabloları oluşturulmuştur. Matris sistemler ve yapıların kimlik tabloları uzmanlara gönderilerek uzmanların matris sistemdeki soruları yasal düzenlemelerin önermeleri doğrultusunda cevaplamaları istenmiştir. Cevaplar bulanık mantıkla değerlendirilmiştir. Dünya'da gelecek zamanlarda yapılacak çağdaş ek uygulamalarının tarihi yapılara zarar vermesi engellemek için yasal düzenlemeleri ele alan matris sistem ve bulanık mantıkla geliştirilebilir bir yöntem oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mimarlık, Koruma, Restorasyon, Çağdaş Ek, Yasal Düzenlemeler, Matris Sistem, Bulanık Mantık.

PhD. Thesis

SUMMARY

CONTEMPORARY ADDITION IN THE CONTEXT OF CONSERVATION

Oğuz KIRCI

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Architecture Graduate Program
Supervisor: Assoc. Prof. Süleyman ÖZGEN
2023, 117 Pages, 61 Pages Appendix

In the context of architectural conservation, restorations are made to works with cultural values. Contemporary additional applications can be seen in some restorations. There are no clear statements about contemporary additions in the conservation laws of the states. For this reason, the concepts that deal with the contemporary addition application in the legal regulations put forward by the international conservation institutions have been determined. These concepts were gathered under categories and a matrix system was created in order to examine contemporary additions. Türkiye and Europe interact in the context of geographical and strategic location. Therefore, buildings with contemporary additions from Europe and Turkey were determined and identity tables of the buildings were created. Identity tables of matrix systems and structures were sent to the experts and they were asked to answer the questions in the matrix system in line with the recommendations of the legal regulations. The answers were evaluated using fuzzy logic. A method that can be developed with a matrix system and fuzzy logic, which deals with legal regulations, has been created in order to prevent the contemporary additional applications to be made in the future in the world from damaging historical structures.

Key Words: Architecture, Conservation, Restoration, Contemporary Addition, Legal Regulations, Matrix System, Fuzzy Logic.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. Üyelik fonksiyonunu oluşturan üç kısım 42

Şekil 2. MATLAB 2018 programı içerisinde yer alan Fuzzy Logic Designer penceresi görünümü; (a) girdiler ve çıktılar, (b) girdiler üyelik fonksiyonları, (c) çıktılar üyelik fonksiyonları..... 56

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. Tez yöntem şeması 10
Tablo 2. Uluslararası koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemeler 24
Tablo 3. Uluslararası koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerde çağdaş ek ile ilgili maddeler bulunduran yasal düzenlemeler 29
Tablo 4. Çağdaş ek ile ilgili maddeler içeren yasal düzenlemelerdeki kavramlar 39
Tablo 5. Uluslararası koruma kurumlarının yasal düzenlemelerine göre oluşturulan matris sistem 52
Tablo 6. Taşıyıcı sistem ve teknikler için oluşturulan 25 kural 57
Tablo 7. Avrupa'da yer alan çağdaş ek uygulamasının görüldüğü müze yapıları 58
Tablo 8. Avrupa'dan seçilen müze yapıları 60
Tablo 9. Avrupa'dan seçilen projelerin kimlik tabloları ve genel bilgiler 61
Tablo 10. Türkiye'de yer alan çağdaş ek uygulamasının görüldüğü müze yapıları 66
Tablo 11. Türkiye'den seçilen müze yapıları 67
Tablo 12. Türkiye'den seçilen müze yapıların kimlik tabloları ve genel bilgiler 68
Tablo 13. Stedelijk Museum'un matris sistem üzerindeki görünümü 74
Tablo 14. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Tasarım Akımı ve Yaklaşımı Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü 78
Tablo 15. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Malzeme Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü 79
Tablo 16. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Tarihi Çevre ve Dönem Ekleri Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü 80
Tablo 17. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Mekan ve Mekan Organizasyonu Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü 81
Tablo 18. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Form ve Cephe Karakteristliği Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü 82
Tablo 19. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un İşlev Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü 83
Tablo 20. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Taşıyıcı Sistem ve Teknikler Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü 84
Tablo 21. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Geri Döndürülebilirlik Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü 85
Tablo 22. Seçilen projelerdeki kültürel miras değeri taşıyan yapıların ilk işlevleri 87
Tablo 23. Seçilen projelerdeki kültürel miras değeri taşıyan yapılara uygulanan çağdaş eklerin kullanım amaçları 88

Tablo 24. Seçilen projelerdeki kültürel miras değeri taşıyan yapıların özgün malzemeleri 89
Tablo 25. Seçilen projelerdeki kültürel miras değeri taşıyan yapılara uygulanan çağdaş eklerin malzemeleri 90
Tablo 26. Matris sistemde değerlendirilen projelerin bulanık mantık modelinden elde edilen değer aralıkları 92
Tablo 27. Matris sistemde değerlendirilen projelerin bulanık mantık modelinden elde edilen değerleri 93
Tablo 28. Bulanık mantık modelinden elde edilen değerler sonucunda tüm kategorilere göre projelerin sıralaması 97
Tablo 29. Bulanık mantık modelinden elde edilen değerler sonucunda kategorilerin ve projelerin aritmetik ortalaması 99

SEMBOLLER VE KISALTMALAR DİZİNİ

COE	: Council of Europe (Avrupa Konseyi)
COVID-19	: Coronavirus disease (Koronavirüs hastalığı)
KTVKK	: Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
ICCROM	: The International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (Uluslararası Kültürel Varlıkların Korunması ve Restorasyonunun İncelenmesi Merkezi)
ICOM	: International Council of Museums (Uluslararası Müzeler Konseyi)
ICOMOS	: International Council on Monuments and Sites (Uluslararası Sitler ve Anıtlar Konseyi)
MATLAB	: Matrix Laboratory
TICCIH	: The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage (Uluslararası Endüstriyel Mirasın Korunması Komitesi)
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Koruma kavramı, kültürel bakımdan miras değeri olan tarihi yapıların, değerlerin veya kent bileşenlerinin yaşamlarını sürdürebilmeleri sağlamak için alınması gereken önlemler şeklinde tanımlanabilmektedir.

Dünya'daki ilk koruma uygulamaları, yönetim ve dini yapılarda görülmektedir. Bu yapıların korunması temsil ettikleri gücün etkisini artırmanın yanı sıra yapılarda meydana gelen doğal ve fiziksel eskimeleri önlemek amacı taşımaktadır (Çelik ve Yazgan, 2007). Koruma kavramının toplum kültüründe önem kazanması çok eskilere uzanmadığı görülmektedir fakat Panteon, Ayasofya, Kubbet-Es-Sahra, İse Tapınağı vb. gibi yapıların günümüze ulaşması insanların koruma çabalarıyla birlikte olduğu söylenebilmektedir (Kuban, 2000).

19.yy öncesinde kullanılan yapılara restorasyon yapılmadığı ve bu yapıların tamir edildikleri görülürken korunması gereken bazı yapılarada mimarların tamamen özgür bir şekilde yanaşabilecekleri bir hammadde olarak baktıkları anlaşılmaktadır (Kuban, 2000). 19.yy'da yaşamış olan Fransız Eugène Viollet-le-Duc'ün ortaya koymuş olduğu 'üslup birliğine varış' düşüncesi ile yaptığı restorasyon uygulamaları koruma bağlamındaki ilk adımlardır (Çelik ve Yazgan, 2007). Viollet-le-Duc'ün uyguladığı ve düşündüğü koruma yöntemleri ilerleyen zamanlarda eleştirilmeye başlamış ve bu yöntem ve düşüncelere karşı çıkan John Ruskin 'romantik akım' yöntemi oluşturmuştur (Kaderli, 2014). Ruskin'in önerdiği 'romantik akım' yöntemine göre, tarihi yapıların bir belge niteliğinde korunması gerektiği ve bu nedenle tarihi yapıya müdahalede bulunmayarak tarihi yapının ömrünü yavaş yavaş doğal koşullarla tamamlayarak yok olmasını fikrini savunmaktadır (Kuban, 2000). 19.yy'ın sonlarına doğru Camillio Boito'nun fikirleri çağdaş koruma kavramının temellerini atmıştır (Binan, 1999). 20.yy'nın başında ortaya çıkan Gustavo Giovannoni ve Ambrogio Annoi bilimsel restorasyon kuramının sözcüleri olarak görülmektedir. Giovannoni, restorasyon uygulamasının temeli olan belge araştırması, konstrüksiyon ve üslup analizleri, rölöve ve restitüsyon çalışmaları gibi araştırmaların ve incelemelerin düzenli bir sistem içerisinde yapılmasının gerekli olduğunu ortaya koymuştur (Çelik ve Yazgan, 2007; Kuban, 2000).

Aynı yüzyılda yer almış korumacı mimarlardan, sanatçılardan ve uzmanlardan sonra tek bir fikrin geliştirilmesi için 1931'de Atina'da mimarların, sanatçıların ve uzmanların katıldığı Uluslararası Modern Mimarlar Konferansı düzenlenmiştir. Bu konferansla birlikte uzmanlar, tüm Dünya'da geçerli olabilecek restorasyon ilkelerinin temellerini belirlemişlerdir ve bu ilkeleri Restorasyon Tüzüğü'nü (Carta Del Restauro) adı altında toplamışlardır (Kuban, 2000; Kaderli, 2014).

Avrupa'daki şehirlerde yer alan tarihi yapılar II. Dünya Savaşından dolayı büyük zarar görmüştür. Bu nedenle tarihi yapıların onarılması ve korunmasıyla ilgili yapılması gerekenleri belirleyebilmek ve kararlar alabilmek için uzmanlar 1964'te Venedik'te bir araya gelmiştir. İkinci Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresinde alınan kararlar Venedik Tüzüğü adı altında toplanmıştır. Venedik Tüzüğü'nde, 1931'de kabul edilen Restorasyon Tüzüğü kararlarının, yıllar içerisinde ortaya çıkan bazı durumlarda eksik kalan noktalar belirlenmiş ve yeni kararlarla bu eksikliklerde giderilmeye çalışılmıştır (URL-1, 2017).

Venedik Tüzüğünden sonraki yıllarda da farklı devletlerden gelen uzmanlar tüm ülkelerde geçerli olabilecek veya yerel boyutlarda olabilecek farklı yasal düzenlemeler oluşturmaya devam etmişlerdir. SPLIT Bildirgesi (1971), Mimari Mirasın Avrupa Şartı (1975), Nairobi Tavsiyesi (1976), Dresden'in "Savaşla Yok Edilen Anıtların Yeniden İnşası" Üzerine Deklarasyonu (1982), Roma Bildirgesi (1983), Washington Tüzüğü (1987), Valetta İlkeleri (2011) vb. yasal düzenlemeler önceki yasal düzenlemelere de atıfta bulunarak önceki yasal düzenlemelerin eksikliklerini gidermeye çalışmıştır.

Türkiye'de koruma yaklaşımı iki döneme ayrılmaktadır. İlk dönem olan Osmanlı İmparatorluğu döneminde taşınır kültür varlıklarının korunmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Türkiye'deki koruma dönemlerinin ikinci dönemi olarak görülen Cumhuriyet döneminde ise Osmanlı İmparatorluğu döneminde görülen taşınır kültür varlıklarının korunmasının yanında taşınmaz kültür varlıklarının da korunduğu görülmektedir. Daha sonraki yıllarda uzmanların ortaya koyduğu yasal düzenlemeleri benimseyerek kültürel miras değeri taşıyan yapıların korunmasına yönelik koruma yasaları çıkartılmıştır (Çelik ve Yazgan, 2007; Kaderli, 2014).

Kültür varlıklarını korumanın alt başlıklarından olan restorasyon kavramı, aslına uygun olarak onarmadır. Tarihi yapıların restore edilmesinin sebebi tarihi yapıyı en iyi şekilde korumaktır fakat tarihi yapının korunmasının en iyi yolu restorasyon sonrasında yapının kullanılmasını sağlamaktır. Tarihi yapı öncelikli olarak ilk yapılış amacıyla

kullanılmalıdır fakat günümüz şartlarında ilk yapılış amacıyla kullanılamayacaksa, yeni işlevler önerilmelidir. Tarihi yapılara yeni işlevler verilirken bazı durumlarda restorasyon tekniklerindeki çağdaş eklerden yararlanılmaktadır.

Tarihi yapıların günümüze adaptasyonu sürecinde, yapıların günümüz yaşam tarzına uygun standartları karşılamaları gerekmektedir. Bu bağlamda tarihi yapılara çoğunlukla yeni işlevlerle verilmektedir. Tarihi yapılara verilen yeni işlevlerinin ihtiyaç programları, tarihi yapının mekan ve mekan organizasyonuna ya da form ve cephe karakteristliğine aykırılıklar barındırabilmektedir. Bunun yanında yeni işlevlerin ihtiyaç programında yer alan mekanların boyutları tarihi yapının özgün mekan boyutlarının kapasitesinden fazla olabilmektedir. Tarihi yapılara verilen yeni işlevlerinden dolayı oluşabilecek bu durumları engelleyebilmek için tarihi yapılara çağdaş ek mekanların eklenmektedir. Çağdaş eklerin gerekli olarak görüldüğü başka uygulama ise, tarihi yapılarda yapılacak olan bütünleme-tamamlama çalışmalarıdır (Tanaç Zeren, 2010).

Şahin'e (2011) göre çağdaş ekler, tarihi yapılarda bir ihtiyacı gidermek için yapılan ve birbirinden farklı üslupların bütünleşmesini sağlayarak bütünün oluşmasını sağlamaktır. Kuban'a (2000) göre çağdaş eklerin; tarihi yapının özgünlüğünün korunması gerektiğini ve tarihi yapının öne çıkarılarak korunmasını sağlayan bir tasarımla tasarlanması gerektiğini aktarmaktadır. Çağdaş ekler tarihi yapı ile yarışmayıp tarihi yapıyı öne çıkarması ve tarihi yapının herhangi bir özgünlüğüne zarar vermemesi gerekmektedir. Bunun yanında yapılan çağdaş eklerin geri döndürülebilir nitelikte tasarlanmalıdır. (Köşklük Kaya, 2012).

Bu bağlamlar ışığında restorasyon uygulamalarında yapılan çağdaş eklerin tarihi yapılara zarar vermeden kültürel miras değerlerinin gelecek kuşaklara aktarılması amaçlanmaktadır.

1.2. Konu ile İlgili Daha Önce Yapılmış Çalışmalar

Son yıllarda restorasyon uygulamalarında görülen çağdaş eklerle ilgili çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Konu ile ilgili dikkat çeken çalışmalardan bazıları şunlardır.

Dibner (1985), ek konusunu yapısal açıdan inceleyerek, ekin yapılma nedenlerini, çağdaş ek ve tarihi yapı arasındaki estetik, taşıyıcı sistem, mekan ve tarihî çevre ilişkilerini değerlendirip çağdaş eklerin tasarım girdilerini açıklamaya çalışmıştır.

Williams (2001), British Museum Great Court yapısının açık avlusunun üstünü kapatan çağdaş eki incelemiştir. Matematiksel ifadelerle ve formüllerle çatının nasıl tasarlandığını ve nasıl hesaplamaların yapıldığını göstermiştir.

Bryard (2005), Eklerin Mimarisi (The Architecture of Additions) kitabında koruma ve anlam açısından çağdaş ekleri ele almıştır. Klasik dönem de yapılan ekleri içeren dersleri aktardıktan sonra modernizm sonucu artan çağdaş ek olasılıklarını örnekler üzerinden aktarmıştır. Bryard ekleri ifade ve anlam bakımından ele almıştır. Ekleri; büyüme, türeme ve dönüşüm olarak sınıflandırmıştır. Bryard, çağdaş ek tasarımlarıyla birlikte, tarihi yapıların geçmişi ile günümüzdeki değerleri anlayabileceğimiz için önem taşıdığını aktarmaktadır.

Yüceer (2005), çağdaş bir müdahale, özellikle de yeni bir dış ek ile tarihi bina arasındaki ilişkiyi kurmak için bir değerlendirme yöntemi geliştirmiştir. Çalışmada, tarihi binalara yeni dış ilavelerin tasarım konularının tartışılmasına odaklanılmıştır. Mevcut örneklerle incelenerek bir değerlendirme yöntemi oluşturmak amaçlanmış; böylece eklerin tasarım sorunları, sorunların ve çözümlerin anlaşılmasıyla birlikte açıklığa kavuşturulması düşünülmüştür. Çalışma aynı zamanda bir değerlendirme metodolojisi önermiştir.

Tanaç Kıray ve Yılmaz Karaman (2006), Avrupa'nın farklı kentlerinde çatı olarak uygulanmış olan çağdaş ekleri incelemişlerdir. Hem mevcut yapıların hem de arkeolojik alanların üstüne getirilen çatı eklerini incelerken saçak görevi gören ekler ve sirkülasyon eklerinden de bahsetmişlerdir. Uygulandıkları yer dışında malzeme açısından da incelemede bulunmuşlardır.

Şahin (2006), New York'ta uygulanan projelerin eski ve yeni arasındaki ilişkilerini genel ve özel irdelemiştir. Bunun için, seçilen örnekleri Gestalt İlkelerini ve uyum-zıtlık arasında değerlendirmiştir.

Tanaç Zeren (2010), Avrupa kıtasındaki pek çok şehirden farklı örneği incelemiş ve bunların yanında Türkiye'deki örneklere de değinmiştir. Çağdaş eklerin hangi işlevi karşıladığına göre sınıflandırarak ayırdığı örneklerin malzemelerini de aktarmıştır.

Al-Jameel ve Saffo (2011), eklemelerin formları arasındaki farklılaşmayı kolaylaştırmak ve tasarım sürecine daha fazla bilgi ile yaklaşmak için daha net bir anlayış sunmayı amaçlamıştır. Bu amaca ulaşmak için, eski binalara eklenme fenomeninin temel unsurlarının daha yeterli ve kapsamlı bir teorik çerçevesi tanıtılmış, daha sonra spesifik ile tutarlı bir şekilde ilişkili tanımlanmış kalıplar olduğu hipotezi keşfetmek için pratik bir çalışma yürütülmüştür. Tarihi bir binaya ek yapılması için 7 öneri geliştirilmiştir.

Şahin (2011), ek ve ek yapı kavramların form tasarımındaki yerini tartışmaktadır. Bu konunun tarihsel sürecini aktardıktan sonra referanslarla birlikte ek kavramını farklı bakış açılarıyla değerlendirerek ek kavramını yeniden tanımlamaya çalışmıştır. Ek konusunu eleştirel bir tutumla inceleyen çalışma, örnekleme yoluyla birlikte çalışmasını aktarmıştır.

Yüceer ve İpekoğlu (2011), tarihi bir binanın özelliklerine bağlı olarak yeni katmanın mimari ifadesinde uyumluluğun belirlenmesinde kullanılabilecek bir değerlendirme yöntemi geliştirmeyi amaçlamışlardır. Yöntem olarak, çevre ilişkisini, bina içi ilişkileri, kitle ilişkilerini ve tarihi bir binanın cephesini, tarihi bir binanın değeriyle ilgili olarak yeni bir ilaveden önce ve sonra içeren mimari analize dayandırmışlardır. Yeni eklemenin uyumluluğunu değerlendirmek amacıyla çağdaş koruma ilkelerini kullanarak, yeni dış ilavelere sahip Türkiye, İzmir'de seçilen bir tarihi bina grubu, dış mimari özelliklerine göre analiz edilmiştir.

Köşklük Kaya (2012), İtalya'nın farklı kentlerinde yapıların cephelerine ve çatılarına yapılmış olan çağdaş ekleri ve kullanılan malzemeleri incelemiştir. Bunun yanında çağdaş ek uygulamasının tarihi çevreyle olan ilişkisini uyumunu ve zıtlığını aktarmıştır. Yöntem olarak yerinde gözlemi kullanmıştır.

Durmuş ve Öktem Erkartal (2015), Herzog & De Meuron'un İspanya'da aynı zamanda yaptıkları iki yapıyı incelemişlerdir. Barselona'daki Museu Blau ve Madrid'deki Caixa Forum'un, kavramsal ve uygulama düzeyindeki aynı ve farklı noktaları incelenmiş ve Herzog & De Meuron'un mimarlık karakterleri ortaya koyulmuştur.

Kılıç (2015), Norman Foster'ın Avrupa'da tarihi çevrede tasarlamış olduğu yeni yapıları ve çağdaş ekleri değerlendirmiştir. Bu bağlamda Avrupa'nın farklı yerlerinde yer alan 6 örnek incelenmiştir. Hem Norman Foster'ın tarihi çevreye yaklaşımı hem de Avrupa'nın koruma alanındaki tutumları irdelenmeye çalışılmıştır.

Candaş Kahya vd. (2016), Herzog & De Meuron'un iki farklı ülke ve şehirde tasarlamış oldukları çağdaş eke sahip iki yapıyı incelemişleridir. Derrida'nın yapı sökümcü okumasıyla ele alınan yapılar sınır, tarih ve sınır, malzeme ve sınır, yüzey ve sınır, mekan ve sınır, hacim ve sınır alt başlıklarında incelenerek çağdaş eklerin tarihi çevreyle olan ilişkisi tartışılmıştır.

Yıldırımer (2016), İstanbul, Mahmutpaşa Caddesi'nde yer alan eklerin kente katkıları ve etkileri incelenmiş ve listelenmiştir. Bunun yanında parazit mimari örnekleri de eklenmiştir. Ekler yapısal, işlevsel, eklenen mekanlar (çatı, cephe vb.) olarak

sınıflandırılmıştır. Yapılan müdahalelerin işlevsel olarak faydaları ve mevcut çevreye olan etkileri irdelenmiştir.

Sönmez (2017), Lourve Müzesini de tasarlamış olan I. M. Pei'nin çağdaş ekle birlikte tasarladığı Alman Tarih Müzesini incelemiştir. İlk öncelikle Alman Tarih Müzesi hakkında bilgiler aktararak niye incelediğini belirtmiştir. Ek hakkında da bilgiler aktararak ekin hangi mekanlara ne etki kattığını nerelerde kullanıldığı ve hangi malzemeler kullanıldığı üzerinde durmuştur.

Çetin ve Çokça (2017), Büyük Valide Han avlu eklerini ele aldıkları çalışmada yapıya ait tüm veriler sistemli ir şekilde aktarıldıktan yeni bir okuma denemesi yapılmıştır. Bu bağlamda tarihi yapı hakkında bilgiler aktarılmış iki boyutlu çizimleri ve görsellerine de yer verilerek yapı üzerindeki ekler tartışılmıştır.

Çelebi Karakök ve Gökarslan (2017), Süleyman Demirel Üniversitesi ile Akdeniz Üniversitesi'nin 2015 yılında birlikte düzenledikleri workshop etkinliğini aktarmışlardır. Workshop kapsamında öğrencilere tarihi çevrede çağdaş ekin nasıl yapılması gerektiğine dair bilgiler aktarılmış daha sonra iki farklı alana götürülen öğrencilerin alanı incelemesi sağlanmış ve daha sonra atölyeye geri dönerek öğrencilerin alanlar için çağdaş ek olarak çatı tasarlamaları beklenmiştir.

Çetinkaya Kencer (2018), Surp Stephanos Kilisesinin kullanılmasını sağlayarak korunması amacıyla yeniden işlevlendirme için alternatifler sunmuştur. Bu bağlamda ilk öncelikle tarihi yapılarda oluşan bozulma türlerinden bahsetmiş daha sonrasında restorasyon tekniklerini ve uygulamalarını aktarmıştır. Sonrasında dünya genelinde yeniden işlev kazandırılmış kiliseler hakkında tablolar oluşturmuş ve yapıları değerlendirmiştir. Son olarak Surp Stephanos Kilisesine 4 farklı işlev ile alternatifler sunmuştur. Her işlev için farklı çağdaş ekler kullanmış ve bunları üç boyutlu ortamlarda hazırlamıştır.

Baran Ergül (2018), kırsal yerleşim yeri olan Toygurlar köyünde mevcuttaki yapılara olan ekleri incelemiştir. Yapıların orijinal planları üstünden giderek hangi mekanların daha sonradan eklendiğini göstermiştir. Bunun yanında her konut için konut yaşayanlarıyla bir bir görüşerek anketler yapmış ve mekanların gereksinimi anlaşılmaya çalışılmıştır.

Kara ve İşleyen (2018), Salt Galata'nın cephe karakteristiği ve mekanları incelenmiş ve değerlendirilmelerde bulunulmuştur. Bu değerlendirmeler doğrultusunda, tarihi yapıya uylanan yapının restorasyon ve koruma yaklaşımı analiz edilerek Mimar Han

Tümertekin'in restorasyon süreci boyunca tutumu aktarılmaya çalışılmıştır. Son olarak Salt Galata'nın güneyine eklenen çağdaş ek irdelenmiştir.

Sağlam (2019), Avrupa kıtasından ve Türkiye'de 21. yüzyılda çağdaş ek uygulamasının görüldüğü 15 kültürel yapıyı belirleyerek incelemiştir. Gestalt ilkelerine göre mimari tasarım açısından yapıları inceleyerek tablolar halinde yapıların tasarımlarını aktarmıştır.

Yavuz ve Aksu (2019), günümüz teknolojisi ve ihtiyaçları doğrultusunda oluşan ve tarihi yapıları koruması düşüncesiyle yapılan çağdaş ekleri palimpsest kavramıyla sorgulamıştır. Bu tartışma için çalışmada, Daniel Libeskind'in tasarladığı Berlin Yahudi Müzesi irdelenmiştir.

Son yıllarda restorasyon uygulamalarında görülen çağdaş eklerle ilgili çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalara bakıldığında çağdaş eklerin genellikle tasarım açısından incelendiği anlaşılmaktadır. Yasal düzenlemeleri ele alarak çağdaş ekleri inceleyen her hangi bir çalışma tespit edilememiştir.

1.3. Kapsam ve Amaç

Kültürel miras değeri taşıyan yapılar gelecekle geçmiş arasında bağlantı kuracak en önemli köprülerdir. Bu bağlamda tarihi yapıların gelecek dönemlere aktarılabilmesi son derece önem taşımaktadır. Zarar görmüş tarihi yapılar restore edilerek iyileştirilebilirler fakat restore edilen yapılar kullanılmaz ve terk edilirse yapıların yeniden zarar göreceği hatta yok olabileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle yapıların korunması için en önemli koruma yolu yapıların kullanımını sağlamaktır.

Kültürel miras değeri taşıyan yapıların restore edildikten sonra eski işleviyle kullanılabilmektedir. Bazı yapılara da yeni işlevler yüklenebilmektedir. Yeni işlev yüklenen yapıların bazıları günümüz şartlarına uymamasından dolayı veya yeni işlevinden dolayı yeni mekanlar vb. gerekebilir. Gereken yeni mekanlar vb. için restorasyon tekniklerinden çağdaş ek uygulamasına ihtiyaç duyulabilmektedir.

Son zamanlarda dünyanın pek çok yerinde çağdaş ek uygulamalarının görüldüğü restorasyonlar yapılmaktadır. Bu restorasyonlar incelendiğinde kültürel miras değeri taşıyan yapıların genellikle yeniden işlevlendirilerek kültür yapılarına dönüştürüldüğü ve özellikle kültür yapılarının da çoğunlukla müze veya sergi yapıları fonksiyonu kazandığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda çağdaş ekler yapılarak müze veya sergi yapılarına

dönüştürülen kültürel miras değeri taşıyan tarihi binalar önemli görülmüş ve çalışmada bu yapılar ele alınmıştır.

Çağdaş ek uygulamaları kültürel miras değeri taşıyan yapılara hem değer kazandırır hem de yapılara zarar verebilmektedir. Bundan dolayı yapılan çağdaş ek uygulamalarının çok dikkatli yapılması gerekmektedir.

Türkiye koruma yasasında ve Türkiye'nin stratejik ve coğrafi olarak etkileşim içerisinde bulunduğu Avrupa'da da koruma yasasında çağdaş ek uygulamalarının nasıl ne derecede yapılması gerektiği net şekilde ifade edilmemektedir. Bundan dolayı yapılan çağdaş ek uygulamalarının bir sınırı bulunmamaktadır ve mimarlar yapılara istediği şekilde yaklaşabilmektedir. Mimarların ve tasarımcıların yapılara istedikleri şekilde yaklaşmaları tarihi yapılara zarar verdiği gibi tarihi yapıyı ön plana da çıkarabilmektedir.

Tezin amacı olarak net bir temele dayandırılmayan çağdaş ek uygulamalarının koruma bağlamında doğru yapılıp yapılmadığını tartışmaktır. Bu bağlam doğrultusunda doğru çağdaş ek uygulamaların nasıl olması gerektiği belirlenmeye çalışılarak kültürel miras değeri taşıyan yapıların değerinin artırılarak korunması sağlamak hedeflenmektedir.

1.4. Araştırma Modeli ve Yöntem

Kültürel miraslar, geçmiş ile gelecek arasında bağlantı kuran en önemli değerlerdir. Bu bağlam çerçevesinde gelecek kuşaklar kültürel miraslar sayesinde tarih hakkında bilgi sahibi olabileceklerdir. Mimari açıdan da kültürel miras kapsamında yer alan çok sayıda yapı bulunmaktadır. Kültürel miras niteliğindeki yapılar korunarak gelecek kuşaklara aktarılabilmektedir. Bu değerlere sahip yapıların korunmasının en önemli yolu yapıların kullanımını sağlayarak hayata kazandırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda yapıların korunması için restorasyon uygulamaları yapılmaktadır. Fakat bazı kültürel miras yapılar; günümüz koşullarını karşılayamaması, estetik değer kazandırılması düşüncesi, eksikliği duyulan mekanların kazandırılması vb. sebeplerden dolayı çağdaş eklerle birlikte ele alınmaktadır.

Kültürel miras değeri taşıyan yapıların günümüze uyarlanmasında, yapıların günümüz yaşam tarzına uygun standartları karşılamaları gerekmektedir. Bu bağlamda tarihi yapılara çoğunlukla yeni işlevlerle verilmektedir. Tarihi yapılara verilen yeni işlevlerinin ihtiyaç programları, tarihi yapının mekan ve mekan organizasyonuna ya da form ve cephe karakteristliğine aykırılıklar barındırabilmektedir. Bunun yanında yeni

işlevlerin ihtiyaç programında yer alan mekanların boyutları tarihi yapının özgün mekan boyutlarının kapasitesinden fazla olabilmektedir. Tarihi yapılara verilen yeni işlevlerinden dolayı oluşabilecek bu durumları engelleyebilmek için tarihi yapılara çağdaş ek mekanların eklenmektedir. (Tanaç Zeren, 2010).

Bu bağlamlar ışığında son zamanlarda kültürel miras değerine sahip yapılar yeni işlevler kazandırılarak korunurken çağdaş ek uygulamaları görülmektedir. Dünya'nın her yerinde çağdaş ek uygulamalarının arttığı görülmektedir. Stratejik ve coğrafi konum bağlamında etkileşim içerisinde bulunan Türkiye ve Avrupa koruma yasalarında çağdaş ek uygulamalarının nasıl ne derecede yapılması gerektiği açıkça ifade edilmemektedir. Dolayısıyla her tasarımcı çağdaş ek uygulamasında özgür bir şekilde kültürel miras değeri taşıyan yapıya yaklaşabilmektedir.

Bu tez kapsamında, Avrupa'nın ve Türkiye'nin koruma yasalarının yanında bu ülkelerin üye oldukları uluslararası kuruluşların oluşturduğu uluslararası veya ulusal yasal düzenlemeler dikkate alınmıştır. Bu yasal düzenlemeler çağdaş ek ile ilgili maddeler belirlenerek hem Avrupa'daki hem de Türkiye'deki projelerin incelenmesi için matis sistemler oluşturulmuştur. Matris sistemler oluşturulurken likert ölçek sisteminden yararlanılmıştır. Likert ölçek ile birlikte, projeler için ölçütleri yani ölçülecek boyutları belirlenerek listelenmiştir. Bu listeyle beraber projelerde nelerin eksik veya tam olduğunu gösteren matris sistemler hazırlanmıştır. Projeler bu matris sistemler üzerinden bulanık mantık (Fuzzy Logic) yöntemi ile değerlendirilerek tartışılmıştır. Bu değerlendirmeler doğrultusunda yapılacak restorasyon uygulamalarında yapılan çağdaş eklerin kültürel miras değeri taşıyan yapılara zarar vermeden değerlerini arttırması ve gelecek kuşaklara aktarılması amaçlanmaktadır.

Bu doğrultu kapsamında adımlar şu şekilde belirlenmiştir ve Tablo 1 ile özetlenmiştir.

• İlk adım olarak Türkiye'nin de üye olduğu ve uluslararası statüye sahip olan kurum ve kuruluşlar belirlenmiş ve kurumların kuruluş amaçları araştırılmıştır.

• İkinci adım olarak koruma kurumlarının ve kuruluşlarının ortaya koydukları yasal düzenlemeler (tüzükler, tavsiyeler, bildirgeler vb.) elde edilerek çağdaş ekle ilgili maddeler incelenmiştir.

• Üçüncü adım olarak belirlenen çağdaş ek maddeleri incelenerek maddelerde göz önünde tutulması gereken kavramlar dikkate alınarak projelerin değerlendirileceği matris sistem likert ölçek şeklinde oluşturulmuştur.

• Dördüncü adım olarak Avrupa'dan ve Türkiye'den projeler belirlenmiştir. Bu bağlamda 21.yy içerisinde yapılan ve ilk işlevleri farklı olan kültürel miras değerine sahip yapı gruplarının (dini yapılar, yönetim yapıları, eğitim yapıları, sivil mimari yapılar vb.) yeni işlevlerle müze veya sergi salonuna dönüştürülürken yapılara çağdaş ek müdahalelerinin olması dikkate alınmıştır. Belirlenen projeleri tanıtan kimlik tabloları oluşturulmuştur.

• Beşinci adım olarak yapıların restorasyonunu yapan mimarlardan veya koruma kurumlarından yapılara yapılan restorasyon raporları istenerek yapılan çağdaş ekler, oluşturulan matris sistemle birlikte uzman kişiler tarafından irdelenmiştir.

• Son olarak uzmanların verdiği cevaplar MATLAB programı aracılığıyla oluşturulan bulanık mantık (Fuzzy Logic) yöntemiyle birlikte değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Tez yöntem şeması

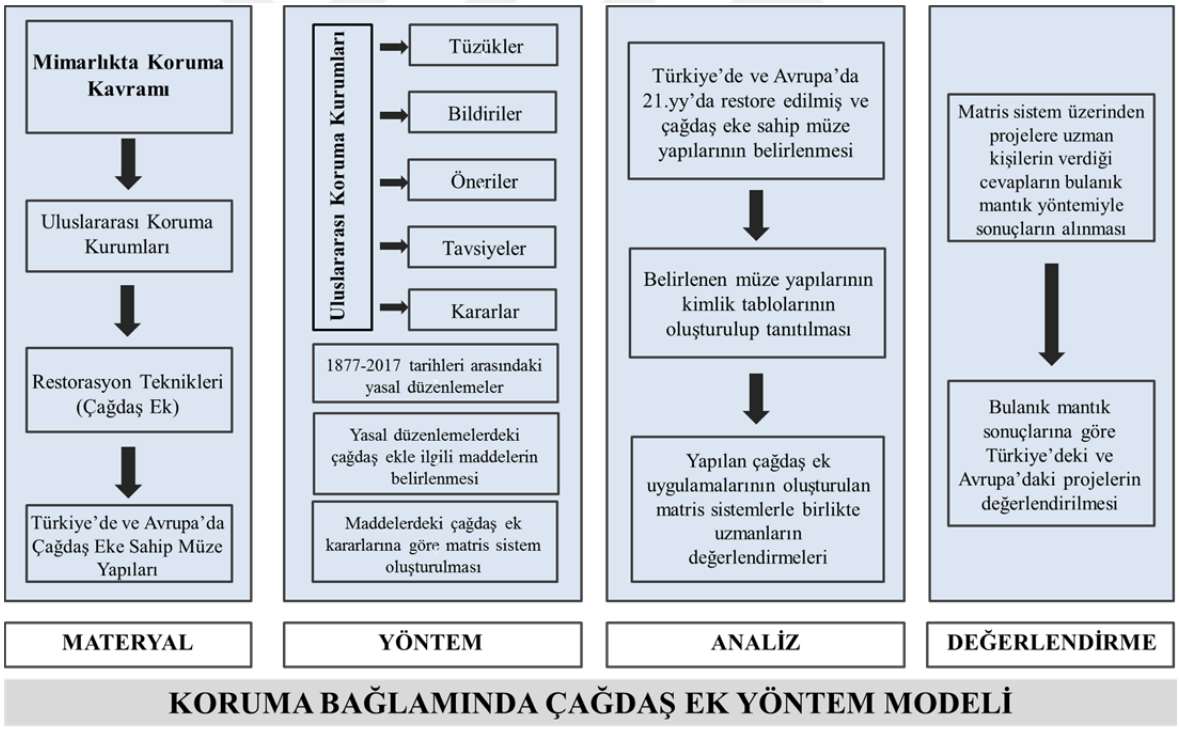

Sonuç olarak elde edilen bilgiler ışığında Avrupa'da ve Türkiye'de yapılan restorasyon uygulamalarında çağdaş ek müdahalelerin olumlu ve olumsuz yanları ortaya koyulmuştur.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Koruma Kavramının Gelişimi ve Avrupa'da Koruma Yasaları

Koruma kavramı, kültürel bakımdan miras değeri olan tarihi veya sanatsal yapıların, doğal varlıkların, kent bileşenlerinin yaşamlarını devam ettirmeleri gerekli önlemlerin alınması şeklinde tanımlanabilmektedir.

Dünya'daki ilk koruma uygulamaları, yönetimin veya dinin etkisiyle yönetim veya dini yapılar üzerinde görülmektedir. Bu yapıların korunması temsil ettikleri gücün etkisini artırmanın yanında yapılarda meydana gelen doğal ve fiziksel eskimeleri önlemek amacı taşımaktadır (Çelik ve Yazgan, 2007). Koruma kavramının toplum kültüründe önem kazanması çok eskilere uzanmadığı görülmektedir fakat Panteon, Ayasofya, Kubbet-Es-Sahra, İse Tapınağı gibi birçok tarihi yapının günümüze ulaştığına bakılırsa insanların koruma çabalarıyla yaşamış olduklarını söylenebilmektedir. Tarihi yapıların günümüze ulaşmasının 19.yy'a kadar koruma kaygısıyla değil tarihe saygıyla açıklamak daha doğru yaklaşım olarak görülebilmektedir. Küçük aydın gruplarının 200 yıllık bir uğraşları sonucunda koruma kavramının yasalara girmeye başladığı görülmektedir. 19.yy öncesinde kullanılan yapıların restorasyona uğramayıp sadece tamir edildikleri görülmektedir. Bunun yanında korunması gereken bazı yapılara mimarlar yapıya tamamen özgür bir şekilde yanaşabilecekleri bir hammadde olarak bakmışlardır (Kuban, 2000).

Fransız Eugène Viollet-le-Duc'ün ileri sürdüğü 'üslup birliğine varış' düşüncesi koruma için ortaya koyulan adımlardan ilkidir (Çelik ve Yazgan, 2007). Bu düşünceye göre tarihi yapıların restore edilmesi demek hiçbir zaman varolmamış bir bütünlükte onu yeniden canlandırmak olabilmektedir ve özgün yapıda yanlış olarak düşünülen bir ögenin kaldırılmasını öne sürmektedir. Viollet-le-Duc'ün restorasyon uygulamalarında kullandığı 'stilistik rekompozisyon' veya 'üslup birliğine varma' yöntemleri ilerleyen zamanlarda eleştirilmiştir. Viollet-le-Duc'ün düşüncesine eleştirenlerden John Ruskin 'romantik akım' düşüncesini ileri sürmüştür (Kaderli, 2014). Ruskin ileri sürdüğü romantik akıma göre tarihi yapılar bir belge olarak korunmalıdır. Bu nedenle tarihi yapılara hiçbir müdahalede bulunulmadan yapının ömrünü doğal koşullarla tamamlaması gerekmektedir (Kuban, 2000). 19.yy'ın sonlarına doğru Camillio Boito'nun oluşturduğu temeller çağdaş korumanın temellerini ortaya koymuştur (Binan, 1999). Boito, tarihi yapıyı hem Viollet-le-

Duc hem de Ruskin'den farklı olarak düşünmüş ve tarihi yapıyı tarihi ve estetik bir değer olarak ele alınması gerektiğini vurgulayarak korunması gerektiğini söylemiştir (Kuban, 2000).

19.yy'daki düşüncelerden sonra 20.yy'da ki Gustavo Giovannoni ve Ambrogio Annoi bilimsel restorasyon kuramını oluşturmuşlardır. Giovannoni, günümüzde uygulanan ve restorasyonun temelini oluşturan belgesel araştırmaların ve analizlerin yapılması gerektiğini belirtmektedir. Bunların yanında rölöve çalışmalarının ve restitüsyon çalışmalarının belli bir sistem ve düzen içerisinde yapılmasını gerektiğini belirtmiştir (Çelik ve Yazgan, 2007; Kuban, 2000).

Aynı yüzyılda yer almış korumacı fikirlerden sonra tek bir fikrin geliştirilip karara bağlanması için 1931'de Atina'da uzmanların katıldığı kongre düzenlenmiştir. Uluslararası Modern Mimarlar Konferansı ile birlikte uzmanlar, tüm Dünya'da geçerli olabilecek restorasyon ilkelerinin temellerini belirlemişlerdir ve bu ilkeleri Restorasyon Tüzüğü'nü (Carta Del Restauro) adı altında toplamışlardır. Restorasyon Tüzüğü, uluslararası iş birliğinin önemini vurgulayarak, anıtsal yapıların korunması için örgütlenmeyi önermekte ve uygulamaların temel ilkelerini belirlemektedir (Kuban, 2000; Kaderli, 2014).

II. Dünya Savaşından dolayı Avrupa büyük yıkımlar yaşanmış ve şehirlerdeki tarihi yapıtlar zarar görmüştür. Bu nedenle tarihi yapıların onarılması ve korunmasıyla ilgili yapılması gerekenleri belirleyebilmek ve kararlar alabilmek için uzmanlar 1964'te Venedik'te bir araya gelmştir. İkinci Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresinde alınan kararlar Venedik Tüzüğü adı altında toplanmıştır. Venedik Tüzüğü'nde, 1931'de kabul edilen Restorasyon Tüzüğü kararlarının, yıllar içerisinde ortaya çıkan bazı durumlarda eksik kalan noktalar belirlenmiş ve yeni kararlarla bu eksikliklerde giderilmeye çalışılmıştır (URL-1, 2017).

Venedik Tüzüğü'nün, Restorasyon Tüzüğü'nden farklı bir önerisi yoktur. Arkeolojik alanlar ve restorasyonlarla ilgili maddelerde gösterilmesi gereken dikkati vurgulamak dışında daha önce kabul edilmiş kararlara yeni bir şey katmamasından dolayı Venedik Tüzüğü, Restorasyon Tüzüğü'nün tamamlayıcı bir belgesi olarak görülmektedir (Kuban, 2000).

Avrupa Konseyi 1970'lerde Avrupa Mimari Mirası'nın korunmak için adımlar atmaya başlayarak ve 1975'i Avrupa Mimari Miras yılı olarak belirlemiştir. 1975 yılının sonunda Amsterdam Bildirgesini oluşturmuştur (Kaderli, 2014). Amsterdam Bildirgesi'nin öneriler bölümünde, koruma uygulamalarında bütüncül koruma olarak hem devlet

yönetimini hem de halkın katılımın gerekli olduğu belirtilmiştir (Güler ve Ekinci, 2010). Farklı zamanlarda bir araya gelen koruma kurumları yasal düzenlemelerdeki eksiklikleri gidermek için farklı yasal düzenlemeler oluşturulmaya devam etmişlerdir.

Bazı Avrupa'ya bakıldığında koruma yasalarını geliştirmekte ve uygulamakta başarılı olduğu bilinmektedir. İtalya, tarih koruma konusunda köklü ve güçlü bir geleneğe sahiptir. İtalya'da, eski eserlerin korunmasına yönelik mevzuatın zaten mevcut olduğu klasik antik çağ Rönesans'tan beri geliştiği görülmektedir. Bu nedenle korumanın İtalyan damarlarında akan kan gibi olduğu söylenebilmektedir. Koruma geleneği nedeniyle, bazı önemli başarılarada sahip olan bir ülke olarak görülmektedir. 18. yy'da İngiltere'de organize edilmiş mimari koruma teorisi yayılmış ve Batı Avrupa'daki tarih koruma hareketiyle sonuçlanmıştır. Britanya'nın tarih korumanın çıkarına ve yasaların uygulanmasına ilişkin deneyimleri Batı Avrupa'daki ülkeler başta olmak üzere diğer ülkeleride etkilemiştir. Günümüzde Almanya federal bir cumhuriyet ve Almanya'nın federal devletler mirasın korunması gibi kültürel konularda özerkliktir. Her bir bölgenin dar politikaları ve sistemleri değişen derecelerde ayırt edilebilir, ancak devlet mirasının korunmasında hala iyi organize edilmiş ve bazı başarılar kazanmıştır (Ke Xu, 2017). Bu bağlamlar çerçevesinde bu devletlerin koruma yasalarının gelişimine ve içeriklerine bakmak gerekmektedir.

2.1.1. Almanya'nın Koruma Yasası

Almanya'da tarihi mirasın korunmasında yetkili birim federal eyaletlerdir. Eyaletler içerisinde kültürel işlerle ilgilenen bakanlıklar, kültürel miras değeri taşıyan yapıları tespit ederek bu yapıların tescilini yapmaktadırlar. Fakat dini yapılar farklı bir envanterde toplanmaktadır (Yılmaz, 2006; URL-2, 2022).

19.yy'ın başlarından beri Almanya, gönüllüler ve devlet kurumları işbirliğiyle önemli katedrallerin, manastırların, kalelerin ve sarayların zarar görmesini engellemek için farklı topluluklar kurmuştur. Bunun yanında sanayileşmeden dolayı tarihi kentlerin ve geleneksel yapıların kaybını engellemek adına, 20.yy'ın başlarında yeni adımlar atmaya başlamışlardır. Bu adımlar arasında kamu fonlarının oluşturulmuş ve sorumlu pozisyonlar belirlenmiştir. Bununla birlikte kültürel değerlerin korunması kapsamında ilk yasalar oluşturulmuştur (Aydın, 2019).

1955'te ve sonrasında kültürel tarihi yapıların korunmasıyla ilgili 5 önemli yasa çıkarılmıştır. 1955'te Alman Kültür Varlığının Çıkışını Önleme Yasası (Gesetz zum Schutz deutschen Kulturgutes gegen Abwanderung) çıkarılan ilk yasadır. İkinci yasa 14 Kasım 1970 tarihli UNESCO Sözleşmesini Uygulama Yasası (Kulturgüterrückgabegesetz)'dır. UNESCO Sözleşmesini Uygulama Yasası 2007 yılında tekrar düzenlenmiştir. Üçüncü yasa olarak 2007 yılında yeniden düzenlenen Silahlı Çatışma Durumunda Kültürel Varlığın Korunması İçin 14 Mayıs 1954 tarihli Sözleşmeyi Uygulama Kanunu (Gesetz zur Ausfuehrung der Konvention vom 14. mai 1954 zum Schutz von Kulturgut bei bewaffneten Konflikten) görülmektedir. 2008 yılında yürürlüğe giren Kültürel Nesnelerin Geri Dönüşünde Kanun Uyarınca Kıymetli Kültürel Mülkün Kaydı Hakkında Yönetmelik (Verordnung über das Verzeichnis wertvollen Kulturgutes nach dem Kulturgüterrückgabegesetz) dördüncü yasadır. En son olarak hazırlanan yasal düzenleme ise 6 Ağustos 2016 tarihinde çıkarılan Kültürel Varlıkları Koruma Yasası (Kulturgutschutzrecht)'dır (URL-2, 2022; Aydın, 2019).

Almanya koruma yasalarına bakıldığında gelişmeye devam etmekte olduğu ve genellikle yasadışı yollarla ülke dışına çıkarılan kültürel varlıklar üzerinde durulduğu anlaşılmaktadır. Almanya'nın koruma yasasında çağdaş ek ile ilgili ifadeler yeterli miktarda bulunmamaktadır.

2.1.2. İngiltere'nin Koruma Yasası

İngiltere; Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda ile birlikte Büyük Britanya'yı oluşturmaktadır. Tarihi yapıların korunması için yapılan ilk hareket 1877'de William Morris liderliğinde kurulan Tarihi Binaları Koruma Topluluğu (Society for the Protection of Ancient Buildings)'dur. Sonraki yıllarda gelişen koruma yaklaşımlarının başlangıcı olarak bu topluluğun yayımladığı bildirilerin etkisi görülmektedir (Venning,2011).

Birleşik Krallık Parlamentosu 1882 yılında Antik Anıtları Koruma Yasasını (Ancient Monument Protection Act) kabul ederek yürürlüğe koymuştur. Toplumsal hareketle oluşturulan bu yasayla tarihi ve tarih öncesi dönemlere ait kültürel değerlere sahip yapıların korunması amaçlanmıştır. Yasanın bazı eksikliklerinin görülmesinden dolayı 1900'da ve 1910'da yasada bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu düzenlemelerle korunması gereken kültürel eserlerin çeşidi arttırılmış ve korunmaları için finansal yatırımların önü açılmıştır. 1967'de yürürlüğe konan Kentsel Değerler Yasası (Civic Amenities Act) ile

kültürel miras değerleri yapıların korunması, onarılması, sağlıklaştırılması vb. değerlerin sağlanması için ilave hükümler hazırlanmıştır (Aydın, 2019).

Birleşik Krallık'ta kültürel tarihi eserlerin korunması bağlamındaki yasalardan diğeri 1979'da kabul edilen Antik Anıtlar ve Arkeolojik Alanlar Yasası (Ancient Monuments and Archaeological Areas Act)'dır. Tarihi yapılarla ilgili yasayı iyileştirerek geliştirmek için hazırlanmıştır. Antik Anıtlar ve Arkeolojik Alanlar Yasası'nda arkeolojik alanların ve araştırmaların incelenmesi, korunması ve kayıt altına alınması vb. faaliyetlerin nasıl yapılması gerektiğine dair hükümleri yer almaktadır. 1980'de kabul edilen Ulusal Miras Yasası (National Heritage Act), tarihsel alanların, binaların ve değerlerin bakımı, onarımı, korunması ve satın alınması bağlamında finansal destek oluşturması için için (Ulusal Miras Anıt Fonu) (National Heritage Memorial Fund) ortaya çıkarmıştır. 1983'te yenilenen Ulusal Miras Yasası ile tarihi yapıların korunması için yeni işlevlerin yüklenebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda Tarihi Binalar ve Anıtlar Komisyonu (Historic Buildings and Monuments Commission) oluşturulmuştur. Bu komisyon günümüzde İngiliz Mirası (English Heritage) olarak bilinmektedir. 1990'da oluşturulan planlama yasasıyla birlikte Birleşik Krallık'taki kültürel miras eserlerinin imar üzerindeki yerini belirleyen temel yasal düzenlemeler oluşturulmuştur (URL-3, 2022; Aydın, 2019).

İngiltere'nin koruma yasalarını geliştirmeye başlaması 19.yy'ın sonlarına kadar uzanmaktadır. İlk oluşturulan koruma yasası zaman içerisinde genişletilmeye devam etmektedir. İngiltere'de ki oluşturulan koruma yasalarındaki içeriklere bakıldığında kültürel alanların ve yapıların yerinin tespit edilmesi, bakımı, onarımı ve satın alınabilmesi için fon sağlanması gibi kararlar görülmektedir. Fakat çağdaş ek ile ilgili ifadeler yeterli miktarda bulunmamaktadır.

2.1.3. İspanya'nın Koruma Yasası

İspanya'da Kültür ve Spor Bakanlığı İspanya'nın kültürel eserlerinden sorumludur. Bakanlığın yanında yerel yönetimler, bakanlığa bağlı kurumlar ve toplumsal örgütler diğer yardımcı organlardır (Aydın, 2019; Yılmaz, 2006).

Çok sayıda kültürel esere sahip olan İspanya'da bu eserlerin korunmasında yasal düzenlemeler mevcuttur ve koruma mevzuatına yönelik yasal düzenleme 1985'ten beri kullanılan İspanyol Tarihi Miras Yasası (Ley del Patrimonio Histórico Español)'dır. Bu

yasanın yanında koruma bağlamında krallık kararları ile değişiklikler ve düzenlemeler yapılabilmektedir (Yılmaz, 2006; Perez, 2017).

10 Aralık 2021 tarihinde yenilenen İspanyol Tarihi Miras Yasası'na göre, miras değerine sahip olan taşınır veya taşınmaz eserlerin bütünü olarak ifade edilmektedir. Bütün kültürel değerler tarihsel bir karakteristiğe göre belirtilmektedir. İspanya'nın koruma yasasında zaman ve mekan kavramları için özel durumlar belirtilmiştir (URL-4, 2022).

İspanya'nın koruma yasalarına bakıldığında uzun zamandır kullanılan yasanın son yıllarda yenilendiği anlaşılmaktadır. Yenilenen İspanyol Tarihi Miras Yasası'nda çağdaş ek ile ilgili ifadeler yeterli miktarda bulunmamaktadır.

2.1.4. İtalya'nın Koruma Yasası

İtalya'da, Kültürel Miras ve Etkinlikler Bakanlığı kültürel ve tarihi eserlerin korunmasında sorumlu organdır. Bakanlık kültürel değer sahip alanların, yapıların, çevre düzenlemelerinin ve turizmin korunması ile ilgilenmektedir (Aydın , 2019).

19.yy'da dini yapılara saygı gösterilmesi ve korunması gibi yasalar yer alırken diğer yapılar göz ardı edilmekteydi. 1950'lerden sonra şehirleri modernleşmeye başlayarak yeni caddeler, devasa yapılar tasarlanmıştır, fakat kültürel yapılar ve alanlar korunmuştur. Yeni İtalyan devleti kurulduğunda önceki yönetimin yasasında dikkate alarak yeni yasalar hazırlamıştır. Bundan dolayı yeni devletin koruma kavramını geliştirmesi yavaş ilerlemiştir. 1902'de çıkarılan yasa ile birlikte kamusal ve özel mülkleri korunması amaçlanmış ve tarihi binaları korumak ve satılmasını engellemek için listeler oluşturulmuştur. 1922'de çıkarılan yasa ile devlet mallarının yönetimine ilişkin iki kraliyet kararnamesi 1923'te onaylanmıştır (Yılmaz, 2006; Benassi, 2013).

1939'da çıkarılan Tarihi ve Estetik Değerli Objelerin Korunması Hakkında Kanun ile özel mülklerin ve alanların içerisinde yer alan tarihi yapılarında korunması gerektiği belirtilmiştir. 1967'de yürürlüğe giren Kültürel Mirasın Korunması Yasası ile birlikte kültürel miras alanlarının çevresinde kentlerin şekillenmesine yardımcı olacak fikirler ortaya koyulmuştur. 1972'de kabul edilen İtalyan Restorasyon Tüzüğü restorasyon yönetiminin, sisteminin ve uygulamasının nasıl olması gerektiğini belirtmiştir. 1990'dan sonra çıkarılan cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle, kültürel varlıklarla ilgili sorumluluklar yerel ve bölgesel yönetimlere bırakılmıştır. Bu sorumluluklar yenilikler ortaya koyarken

bazı kısıtlamalar da oluşturmuştur. Günümüzde İtalya sistemi iyileştirme çabası içerisinde koruma kavramını geliştirmeye devam etmektedir (Yılmaz, 2006; Aydın, 2019).

Kültürel mirası koruma konusunda önemli bir yere sahip olan İtalya'nın yasalarına bakıldığında restorasyonun yöntemi, sistemi ve uygulanması çerçevesinde kararların olduğu görülmektedir. fakat çağdaş ekin nasıl yapılması gerektiğine hakkında net ifadeler yer almamaktadır.

2.2. Türkiye'de Koruma Kavramının Gelişimi ve Koruma Yasaları

Türkiye'de koruma yaklaşımı iki döneme ayrılmaktadır. İlk dönem olan Osmanlı İmparatorluğu döneminde taşınır kültür varlıklarının korunmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Türkiye'deki koruma dönemlerinin ikinci dönemi olarak görülen Cumhuriyet döneminde ise Osmanlı İmparatorluğu döneminde görülen taşınır kültür varlıklarının korunmasının yanında taşınmaz kültür varlıklarının da korunduğu görülmektedir. Daha sonraki yıllarda uzmanların ortaya koyduğu yasal düzenlemeleri benimseyerek kültürel miras değeri taşıyan yapıların korunmasına yönelik koruma yasaları çıkartılmıştır (Çelik ve Yazgan, 2007; Kaderli, 2014).

"1964'te oluşturulan Venedik Tüzüğü, ancak 1967'de Türkiye tarafından kabul edilmiştir. 1965'de Varşova'da kurulan ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi) Türkiye Milli Komitesi 1967'de kurulmuştur. Bu komite, alınan uluslararası kararlar doğrultusunda, koruma alanında etkinlikler yapmaktadır. 1969'da Türkiye ICCROM (Kültür Varlıklarının Konservasyonu ve Restorasyonu Konusundaki Uluslararası Araştırma Merkezi) üyesi olmuştur. Kabul edilen uluslararası ilkelerle ortaya çıkan yeni anlayışlara cevap veremez hale gelen eski yasal yapı, 1973'de kabul edilen 55 maddelik 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ile tekrar düzenlenmiştir. 1975 Avrupa Mimari Miras yılı kampanyası sonucunda açıklanan Amsterdam Bildirgesi koruma ilkelerini Türkiye de benimsemiştir." UNESCO'nun 1972 Paris'te toplanan 17. Genel Konferansı kapsamında kabul edilen Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmesi Türkiye'de 14.04.1982 tarih ve 2658 sayılı Kanunla katılmamız uygun bulunmuş ve 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır. 1985 yılında Granada'da kabul edilen Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi ise Türkiye tarafından 13.04.1989 tarihinde kabul edilmiştir. 2011 yılında ortaya çıkan Valetta ilkeleri de Türkiye'nin kabul ettiği başka bir uluslararası tüzük niteliğindedir." (Kaderli, 2014: 36-37).

“1710 sayılı yasa, 1983 tarihinde yürürlüğe giren 2863 sayılı KTVK Kanunu’nun uygulamaya konulmasıyla yürürlükten kaldırılmıştır. 2863 sayılı bu yasa, korunması gerekli olan taşınır ve taşınmaz kültür ve doğa varlıklarıyla ilgili tanımlamaları yapmak ve etkinliklerini düzenlemek, bunlara ilişkin ilke ve uygulama kararlarını almak ve teşkilat kurmak ve görevlerini tespit etmek amacındadır. Yasa, korunması gerekli taşınmaz kültür ve doğa varlıklarına her türlü inşai ve fizikî müdahalede bulunmayı yasaklamıştır. Sit kavramı yeniden tanımlanmış, kentsel sit koruma planlamasıyla ilgili olarak önemli bir adım daha atılmış ve “koruma amaçlı imar planı” kavramı yeni bir planlama türü olarak kabul edilmiştir. 24.06.1987 tarih ve 3386 sayılı kanun ile 2863 sayılı KTVK Kanunu’nun bazı maddeleri değiştirilmiş ve yeni maddeler eklenmiştir. 2863 sayılı KTVK Kanunu, günün gelişen ve değişen koşullarına adapte edilmesi için tekrar değiştirilmiş, bu değişiklikte 14.07.2004 tarihinde 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İle Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiştir. 27.07.2004 tarihinde ise 5226 sayılı kanun Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 2863 Sayılı kanunda, 2863 Sayılı (5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İle Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile değişik) KTVK Kanunu olarak değişmiştir.” (Çelik ve Yazgan, 2007: 36-37).

2.3. Restorasyon Bağlamında Çağdaş Ek

Kültür varlıklarını korumanın alt başlıklarından olan restorasyon kavramı, kültürel miras değeri taşıyan yapıların özgünlüğüne uygun olarak onarma şeklinde tanımlanabilmektedir. Tarihi yapıların restore edilmesinin sebebi tarihi yapıyı en iyi şekilde korumaktır fakat tarihi yapının korunmasının en iyi yollarından biri restorasyon sonrasında yapının kullanılması sağlamaktır. Tarihi yapı öncelikli olarak ilk yapılış amacıyla kullanılmalıdır fakat günümüz şartlarında ilk yapılış amacıyla kullanılamayacaksa, yeni işlevler tarihi yapılara verilebilmektedir. Tarihi yapılara yeni işlevler verilirken bazı durumlarda restorasyon tekniklerindeki çağdaş eklerden yararlanılmaktadır.

Tarihi yapıların orijinal işlevini kaybetmesi veya günümüz koşullarına uyum sağlayamaması, yapıların yeniden kullanımını gerektiren nedenlerden gösterilebilmektedir. İlk işleviyle günümüz şartlarında kullanılamayan tarihi yapılar terk edilebilirler, bu

nedenden dolayı tarihi değerler yok olmaktadır. Tarihi yapıların korunarak gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için kullanımlarını sağlamak gerekmektedir. Bunun için tarihi yapılara yeniden işlevler verilebilmektedir.

Tarihi yapıların günümüz koşullarına göre yenilenme sürecinde, çoğu kez tarihi yapılara yeni işlevler verilmektedir. Tarihi yapılara verilen yeni işlevlerinin ihtiyaç programı; tarihi yapıların özgün mekan kurgularına, cephe özelliklerine aykırılıklar oluşturabilirler. Bunun yanında yeni işlevlerin ihtiyaç programında yer alan mekanların boyutları tarihi yapının özgün mekan boyutlarının kapasitesinden fazla olabilmektedir. Tarihi yapılara verilen yeni işlevlerinden dolayı oluşabilecek bu durumları engelleyebilmek için tarihi yapılara çağdaş ek mekanların eklenmektedir. (Tanaç Zeren, 2010).

Ahunbay'a göre, "tarihi yapıların yeniden kullanılmaları, çağdaş yaşam içinde etkin olarak yer almaları amacıyla yapılan projelerin başarılı olabilmesi bazı eklerle birlikte düşünülmelerini gerektirmektedir. Örneğin müzeye dönüştürülen tarihi evlerde bekçinin barınabilecegi ve ziyaretçilere ikram, tuvalet vb. hizmetleri sunmaya elverişli mekânlara gerek duyulmaktadır. Bu durumda mümkün olduğunca görünümü az etkileyen, çevreye uyan çağdaş tasarımlar geliştirilir. Ekler bu ölçütler gözetilerek tasarlandığında başarılı olmaktadır. Yeniden kullanımları sırasında ağır programlar yüklenen tarihi binalarda, ekler büyümekte, kütlesel uyum sağlanamamaktadır" (Ahunbay, 2021: 98).

Kuban'a göre, "yeni ek projesi eskisinin kalan bölümlerinin görsel olarak etkili varlığını olduğu kadar, geçmişi çağrıştıran ya da geçmişi belgeleyen öğelerini de vurgulayacak şekilde hazırlanır. İşlevi değişmiş tarihi bir yapıya yapılacak ek, yeni yapılan bir tasarımdan çok daha zordur. Çünkü mekân ve biçimin ele alınmasında mimar özgür değildir. Yeni ekleri eski verilere uyum içinde ve abartmasız yapması gerekir. Bu uyum biçimsel bir uyum, duyarlı bir uyum, karşıtlığı vurgulayan dinamik bir uyum olabileceği gibi, uyumu reddeden bir tutumla da ek projesi hazırlanabilir. Ne var ki ek, tarihi yapıya egemen olamaz. Başka deyişle, bir tarihi yapıyı yeni yapıya ek haline getiren bir proje restorasyon projesi değildir. Burada kesin bir fiziksel büyüklük sınırı koymak zordur. Fakat genel bir tavır tanımlanabilir. Ek yapılması öngörülse bile projeyi yönlendiren tarihi yapıdır. Genelde onun özgür fiziksel sınırları içinde değişiklik ya da ek söz konusudur. Bu sınırlar dışında ekler giriş, merdiven, revak, küçük servis yapısı gibi şeyler olabilir. Tarihi bir harap yapının yeni bir işlev için yenilenmesi ve yeni öğeler eklenmesi, tıpkı yeni bir yapı yapılması gibi her zaman tartışılacak bir sorundur. Tarihi verilere saygılı davranmak

ve onları vurgulamak ortak bir tavır olsa bile, eski ile yeni arasında kurulacak görsel ilişki boyut, mekân, renk, tekstûr, biçim armonileri ve tarihe karşı duyarlık kapsamında daima özneldir. Bu tür uygulamalarda mimari tasarım için geçerli olan değerlendirme kuralları restorasyon için de geçerlidir. Tarihi yapıların kentsel çevre değişmesi bağlamında ek sorunu, harap olmasalar bile işlev değiştirmeleri ve yeni eklerle birleşmeleri sorunu, kent planlamasında tarihi çevre koruma bağlamında tek yapı restorasyonu için düşünülen ölçütlerin içermediği özellik ve boyutlarla karşımıza çıkar. Burada kararlar, tek yapı boyutuna inmeden önce kentsel boyutu verilmek zorundadır. Bu genel ilkeyi zorlayan olgu, sanatsal ve tarihi statüsü yüksek, yasal statüsü kesinleşmiş yapı ya da yapıların müdahale edilen kentsel bölgede olmasıdır" (Kuban, 2000: 119-120).

"Ek yapının tasarımında gözetilmesi gereken ve estetik algıyı oluşturan bazı kriterler vardır, bu kriterler; çevrenin etkisi, ölçeğin etkisi, zıtlık etkisi, formun etkisi, ritim etkisi ve malzeme etkisidir" (Tanaç Zeren, 2010: 31-32).

Çağdaş ek tasarımında dikkat edilmesi gereken başka bir kriter de, yapılan müdahalelerin geri döndürülebilir olmasıdır. Bu kriter uluslararası yasal düzenlemelerde vurgulanmaktadır. Geri döndürülebilirlik kavramı; çağdaş eklerin, tarihi yapıya herhangi bir zarar vermeden gerektiğinde bağımsız olarak çalışabilen ekler niteliğinde uygulanmasını ve eklerin istenildiği veya gerek duyulduğu taktirde yine tarihi yapıya herhangi bir zarar vermeden kaldırılabilir olmasını ifade etmektedir (Tanaç Zeren, 2010).

Ahunbay'a göre çağdaş eklerin başarısında mimarın yeteneği ve tecrübesi önemlidir. Çağdaş ekin yapılırken kültürel miras değeri taşıyan yapının biçimi, mekan organizasyonu. Cephe ve form özelliklerinin korunmasıgerekmektedir. Tarihi yapının özgünlüğünü yansıtan bu özellikler projesinin başarılı olmasını sağlamaktadır. Bunun yanında çağdaş eklerin başarılı olması için mimarın yeniliklerden korkmadan tasarım yapmalıdır ve çağdaş ekler günümüzü yansıtırken tarihi yapıyı bir uyum içerisinde de tasarlanmasını sağlamalıdır (Ahunbay, 2019).

2.4. Türkiye'nin ve Avrupa'nın Üye Olduğu Uluslararası Koruma Kurumları

Türkiye ve Avrupa, birçok uluslararası koruma kurumlarına üyedir ve mimari koruma kurumu bağlamında üye olduğu kurum ve kuruluşlarda bulunmaktadır. Bu kurum ve kuruluşların kurulum tarihleri, kuruluş amaçları, Türkiye'nin bu kurumlara ortak olduğu tarihler vb. genel bilgilerle bu kurumlar tanıtılabilmektedir.

2.4.1. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)

Nazi Almanya'sı ve NAZİ Almanyası ile birlikte hareket eden devletlere karşı gelen Avrupa 1942'de Müttefikler Eğitim Bakanları Konferansı için Birleşik Krallık'ta toplanmışlardır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra barış ortamı sağlandığında eğitim sistemlerini yeniden yapılandırılması konusu tartışılmıştır. Görüşmeler kısa sürede ivme kazanarak evrensel bir çıkarım ortaya koyulmuştur. İlerleyen zamanlarda yeni hükümetler katılmaya başlamıştır (URL-5, 2022).

Müttefikler Eğitim Bakanları Konferansı'nın önerisi doğrultusunda 1-6 Kasım 1945 tarihleri arasında Londra'da eğitim ve kültür kurumunun oluşturulması için Birleşmiş Milletler Konferansı düzenlenmiştir. Birleşmiş Milletler Konferansı, barış kültürünü oluşturabilecek bir kurum kurmaya karar veren 44 ülkenin temsilcilerini buluşturmuştur. Yapılan görüşmeler sonucunda 37 ülke Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nu kurmuştur. 16 Kasım 1945'te imzalanan UNESCO Kuruluş Sözleşmesi 20 ülkenin (Avustralya, Birleşik Krallık, Birleşik Devletler, Brezilya, Çekoslovakya, Çin, Danimarka, Dominik Cumhuriyeti, Fransa, Güney Afrika, Hindistan, Kanada, Lübnan, Meksika, Mısır, Norveç, Suudi Arabistan, Türkiye, Yeni Zelanda ve Yunanistan) onaylamasıyla birlikte 4 Kasım 1946 tarihinde yürürlüğe konmuştur. UNESCO Genel Konferansının ilk oturumu, oy hakkına sahip 30 hükümetin temsilcilerinin katılımıyla 19 Kasım - 10 Aralık 1946 tarihleri arasında Paris'te gerçekleştirilmiştir (URL-5, 2022).

İkinci Dünya Savaşının oluşturduğu siyasi bölünmeler, UNESCO'nun kurucu üye devletlerini etkilemiştir. Bu doğrultuda, Japonya ve Almanya Federal Cumhuriyeti 1951'de, İspanya 1953'te, SSCB 1954'te ve 19 Afrika Ülkesi 1960'lı yıllarda üye olmuştur (URL-5, 2022).

Çin Halk Cumhuriyeti Birleşmiş Milletlere üye olmasıyla birlikte 1971'den itibaren UNESCO'da Çin'in tek meşru temsilcisi olmuştur. Alman Demokratik Cumhuriyeti 1972-1990 yılları arasında UNESCO'ya üye olarak bulunmuştur daha sonra Almanya Federal Cumhuriyeti'ne katılmıştır (URL-5, 2022).

2.4.2. ICOM (Uluslararası Müzeler Konseyi)

ICOM, 1946-1947 yıllarında kurulmuştur. 1948-1965 yılları arasında ICOM'un yedi kere toplanarak genel konferans gerçekleştirmiştir. Bu konferanslarda kurumun yapısı ve coğrafi temsili geliştirilmiştir. Bu konferanslarla birlikte kurumun faaliyetleri zamanla

birlikte profesyonelleştirilmiştir. Lahey'de (1962) ve New York'taki (1965) genel konferanslarda katılımcıların ihtiyaçlarını ve beklentileri görüşülmüştür (URL-6, 2022).

2002'de ICOM, Müze Acil Programı (MEP) ile Uluslararası Mavi Kalkan Konseyine (ICBS) katılımıştır. Bu birliktelikle afetlerle ilgili risk önleme faaliyetleri hızlandırılmıştır. Bu gelişmeler ile ICOM, tüm Dünya'daki müze topluluğu üzerinde etkisi varlığını artmıştır (URL-6, 2022).

2.4.3. COE (Council Of Europe / Avrupa Konseyi)

Avrupa Konseyi (COE/AK), İkinci Dünya Savaşı'ndan dolayı büyük kayıplar yaşayan Avrupa'da 1948-1949 yıllarındaki gelişmeler doğrultusunda kurulmuştur. 1948'de hükümetleri temsil eden Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ve parlamenter yönetimi temsil eden Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nin kurulmasıyla birlikte çift organlı olacak şekilde oluşturulmuştur. 10 Avrupa devletinin 5 Mayıs 1949 tarihinde imzaladığı Londra Antlaşmasıyla birlikte Avrupa Konseyi'nin kurulmasını sağlamıştır. Avrupa konseyinin kuruluşunda; Avrupa devletleri arasında barışı sağlamak ve tüm kıta boyunca devam eden gerginliğin ve çatışmaların giderilmesi amaçlanmıştır. Bununn için ortak kurumların, standartların ve sözleşmelerin ortak kurumlar, standartlar ve sözleşmelere dayalı güven ve işbirliği ortamı tesis etmek amaçlanmıştır (URL-7, 2022).

Avrupa Konseyi, savunma politikalarının yanında, pek çok farklı alanda yer alan konularda siyasi işbirliğini desteklemektedir. Bu bağlam çerçevesinde, yasal düzenleme oluşturma, bunları geliştirmesinde, yenilenmesinde ve denetlemesinde görev almaktadır. Bunun için Avrupa Konseyine üye ülkeler arasında çeşitli düzlemlerde işbirliği öngören kapsamlı bir yapılanmaya sahiptir. Avrupa Konseyi, hükümetler arası kanat, parlamenter kanat ve yerel yönetim kanadı dışında, 200'ü aşkın sözleşme ile bir sözleşmeler sistemini de içerir (URL-7, 2022).

2.4.4. ICCROM (Uluslararası Kültürel Varlıkların Korunması ve Restorasyonunun İncelenmesi Merkezi)

ICCROM, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra oluşan yıkım ve kültürel miras değerlerinin yeniden yapılandırılması için kurulmuştur. ICCROM'un kurulmasının temelinde 1956 yılında Yeni Delhi'deki UNESCO'nun aldığı kararlar yatmaktadır.

UNESCO’nun restorasyon yöntemlerini incelemek ve geliştirmek için hükümetler arası bir organizasyonun kurulması teklifi ICCROM’un kurulmasını sağlamıştır (URL-8, 2022).

ICCROM, İtalyan hükümetiyle yapılan anlaşma sonucunda 1959 yılında Roma’da kurulmuştur. ICCROM, farklı türlerde kültürel mirasın korunması ve restore edilmesi için tüm dünya genelinde uzmanlar ve uzman kurumlar ağı oluşturmuştur. UNESCO ile işbirliği içerisinde bulunan ICCROM, uluslararası tanıtımlara ve organizasyonlara katılmış ve burada katılımcı olan devletlere yardımcı olmak için bilimsel misyonlar düzenlemişlerdir. İlk faaliyetler arasında Nil Vadisi'ndeki antik mezarların korunması, Moldavya kiliselerinde duvar resimlerinin restorasyonu, Hindistan'daki ulusal koruma araştırma merkezinin geliştirilmesi ve Guatemala, İtalya ve Karadağ'daki doğal afetlerin ardından kültürel mirasın korunması ICCROM’un ilk faaliyetleri arasında gösterilmektedir (URL-8, 2022).

2.4.5. ICOMOS (Uluslararası Sitler ve Anıtlar Konseyi)

1965’te Varşova’da kurulan ICOMOS, Uluslararası ve hükümetler dışı bir organizasyondur. ICOMOS’un temel amacı, kültürel miras değeri taşıyan yapıların ve tarihi alanların korunması ve değerlendirilmesine için ilkeler, tavsiyeler, teknikler ve siyasetler geliştirmektir. ICOMOS koruma bağlamında yapılan her türlü araştırmayı desteklemektedir. ICOMOS’un kuruluşunun arka planında 1964’te kabul edilen Venedik Tüzüğü’nde yer alan, anıt ve yerleşmelerin korunması konusunda çalışacak uluslararası bir konseyin kurulmasını önermesi yatmaktadır (URL-1, 2017).

2.4.6. TICCIH (Uluslararası Endüstriyel Mirasın Korunması Komitesi)

1978’de oluşturulan TICCIH, endüstriyel mirasın ve arkeoloji mirasın korunması, geliştirilmesi ve yorumlanmasına adanmış uluslararası toplumdur. 2003’te imzalanan Nizhny Tagil Tüzüğü, endüstriyel miras için uluslararası rehberlik belgesidir. 2011’de ICOMOS ile birlikte oluşturulan Dublin İlkeleri olarak da adlandırılan Sanayi Miras Alanlarının, Yapılarının, Alanlarının ve Manzaralarının Korunmasına İlişkin Ortak ICOMOS - TICCIH İlkeleri Paris'te kabul edilmiştir. TICCIH’ın ilgi alanı ve süresi Sanayi Devrimine kadar uzanmaktadır. Genellikle imalat ve maden çıkarma sanayi, ulaştırma ve kamu hizmeti altyapısının materyal ve belgesel kalıntılarını içermektedir (URL-9, 2022).

2.5. Uluslararası Koruma Kurumlarının Oluşturduğu Yasal Düzenlemeler

Uluslararası koruma kurumları kültürel mirası koruma alanında yüzlerce yasal düzenlemeler (tüzük, bildirge, öneri, tavsiye, ilke vb.) oluşturmuştur. Bu yasal düzenlemeler Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Uluslararası koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemeler

KÜLTÜREL MİRASI KORUMA BAĞLAMINDA YASAL DÜZENLEMELER		
NO	**YASAL DÜZENLEMELER**	**YILI**
1	SPAB Bildirisi: Eski Binaları Koruma Topluluğu'nun Kuruluşuyla Öne Sürülen İlkeler	1877
2	Madrid Konferansı Tavsiye Kararları Altıncı Uluslararası Mimarlar Kongresi (RIBA)	1904
3	Restorasyon Tüzüğü	1931
4	Atina Tüzüğü, IV. Uluslararası Çağdaş Mimari Kongresi	1933
5	Roerich Anlaşması, Sanatsal Ve Bilimsel Kurumların Ve Tarihi Anıtların Korunması	1933
6	Avrupa Kültür Antlaşması (COE)	1954
7	Mimari ve Şehir Plancılığı Alanlarındaki Uluslararası Yarışmalara İlişkin Tavsiye Kararı (UNESCO)	1956
8	Arkeolojik Kazılara Uygulanabilir Uluslararası Prensipler Hakkında Tavsiye Kararı (UNESCO)	1956
9	Müzelerin Herkesin Kullanımına Açık Hale Getirilmesi için En Verimli Yolların Kullanılmasına İlişkin Tavsiye Kararı	1960
10	Venedik Tüzüğü	1964
11	Palma Tavsiye Kararı (COE)	1965
12	Viyana Tavsiye Kararı: Kültürel Öneme Sahip Ancak İlk Amaçlarını Artık Daha Fazla Yerine Getiremeyen Anıtlar İçin Doğal ve Estetik Çevrelerinde Yeni Kullanım Alanları Bulmak (COE)	1965
13	Antik Yapıların Ve Tarihi Veya Sanatsal Sit Alanlarının Tesciline Yönelik Kriterler Ve Yöntemlere İlişkin İlke Kararı (COE)	1966
14	Anıtların Yeniden Canlandırılması Kararları	1966
15	Bath Tavsiye Kararı (COE)	1966
16	Tarihi Kentsel Sitelerin Yenilenmesi Hakkında Alınan Kararlar (ICOMOS)	1966
17	Tarihsel veya Sanatsal Merkezlerin Korunması ve Canlandırılmasına İlişkin İlk Konferans (ICOMOS)	1967
18	Quito Normları: Sanatsal ve Mimari Değeri olan Anıt ve Arazilerin Korunması ve Kullanımına İlişkin Toplantının Son Raporu (ICOMOS)	1967
19	Anıtların, Tarihi Ve Sanatsal Önem Arzeden Bina Grupları Ve Alanlarının Etkin Korunması İle İlgili Bölgesel Planlama Kapsamında Alınan İlke Kararları (Lahey Tavsiye Kararı)(COE)	1968
20	Tarihi ve Sanatsal Değeri Olan Bina Alanlarının ve Gruplarının Aktif Korunması ve Onarımı Uygulama ve İlkelerine İlişkin Karar (COE)	1968
21	Tarihi ve Sanatsal Değeri Olan Bina Grupları ve Alanlarının Korunması Ve Rehabilitasyonuna Yönelik Politika Uygulanması (Avignon Tavsiyesi) (COE)	1968
22	Kamusal veya Özel Yapım Çalışmalarınca Tehdit Edilen Kültürel Varlıkların Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı (UNESCO)	1968

Tablo 2'nin devamı

23	Avrupa Antlaşma Dizisi No.66 Arkeolojik Mirasın Korunmasına Yönelik Avrupa Sözleşmesi (COE)	1969
24	Brüksel İlke Kararı (COE)	1969
25	Gelen Eserler Etik Kuralları (ICOM)	1970
26	Venedik'in Korunması Ve Yenilenmesine Yönelik Karar (COE)	1970
27	Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı 589 (COE)	1970
28	Kültürel Mülkiyetin Yasadışı İthalat, İhracat ve Devirinin Yasaklanması ve Önlenmesine Dair Araçlar Konvansiyonu (UNESCO)	1970
29	Tarihi Öneme Sahip Kentlere İlişkin SPLIT Bildirisi (COE)	1971
30	Viyana'nın Korunmasına Ve Yenilenmesine İlişkin İlke Kararı (COE)	1972
31	Venedik'in Korunmasına ve Yenilenmesine İlişkin İlke Kararı (COE)	1972
32	Anıtların, Bina Gruplarının ve Tarihsel Veya Sanatsal Değer Taşıyan Ören Yerlerinin Ulusal Envanterlerinin Oluşturulmasına İlişkin Tavsiye Kararı (COE)	1972
33	Anıtlar Ve Ören Yerleri Kültürel Mirasının Korunmasına Yönelik Ara Önlemlere İlişkin İlke Kararı (COE)	1972
34	Çağdaş Mimarinin Eski Yapı Gruplarının İçine Sokulmasına İlişkin Sempozyum Kararları (ICOMOS)	1972
35	İskandinav Ülkelerindeki Ahşap Kasabalara İlişkin Sandefjord Sempozyumu (ICOMOS)	1972
36	Avrupa Kültürel Mirasının Korunması Hakkında Tavsiye(COE)	1972
37	Milli Düzeyde Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Tavsiye Kararı (UNESCO)	1972
38	Dünya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Sözleşmesi (UNESCO)	1972
39	Köy ve Kent Arasındaki Dengede Kırsal Canlandırma Politikalarına İlişkin İlke Kararı (COE)	1973
40	Modern Mimarinin Eski Çevrelerde Entegrasyonu Semineri Sonuçları (ICOMOS / UIA/ EUROPA NOSTRA)	1974
41	Tarihi Merkezlerin Bütünleşik Korumasının Sosyal Maliyetlerine ilişkin Bologna Bilgi Şöleni Kararları, Avrupa Pilot Projeler Bilgi Şöleni (COE)	1974
42	Avrupa'nın Mimari Mirasının Korunması Hakkında Tavsiye Kararı (COE)	1975
43	Orta-Ölçekte Bir Avusturya Kentinin Tekrar Canlandırılmasının Estetik, Ekonomik Ve Sosyal Etkilerine İlişkin Krems Sempozyumu Kararları (COE)	1975
44	Bruges Kararları: "Tarihi Kentlerin Rehabilitasyonunu Düzenleyen İlkeler"	1975
45	Küçük Tarihi Kentlerin Korunması İle İlgili Uluslararası Sempozyumunda Alınan İlke Kararları (ICOMOS)	1975
46	Amsterdam Bildirgesi	1975
47	Mimari Mirasın Avrupa Şartı	1975
48	Avrupa Mimari Mirasına İlişkin Strazburg Bildirisi Tarihi Şehirler İkinci Avrupa Sempozyumu (COE)	1976
49	Berlin Sempozyumu Kararları: Büyük Avrupa Şehirleri ve Değişim – Geçmiş İçin Gelecek (COE)	1976
50	Eğitim, Bilim ve Kültür Malzemelerinin İthalatına İlişkin Anlaşma (UNESCO)	1976
51	Kırsal Yenileme ve Gelişme "konulu 3. Avrupa Konferansı İlke Kararları (Bari Beyannamesi) (COE)	1976
52	Tarihi Bölgelerin Korunması ve Çağdaş Rolü Hakkındaki Tavsiye (UNESCO)	1976
53	Uluslararası Kültür Varlıklarının Alışverişi İle İlgili Tavsiye Kararı (UNESCO)	1976
54	Granada Talebi: Bölgesel Planlamada Kırsal Mimari, Avrupa Pilot Projeler Programı Sempozyumu (COE)	1977

Tablo 2'nin devamı

55	Tarihi Kentlerde Cadde Peyzajı Çalışmaları İle İlgili Sempozyum Kararları (ICOMOS)	1978
56	Mimarlık ve Şehir Planlamada Uluslararası Yarışmalara İlişkin Gözden Geçirilmiş Tavsiye (UNESCO)	1978
57	Taşınabilir Kültür Varlıklarının Korunması için Tavsiye (UNESCO)	1978
58	Kırsal Mimari Mirasa İlişkin 881 (1979) No'lu Tavsiye Kararı (COE)	1979
59	İslami Tarihi Mirasın Korunması Ve Restorasyonu İle İlgili Uluslar Arası Sempozyum Raporu Ve Tavsiye Kararları (UNESCO)	1980
60	ICOMOS Genel Kurulu VI. Bilgi Şölenleri Birleşik Raporları (ICOMOS)	1981
61	Ticareti Azalan Bazı Zanaatlara Katkıda Bulunmak İçin El Sanatları Faaliyeti Bağlamında Alınan Tavsiye Kararı	1981
62	Tarihi Bahçeler: Floransa Tüzüğü (ICOMOS / IFLA)	1981
63	Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi	1982
64	Quebec Kültür Mirasının Korunmasına Yönelik Tüzük, (Deschamba Tüzüğü) (ICOMOS)	1982
65	Tlaxcala Bildirgesi "Küçük Yerleşimlerin Canlandırılması" (ICOMOS)	1982
66	Dresden'in "Savaşla Yok Edilen Anıtların Yeniden İnşası" Üzerine Deklarasyonu (ICOMOS)	1982
67	Roma Bildirgesi (ICOMOS)	1983
68	Yapılı Çevrenin Korunması ve İyileştirilmesi için Appleton Sözleşmesi (ICOMOS)	1983
69	Arkeoloji ve Planlama Toplantısı Sonuçları (COE)	1984
70	Avrupa Kültür Varlıklarına Yönelik Suçlar Anlaşması (COE)	1985
71	Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi	1985
72	Mimari Mirasın Korunmasında Etkili Olan El Sanatları Ticaretinin Geliştirilmesine İlişkin Tavsiye Kararı (COE)	1986
73	Kentsel Açık Alanlara İlişkin Tavsiye Kararı (COE)	1986
74	Mesleki Etik Kuralları (ICOM)	1986
75	Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü (Washington Tüzüğü)	1987
76	Tarihi Merkezlerin Korunması ve Canlandırılması Konulu Birinci Brezilya Semineri, Itaipava	1987
77	Mimari Mirasın Kirlilikle Hızlanan Fiziksel Bozulması Hakkında Tavsiye Kararları (COE)	1988
78	Tarihi Binaların ve Kentlerin Mekansal Gelişimlerini İnceleme ve Sunma Metodolojisi ile İlgili Çalıştay Sonuç ve Tavsiyeleri (UNEP / MAP / PAP)	1988
79	Avrupa Kültürel İşbirliği Üzerine Tavsiye Kararı 1075 (COE)	1988
80	Akdeniz Bölgeleri'nin 2. Konferansı Üzerine Avrupa Yerel Ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansı (COE)	1989
81	Arkeolojik Mirasın Şehir ve Ülke Planlama Çalışmaları Çerçevesinde Korunması Ve Geliştirilmesine İlişkin Tavsiye Kararı (COE)	1989
82	Kırsal Mimari Mirasın Korunması ve Değerinin Artırılması Hakkında Tavsiye (COE)	1989
83	Tarihi Binaların Ve Alanların Değerlendirilmesi İle İlgili Çalıştayın Sonuçları Ve Tavsiyeleri (UNEP / MAP / PAP)	1989
84	6. Avrupa Tarihi Kentler Sempozyumu Sonuç Bildirgesi (COE)	1989
85	Avrupa'daki Mimari Mirasın Doğal Felaketlere Karşı Korunması İçin Düzenleyici Önlemlere İlişkin Avrupa Muhaveresinin Sonuçları (COE)	1989
86	Trafikte Şehrin Boğuculuğundan Uzak Durmak: Graz Muhtırası	1990

Tablo 2'nin devamı

87	Arkeolojik Mirasın Korunması ve Yönetimi Tüzüğü (ICOMOS-ICAHM)	1990
88	Avrupa'daki Endüstriyel, Teknik ve İnşaat Mühendisliği Mirasının Korunması ve Korunması ve Muhafazası Hakkındaki Tavsiye Kararı (COE)	1990
89	Tarihi Alanlarda Yenileştirme Projelerinin Planlanması, Tasarlanması Ve Uygulanması Çalıştayı Sonuç Ve Tavsiyeleri (UNEP / MAP / PAP)	1990
90	Yeni Bir Avrupa İçin Paris Şartı Yeni Bir Demokrasi, Barış Ve Birlik Çağı	1990
91	Yirminci Yüzyıl Mimari Mirasının Korunması Hakkında Tavsiye Kararı (COE)	1991
92	Anıt, Yapı ve Sit Alanlarının Korunmasına Yönelik Eğitim ve Öğretim Rehberi (ICOMOS)	1993
93	Doğal Afetlere Karşı Mimari Mirasın Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı (COE)	1993
94	Müzeler, Uygarlık ve Gelişim Çalıştay Raporu (ICOM)	1994
95	Nara Özgünlük Belgesi	1994
96	Mimari Mirasa Ait Tarihi Anıt ve Binalarla İlgili Belgeleme Metod ve Sistemlerini Düzenlemekle Görevli Üye Ülke Bakanlarından Oluşan Komitede Alınan Tavsiye Kararı (COE)	1995
97	Suomenlinna Kararları: Anıtlar, Topluluklar ve Alanlar (ICOMOS / ICCROM)	1995
98	Cuenca Bildirgesi "Yasadışı Kültürel Varlık Ticareti konulu çalıştay" (ICOM)	1995
99	San Antonio Bildirgesi (ICOMOS)	1996
100	Kültürel Mirasın Kanuna Aykırı Eylemlere Karşı Korunması Hakkındaki Tavsiye Kararı (COE)	1996
101	Sualtı Kültür Mirasının Korunması Ve Yönetimi İle İlgili Tüzük (ICOMOS)	1996
102	Anıtların, Yapı Gruplarının ve Sit Alanlarının Kayıt Esasları (ICOMOS)	1996
103	Kirliliğe ve Benzeri Etkenlere Bağlı Fiziksel Bozulmaya Karşı Kültürel Mirasın Bakımının Sürdürülmesi Hakkındaki Tavsiye Kararı (COE)	1997
104	Pavia Belgesi	1997
105	Mevcut Nesillerin Gelecek Nesillere Karşı Sorumlulukları Bildirisi (UNESCO)	1997
106	İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 50. Yıldönümü Icomos Bildirgesi, Stockholm (ICOMOS)	1998
107	Assisi Deklarasyonu	1998
108	Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Gözden Geçirilmiş) (COE)	1999
109	ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü (ICOMOS)	1999
110	Uluslararası Ahşap Birliği Tüzüğü: Tarihi Ahşap Yapıların Korunması İçin İlkeler (ICOMOS)	1999
111	Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü (ICOMOS)	1999
112	Nebraska Eyaleti Meclis Binasının Dış Duvar Restorasyonuna İlişkin ISCARSAH Deklarasyonu (ISCARSAH)	2000
113	Kültürel Çeşitlilik Evrensel Beyannamesi (UNESCO)	2001
114	Sualtı Kültürel Mirasının Korunması Sözleşmesi (UNESCO)	2001
115	Avrupa Arkeoloji Planı (COE)	1992-2002
116	Endüstriyel Miras İçin Nizhny Tagil Şartı	2003
117	Mimari Mirasın Analizi, Korunması ve Strüktürel Restorasyonu İçin İlkeler	2003
118	Icomos Tüzük- Mimari Mirasın Analiz, Koruma ve Yapısal Restorasyonu İçin İlkeler (ICOMOS)	2003
119	Duvar Resimlerinin Korunması-Restorasyonu İçin Icomos İlkeleri (ICOMOS)	2003

Tablo 2'nin devamı

120	Kültürel Mirasın Kasten Yok Edilmesine İlişkin UNESCO Bildirgesi (UNESCO)	2003
121	Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (UNESCO)	2003
122	Endonezya Mirasın Korunması Şartı (ICOMOS)	2003
123	KEİ Üye Ülkelerinde Kültürel Mirasın Korunması ve İyileştirilmesi Hakkında 80/2004 Sayılı Tavsiye Kararı	2004
124	Viyana Memorandumu, Dünya Mirası Ve Modern Mimari, Tarihi Kentsel Peyzajın Yönetimi (UNESCO)	2005
125	Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması Ve Geliştirilmesi Sözleşmesi (UNESCO)	2005
126	Miras Yapılarının, Sit Alanlarının ve Alanlarının Düzeninin Korunmasına İlişkin Xi'an Deklarasyonu	2005
127	Kültürel Miras Alanlarının Yorumlanması ve Tanıtılmasına Yönelik Icomos Tüzüğü	2008
128	Kültürel Yollara İlişkin Icomos Şartı	2008
129	Mekânın Ruhunun Korunmasına Dair Québec Deklarasyonu	2008
130	Yirminci Yüzyıl Mirası Uluslararası Bilim Komitesi	2008
131	Yeni Zelanda Şartı (ICOMOS)	2010
132	Kültürel Mirasın Afet Risk Yönetimine İlişkin Lima Deklarasyonu (ICOMOS)	2010
133	Bir Tanım Sözlüğü de Dahil Olmak Üzere Tarihi Kentsel Peyzaj Hakkında Tavsiye (UNESCO)	2011
134	Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması Ve Yönetimiyle İlgili Valetta İlkeleri	2011
135	Endüstri Mirası Sitleri, Yapıları, Alanları ve Peyzajlarının korunması için ICOMOS-TICCIH ortak ilkeleri (Dublin İlkeleri) (ICOMOS-TICCIH)	2011
136	Paris Deklarasyonu (ICOMOS)	2011
137	Asya Endüstriyel Mirası İçin Taipei Bildirgesi	2012
138	ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi (ICOMOS)	2013
139	Burra Tüzüğü (1979 da kabul edildi düzenli olarak güncelleniyor.)	2013
140	İnsani Değerler Olarak Miras ve Peyzaj Üzerine Floransa Bildirgesi (ICOMOS)	2014
141	Ahşap Mimari Mirasın Korunması İçin İlkeler (ICOMOS)	2017
142	Miras Olarak Kırsal Peyzajlara İlişkin ICOMOS - IFLA İlkeleri	2017
143	Tarihi Kentsel Kamu Parklarına İlişkin ICOMOS-IFLA Belgesi	2017
144	Ahşap Yapılı Mirasın Korunmasına İlişkin İlkeler (ICOMOS)	2017
145	Halka Açık Arkeolojik Alanların Yönetimi İçin Salalah İlkeleri (ICOMOS)	2017
146	Buenos Aires Deklarasyonu (ICOMOS)	2017
147	Mimari Mirasın Analizi, Koruma ve Yapısal Restorasyonu İçin Tavsiyeler	Belirsiz

Uluslararası Koruma Kurumlarının tüm ülkelerde geçerli olmak üzere veya yerel ölçekte kalmış oluşturmuş olduğu 147 yasal düzenleme literatür taraması sonucunda elde edilmiştir.

2.6. Uluslararası Koruma Kurumlarının Oluşturduğu Yasal Düzenlemelerde Çağdaş Ek

Uluslararası koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerden 147 tanesi elde edilmiştir. Elde edilen 147 yasal düzenleme incelenerek 39 yasal düzenlemede çağdaş ek ile ilgili kararların olduğu belirlenmiştir. Çağdaş ek ile ilgili maddelerin olduğu yasal düzenlemeler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Uluslararası koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerde çağdaş ek ile ilgili maddeler bulunduran yasal düzenlemeler

ÇAĞDAŞ EK İLE İLGİLİ MADDELER İÇEREN YASAL DÜZENLEMELER		
NO	**YASAL DÜZENLEMELER**	**YILI**
1	SPAB Bildirisi: Eski Binaları Koruma Topluluğu'nun Kuruluşuyla Öne Sürülen İlkeler	1877
2	Restorasyon Tüzüğü	1931
3	Venedik Tüzüğü	1964
4	Tarihsel veya Sanatsal Merkezlerin Korunması ve Canlandırılmasına İlişkin İlk Konferans (ICOMOS)	1967
5	Quito Normları: Sanatsal ve Mimari Değeri olan Anıt ve Arazilerin Korunması ve Kullanımına İlişkin Toplantının Son Raporu (ICOMOS)	1967
6	Kamusal veya Özel Yapım Çalışmalarınca Tehdit Edilen Kültürel Varlıkların Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı (UNESCO)	1968
7	Tarihi Öneme Sahip Kentlere İlişkin SPLIT Bildirisi (COE)	1971
8	Çağdaş Mimarinin Eski Yapı Gruplarının İçine Sokulmasına İlişkin Sempozyum Kararları (ICOMOS)	1972
9	Milli Düzeyde Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Tavsiye Kararı (UNESCO)	1972
10	Modern Mimarinin Eski Çevrelerde Entegrasyonu Semineri Sonuçları (ICOMOS / UIA/ EUROPA NOSTRA)	1974
11	Bruges Kararları: "Tarihi Kentlerin Rehabilitasyonunu Düzenleyen İlkeler"	1975
12	Amsterdam Bildirgesi	1975
13	Mimari Mirasın Avrupa Şartı	1975
14	Tarihi Bölgelerin Korunması ve Çağdaş Rolü Hakkındaki Tavsiye (UNESCO)	1976
15	Granada Talebi: Bölgesel Planlamada Kırsal Mimari, Avrupa Pilot Projeler Programı Sempozyumu (COE)	1977
16	Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi	1982
17	Quebec Kültür Mirasının Korunmasına Yönelik Tüzük, (Deschamba Tüzüğü) (ICOMOS)	1982
18	Dresden'in "Savaşla Yok Edilen Anıtların Yeniden İnşası" Üzerine Deklarasyonu (ICOMOS)	1982
19	Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi	1985
20	Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü (Washington Tüzüğü)	1987
21	Mimari Mirasın Kirlilikle Hızlanan Fiziksel Bozulması Hakkında Tavsiye Kararları (COE)	1988

Tablo 3'ün devamı

22	Kırsal Mimari Mirasın Korunması ve Değerinin Artırılması Hakkında Tavsiye (COE)	1989
23	Tarihi Binaların Ve Alanların Değerlendirilmesi İle İlgili Çalıştayın Sonuçları Ve Tavsiyeleri (UNEP / MAP / PAP)	1989
24	6. Avrupa Tarihi Kentler Sempozyumu Sonuç Bildirgesi (COE)	1989
25	Avrupa'daki Mimari Mirasın Doğal Felaketlere Karşı Korunması İçin Düzenleyici Önlemlere İlişkin Avrupa Muhaveresinin Sonuçları (COE)	1989
26	Avrupa'daki Endüstriyel, Teknik ve İnşaat Mühendisliği Mirasının Korunması ve Korunması ve Muhafazası Hakkındaki Tavsiye Kararı (COE)	1990
27	Nara Özgünlük Belgesi	1994
28	Suomenlinna Kararları: Anıtlar, Topluluklar ve Alanlar (ICOMOS / ICCROM)	1995
29	Kültürel Mirasın Kanuna Aykırı Eylemlere Karşı Korunması Hakkındaki Tavsiye Kararı (COE)	1996
30	ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü (ICOMOS)	1999
31	Uluslararası Ahşap Birliği Tüzüğü: Tarihi Ahşap Yapıların Korunması İçin İlkeler (ICOMOS)	1999
32	Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü (ICOMOS)	1999
33	Mimari Mirasın Analizi, Korunması Ve Strüktürel Restorasyonu İçin İlkeler	2003
34	Icomos Tüzük- Mimari Mirasın Analiz, Koruma Ve Yapısal Restorasyonu İçin İlkeler (ICOMOS)	2003
35	KEİ Üye Ülkelerinde Kültürel Mirasın Korunması Ve İyileştirilmesi Hakkında 80/2004 Sayılı Tavsiye Kararı	2004
36	Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması Ve Yönetimiyle İlgili Valetta İlkeleri	2011
37	Endüstri Mirası Sitleri, Yapıları, Alanları ve Peyzajlarının korunması için ICOMOS-TICCIH ortak ilkeleri (Dublin İlkeleri) (ICOMOS-TICCIH)	2011
38	ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi (ICOMOS)	2013
39	Ahşap Mimari Mirasın Korunması İçin İlkeler (ICOMOS)	2017

Tablo 3'te görüldüğü gibi uluslararası koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerin 39 tanesinde çağdaş ekle ilgili maddeler tespit edilmiştir.

2.7. Matris Sistemin Kriterlerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi

1932'de Rensis Likert tarafından oluşturulan Likert ölçek; sosyal ve beşeri bilimler, siyaset bilimi, eğitim vb. alanlarda sıklıkla tercih edilen tekniklerden biri olarak görülmektedir. Likert ölçek, Likert-tipi sorulardan oluşmaktadır. Problemleri cevaplandırabilmek için Likert-tipi soru oluşturulması ve oluşturulan soruların analizi sırasında ortalama değerlerinin kullanması şeklinde tanımlanmıştır. Likert ölçekteki amaç tüm soruların ortalama değerlerinden uzmanların araştırılan konular üzerindeki tutumlarını belirleyebilmektir (Turan vd., 2015). Bu bağlamlar doğrultusunda bu tez kapsamında oluşturulan matris sistem için likert ölçekten yararlanılırken yasal düzenlemelerdeki çağdaş

ek kararları kullanılmıştır. Matris sisteme verilen cevaplar, klasik mantığa karşı oluşturulan ve çok kriterli karar verme destek sistemlerinden biri olarak son zamanlarda sıklıkla kullanılan bulanık mantıkla değerlendirilmiştir.

2.7.1. Yasal Düzenlemelerde Çağdaş Ek Kararları

Uluslararası koruma kurumlarının kabul etmiş olduğu yasal düzenlemelerin 39 tanesinin maddelerinde çağdaş ekle ilgili hükümler yer almaktadır. Hangi yasal düzenlemede hangi bağlamda hükümlerin yer aldığı şu şekilde belirtilebilmektedir:

1877'de kabul edilen SPAB Bildirisine göre; tarihi yapılara eklemelerin yapılabileceği belirtilirken bu eklemelerin tarihi yapılara vereceği herhangi bir zararın tarihte bir boşluk oluşturacağı belirtilmektedir. Bu nedenle tarihi yapının özgünlüğüne zarar verilmemesi gerektiği açıkça ifade edilmektedir. Bunun dışında tarihi yapıyı genişletmekten, tarihi yapı üzerinde değişiklik yapmaktan ve tarihi yapının dokusu ve süsleriyle oynamaktan kaçınılması gerektiğini vurgulamaktadır (Resmi Gazete, 1877).

1931'de kabul edilen Restorasyon Tüzüğüne göre; tarihi yapıyı oluşturan hiçbir döneme zarar verilmemesi gerektiğini ve insanları yanıltacak yeni eklerin yapılmaması gerektiğini belirtmektedir. Tarihi yapıya özgün işlevine yakın işlev verilmeli ve gerekli uyarlamaların tarihi yapıda önemli hasara neden olmayacak şekilde olması gerektiği ifade edilmektedir. Tarihi yapıyı sağlamlaştırmak, kısmi ya da tam olarak bütünlemek veya verilecek yeni işlevden dolayı ekler yapılaması gerekirse ana koşul olarak yeni elemanların minimum düzeyde yapılmaları ve çağdaş eklerin; kesin, açık ve sade olmasına dikkat edilmelidir. Tarihi yapının özgün malzemesinden farklı malzemeler kullanılmalıdır ya da çağdaş ekler sade bir çerçeve ile sınırlandırılmalıdır. Ekler hakkında bilgiler damga veya yazıtlar ile belirtilmelidir. Tarihi yapı ile çağdaş ekin aynı tasarım yaklaşımıyla yapılması sadece tarihi yapının mevcut durumunu korumak ve sürdürmek için süslemelerden arındırılmış sade bir şekilde yapılması gerektiği ifade edilmektedir (Resmi Gazete, 1931).

1964'te kabul edilen Venedik Tüzüğü'ne göre; tarihi yapının korunması için yapının kullanılması gerektiği belirtilmektedir bu amaçla yapıya yeni işlev yüklenebilir fakat tarihi yapının planları ve bezemelerine zarar verilmemesi ifade edilmektedir. Anıtın ölçeği dışına çıkılmadan çevresinin de bakıma alınması gerektiği belirtilmektedir. Bu müdahalede, geleneksel ortam varsa değiştirilmemesine dikkat edilmelidir. Bunun dışında çevreye yapılan müdahaleler için, form ve malzeme ilişkilerini değiştirecek hiçbir yeni eke izin

verilmemesi gibi bu ilişkileri zedeleyecek, yıkımlara ya da değiştirmelere izin verilmemesi gerektiği ifade edilmektedir. Yapılacak yeni eklemelerde, yapının önemli bölümlerine ve özgünlüğüne zarar gelmediği durumlarda izin verilmesi gerektiği aktarılmaktadır (Resmi Gazete, 1964).

1967'de toplanan Tarihsel veya Sanatsal Merkezlerin Korunması ve Canlandırılmasına İlişkin İlk Konferansta kabul edilen kararlara göre; tarihi yapının özgün ve karakteristik yapısının bozulmadan yeni eklemelerin entegre edilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Resmi Gazete, 1967a).

1967'te kabul edilen Quito Normlarına göre; özgünlüğünün eksiltilmeden vurgulanması gerektiği belirtilmektedir. Bu bağlamda yeni bir işlevin tarihi yapıya yüklenebileceği aktarılmaktadır (Resmi Gazete, 1967b).

1968'de kabul edilen Kamusal veya Özel Yapım Çalışmalarınca Tehdit Edilen Kültürel Varlıkların Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı'na göre; yapının bütününün korunması gerektiği söylenmektedir. Tarihi yapıyı tehdit eden durumlara karşı alınacak önlemler yapının karakteri, boyutu ve konumu ile varlığı tehdit eden tehlikelerin özelliklerine göre değişiklik gösterebileceği aktarılmaktadır. Bu önlemlerin kültürel varlıkların özgünlüklerine hasar vermesinden ve bu kültürel varlıkların yok edilmesinden kaçınılması gerektiği ifade edilmektedir. Bu bağlam çerçevesinde tarihi binalarda plansız bir şekilde yapılan değişiklikler ve onarımlardan kaçınılmalıdır (Resmi Gazete, 1968).

1971'de kabul edilen Tarihi Öneme Sahip Kentlere İlişkin SPLIT Bildirisi'ne göre; tarihi yapıların esas görevlerine ve sosyal ortamlarına olabildiğince saygı göstererek yeni işlev yüklenebileceği belirtilmektedir. Yeni işlevler yüklenirken tarihi yapının özgünlüğüne zarar verilmemesi gerektiği vurgulanmaktadır (Resmi Gazete, 1971).

1972'de kabul edilen Çağdaş Mimarinin Antik Yapı Gruplarına Girmesi Üzerine Sempozyum Kararları'na göre; restorasyonun yapıldığı dönemin malzeme ve tekniklerini kullanarak yapısal ve estetik (ritim, görünüş vb.) niteliklerini etkilemeden çağdaş eklerin yapılması gerektiği belirtilmektedir. Bunun dışında tarihi yapının tarihi ve sanatsal özelliklerinin taklit edilmemesi gerektiği ifade edilmektedir. Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi korunması için tavsiye edilmektedir (Resmi Gazete, 1972a).

1972'de kabul edilen Milli Düzeyde Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Tavsiye Kararı'na göre; tarihi yapıların önceki işlevleriyle ya da verilecek yeni bir işlevle korunarak kültürel değerinin yitirilmesi önlenmelidir. Tarihi yapıların gerçek karakteristik

yapısına zarar vermemesine dikkat edilmelidir. Yeni eklemelerde renk ilişkisine dikkat edilmesi gerektiği ayrıca belirtilmektedir (Resmi Gazete, 1972b).

1974'te Modern Mimarinin Eski Çevrelerde Entegrasyonu Semineri Sonuçları'na göre; tarihi yapıların restorasyonu yapıldığı döneme ayak uydurması gerektiğini belirtirken bu yaklaşımın hem tarihi yapıyı koruyacağını hem de tarihi yapıya zarar verebileceğini ifade etmektedir. Eski kuşaklardan kalan mekan düzenlemelerine dokunulmaması gerektiği belirtilmektedir. Bunların dışında; tarihi yapının yeni işlev önerisi tarihsel ya da mimari değere zarar vermemeli, dönemin getirdiği çağdaş tekniklerden yararlanmalı, tarihi yapının ve çevresinin yapısal, estetik, tarihsel ve sosyal niteliklerine saygılı bir yaklaşım benimsemelidir (Resmi Gazete, 1974).

1975'te kabul edilen Bruges Kararları'na göre; tarihi yapılar dönemin şartlarına uygun hale getirilirken özgünlüğünün zarar görmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte 1964'te kabul edilen Venedik Tüzüğü'nin ilke ve kararlarına uyulması gerektiğini belirtmektedir (Resmi Gazete, 1975a).

1975'te kabul edilen Amsterdam Bildirgesi'ne göre; tarihi yapıların özgünlüğüne ve karakteristiğine zarar verilmeden yeni işlevlerin yüklenmesi gerektiğini ifade etmektedir (Resmi Gazete, 1975b).

1975'te kabul edilen Mimari Mirasın Avrupa Şartına göre; tarihi yapının otantik haliyle (özgünlüğüyle) ve tüm çeşitliliğiyle gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğini bildirmektedir. Tarihi yapıya verilecek zararların tarihte bir eksiklik yaratacağını ifade etmektedir. Yapılacak restorasyonda; mevcut yapıya, oranlarına, biçimlerine, büyüklüğüne ve ölçeğine tamamen saygı gösterilmeli ve geleneksel malzemelerin kullanılması şartıyla, modern mimarinin uygulanması gerektiği açıklanmaktadır (Resmi Gazete, 1975c).

1976'daki Tarihi Bölgelerin Korunması ve Çağdaş Rolü Hakkındaki Tavsiye'sine göre; kültürel miras değeri taşıyan yapıların ve çevresinin, özgünlüğünün ve mekansal organizasyonunun korunması gerektiğini belirtmektedir. Tarihi yapılara yapılacak olan müdahalelerde özellikle yanlış kullanım, uygun olmayan eklemeler ve özgünlüklerini zarar verecek yanlış yönlendirilmiş değişikliklerden kaçınılmalıdır. Tarihi yapıların farklı dönemleri korunmalıdır. Bunun dışında tarihi yapılara yapılacak müdahalelerde, tarihi yapı ve çağdaş ek arasında yüksekliklerin, renklerin, malzemelerin ve formların uyumu, cephelerin ve çatıların inşa edilme şekli, binaların hacmi ile mekansal hacim arasındaki ilişki, ortalama oranları ve konumları dikkate alınmalıdır (Resmi Gazete, 1976).

1977’de kabul edilen Granada Talebi’ne göre; tarihi yapının özgünlüğüne zarar verilmemelidir (Resmi Gazete, 1977).

1982’deki Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi’ne göre; yapının herhangi bir parçasının bozulmasından veya zarar görmesinden kaçınılması gerektiği belirtilmektedir (Resmi Gazete, 1982a).

1982’de kabul edilen Deschamba Tüzüğü’ne göre; tarihi yapının özgünlüğüne önem verilmesi gerektiği ve yenilenemez olduğu ifade edilmektedir. Tarihi dönemlere saygılı davranılması gerektiği aktarılmaktadır. Çağdaş eklerde, özgün malzemelerin renklerinin uyumlarına ve dokularına, tarihi yapının kütle oranlarına, doluluk ve boşluk oranlarına ve kompoziyonlarına kısacası çağdaş eklerin tarihi yapının tüm kompozisyonu ile bütünleşmesi ve uyum sağlamasına dikkat edilmelidir. Tarihi yapıya farklı bir işlev verilmesi düşünüldüğünde bunun, önemli karakteristik yapısına zarar vermemesine, zorunlu kılınan bütün değişikliklerin geri döndürülebilir nitelikte olmasına ve aşırı kullanım sonucu tarihi yapının zarar görmeyecek bir işlevle işlevlendirilmesine dikkat edilmelidir (Resmi Gazete, 1982b).

1982’de kabul edilen Dresden'in "Savaşla Yok Edilen Anıtların Yeniden İnşası" Üzerine Deklarasyonu’na göre; tarihi yapının geçmişine ait olan izlerin korunması gerektiği belirtilmektedir. Karakteristik özellikler, tarihsel kanıtlar ve kültürel mirasın güzellikleri korunmalıdır (Resmi Gazete, 1982c).

1985’te kabul edilen Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi’ne göre; tarihi binaların bir kısmının yıkımının yetkili makamlarca onaylanması gerektiğini belirtilirken bir yandan da tarihi yapının ve çevresinin mimari ve tarihsel özelliklerine zarar verilmemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Tarihi yapıya yüklenecek yeni işlevin de bu doğrultuda yapılması gerektiği ifade edilmektedir (Resmi Gazete, 1985).

1987’de kabul edilen Washington Tüzüğü’ne göre; tarihi karaktere saygı gösterilmesi gerektiği belirtilmektedir. Tarihi yapıların oranları, boyutları, tasarım akımı, yapım teknikleri, özgün malzemeleri, renkleri ve süslemeleriyle betimlenen kütleleri, formları, cepheleri ve mevcut mekansal oluşumları saygı görmelidir. Yeni işlev tarihi yapıya ve çevresine uyumlu olmalıdır (Resmi Gazete, 1987).

1988’de Avrupa Konseyi’nin kabul etmiş olduğu Mimari Mirasın Kirlilikle Hızlanan Fiziksel Bozulması Hakkında Tavsiye Kararları’na göre; bütünleme bağlamında yapılacak olan çağdaş ek ile ilgili kararlar belirtilmektedir. Bu bağlamda, yapılacak müdahalenin geri döndürülebilir olmasına, orijinal yapının olabildiğince az müdahaleye maruz kalmasına,

orijinal yapıya uygun malzemelerin kullanılmasına, eski tekniklerin yetersiz kaldığı yerde çağdaş müdahalelere gidilmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir (Resmi Gazete, 1988).

1989'da kabul edilen Kırsal Mimari Mirasın Korunması ve Değerinin Artırılması Hakkında Tavsiyelerine göre; orijinal yapı korunarak yeni işlevlendirmeye gidilmesi için insanların teşvik edilebileceği ifade edilmektedir. Venedik Tüzüğü dikkate alınarak uzun ömürlü malzemelerin kullanılması, orantılara, inşa tekniklerine ve mimari özelliklere önem verilmesi gerektiği aktarılmaktadır (Resmi Gazete, 1989a).

1989'da kabul edilen Tarihi Binaların ve Alanların Değerlendirilmesi ile İlgili Çalıştayın Sonuçları ve Tavsiyeleri'ne göre; tarihi yapıya yapılacak müdahalede geçmişten gelen önemli bulgulara hasar vermediği, ilgili kültürel varlığın korunmasına ve daha iyi sunulmasına katkıda bulunduğu ve kaybolan değerleri geri kazandırdığı takdirde izin verilmesi gerektiği belirtilmektedir (Resmi Gazete, 1989b).

1989'da Avrupa Konseyi'nin 6. Avrupa Tarihi Kentler Sempozyumu Sonuç Bildirgesi'ne göre; tarihi yapının özgünlüğü ve bütünlüğü saygı görmelidir (Resmi Gazete, 1989c).

1989'da Avrupa Konseyi'nin kabul etmiş olduğu başka bir yasal düzenleme olan Avrupa'daki Mimari Mirasın Doğal Felaketlere Karşı Korunması İçin Düzenleyici Önlemlere İlişkin Avrupa Muhaveresinin Sonuçları'na göre; tarihi yapının mimari değeri saygı görmelidir. ICCROM tecrübesiyle birlikte tarihi yapının taşıyıcı sistemlerine zarar verebilecek güçlendirmelerden gerekmediği sürece kaçınılması gerektiği ve minimum müdahalelerde bulunulması gerektiği belirtilmektedir. Yapısal bir müdahale orijinal yapı ve kullanılan teknikler dikkate alınmalıdır (Resmi Gazete, 1989d).

1990'da kabul edilen Avrupa'daki Endüstriyel, Teknik ve İnşaat Mühendisliği Mirasının Korunması ve Korunması ve Muhafazası Hakkındaki Tavsiye Kararı'na göre; tarihi yapının özgün doğasının korunması gerektiği belirtilmektedir (Resmi Gazete, 1990).

1994'te kabul edilen Nara Özgünlük Belgesi'ne göre; tarihi yapıyının ilk tasarım yaklaşımını ve ilerleyen zamanlarda kazandığı özelliklerine saygı duymak önemlidir. Yasal düzenlemede özgünlük kavramı; tasarım akımı ve dönem ekleri, malzemesi, kullanım amacı, taşıyıcı sistem ve teknikleri, tarihi yapının çevresi, kültürel miras değerlerininanlatımını içermektedir (Resmi Gazete, 1994).

1995'te kabul edilen Suomenlinna Kararları'na göre; tarihi yapının özgünlüğünü oluşturan tüm etmenlere saygı gösterilerek minimum müdahalede bulunulması ve zarar vermemesi gerektiği belirtilmektedir. Yeni teknikler ve materyaller test edildikten sonra

uzmanlar tarafından yapılmalıdır. Yapılan müdahalelerin ileride yapılabilinecek restorasyonlarda uzmanları zorlamamalıdır. Yapılan müdahaleler geri döndürülebilir düzeyde olması gerekmektedir (Resmi Gazete, 1995).

1996'da kabul edilen Kültürel Mirasın Kanuna Aykırı Eylemlere Karşı Korunması Hakkındaki Tavsiye Kararı'na göre; tarihi yapıya yapılacak müdahalelerde tarihi yapının tarihi ve sanatsal özgünlüğü zarar görmemelidir (Resmi Gazete, 1996).

1999'daki ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü'ne göre; tarihi yapılara yapılacak çağdaş müdahaleler tarihi yapının kültürel değerine ve geleneksel karakterine zarar vermemelidir. Kültürel mirasın sadece somut verilerden oluşmadığı belirtilerek soyut ilişkilerinde önemli olduğu belirtilmektedir. Malzeme bakımında dönemin malzemeleri kullanılması gerektiği durumlarda tarihi yapının özgünlüğü ile uyum içerinde olan ve özgün malzemenin, görünüşüyle, dokusuyla ve biçimiyle zıt olmayan malzemeler tercih edilmelidir. Tarihi yapıya yeni işlev yüklenecekse tarihi yapının özgünlüğü korunmalıdır (Resmi Gazete, 1999a).

1999'da kabul edilen Uluslararası Ahşap Birliği Tüzüğü'ne göre; kültürel miras değeri taşıyan yapıların özgünlüğünü kaybettirmeden korumak ve yaşatmak temel amaçtır. Yapılacak müdahalelerde tarihi yapının tasarımına ve tarihsel ve kültürel mirasına, tarihi yapısal ve çevresel özelliklerine saygı gösterilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Yasal düzenlemede önerilen müdahaleler belirtilmektedir. Bu müdahaleler içerisinde geleneksel teknikler incelenerek geri döndürülebilir müdahaleler yapılmalıdır. Yapılan bu müdahaleler tarihi yapının özgünlüğüne zarar vermemelidir ve ileride yapılabilinecek restorasyonlarda uzmanları yanıltmayacak şekilde olmalıdır. Tarihi yapının taşıyıcılığı korunmalıdır. Venedik Tüzüğü'nde yer alan maddelere atıfta bulunularak; tarihi yapının özgünlüğü korunarak kültürel miras değerinin ön plana çıkarılması gerektiği belirtilmektedir (Resmi Gazete, 1999b).

1999'da kabul edilen Uluslararası Turizm Tüzüğü'ne göre; kültür miras değeri taşıyan yapıların ve çevrelerinin turizmle kurduğu ilişki dinamiktir. Bu sebeple olumlu ve olumsuz yanlar birlikte bulunmaktadır. Bu bağlam çerçevesinde tarihi yapılar korunurken tarihi yapının özgünlüğüne zarar vermeyecek yaklaşımlar belirlenmelidir (Resmi Gazete, 1999c).

2003'te kabul edilen Mimari Mirasın Analizi, Korunması ve Strüktürel Restorasyonu için İlkeler'ine göre; "Mimari mirasın değeri yalnız görünüşünde değildir; tüm bileşenleriyle döneminin yapım teknolojisinin ünik bir örneği olarak korunmuş olması

önemlidir. Özellikle yapıların yalnız cephelerinin korunup, içerdeki taşıyıcı öğelerin kaldırılması koruma ölçütlerine aykırıdır.” ifadesi yer almaktadır (Resmi Gazete, 2003a: 1). Tarihi bir yapıya yeni bir işlev önerildiğinde tarihi yapının bütünlüğü korunmalıdır ve taşıyıcı sistem bu bütünlüğün bir parçasıdır. Her türlü müdahalede, taşıyıcı sistem ve tekniklerin özgünlüğüne ve değerine saygı duyulmalıdır. Yapılan müdahalelerin gelecekte yapılacak çalışmalarda anlaşılmasına dikkat edilmelidir. Özgün malzemeler veya mimari öğeler kaldırılmamalıdır. Ya da değiştirilmemelidir. Tarihi yapının özgünlüğünü oluşturan ögeler tarihi yapıda güvenlik bağlamında bir sorun yaratmıyorsa korunmalıdır (Resmi Gazete, 2003a).

2003’teki Mimari Mirasın Analiz, Koruma ve Yapısal Restorasyonu için İlkeler’ine göre; “ Mimari mirasın değeri sadece görünüşünde değil, yapıldığı dönemin yapı teknolojisinin, her kültür döneminin özgün ürünü olarak tüm bileşenlerinin bütünlüğündedir. Özellikle yalnızca cephenin korunarak yapı içinin ortadan kaldırılması, koruma ölçütlerine uygun değildir.” ifadesi belirtilmektedir (Resmi Gazete, 2003b: 1). Yeni işlev önerildiğinde tüm koruma ölçütleri ve güvenlik şartları dikkat edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Yapılan müdahaleler, güvenliği ve sürdürülebilirliği sağlayarak, kültürel miras değerine minimum zarar verilmelidir ve geri döndürülebilir olmasına dikkat edilmelidir. Tarihi malzeme veya belirgin mimari öğeleri kaldırmaktan veya değiştirmekten kaçınılması gerektiği belirtilmektedir (Resmi Gazete, 2003b).

2004’te kabul edilen KEİ Üye Ülkelerinde Kültürel Mirasın Korunması ve İyileştirilmesi Hakkında Tavsiye Kararı’na göre; “kültürel mirasın herhangi bir bölümünün zarar görmesinin veya ortadan kalkmasının tüm dünya milletlerinin mirasını fakirleştirdiğini düşünmekte ve kültürel mirasın dünya mirasının bir parçası olarak korunması gerektiği konusundaki sağlam duruşunu bir kez daha teyid etmektedir (Resmi Gazete, 2004: 67).

2011’de kabul edilen Valetta İlkeleri’ne göre; tarihi çevre içerisine eklenen günümüzün mimari ögeleri tarihi çevrenin değerini arttırır fakat bunu yaparken tarihi yapının özgünlüğüne de saygı duyulmalıdır. Mekan ve mekan organizasyonu, form ve cephe karakteristiği ve soyut yönden yapılan tüm müdahalelerde tarihi yapının özgünlüğünü oluşturan kültürel değerlere saygılı davranmak gerekmektedir. Kültürel miras değeri taşıyan yapılara yapılan müdahalelerde olumlu bir iyileştirme olmayacaksa somut veya soyut müdahalelerden kaçınılması gerekmektedir (Resmi Gazete, 2011a).Valetta İlkeleri özgünlük olarak, “strüktür, hacim, üslup, ölçek, malzeme, renk ve bezemeleriyle

tanımlanan biçim, görünüş, iç ve dış özellikleri, kültürel gelenekler, geleneksel teknikler, yerin ruhu ve bir yerin kimliğine katkı yapan her şeydir." olarak belirtmektedir (Resmi Gazete, 2011a: 6).

2011'de kabul edilen Dublin İlkeleri'ne göre; endüstriyel tarihi değerlerin teknik imkanlarına saydı duyulmalıdır. Çağdaş ek müdahalelerinde tarihi yapı ve çevresi yüksek oranlarda zorlanmamalıdır. Yapıların içerisinde yer alan endüstriyel donanımlar çıkarılırsa veya tarihi çevrenin bütünlüğünü bozacak eksiltmeler olursa kültürel mirasların özgünlükleri yüksek oranda zarar görebilir. Bu nedenle iç donanımın korunması gerekmektedir. Bu yapılara yeni işlev yüklenirken tüm mimari özellikler ve donanımlar korunurken yapılacak tüm müdahalelerde geri döndürülebilir bir nitelikte olmalıdır (Resmi Gazete, 2011b).

2013'te kabul edilen ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi'ne göre; kültürel miras değerine sahip değerlerin korumasının amacı, tarihi yapının özgün kimliğine zarar vermeden özgünlüğü ön plana çıkarmaktır. Çağdaş ekler tasarlanırken özgünlüğe zarar verilmemelidir. Bu bağlamda, tarihi belge olarak görülen izler yok edilmemeli veya değiştirilmemelidir. Yapının özgünlüğü korunmalı, sonradan yapılması muhtemel çalışmalara yanlış yönlendirmelerde bulunulmamalıdır. Çağdaş ekler tarihi yapının özgünlüğüne zarar vermeyecek şekilde geri döndürülebilir olmalıdır. Tarihi yapıların mekan kurgusu, taşıyıcı sistemi ve malzemesine zarar verilmeden onarımların yapılması gerektiği belirtilmektedir. Tarihi yapılara yeni işlev yüklenecekse yukarıdaki bilgilerin dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır (Resmi Gazete, 2013).

2017'de kabul edilen Ahşap Mimari Mirasın Korunması İçin İlkeler'ine göre; "korumanın ana amacı tarihi dokunun özgünlüğünü sürdürmektir. Bu, tarih boyunca yapılan değişikliklere saygı göstererek, onun biçimini, malzemelerini, birleşim özelliklerini, bütünlüğünü, mimari ve kültürel miras değerlerini korumayı kapsar. Bunu yapabilmek için, yapının karakterini tanımlayan tüm özelliklerin olabildiğince korunması gerekir." (Resmi Gazete, 2017: 2-3).

Uluslararası koruma kurumlarının kabul ettiği yasal düzenlemelerdeki çağdaş ek ile ilgili maddelerde genellikle ön plana çıkan kavramlar; özgünlük/karakteristik, dönem ekleri, mekan/mekan organizasyonu, malzeme, işlev, form, tarihi çevre, yapım tekniği, yapı elemanları, taşıyıcı sistem ve geri döndürülebilirlik dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Tablo 3'te yer alan sıralamaya göre yasal düzenlemelerde hangi kavramların geçtiği Tablo 4'te aktarılmıştır.

Tablo 4. Çağdaş ek ile ilgili maddeler içeren yasal düzenlemelerdeki kavramlar

Çağdaş Ek İçeren Yasal Düzenlemeler	Özgünlük ve Karakteristik	Mekan ve Mekan Organizasyonu	Malzeme ve El İşçiliği	İşlev Kullanım Amacı	Form (Biçim, Hacim, Oran, Ölçek, Cephe, vb.)	Tarihi Yapının Çevresi	Dönem Ekleri	Yapım Tekniği	Yapı Elemanları	Taşıyıcı Sistem	Geri Döndürülebilirlik
1	X	X	X								
2			X	X	X						
3	X	X	X	X	X	X					
4	X										
5	X			X							
6	X				X	X					
7	X			X							
8	X		X	X				X	X	X	
9	X		X	X							
10		X		X	X		X	X	X	X	
11	X										
12	X			X							
13	X		X		X						
14	X	X	X		X	X					
15	X										
16	X										
17	X		X		X						
18	X						X				
19	X					X					
20	X	X	X	X	X	X		X			
21	X		X					X			X
22	X		X	X	X			X			
23	X										
24	X										
25	X							X	X	X	
26	X										
27	X		X	X	X	X	X	X			
28	X		X		X			X			X
29	X										
30	X	X		X	X					X	
31	X							X		X	X
32	X										
33	X	X	X	X			X	X		X	
34	X						X	X	X	X	X
35	X										
36	X	X	X	X	X	X	X	X		X	
37	X	X		X							
38	X	X	X	X						X	X
39	X		X		X			X			

Yasal düzenlemelerde en ön plana çıkan kavramın özgünlük olduğu anlaşılmaktadır ve özgünlük bağlamında her yasal düzenlemenin özgünlüğe zarar verilmemesi gerektiği açıkça belirtilmektedir. Bazı yasal düzenlemelerde özgünlük kavramı genişletilmese de bazı yasal düzenlemeler özgünlük kapsamında tarihi yapıda nerelere dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

2013'te kabul edilen ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi özgünlük kavramı için bir başlık açarak özgünlüğü şu şekilde tanımlamaktadır.

"Bir mimari kültür varlığının anlam kazanabilmesi için gereken ve onun gerçekliğini, değerini ve bütünlüğünü kanıtlayan tüm özellikleridir. Mimari mirasın özgünlüğü söz konusu olduğunda, konum, tasarım, malzeme ve işçilik özellikleri açısından içinde bulunduğu kültür alanının bozulmamış ve tahrif edilmemiş bir belgesi olması istenir. İlk yapımından günümüze yapıların bünyesinde yer alan ve yapının kimliğini oluşturan tarihsel katmanlar, özgünlüğünün bileşenleri olarak kabul edilir. Mimari mirasın korunmasına yönelik tüm yaklaşım ve uygulamalar, bu mirasın sahip olduğu değerleri somutlaştıran özgünlüğünün korunmasını hedeflemelidir. Özgünlüğünü tüm boyutları ile (konum, tasarım, malzeme ve işçilik) kaybetmiş bir mimari kültür varlığının korunmasından söz edilemez. Özgünlüğü dikkate alınmadan ve onarılabilir maddi varlığı yok edilerek yeniden ve yeni tasarım, taşıyıcı sistem, malzeme ve işçilik ile ve yeni bir çevre içinde inşa edilen yapıların korunmuş olduğundan söz edilemez. Aynı kapsamda tarihin bir döneminde var olan ancak, günümüzde yok olmuş ve çevresel bağlamı değişmiş bir yapının, yeniden inşa edilmesi, savaş vb. bir durum söz konusu değil ise, koruma uygulaması olarak kabul edilemez. Bu konularda yasalar, yönetmelikler ve ilke kararlarında var olsa dahi ve yenileme başlığı altında mimari kültür mirasının yok edilmesine ve yanıltıcı sonuçların ortaya çıkmasına neden olan hükümlerin ve uygulamaların doğruluğundan bahsedilemez." (Resmi Gazete, 2013: 3-4).

2017'de kabul edilen Ahşap Mimari Mirasın Korunması için İlkeler'inde özgünlük; "genel taşıyıcı düzen, cepheler, ara bölmeler, merdivenler gibi taşıyıcı olmayan ögeler, yüzey özellikleri, ahşap öğelerin bezenişi, gelenekler ve teknikler, nitelik (veya dereceleri) ve ayırıcı özellikleriyle, yapımda kullanılan malzemelerdir" (Resmi Gazete, 2017: 3).

Uluslararası yasal düzenlemelerde anlaşılacağı üzere tarihi yapıların özgünlüğü ilk tasarımından başlayan bir süreç olduğu ve her yapılan müdahaleyle birlikte özgünlüğüne katkıda bulunulduğu açıkça anlaşılmaktadır. Bu bağlam çerçevesinde tarihi yapıların ilk tasarımı ve dönemlerde uğradıkları değişiklikler önem arz etmektedir. Yapılacak olan

restorasyon uygulamalarının tüm bu özelliklere saygı duyması gerektiği yasal düzenlemelerde açıkça belirtilmiştir.

2.7.2. Bulanık Mantık (Fuzzy Logic) Yöntemi ve Özellikleri

Bulanık mantık yöntemi, koruma bağlamında çağdaş ekleri incelemekte kullanılan likert ölçeğin belirlenmesinde ve değerlendirilmesinde kullanılmıştır. Bu nedenle, bulanık mantık yöntemi hakkında bilgiler bu bölümde verilmektedir.

Klasik mantık veya Aristo mantığına göre, mantık temelde doğru ve yanlışlardan olmak üzere iki değer (0 veya 1) olarak kurulmuştur. İlerleyen zamanlarda, Aristo mantığın üzerine oluşturulmuş kabullerin ve düşüncelerin insan düşüncesini, bilgisini ve dolayısıyla konuşma dilini tam anlamıyla yansıtmakta yetersiz kaldığı görülmüş ve bu nedenle bulanık mantığa ihtiyaç duyulmuştur. Klasik mantık ve bulanık mantık arasındaki farklardan biri bulanık mantığın insan mantığına uygun hareket edebilmesidir. Bulanık mantığın Klasik mantıktan diğer farkı ise bir eleman bulanık mantığa göre farklı kümelerin elemanı olabilmektedir. Kaliforniya Üniversitesi akademisyeni olan Lotfy A. Zadeh tarafından 1965 yılında ileri sürülen bulanık mantık, ilk zamanlarda tam olarak kabul edilmemesine rağmen 1975 yılında önem kazanmıştır (Şen, 2004). Bulanık mantık, çoğunlukla endüstriyel alanlarda kullanılan yapay zeka yöntemlerden olmasına rağmen son yıllarda mimarlıkta da bulanık mantık yönteminin arttığı görülmektedir.

Bulanık mantık, sözel ifadelerden oluşan bulanık kümelerden yararlanmaktadır. Bulanık kümeler farklı üyelik fonksiyonları kullanılarak modellenebilmektedir (Özyılmaz Küçükyağcı, 2020). Klasik kümelerde bir eleman kesin olarak bir kümeye aittir veya değildir görüşü bulunmaktadır (Elmas, 2007). Klasik kümelerin sınırlarının keskin olmasına rağmen bulanık kümelerdeki sınırlar için keskinlik bulunmamaktadır. Bulanık kümelerde bir eleman farklı kümeler içerisine girebilmektedir. Bunun sonucu olarak bulanık mantık modellemesi esnekliğe izin verebilmektedir (Özyılmaz Küçükyağcı, 2020). Örnek olarak; klasik mantıkta insanları belirli bir yaş grubuna göre sınıflandırdığımızda bebek kümesi için 0-2 yaş sınırları kesindir. 2 yıl 1 günlük olan bireyin çocuk olarak kabul edilmesi kümeleri belirginsiz hale getirmektedir (Çakır Aydın, 2017; Özyılmaz Küçükyağcı, 2020). Klasik kümelerin kesinlik içeren bu gibi durumların aksine bulanık kümelerin üyelik fonksiyonlarında kesinlik bulunmadığı için buna benzer durumların modellemesi kolay olmaktadır (Özyılmaz Küçükyağcı, 2020). Bir başka durumda ise

klasik küme teorisinde gerçekte bazı nesne gruplarında, net bir tanımlama olması için yeterli ölçütlerin olmadığı söylenebilir. Yakışıklı erkekler grubu, güzel kadınlar grubu, zeki insanlar grubu vb. gibi durumlarda gruplar veya tanımlamalar matematiksel anlamda kesin kümelere veya sınıflara ayrılamazlar. Bunlara benzer bilgi eksikliğinin olduğu durumlarda kümelerin matematiksel olarak modellenmesi zorlaşmaktadır (Öz, 2007). Bulanık Küme Teorisi, sınırları net olarak belirlenemeyen sorunları açıklaya bilmek ve bu sorunların çözebilmek için geliştirilmiştir. İnsanın düşünme yetisini taklit eden bulanık küme teorisi belirsizlikleri işlemesi bu yöntemin en önemli özelliğidir. Bulanık küme teorisinin amacı, tam ve kesin olmayan bilgilerle doğru karar vermeye çalışmaktır (Diker, 2020).

Bulanık küme teorisi üyelik fonksiyonlarından oluşmaktadır. Üyelik fonksiyonları, küme üyelerinin değerleri ile bu değerler arasındaki değişikenleri gösteren eğrilerden oluşmaktadır (Zadeh ve Kacprzyk, 1992; Karakaşoğlu, 2008). Bulanık mantıkta 0-1 aralığında değişen küme aitlik derecesinde Ü(x) ifade etmektedir. Bulanık mantıktaki 0 değeri elemanın o kümenin elemanı olmadığını gösterirken 1 değeri elemanın o kümenin kesin elemanı olduğunu belirtmektedir. 0-1 aralığındaki değerler ise elemanların kısmi üyeliği göstermektedir. 0-1 aralığında değer alan fonksiyonlar üyelik fonksiyonlarıdır (Zadeh ve Kacprzyk, 1992; Özyılmaz Küçükyağcı, 2020). Bulanık mantığın yararlandığı bulanık kümelerin üyelik fonksiyonları 3 kısımdan oluşmaktadır. Bu 3 kısım; öz, dayanak ve sınırdır (Şen, 2009). Öz kısmı, üyelik derecesi 1 değerinde olan elemanları belirtmektedir. Sınır kısmı, elemanların 0'a veya 1'e ait olmayan elemanların bulunduğu alandır. Dayanak kısmı, kümenin 0-1 aralığındaki bütün elemanların bulunduğu aralığı ifade etmektedir (Özyılmaz Küçükyağcı, 2020).

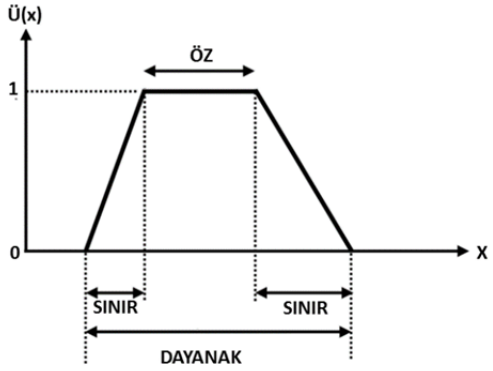

Şekil 1. Üyelik fonksiyonunu oluşturan üç kısım

Üyelik fonksiyonu oluştururken, farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemler arasında uzmanların deneyimlerinden ve görüşlerinden yararlanmak faydalanmak en iyi seçeneklerden biri olarak gösterilebilir. Fakat bazı çalışmalarda başka seçeneklerle de kullanılarak üyelik fonksiyonları belirlenebilmektedir. Bu farklı alternatifler arasında; sezgisel, çıkarımsal, sıralama, sinir ağları, genetik algoritma ve tümevarım gösterilebilinir (Özyılmaz Küçükyağcı, 2020).

Bulanık kümedeki elemanlar ve aitlik dereceleri arasında kurulan ilişki, doğrusal veya fonksiyonel olarak gösterilmektedir. Bu nedenden dolayı üyelik fonksiyonları; üçgen, yamuk vb. şekillerde doğrusal olabilir. Üyelik fonksiyonları fonksiyonel açıdan Sigmoidal, Gaussiann, çan eğrisi vb. şekillerde oluşturulabilirler (Baykal ve Beyan, 2004; Elmas, 2007; Şen, 2009). Bu modellerden ise en yaygın olarak üçgen ve yamuk kullanılmaktadır.

Dört temel modelleme adımından oluşan bulanık mantıkta adımlar şu şekilde açıklanabilmektedir;

- Girdi ve Çıktıların Bulanıklaştırılması; Araştırılmak veya incelenmek istenen problemin girdilerini ve çıktılarını oluşturan değişkenler ve bu değişkenler hakkında bilgiler yer almaktadır. Elde edilen bilgiler, sayısal veya sözel olabilmektedir. Hem girdilere ait bulanık kümeler ve üyelik fonksiyonları hem de ve çıktılara ait bulanık kümeler ve üyelik fonksiyonları burada oluşturulur. Girdilerin ve ve çıktıların sayısı modele göre değişkenlik gösterebilmektedir.
- Kuralların Çıkartılması; birinci adımda oluşturulan girdilerin çıktılarla olan ilişkileri mantıksal kurallar çerçevesinde eğer-ise şeklinde oluşturulmaktadır. Girdilerin ve çıktıların ilişkisini kuran kural tabanları bu adımda belirlenmektedir. 2 girdi ve 1 çıktıdan oluşan örnek bir modeldeki kural tabanı şu şekilde gösterilebilir: eğer X girdisi iyi, Y girdisi kötü ise Z çıktısı normal'dir.
- Bulanık Çıkarsama; oluşturulan kural tabanlarıyla bir sonuç almayı sağlayan adımdır.
- Durulaştırma; bulanık çıkarsama sistemi bulanık bir çıktı kümesi sunmaktadır. Durulaşma yöntemlerinden biriyle birlikte kesin ve açık değerlere ulaşılmaktadır (Özyılmaz Küçükyağcı, 2020).

Bulanık mantık yöntemi, çok kriterli karar verme destek sistemlerinden biridir. Bulanık mantığın klasik yönteme göre avantajlara ve dezavantajlara sahiptir. İnsan düşüncesinin işleyişine ve yapısına uygun olması bulanık mantığın en büyük avantajı

olarak görünmektedir. Palabıyık (2011) ve Karakaşoğlu (2008)'na göre bulanık mantığın avantajları olarak;

- İnsan düşünce sistemine ve yapısına yakın bir şekilde çalışmaktadır,
- Uygulaması hızlıdır,
- Uygulanma sürecinde her zaman matematiksel modelemeye ihtiyaç duyulmamaktadır,
- Anlaşılması ve uygulanması kolaydır,
- İnsanların deneyimleri ve öğrenme ilişkileri modelleme için kullanılabilir,
- Açık ve net olmayan belirsiz bilgilerle model oluşturulabilir,
- Bulanık mantık tüm fonksiyonların modellenmesi için uygundur,
- Bulanık mantık yöntemi geleneksel kontrol sistemleriyle birlikte çalışabilmektedir,
- Değerlendirmelere esneklik kazandırır,
- Kavramların veya doğruluk değerlerini dereceli olarak tanımlamaya olanak sağlayabilir.

Maddeleri gösterilebilir. Bulanık mantık yönteminin avantajlı yanları olduğu gibi dezavantajlı yönleri de bulunmaktadır. Bunlar ise;

- Bulanık mantıkta kullanılacak kuralların, mutlaka uzman kişilerce veya belgelerle belirlenmesi gerekmektedir.
- Bulanık mantık ile oluşturulan modellerin kararlılık analizlerinin yapılması zordur. Bu bağlamda bulanık mantık modelinin vereceği cevaplar baştan öngörülemez.
- Bulanık mantığın üyelik fonksiyonlarının oluşturulmasında net sonuçlar alınabilinecek belirli bir yöntem bulunmamaktadır. Belirli bir yöntem bulunmadığı için kullanılan en yaygın yöntem deneme-yanılmadır. Bundan dolayı, bulanık mantık modellemesinin oluşturulması uzun zaman alabilmektedir.

Şeklinde belirtilmektedir (Palabıyık, 2011; Karakaşoğlu, 2008).

Bulanık mantık pek çok alanda kullanılmaktadır. Bulanık mantığın, insanların deneyimlerini, öğrenme ilişkileri modelleyebilmesi ve kesin olmayan kavramları matematiksel modellemelere dönüştürebilmesi tercih edilmesini sağlamaktadır (Palabıyık, 2011). Bulanık mantık ilk zamanlarda teorik bir araştırma alanı olarak kullanılmıştır. Fakat zaman içerisinde birçok uygulama alanında kullanılmaya başlamıştır. Bulanık mantık; çoğunlukla mühendislik alanı olmak üzere, fen bilimleri, sağlık bilimleri ve sosyal bilimlerde de kullanıldığı görülmektedir. Bu alanlar içerisinde mimarlık, şehir bölge

planlama ve peyzaj mimarlığı içinde çok fazla çalışma mevcuttur. Konu ile ilgili dikkat çeken çalışmalardan bazıları şunlardır.

Prieto vd. (2021) yaptığı çalışmada Kolombiya'daki 7 tarihi kilise incelenmiştir. Kiliselerin tarihleri hakkında genel bilgilerin yer aldığı kimlik tabloları oluşturulmuştur. Bu kiliselerin acil durumları tanımlanarak önlem almak için nelerin yapılması gerektiği 18 uzmandan oluşan bir grup ile bulanık mantık yöntemi kullanılmıştır. 4 mimar, 10 yapı mühendisi, 3 inşaat mühendisi ve 1 kimyagerden oluşan uzman grupta ortalama 10 yıllık iş tecrübesi aranmıştır.

Moreno vd. (2022) yaptığı çalışmada Sevilla kentindeki 14. yy'dan kalma Mudejor-Gotik tarzı bir kilisenin restorasyon öncesi ve restorasyon sonrası incelenmiştir. Art-Risk 3.0 programının miras değerlerini incelemede kullanıp kullanılamayacağı test edilmek istenmiştir. 500 teorik vaka analiz edildikten sonra elde edilen veriler doğrultusunda Sevilla'daki kilise irdelenmiştir. Bulanık mantık yöntemindeki uzman sayısı Delphi yöntemindeki uzman sayısını referans alarak 18 uzman kişi ile gerçekleştirilmiştir. Uzmanların en az 22 yıl iş tecrübesi olmasına bakılmıştır.

Ezzeldin vd. (2021) yaptığı çalışmada mimari mekanların yerinin seçilmesinin zor durum olduğu öne sürülmektedir. Mekanların ve yapıların yerini belirlerken ele alınabilinecek parametreler göz önüne alınarak bulanık mantığın girdileri (16 girdi) oluşturulmuştur. Fuzzy TECH bulanık mantık yazılımı kullanarak oluşturdukları sistemle birlikte Mısır Kahire'de toplu konut alanı seçilerek laboratuvar ortamında inceleme yapılmıştır.

Shedada vd. (2015) yaptığı çalışmada miras binalarının optimum uyarlanabilir yeniden kullanımı seçimi için değişen ilgili konulara dayalı kapsayıcı bir metodoloji geliştirmek amaçlanmıştır. İlk öncelikle bulanık mantığın girdilerinin oluşturulması için uzmanlardan yardım alınmıştır. Khan Al-Wakalah binası 12 kişiden oluşan uzman grup tarafından hem bulanık mantık hem de delphi yöntemleriyle incelenmiştir.

Prieto vd. (2019) yaptığı çalışmada Şili'deki kültürel miras değeri taşıyan 25 ahşap yapıyı incelemiştir. 15 kişilik uzman ekiple yürütülen çalışmada bulanık mantık ve delphi yöntemleri birbiriyle kıyaslanmıştır.

Kazanasmaz ve Tayfur (2012) yaptığı çalışmada bulanık mantık algoritmasıyla seçilen yurt dışındaki 9 hastane incelenmiştir. Planlar üzerinde yapılan çalışmada laboratuvar ortamı kullanılmıştır.

Kazanasmaz ve Tayfur (2010) yaptığı çalışmada bulanık mantık algoritmasıyla seçilen 15 devlet hastanesi incelenmiştir. Hastanelerin hasta bakım ve tedavi alanları planlar üzerinden laboratuvar ortamında irdelenmiştir.

2.8. Matris Sistemin Oluşturulması

Uluslararası yasal düzenlemelerden elde edilen kavramlar ışığında özgünlüğün korunması gerektiği ve diğer kavramların özgünlüğe zarar vermeden yapıya entegre edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu kavramlarla birlikte matris sistem tablosunda kategoriler; 'tasarım akımı ve yaklaşımı', 'malzeme', 'tarihi çevre ve dönem ekleri', 'mekan ve mekan organizasyonu', 'form ve cephe karakteristiği', 'işlev', 'taşıyıcı sistemler ve teknikler' ve 'geri döndürülebilirlik' olarak belirlenmiştir. Bu kavramlardan oluşturulan kategoriler doğrultusunda matris sistem de birinci sütunda restorasyon öncesi tarihi yapının özgünlüğünü oluşturan özellikleri belirtilirken ikinci sütunda restorasyon sonucunda yapılan çağdaş ekin tasarımına ait veriler gösterilmiştir. Tarihi yapıyla birlikte çağdaş ek uygulamasına ait çizimlerin (plan, kesit, görünüş ve perspektif) birlikte olduğu durumlarda birinci sütun ve ikinci sütun birleştirilerek çizimlerin toplu bir şekilde aktarılması sağlanmıştır. Üçüncü sütunda incelenen kategoriler belirtilerek yasal düzenlemelerin incelenen kategoriler açısından görüş ve öneriler belirtilmiş ve bu görüş ve öneriler bağlamında çağdaş ek tasarımını değerlendirilmiştir.

Tasarım akımı ve yaklaşımı;

- Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.
- Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.

Malzeme;

- Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.
- Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olması da sağlanmalıdır.
- Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.
- Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.

- Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.

Tarihi çevre ve dönem ekleri;

- Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.
- Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.
- Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.

Mekan ve mekan organizasyonu;

- Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları korunmalıdır.
- Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranları değiştirilmemelidir.
- Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.
- Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.
- Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.

Form ve cephe karakteristiği;

- Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.
- Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.
- Tarihi yapının hacmine dikkat edilerek zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.
- Cepheyi bütünlemek veya yeniden kullanım düşüncesiyle yeni ekler yapılırsa ekler sade ve tarihi yapının kurgusunu yansıtmalıdır.
- Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.
- Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.

İşlev;

- Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.
- Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.

Taşıyıcı sistem ve teknikler;

- Çağdaş sistemlerde günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.
- Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.

Geri döndürülebilirlik;

- Yapılan Çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.
- Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunulmamalıdır. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.
- Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçınılmalıdır.
- Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar verilmemelidir. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.
- Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.

Her kategori için yasal düzenlemelerin önerilen maddelerine karşılık çağdaş ekin incelenmesine yönelik değerlendirme soruları belirlenmiştir. Kategoriler altında belirlenen sorular şu şekildedir:

Tasarım akımı ve yaklaşımı;

- Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.
- Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.
- Çağdaş ek günümüz teknikleriyle ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.
- Çağdaş ek ileride yapılabilecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.

Malzeme;

- Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.
- Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.

- Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmıştır ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.
- Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.
- Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerinin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.
- Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okunabilmektedir.

Tarihi çevre ve dönem ekleri;

- Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.
- Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonunda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.
- Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.
- Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerinde konumlandırılmıştır.

Mekan ve mekan organizasyonu;

- Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.
- Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.
- Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.
- Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.
- Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.
- Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.
- Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.

Form ve cephe karakteristiği;

- Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Geometrik)
- Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.
- Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.
- Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.
- Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.
- Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.
- Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.

İşlev;

- Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.
- Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.
- Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.
- Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.

Taşıyıcı sistem ve teknikler;

- Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.
- Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.

Geri döndürülebilirlik;

- Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.
- Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.
- Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.
- Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.
- Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.

Bu değerlendirme sorularıyla birlikte projelerin/örneklerin hangi kategorilere dikkat ettiği ve genel itibariyle projenin değerlendirmesi yapılmıştır. Bunun için tasarım akımı ve yaklaşımı kategorisi için 4 madde, malzeme kategorisi için 6 madde, tarihi çevre ve dönem ekleri kategorisi için 4 madde, mekan ve mekan organizasyonu kategorisi için 7 madde, form ve cephe karakteristiği kategorisi için 7 madde, işlev kategorisi için 4 madde, taşıyıcı sistem kategorisi için 2 madde ve geri döndürülebilirlik kategorisi için 5 madde olmak üzere toplam 39 madde belirlenmiştir.

Uygulanan matris sistem Tablo 5'te gösterilmektedir. Yapılan analizler ve değerlendirmeler sonucunda çağdaş ek tasarımının yasal düzenlemelere uygunluğu bulanık mantık yöntemi ile ortaya koyulmuştur.

Tablo 5. Uluslararası koruma kurumlarının yasal düzenlemelerine göre oluşturulan matris sistem

Yapı Numarası:	**Yapının Yeri:**	**TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ**	**TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK**	**KATEGORİLER**							
				TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI							
				Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
				1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
					T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
				2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
		Görseller	**Görseller**		**T.4.** Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
Mimar:	**Restorasyon Yılı:**			**MALZEME**							
				Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
				1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
				2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
					M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
	Yapılış Yılı:			**3.** Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
				4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
		Görseller	**Görseller**	**5.** Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
Yapının İsmi:	**Mevcut İşlev:**			**TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ**							
				Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
				1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
				2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
	İlk İşlev:			**3.** Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
		Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:			**T.Ç.4.** Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Tablo 5'in devamı

Yapı Numarası:	**Yapının Yeri:**	**TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ**	**TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK**
Mimar:	**Restorasyon Yılı:**		
Yapılış Yılı:			
Yapının İsmi:	**Mevcut İşlev:**		
İlk İşlev:		**Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller**	Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU						
Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					
FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ						
Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Tablo 5'in devamı

Yapı Numarası:

Yapının Yeri:

Restorasyon Yılı:

Yapılış Yılı:

Mimar:

Mevcut İşlev:

Yapının İsmi:

İlk İşlev:

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

İŞLEV

İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					

TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER

Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					

GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK

Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Matris sistem oluşturulduktan sonra Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Etik Kurulu'na anketin yapılabilmesi için başvuru yapılmıştır. Başvuru sonucunda 21.06.2023 tarih ve 37 sayılı Fen ve Mühendislik Bilimleri Etik Kurulu toplantısı ile başvuru değerlendirilerek etik açıdan bir sıkıntı olmadığı ve uygulanabilineceği belirtilmiştir. Etik açıdan uygun bulunan matris sistem ile projeler incelendiğinde hangi projenin hangi kategorilere dikkat edip etmediği değerlendirilmiştir. Bununla birlikte çağdaş ek uygulamalarında genelde hangi kavramlara uyulduğu veya uyulmadığına da matris sistemle birlikte rahatlıkla incelenmiştir.

2.9. Matris Sistem İçin Bulanık Mantık Yönteminin Oluşturulması

Uluslararası geçerliliği olan yasal düzenlemelerden alınan verilerle oluşturulan matris sistemin uzmanların katılımından sonra değerlendirilmesi için bulanık mantık yönteminden yararlanılmıştır. Bu bağlamda bulanık mantıkta çıkarım ve durulaştırma adımlarındaki hesaplamalarda MATLAB 2018 programından kullanılmıştır. MATLAB 2018 programı içerisinde yer alan Fuzzy Designer Penceresi sayesinde bulanık mantık yöntemini oluşturan girdiler, çıktılar ve kural tabanları rahatlıkla işlenerek değerlendirme aşamasında kolaylık sağlamıştır.

Tez kapsamında MATLAB 2018 programındaki Fuzzy Logic Designer'da girdiler, 1(çok kötü)-5(çok iyi) olacak şekilde derecelendirilmiş; Çıktı ürünleri, 0 (çok kötü) ile 1 (çok iyi) olacak şekilde belirlenmiştir. Girdiler ve çıktıların sayısal ve sözel verileriyle birlikte kural tabanları oluşturulmuştur. Bulanık mantık modellemesinde kullanılan kural tabanları oluşturulurken literatür verileri, uzmanların fikirleri gibi farklı verilerden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda 'taşıyıcı sistem ve teknikler' için 25 kural, 'tasarım akımı ve yaklaşımı', 'tarihi çevre ve dönem ekleri' ve 'işlev' için 625 kural, 'geri döndürülebilirlik' için 3125 kural, 'malzeme' için 15625 kural, 'mekan ve mekan organizasyonu' ve 'form ve cephe karakteristiği' için 78125 kural belirlenmiştir. 'Taşıyıcı sistem ve teknikler' için oluşturulan girdiler ve çıktıların MATLAB 2018 üzerindeki görünümleri Şekil 2'de verilmiştir. Taşıyıcı sistem ve teknikler için oluşturulan 25 kural Tablo 6'da verilmiştir.

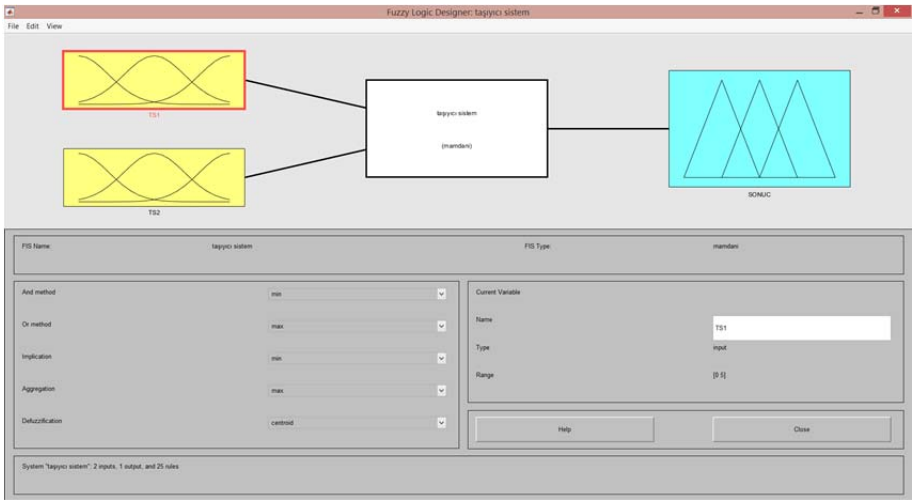

(a)

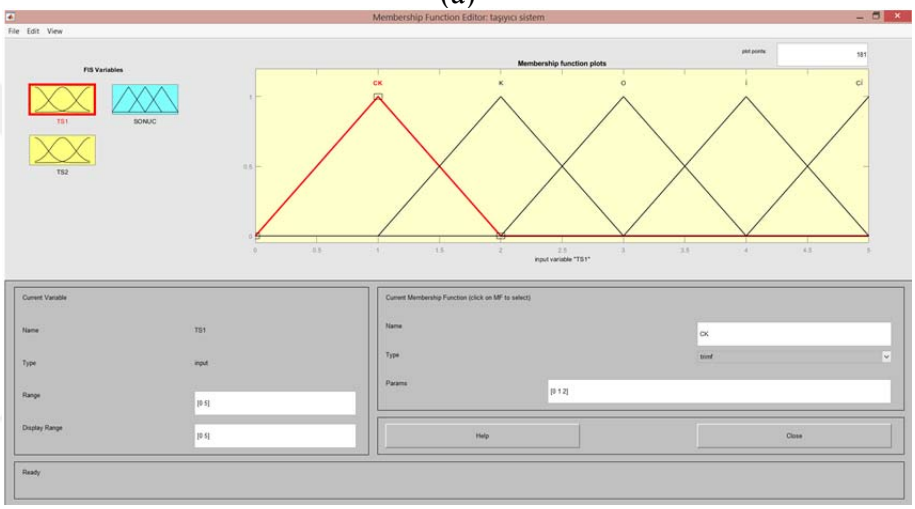

(b)

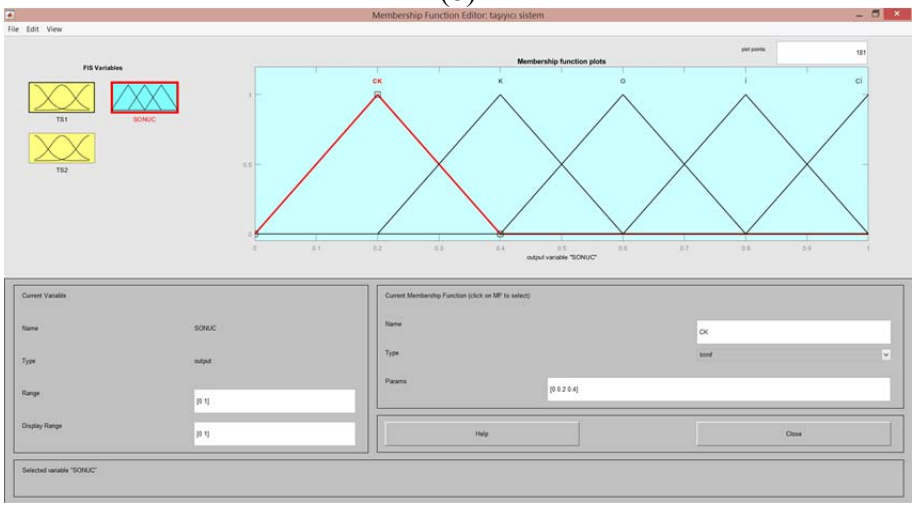

(c)

Şekil 2. MATLAB 2018 programı içerisinde yer alan Fuzzy Logic Designer penceresi görünümü; (a) girdiler ve çıktılar, (b) girdiler üyelik fonksiyonları, (c) çıktılar üyelik fonksiyonları

Tablo 6. Taşıyıcı sistem ve teknikler için oluşturulan 25 kural

KURAL NO	GİRDİ 1	GİRDİ 2	ÇIKTI
1	Çok Kötü	Çok Kötü	Çok Kötü
2	Çok Kötü	Kötü	Kötü
3	Çok Kötü	Ortalama	Kötü
4	Çok Kötü	İyi	Kötü
5	Çok Kötü	Çok İyi	Ortalama
6	Kötü	Çok Kötü	Kötü
7	Kötü	Kötü	Kötü
8	Kötü	Ortalama	Kötü
9	Kötü	İyi	Ortalama
10	Kötü	Çok İyi	Ortalama
11	Ortalama	Çok Kötü	Kötü
12	Ortalama	Kötü	Kötü
13	Ortalama	Ortalama	Ortalama
14	Ortalama	İyi	Ortalama
15	Ortalama	Çok İyi	İyi
16	İyi	Çok Kötü	Kötü
17	İyi	Kötü	Ortalama
18	İyi	Ortalama	Ortalama
19	İyi	İyi	İyi
20	İyi	Çok İyi	İyi
21	Çok İyi	Çok Kötü	Ortalama
22	Çok İyi	Kötü	Ortalama
23	Çok İyi	Ortalama	İyi
24	Çok İyi	İyi	İyi
25	Çok İyi	Çok İyi	Çok İyi

Taşıyıcı sistem ve teknikler için oluşturulan 25 kural oluşturulurken literatür verileri, uzmanların fikirleri gibi farklı verilerden yararlanılmıştır.

2.10. Matris Sistem İçin Çağdaş Eke Sahip Yapılarının Belirlenmesi

Son zamanlarda dünyanın pek çok yerinde çağdaş ek uygulamalarının görüldüğü restorasyonlar yapılmaktadır. Bu restorasyonlar incelendiğinde kültürel miras değeri taşıyan yapıların genellikle yeniden işlevlendirilerek kültür yapılarına dönüştürüldüğü ve özellikle kültür yapılarının da çoğunlukla müze veya sergi yapıları fonksiyonu kazandığı

anlaşılmaktadır. Bu bağlamda çağdaş ekler yapılarak müze veya sergi yapılarına dönüştürülen kültürel miras değeri taşıyan tarihi yapılar önemli görülmektedir. Bu doğrultuda, stratejik ve coğrafi konum bağlamında etkileşim içerisinde bulunan Avrupa ve Türkiye'de çağdaş ek ile restore edilen müze yapıları tez kapsamında belirlenmiş ve incelenmiştir.

2.10.1. Avrupa'da Çağdaş Ek ile Restore Edilen Müze Yapılarının Belirlenmesi

Avrupa'da birçok kültürel değer taşıyan tarihi yapı bulunmaktadır. Bu tarihi yapıların birçoğu günümüz koşullarında kültür yapısı olarak kullanılırken müze yapılarının da fazlaca olduğu görülmektedir. Bu yapıların bazılarında çağdaş ek uygulaması görülmese de bir kısmında da çağdaş ek uygulaması görülmektedir. 20.yüzyılın sonlarında ve 21. yüzyılda Avrupa'da restorasyonu tamamlanıp açılan ve çağdaş ek ile birlikte müze yapısı olan yapılar Tablo 7'de görülmektedir.

Tablo 7. Avrupa'da yer alan çağdaş ek uygulamasının görüldüğü müze yapıları

AVRUPA'DA ÇAĞDAŞ EKE SAHİP MÜZELER			
NO	**PROJELER**	**ÜLKE**	**RESTORASYON YILI**
1	British Museum Great Court	İngiltere	2000
2	Berlin Jewish Museum	Almanya	2001
3	V&A Museum Extension (V&A Spiral)	İngiltere	2002
4	Ljubljana City Museum	Slovenya	2004
5	Le Scriptorial	Fransa	2006
6	Africa Museum in Tervuren	Belçika	2006
7	City Museum in Salamanca	İspanya	2006
8	Kolumba Museum	Almanya	2007
9	Archaeological Space in Daroca	İspanya	2007
10	Moritzburg Museum	Almanya	2008
11	Neues Museum	Almanya	2009
12	Darwin Centre	İngiltere	2009
13	Fortress of Fortezza	İtalya	2009
14	Salt Museum	Fransa	2009
15	Coracera Castle Rehabilitation	İspanya	2010
16	Visitor Center of the Roman Theatre of Malaga	İspanya	2010

Tablo 7'nin devamı

17	Covarage of Archaelogical Ruins of the Abbey ST. Maurice	İsviçre	2010
18	National Maritime Museum	Hollanda	2011
19	MilitaryHistory Museum	Almanya	2011
20	Rüsselsheim Museum	Almanya	2011
21	Museum of Historical Markmenship	Almanya	2011
22	The Palais Des Gouverneurs Museum	Fransa	2011
23	Castillo de Cala	İspanya	2011
24	Convent de Sant Francesc	İspanya	2011
25	Forn de la Vila de Lliria Museum	İspanya	2012
26	The Castle of Novara	İtalya	2012
27	Occidens Museum	İspanya	2012
28	Stedelijk Museum	Hollanda	2012
29	Museum de Fundatie	Hollanda	2013
30	Lenbachhaus Museum	Almanya	2013
31	Ex Unione Militare	İtalya	2013
32	Malaga Museum	İspanya	2013
33	Imperial War Museum	İngiltere	2014
34	Castello dei Doria a Dolceacqua	İtalya	2015
35	Fondazione Prada	İtalya	2015
36	Entreegebouw Van Gogh Museum	Hollanda	2015
37	The Layered Gallery	İngiltere	2016
38	Victoria & Albert Museum	İngiltere	2017
39	James Simon Galeria	Almanya	2018
40	Visitor Center of Cluny Museum	Fransa	2018
41	Echo Pavilion	İtalya	2019
42	National Museum Clemenceau	Fransa	2019
43	Interpretation Space Wall of Alcazar Arjona	İspanya	2019
44	Humboldt Forum	Almanya	2020
45	Le Bourse de Commerce	Fransa	2020
46	Museo Oliva Artes	İspanya	2020
47	Castell de la Tossa	İspanya	2020
48	Alfar Romano Exhibition Center	İspanya	2021
49	Museum of the Home	İngiltere	2021
50	Lindower 22 Ateliers and Galleries	Almanya	2021

Avrupa'daki 50 proje yerinde görülüp incelenmesi ve proje mükellefleriyle yüzyüze görüşülmesi hedeflenmiştir fakat Covid-19 pandemisi sebebiyle projelerin tasarımcıları ve

mimarlarıyla mail yoluyla iletişime geçilerek projeleri hakkındaki bilgiler taraflarından istenmiştir. İlk öncelikle tez çalışması hakkında bilgiler verilmiş ve neden o projenin seçildiği açıkça belirtildikten sonra projeler hakkındaki bilgiler talep edilmiştir. Geri dönüşlerden sonra 50 projeden verileri elde edilebilen 10 proje seçilmiştir. Seçilen projeler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Avrupa'dan seçilen müze yapıları

AVRUPA'DAN SEÇİLEN PROJELER			
NO	**PROJELER**	**ÜLKELER**	**RESTORASYON YILI**
1	British Museum Great Court	İngiltere	2000
2	Berlin Jewish Museum	Almanya	2001
3	Africa Museum in Tervuren	Belçika	2006
4	Moritzburg Museum	Almanya	2008
5	Darwin Centre	İngiltere	2009
6	MilitaryHistory Museum	Almanya	2011
7	Stedelijk Museum	Hollanda	2012
8	Lenbachhaus Museum	Almanya	2013
9	Museum de Fundatie	Hollanda	2013
10	Entreegebouw Van Gogh Museum	Hollanda	2015

Avrupa'nın farklı ülkelerinden seçilen projelere ait genel bilgileri ve görselleri içeren kimlik tabloları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Avrupa'dan seçilen projelerin kimlik tabloları ve genel bilgiler

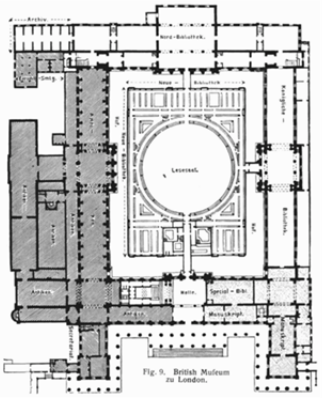

Yapının İsmi: BRITISH MUSEUM GREAT COURT	
Mimar: Norman FOSTER	**Yapım Yılı**: 2000
İlk İşlev: Müze	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Çatı	**Yeri:** İngiltere

Robert Smirke tarafından tasarlanan müze yapısındaki avlu bahçe olarak düşünülmüş fakat 1852 yılında avluya yapılan okuma salonu ve kitaplıklar gibi ekler sonucunda avlu bahçe özelliğini kaybetmiştir. Bu alan olmadan Müze, parkı olmayan bir şehir gibiydi. Bu güçlendirme projesi, onun yeniden icat edilmesiyle ilgilidir. Kütüphane bölümünün 1997 yılında müzenin içerisinden çıkarılmasından sonra avlunun yeniden halka kazandırılması düşünülmüş ve bu amaçla ingiliz müzesi müşavirleri tarafından uluslararası yarışma düzenlenilmiştir. Düzenlenen yarışma kapsamında 130 proje içerisinden Norman Foster'ın tasarımı birinciliği kazanmış ve 2000 yılında proje tamamlanarak açılmıştır (URL-10, 2022; URL-11, 2022). Norman Foster'ın yarışmayla ilgili görüşü şu şekilde özetlenebilmektedir: "Bu alan olmadan müze, parksız bir şehir gibiydi. Bu proje onun yeniden keşfi ile ilgilidir." (URL-10, 2022). Uzun zamandır avlunun bahçe özelliğini ve kamusal alan özelliğini kaybetmesinden dolayı avlunun ön plana çıkarılması gerektiğini düşündüğü tasarımda daha önce Almanya Parlamento binasında yapmış olduğu cam kubbeden ilham almıştır. Bunun yanında içindeki ziyaretçilere farklı bakış açıları sunabilmek açısından bilgisayar ortamında avlunun üstü farklı tiplerde olan üçgen şeklindeki 3312 cam panelin üretilmesi sağlanmıştır (URL-11, 2017). Norman Foster'ın çatı hakkında ki görüşüde şu şekildedir: "Yeni avlu şaşırtıcı derecede güzel. Zarif cam ve çelik çatı, hem orijinal binanın klasik mimarisine saygı duyulmasını hem de oraya nazik karşıtlık sağlamak için yönetir." (URL-10, 2022). 44m çapında tasarlanan okuma salonu dışında yer alan avlunun toplam alanı 73x97m boyutlarındadır (Williams, 2001). Yılda altı milyondan fazla ziyaretçisi olan British Museum, Louvre veya Metropolitan Museum of Art kadar popülerdir. Bununla birlikte, merkezi bir dolaşım sisteminin yokluğunda, sıkışık ve gezinmesi zordu. British Library'nin ayrılması, kitaplıkların kaldırılması ve avlunun yeni bir kamu odağı olarak yeniden ele geçirilmesi için katalizör olmuştur. Büyük Avluya Müzenin ana katından girilir ve çevredeki tüm galerileri birbirine bağlamaktadır. Alan içinde bilgi noktaları, kitapçı ve kafe bulunmaktadır. Kalbinde, tarihinde ilk kez herkese açık olan ve şimdi büyük bir sergi alanı olan Okuma Odası'nın muhteşem hacmi yer almaktadır. Okuma Odası'nı çevreleyen geniş merdivenler, geçici bir sergi galerisine ve bir restoran terasına çıkmaktadır. Avlunun altında Sainsbury Afrika Galerileri bulunmaktadır. Tüm bunları mümkün kılan camlı gölgelik, son teknoloji mühendislik ve form ekonomisinin bir birleşimidir. Eşsiz geometrisi, Okuma Odasının tamburu ile avlu cepheleri arasındaki düzensiz boşluğu kapsayacak şekilde tasarlanmıştır ve güneş kazancını azaltmak için tasarlanan camın hem ana yapısını hem de çerçevesini oluşturur. Kültürel bir meydan olarak, Court aynı zamanda müzenin sınırlarının ötesinde yankı uyandırarak British Library'den Covent Garden'a, nehre ve South Bank'a giden yaya yolunda yeni bir bağlantı oluşturuyor. Bu arteri tamamlamak için, Müzenin ön avlusu yeni bir sivil alan oluşturacak şekilde restore edildi. Büyük Mahkeme ile birlikte, Londra için büyük bir yeni kolaylıktır (URL-10, 2022).

Yapının İsmi: BERLİN JEWISH MUSEUM	
Mimar: STUDIO LIBESKIND	**Yapım Yılı**: 2001
İlk İşlev: Müze	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Sergi Mekanları, Sirkülasyon, Cephe vb.	**Yeri:** Almanya

1987'de, Berlin hükümeti, 1933'te açılan Berlin'deki orijinal Yahudi Müzesi'nin genişletilmesi için isimsiz bir yarışma düzenlemiştir. Yarışmanın amacı, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Berlin'de Yahudi varlığını geri getirmektir. 1988'de Daniel Libeskind, uluslararası üne sahip diğer birçok mimar arasında kazanan olarak seçilmiştir ve tasarımı, Holokost öncesi, sırası ve sonrasında Yahudi yaşam tarzını temsil etmek için kavramsal olarak anlamlı bir araç olarak radikal, resmi bir tasarım uygulayan tek projedir (URL-12, 2022). 2001 yılında ziyarete açılan Berlin Yahudi Müzesi, Almanya'daki Yahudilerin dördüncü yüzyıldan günümüze sosyal, politik ve kültürel tarihini sergilemektedir. Yeni bina, 1735'te tamamlanan orijinal Prusya Adalet Divanı binasının bulunduğu yerin yanında yer almakta olup, şimdi yeni binanın girişi olarak hizmet vermektedir. Daniel Libeskind'in Berlin Duvarı'nın yıkılmasından bir yıl önce oluşturulan tasarımı üç anlayışa dayanıyordu: Yahudi vatandaşlarının muazzam katkılarını anlamadan Berlin tarihini anlamak mümkün değil; Holokost'un anlamı, Berlin şehrinin bilincine ve hafızasına entegre edilmelidir; ve son olarak, geleceği için, Berlin Şehri ve Almanya ülkesi, tarihinde Yahudi yaşamının silindiğini kabul etmelidir. Ziyaretçi Barok Kollegienhaus'a girer ve ardından dramatik Giriş Boşluğu'ndan merdivenlerle yeraltına inmektedir (URL-13, 2022). Libeskind'in uzantısı kendi ayrı binası gibi görünse de, binaya resmi bir dış giriş yoktur. Yeni müze uzantısına girmek için orijinal Barok müzeden bir yeraltı koridorundan girilmelidir. Bir ziyaretçi, üç yolun kesiştiği bir yola gelmeden önce saklanma ve yön duygusunu kaybetme endişesine katlanmak zorundadır (URL-12, 2022). Mevcut bina, yeraltı yoluyla yeni uzantıya bağlı, böylece hem eski hem de yeni yapıların yüzeydeki çelişkili özerkliği korunmaktadır. İniş, her biri farklı bir hikaye anlatan üç yeraltı eksen yoluna çıkmaktadır. İlki bir çıkmaz sokağa çıkmaktadır – Holokost Kulesi. İkincisi, binadan çıkıp Sürgün ve Göç Bahçesi'ne, Berlin'den ayrılmak zorunda kalanları hatırlayarak yol açmaktadır. Üçüncü ve en uzun olanı, Süreklilik Merdiveni'ne, ardından müzenin sergi alanlarına giden bir yol izlemektedir, bununla tarihin sürekliliği vurgulanmaktadır. Bir boşluk, yeni binanın zikzak planını keserek yokluğu somutlaştıran bir alan yaratmaktadır. Bu, aşılmazlığı sergilerin etrafında düzenlendiği merkezi odak haline gelen düz bir çizgidir. Müzenin bir tarafından diğer tarafına geçmek için ziyaretçilerin bu boşluğa açılan 60 köprüden birini geçmeleri gerekmektedir (URL-13, 2022). Dışarıdan bakıldığında, iç kısım dış çevreye benzeyecek gibi görünsede iç mekanlar son derece karmaşıktır. Libeskind'in formüle edilmiş gezinti yolu, insanları galeriler, boş alanlar ve çıkmaz sokaklardan geçirmektedir. Uzantının önemli bir kısmı, pencerelerden ve önemlilikteki farklılıktan yoksundur. İç mekan, boşluklara sadece bir ışık şeridinin girdiği boş alanların ve çıkmaz sokakların anlarını güçlendiren betonarmedir. Ziyaretçilerin İkinci Dünya Savaşı sırasında Yahudi halkının hissettiklerini deneyimlemeleri için Libeskind'in sembolik bir jestidir, öyle ki, asla kaçamayacakmış gibi hissettiğiniz en karanlık anlarda bile, küçük bir ışık izi umudu tazelemektedir (URL-12, 2022).

Tablo 9'un devamı

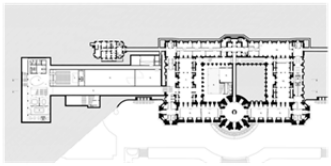

Yapının İsmi: AFRICA MUSEUM IN TERVUREN	
Mimar: STEPHANE BEEL ARCHITECTS	**Yapım Yılı**: 2006
İlk İşlev: Müze	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Giriş, Sergi ve Diğer Mekanları vb.	**Yeri:** Belçika

2006 yılında, Belçika Binalar Ajansı, Tervuren'deki AfricaMuseum sitesinin yeniden geliştirilmesi için bir yarışma başlattı. Stéphane Beel Architects tarafından yönetilen çok disiplinli ekip, AfricaMuseum ve çevresi için yeni ana planı ortaya koydu. Nazım planın uygulanmasının ilk aşamasında, 2017 yılında mevcut müze binası restore edilmiş ve genişletilmiştir. Müze mekanlarının, çocuk atölyelerinin, lojistik ve ikincil alanların yeniden düzenlenmesinin yanı sıra yeni sergi salonları da sağlanmıştır. Bunlara restoran-brasserie, resepsiyon, yeni çocuk atölyeleri, müze mağazası, oditoryum ve toplantı odaları eklendi. Bu yeniden düzenleme ve müze binasının genişletilmesi, müze binasının doğrudan çevresi mümkün olduğunca korunacak ve bir kez daha Fransız bahçesine bağlanacak şekilde tasarlandı. Resepsiyon, mağaza ve kafeterya gibi tüm ikincil müze işlevleri, önceki müzenin düzeninden çıkarılmış, optimize edilmiş ve yeni yapıya yerleştirilmiştir. Bu, yeni kalıcı sergi için müze binasında daha fazla alan yarattı. Mevcut müze binası mümkün olduğunca sağlam bırakılmıştır. Müzenin orijinal girişi ve iç avlıdaki üstü açık kubbeli revak yeniden yorumlanmış; titiz restorasyonun yanı sıra, orijinal mimariye eleştirel notlar olarak okunması gereken bazı kasıtlı yabancı müdahaleler oluşturulmuştur. Yeni giriş pavyonu, müze binasının ön cephesine özenle dizilmiş ve farklı dönemlere tarihlenen iki bahçe arasındaki sınırda yer almaktadır. Köşkün zemin katındaki ziyaretçi merkezi ve müze dükkanı, park seviyesinde yer almaktadır. Birinci kattaki restoranda ziyaretçiler Fransız bahçesinin ve müze binasının panoramik manzarasının keyfini çıkarabilmektedir. Yeni pavyon ile müze binası arasında gerildiği için geçici sergi odaları da yeraltında çözümlenmiştir. Halka açık bir galeri boyunca arka arkaya üç sergi odası düzenlenmiştir. Bu kara kutu alanları esnek bir şekilde bir oditoryum ve iki ayrı odaya bölünebilmektedir veya mobil bir duvarla büyük bir sergi odasına dönüştürülebilmektdir. Ziyaretçiler, giriş pavyonundan restore edilmiş müze binasına uzun bir galeri ile giderler. Bunu yaparken önce, içinden gün ışığının girdiği bir genişlikten, bir yönlenme noktasından geçerler ve müze koleksiyonunun bir parçası, Kongo nehrini çağrıştıran büyük bir pirogue boyunca, uzaktaki başka bir ışık noktası yönünde yürürler. Sergi salonları, koleksiyonun korunması ve sunumu açısından müze binasını güncel hale getiren yeni teknolojilerle incelikle donatılmıştır. Bu teknolojiler son derece karmaşıktır ve neredeyse sorunsuz bir şekilde entegre edilmiştir: geliştirilmiş termik izolasyon ve hava sızdırmazlığı, gelen ışığın yönetimi, yeni sergi platformlarına görünmez bir şekilde yerleştirilmiş hava kalitesi kontrolü, erişilebilirlik düzeyinde müdahaleler ve yangın güvenliği, tüm bunlar bir Anıtı ve onun gerçek değerini değiştirmeden mevcut anıtta sergilemeye yönelik yeni bir yaklaşım olarak görülmektedir (URL-14, 2022).

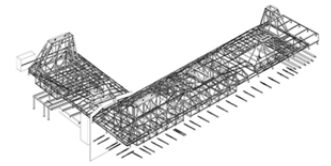
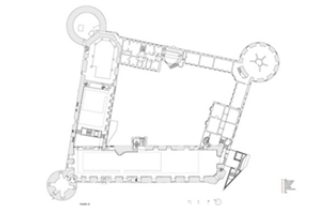
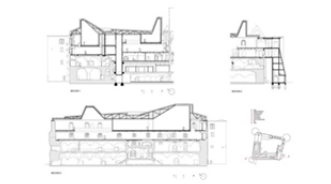

Yapının İsmi: MORITZBURG MUSEUM	
Mimar: NIETO SOBEJANO ARQUITECTOS	**Yapım Yılı**: 2008
İlk İşlev: Kale	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Giriş, Sergi ve Diğer Mekanlar, Cephe vb.	**Yeri:** Almanya

Moritzburg Kalesi, 15.yy'ın sonlarında Alman askeri ve dini mimarisinin önemli bir örneğidir. Bir başpiskoposun sarayı olarak inşa edilmiş, çelişkili tarihi, yüzyıllar boyunca onu değiştiren farklı müdahalelere yansımıştır. Otuz Yıl Savaşı (1618–48) sırasında kuzey ve batı kanatlarının çöküşünden bu yana, kalenin bir harabe olarak görüntüsü şimdiye kadar olduğu gibi kaldı ve Halle vatandaşları binayı uzun süredir bu görüntüyle özdeşleştirdiler. Ardışık değişikliklere rağmen, bina ana orijinal mimari unsurlarının biçimsel yapısını korumuştur. 1904 yılında müze olarak yeniden kurulmuş, Nazi döneminde azaltılmış olan Ekspresyonist ve klasik modern sanatın en iyi koleksiyonlarından birine ev sahipliği yapıyordu. Kalenin bir üniversiteye dönüştürülmesini öneren Karl Friedrich Schinkel tarafından 1829'da inşa edilmemiş bir proje dışında, Sachsen-Anhalt yönetiminin müzeyi yeni kalıcı ve geçici yapılarla genişleterek yeniden inşayı üstlenmeye karar vermesi 2004 yılına kadar değildi. Moritzburg Kalesi'nin dönüşümüne yönelik proje şu soruyu ortaya koyuyordu: Yerin temsillerinden yola çıkarak, geçmişle sembolik olarak bağlantı kuran ve gerçekliği yeniden oluşturmak için çağdaş durumunu ortaya koyan bir mimariyi yeniden inşa etmek mümkün müdür? Proje, bir serginin resimlerinin önerdiği bir anlatı yapısından paradoksal olarak ortaya çıkmaktadır. Sergi mekanlarının sırası, her zaman kaleyle ilişkili harabenin hatırası, Ekspresyonist eserlerde ayrıştırılan üçgen yüzeyler ve aynı zamanda tasarımcıların önceki deneyimleri tarafından kesintiye uğramaktadır. Mimari öneri daha sonra her bir sonraki kararı belirleyen bir sezgiden ortaya çıkmıştır: doğal ışık yaymak için yükselen ve katlanan ve iki yeni sergi alanının eğimli olduğu büyük, katlanmış bir platform olarak tasarlanan yeni bir çatı. Bu işlem, batı kanadını eski harabe varlığından kurtararak, sütunsuz ve farklı sergileme olanakları sunan, benzersiz bir geniş ölçekli mekanın yeniden yaratılmasına olanak sağlamaktadır. Sert alüminyum panellerle kaplanmış yeni bir çatı manzarası, açısal geometrisi ile kalenin eğimli çatılarının düzensiz hacimleri arasında bir diyalog kurmaktadır. Piramidal çatı pencereleri, varyasyonlarıyla mimarlığın bir kombinatoryal sanat olduğunu ifade etmektedir. Moritzburg Kalesi'ne yapılan yeni müdahale, onu yüzyıllardır temsil eden kalıntıları korumayı amaçlamaktadır. Bunu, mevcut binayı sağlam tutarak ve içeride sergilenen işleri çağrıştıran hafif bir yapıyı üst üste bindirerek yapar. Orijinal koleksiyondan Caspar David Friedrich, El Lissitzky, Edvard Munch ve Klee'nin eserlerine şimdi, bugüne kadar dünyanın en değerli özel koleksiyonlarından birinin sahibi olan Hermann Gerlinger tarafından bağışlanan Kirchner, Erich Heckel ve Emil Nolde'nin eserleri eşlik ediyor. Müzenin yeni salonlarındaki varlığı, bir anlamda Nazizm ve II. Dünya Savaşı sırasında meydana gelen yağmalamayı telafi eden Ekspresyonist grup Die Brücke'ye, hayal gücümüz, müzenin mimarisi, tarihi ve içeriğinin tümü dairesel bir süreç içinde birleşmektedir (URL-15, 2022).

Tablo 9'un devamı

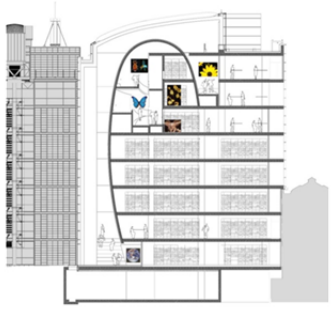

Yapının İsmi: DARWIN CENTRE	
Mimar: C. F. MOLLER	**Yapım Yılı**: 2009
İlk İşlev: Müze	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Giriş, Sergi ve Diğer Mekanlar, Cephe vb.	**Yeri:** İngiltere

Doğa Tarihi Müzesi, hem Birleşik Krallık'ın en çok ziyaret edilen beş noktasından biridir, hem de dünya lideri bir bilim araştırma merkezidir. Darwin Merkezi'nin mimarisi bu ikili rolü yansıtıyor ve ilk kez halka Müze koleksiyonlarının inanılmaz çeşitliliğini ve çeşitliliğini ve desteklediklerini son teknoloji bilimsel araştırmaları gözler önüne seriyor (URL-16, 2022). Darwin Center projesinin ikinci aşamasının tasarımı, Doğa Tarihi Müzesi içinde yer alan geniş entomolojik ve botanik koleksiyonları içermesi ve temsil etmesi için çekici ve güçlü bir mimari konsept ile karakterize edilir (URL-17, 2022). Merkez parçası büyük bir ipek kozası gibi görünecek şekilde yapılmış ve müzenin 17 milyon böcek ve 3 milyon bitkiden oluşan eşsiz koleksiyonunu barındıran iç koruyucu unsuru oluşturuyor. Şekil ve boyut, ziyaretçiye içinde bulunan koleksiyonların hacmi hakkında somut bir fikir verir. Sıcaklık ve nemin düzenlenmesi, koleksiyonların uzun yıllar boyunca korunmasını ve muhafaza edilmesini sağlayarak haşere istilası riskini azaltır. Sürekli püskürtülen betonarme kabuğun açıkta kalan termal kütlesi, sabit bir iç ortam sağlar ve enerji yüklemesini en aza indirir (URL-16, 2022). Koza formunun ölçeği, herhangi bir konumdan bütünlüğü içinde görülemeyecek şekildedir. Bu, devasa ölçeğini vurgular. Şekil ve boyut, ziyaretçiye içinde bulunan koleksiyonların hacmi hakkında somut bir fikir vermektedir (URL-17, 2022). Darwin Merkezi'nin ikinci aşamasının bilimsel çekirdeğine halkın erişimi, bilim ve koleksiyon alanlarına bakan, kozanın içinden ve içinden bir ziyaretçi yolu şeklini alır. Ziyaretçiler, devam etmekte olan bilimsel çalışmaları kesintiye uğratmadan bilimsel ve araştırma faaliyetlerini gözlemleyerek, ilgi çekici ve etkileşimli bir öğrenme alanı olarak Darwin Center'ı deneyimleyebilirler (URL-16, 2022). Doğa Tarihi Müzesi'nde bulunan koleksiyonlar dünyanın en kapsamlı ve değerli koleksiyonları arasındadır. Bu koleksiyonu yeterince korumak, sürdürmek ve temsil etmek için hem anlatımı hem de fiziki yapısı itibariyle uygun bir yapıya ihtiyaç vardı. Koza bunu koruyarak doğayı temsil eden bir simge oluşturarak yapar. Koza, matematiksel denklemlere dayalı tanımlanmış bir geometrik forma sahip 300 mm kalınlığında duvarlardan yapılmıştır. Yüzey cilası fildişi renginde cilalı sıvadır ve ipek bir kozayı andırır, içinde bir dizi genleşme derzinin etrafını sararak ipek iplikleri andırır.Darwin Merkezi'nin ikinci aşaması, ölçek, mimari yaklaşımdaki farkı yönetmeyi ve orijinal dönüm noktası Alfred Waterhouse Müzesi binası ile Darwin Merkezi'nin ilk aşamasının daha çağdaş eklenmesi arasında fiziksel bir bağlantı oluşturmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda başlı başına bir simge yapı işlevi görmektedir. Darwin Merkezi'nin ikinci aşaması, mevcut binaları, parçalarının toplamından daha fazla bir şeye dönüştürür. Yeni bina, mevcut ve yeni binaları, müze için geçmiş, bugün ve gelecek arasında köprü kuran bir dizi dinamik, mekansal deneyim oluşturan bir diyalog içinde birleştirmektedir. Muazzam kozanın pürüzsüz kavisli formu, yeni Darwin Center binasının ikonik bir özelliğidir ve kamusal atriyum alanı dramatik, uzun ve gün ışığı ile doludur. Doğa Tarihi Müzesi arazisinin batı bölümünü tamamlayarak mevcut binaları birbirine bağlar ve müze içindeki sirkülasyon modellerini iyileştirir ve netleştiriR (URL-17, 2022).

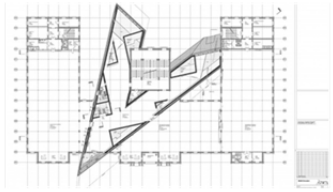
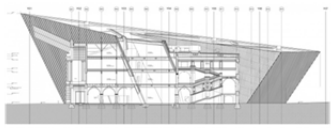

Yapının İsmi: MILITARY HISTORY MUSEUM	
Mimar: STUDIO LIBESKIND	**Yapım Yılı**: 2011
İlk İşlev: Müze	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Giriş, Sergi ve Diğer Mekanlar, Cephe vb.	**Yeri:** Almanya

Şimdi Alman Silahlı Kuvvetleri'nin resmi müzesi olan Dresden Askeri Tarih Müzesi (Dresden Military History Museum), tarihi boyunca farklı ve çelişkili kimlikler üstlenmiştir. Bina, Sakson Ordu Müzesi olmadan önce bir cephanelik olarak hayatına başlamıştır, ardından Nazi askeri müzesi, ardından Sovyet ve Doğu Alman Müzesi olarak görev yapmıştır (URL-18, 2022). 1989'da, müzenin yeni birleşik bir Alman devletine nasıl uyacağından emin olmayan hükümet, müzeyi kapatmaya karar verdi. 2001 yılına gelindiğinde duygular değişti ve savaş hakkında düşünme biçimimizi yeniden gözden geçirmeyi kolaylaştıracak bir uzantı için bir mimari yarışma düzenlendi (URL-19, 2022). Studio Libeskind, yarışma yönergelerinin dışında cesur bir tasarım sunduktan sonra 2001 yılında genişletme için tasarım mimarı olarak seçilmiştir. Stüdyonun yaklaşımı, kurumun vizyonunu gerçekleştirmek için müzenin kimliğini değiştirmesi gerektiğiydi. Bu projenin benzersiz zorluğu, orijinal özetin, uzantının tarihi cepheye müdahale etmemesini gerektirmesiydi (URL-19, 2022). Tasarım, orijinal binanın klasik simetrisini cesurca kesintiye uğratmaktadır. 135 yıllık orijinal yapının merkezinden geçen devasa beş katlı, 14.500 tonluk cam, beton ve çelikten oluşan devasa bir uzantı, eski cephaneliğin klasik düzenini kesmektedir. 82 fit yüksekliğindeki bir görüntüleme platformu (kamanın en yüksek noktası 98 fit'tir) modern Dresden'in nefes kesici manzaralarını sağlarken, Dresden'de yangın bombasının başladığı alanın üçgenleştirilmesine işaret ederek yansıma için bir alan yaratmaktadır (URL-18, 2022; URL-19, 2022). Bununla birlikte, İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda müttefik bombalamaları tarafından yok edilen bir şehirde o geçmişin yeniden gözden geçirilmesi için bir ortam yaratılarak şehrin bugünkü haliyle nefes kesen manzarasını sunarken, kamanın kendisi ters yöne, bombaların kaynağına doğru işaret ederek, yansıma için dramatik bir alan oluşturmaktadır (URL-19, 2022). İkonik form, önemli bir ulusal dönüm noktası oluşturmuş ve çevredeki sivil alanı canlandırmıştır. Binanın ön avlusu ve çevresindeki açık alanların tümü, tasarımda çok önemli unsurlar olarak kabul edildmiştir. Daha büyük sergiler için, kamusal alanlar, büyük ölçekli işleri ve eserleri sergilemek üzere etkinleştirilecek şekilde tasarlanmıştır. Cephenin açıklığı ve şeffaflığı, mevcut binanın opaklığı ve sertliği ile kontrast oluşturmayı amaçlamaktadır. İkincisi, otoriter geçmişin sertliğini temsil ederken, birincisi, demokratik bir toplumda ordunun şeffaflığını yansıtmaktadır. Bu bakış açıları arasındaki etkileşim, yeni Askeri Tarih Müzesi'nin karakterini oluşturmaktadıR (URL-18, 2022).

Tablo 9'un devamı

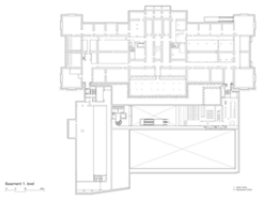

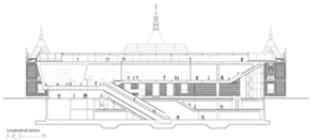

Yapının İsmi: STEDELIJK MUSEUM	
Mimar: BENTHEM CROWELL ARCHITECTS	**Yapım Yılı**: 2012
İlk İşlev: Müze	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Giriş, Sergi ve Diğer Mekanlar, Cephe vb.	**Yeri:** Hollanda

Stedelijk Müzesi, uluslararası alanda tanınmakta ve övgüye değer çağdaş sanat koleksiyonuyla tanınmaktadır. Koleksiyonu, bu alandaki uluslararası en iyi müzelerle eşdeğer olmasına rağmen, binanın modası geçmişti. Rijksmuseum, Van Gogh Müzesi ve Concertgebouw'un da yer aldığı Amsterdam'daki Museumplein'deki konumu, yenilenmiş ve genişletilmiş bir bina ile tekrar müzelerin zirvesinde olmak için tüm seçenekleri yaratmıştır. 1895 yılında belediye mimarı AW Weismann tarafından oluşturulan Stedelijk Müzesi'nin mevcut binası, görkemli merdivenleri, büyük odaları ve doğal aydınlatmasıyla ünlüdür. Bu güçlü noktalar, eski müze müdürü Willem Sandberg (1945-1962) tarafından müze genelinde tanıtılan beyaz renkle birlikte Benthem Crouwel Architects tarafından tasarımda korunmuştur. Yeni uzantı aynısından daha fazlasını değil, çeşitlilikle ve sergiler için yeni fırsatlar ekleyerek tamamlamayı amaçlamaktadır. Gerek sergiler gerekse güzergâh açısından eski ve yeni arasında zorlayıcı seçimler yapılmasının önüne geçilmiştir. Genişletme, mevcut binanın yanında bir alt veya çok farklı bir pavyon değil, entegre bir ektir. Yeni binanın eski binayla karşıtlığı dışarıdan belli olmasına rağmen müzenin içinde yeni binadan eski binaya doğru yürüdüğünüzü pek fark etmiyorsunuz. Eski giriş, tüm ilgili işlevlerle birlikte, halka açık bir giriş için uygun değildi. Mevcut binanın güçlü yönlerini korurken, 21. yüzyılın bir müzesini oluşturan tüm yeni bileşenlerin ve kamusal işlevlerin mevcut binada olması mümkün değildi. Bu kısıtlama, yeni müzenin yönelimini Museumplein'e çevirme konusunda bariz bir yeteneğe sahipti. Stedelijk Müzesi, Museumplein'de gerçek bir girişi olan ilk müzedir. Museumplein'deki mevcut alanın aşırı inşa edilmemesini, bunun yerine güneye bir giriş plazası olarak tahsis edilmesini sağlamak için, döndürülmüş oryantasyondan en iyi şekilde yararlanılmaktadır. Yeni girişte, giriş masaları, bilgi merkezi, müze dükkanı ve restoran gibi tüm kamusal işlevler, plaza katının mevcut binanın dışına devam ettiği geniş, açık, şeffaf bir alanda yer almaktadır. Meydan, Museumplein'in bir parçası olduğu kadar binanın bir parçasıdır. Taş çerçevelerin yüksekliğindeki meydanın üzerinde kanat şeklinde, çıkma çatı, meydandan binaya açık geçişi pekiştirerek girişin nerede olduğuna dair her türlü şüpheyi ortadan kaldırıyor. 'Küvet' olarak da bilinen pürüzsüz beyaz hacim, fiber destekli kompozitten yapılmıştır. Binanın tipik şekli, dış cephenin iç fonksiyonların etrafına sıkıca çekilmesiyle ortaya çıktı. Çıkıntılı çatı, güneşe ve yağmura karşı işlevsel bir koruma olarak eklenmiştir. Eski ve yeni binaların iç kısımlarındaki detaylar ve renkler aynı hizadadır, bu da iki dış cephenin açık kontrastını müzeyi gezen ziyaretçiler için zar zor farkeder hale getirir. Weissman binası eski ihtişamına kavuştur ve modern ve geniş uzantısıyla şimdi geleceğe hazır yeni bir Stedelijk Müzesi yaratmaktadır (URL-20, 2022; URL-21, 2022).

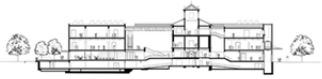

Yapının İsmi: LENBACHHAUS MUSEUM	
Mimar: Norman FOSTER	**Yapım Yılı**: 2013
İlk İşlev: Konut ve Stüdyo	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Giriş, Sergi ve Diğer Mekanlar, Cephe vb.	**Yeri:** Almanya

Floransa tarzında tasarlanan ve 1891'de sanatçı Franz von Lenbach için bir villa ve stüdyo olarak tamamlanan Lenbachhaus, 1924'te Münih'in şehir sanat galerisi olmuştur. Sonraki elli yıl boyunca bina iki ana aşamada genişletilmiş ve uyarlanmıştır. Ancak yüzyılın başında, yılda 250.000'i aşan ziyaretçi sayısıyla, genişleyen kitlesine hitap etmek için gereken tesislerden yoksundu. Müzenin güçlendirilmesi ve yenilenmesinin zorluğu, tarihi binaların bütünlüğünü korumak ve galeri alanı miktarını korurken, yeni sirkülasyon ve ziyaretçi alanları, bir restoran, teras ve dükkan sağlamakta yatıyordu (URL-22, 2022). Mevcut binaların analizinin ardından, Gereksiz tarihi birikimleri ortadan kaldırarak, orijinal villanın duvarını ortaya çıkarmak için 1972'de yapılan bir uzantı kaldırıldı ve Richard-Wagner-Strasse boyunca tarihi unsurları birleştiren iki katlı galerili yeni bir bina ile değiştirilmiştir. Galerinin hazineleri için bir 'mücevher kutusu' olarak tasarlanan yeni kanat, rengi villanın zengin aşı boyasını tamamlayan alüminyum-bakır alaşımlı borularla kaplanmıştır. İçeride, bir dizi galeri, müzenin yirminci yüzyılın başlarındaki grup *Der Blaue Reiter'in* orijinal ortamlarının yerel ölçeğini yansıtan ünlü resim koleksiyonunu sergiliyor. Bu eserlerin birçoğu *havada* boyandığından , dolaylı doğal ışık, sergilenmeleri için ideal koşulları yaratmak için üst düzey galerilere çekilir (URL-22, 2022; URL-23, 2022). Müzenin doğusundaki bir meydandan yeni bir giriş sekansı ile başlayarak, tarihi avlunun sakin bir bahçe olarak eski haline getirilmesine izin veren bina içindeki sirkülasyon tamamen yeniden tanımlandı. Açık hava teraslı bir restoran, çevreyi canlandırmak için meydanın içine doğru uzanmaktadır. Binanın sosyal kalbi, ziyaretçilerin zemin kattaki geçici sergi alanına ve üst düzey galerilere eriştiği üç katlı lobidir. Eskiyi yeninin içinde açıkça ifade eden bu üstten aydınlatmalı hacim, villanın dış duvarını kucaklıyor ve Danimarkalı-İzlandalı sanatçı Olafur Eliasson'ın güneş ışığını ince bir pencereden kırarak dinamik desenler oluşturan büyük ölçekli bir yerleştirmesini içeriyor (URL-22, 2022). Mevcut binaların dokusunu tamir etmenin yanı sıra, projenin ana amaçlarından biri de müzenin çevresel performansını kökten iyileştirmek olmuştur. Zeminlerde su bazlı bir ısıtma ve soğutma sistemi uygulandı - hava bazlı bir ısıtmadan önemli ölçüde daha az enerji kullanarak, bu galeri bağlamında yenilikçi bir adımı temsil ediyor. Yağmur suyu da toplanıp geri dönüştürülür ve aydınlatma, düşük enerjili sistemlerle değiştirilir ve yükseltilir (URL-23, 2022).

Tablo 9'un devamı

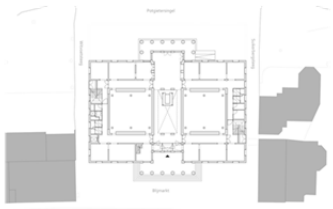

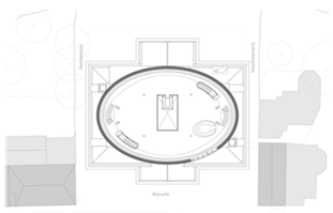

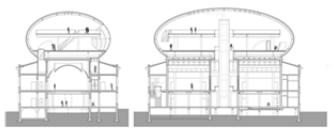

Yapının İsmi: MUSEUM DE FUNDATIE	
Mimar: BIERMAN HENKET ARCHITECTEN	**Yapım Yılı**: 2013
İlk İşlev: Adalet Sarayı	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Sergi ve Diğer Mekanlar, Çatı vb.	**Yeri:** Hollanda

Orta Çağ şehir merkezi ile kanalların 19.yy'dan kalma açık park manzarası arasındaki sınırda bulunan Zwolle'deki Museum De Fundatie, eski Adalet Sarayı'nın çatısında muhteşem bir hacimle genişletilmiştir. Blijmarkt'taki adliye binası, 1838'de mimar Eduard Louis de Coninck tarafından neoklasik tarzda tasarlanmıştır. Bu mimari üslupla De Coninck, yeni krallığın mevzuatındaki birliği sembolize etmek zorunda kalmıştır. Bina, iki yanında anıtsal bir giriş ve iki kat üzerinde merkezi bir giriş holü ile çift simetriye sahiptir. Eski adliye binasının uzantısı 2010 yılında BiermanHenket mimarları tarafından tasarlanmıştır. Hubert-Jan Henket, müşteriyi mevcut binanın yanına genişlememeye ikna etmeyi başarmış bu nedenle anıtsal yapının üzerinde özerk hacimli bir uzantı tasarlanmıştır (URL- 24, 2022). Şehir tarafında, bağımsız bina, Blijmarkt'ın kesintisiz, orta çağ cephesine göre biraz girintilidir. Korinth sütunları üzerinde bir alınlığın klasik cephe yapısı ile birlikte, bu, binaya yalnız bir karakter kazandırmaktadır. 1977'de bina Adalet Sarayı olarak işlev görmeyi bırakmış ve hükümet planlama departmanı için ofislere dönüştürüldü . İki yüksek mahkeme salonuna bir asma kat inşa edilmiştir. 2005 yılından bu yana, mimar Gunnar Daan tarafından iç yenilemenin ardından bina, Museum De Fundatie'nin evi olmuştur. Müze, Rembrandt, Saenredam, Turner, Monet, Rodin, Van Gogh, Mondrian ve Van der Leck'in eserlerinden oluşan olağanüstü bir koleksiyona sahiptir. Buna ek olarak, müze mütevazı ama çok tartışılan sergiler düzenlemektedir. Ralph Keuning'in yönetiminde bu geçici sergiler o kadar başarılı oldu ki müzenin genişletilmesi kaçınılmaz oldu. Sarayın tarihi şehir merkezinde genişletilmesinin doğasında var olan sorunlara rağmen, müze bu ulusal anıtı terk etme cazibesine direndi ve onu genişletmeyi seçti. Bierman Henket Architecten, 2010 yılında eski adliye binasının uzantısını tasarladı. Adalet Sarayı'nın iki dünyayı yatay bir yönde birbirine bağlamasıyla aynı şekilde, Henket klasik, statik binayı dikey bir yönde çağdaş bir uzantının akışkan dinamikleriyle birleştirmektedir. Üst yapı, tıpkı alt yapı gibi, iki yönde simetriktir, ancak şekli daha çok bir ragbi topunu andırmaktadır. Tamamen farklı iki hacim birlikte yeni bir kentsel varlık oluşturmaktadır. Mevcut bina boyunca, sekiz ayrı temel üzerinde sekiz çelik sütun bulunmaktadır. Sütunlar, toplam 1.000 m2'lik iki sergi katıyla yeni uzantıyı desteklemektedir. Böylece, yapısal ve mimari olarak, uzantı eski binadan bağımsızdır. Art Cloud olarak da adlandırılan uzantı, Koninklijke Tichelaar tarafından Makkum'da üretilen 55.000 üç boyutlu seramik elemanla kaplanmıştır. 20x20cm ve 10x10cm ölçülerindeki mavi-beyaz sırlı karoların karışımı, hava durumuna göre gökyüzüne karışan ince bir yüzey oluşturur. Kuzey tarafında, gün ışığı, kiremitli üst yapıdaki büyük, camlı bir bölmeden iki yeni sergi katına sızmaktadır. Uzatma ile, orijinal merkezi giriş holü, iki müzeolojik dünyanın birleştiği bir atriyum olarak taşınmıştır. Atriyumdaki bir cam asansör, ziyaretçileri çeşitli katlara taşımaktadır. Merdivenler katların dış kısmında yer almaktadır. Merdivenler, tarihi binada görkemli ve düzdürler, yeni gelişmede akıcı bir şekilde kavislidirler. Yeni ve eskinin buluştuğu yer olan mevcut bina ile uzantı arasında bir cam geçit yer almaktadır (URL-25, 2022).

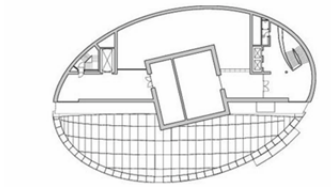

Yapının İsmi: ENTREEGEBOUW VAN GOGH MUSEUM	
Mimar: HANS VAN HEESWIJK ARCHITECTEN	**Yapım Yılı**: 2015
İlk İşlev: Müze	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Giriş ve Diğer Mekanlar	**Yeri:** Hollanda

Amsterdam'daki Van Gogh Müzesi , Hollanda'nın en popüler müzelerinden birisidir. Sürekli artan ziyaretçi akışı, bu binalar için Rietveld (1973) ve Kurokawa (1999) tarafından tasarlanan akıllı çözümler gerektiriyordu. Tasarım, Kurokawa'nın 1999'da Amsterdam'da inşa ettiği binanın eliptik kanadının daha fazla detaylandırılmasının geniş ana hatlarını içeriyor. Kisho Kurokawa Architect and Associates, merhum Kisho Kurokawa tarafından kurulan firma ve 1999'da açılan geçici sergiler kanadının tasarımcısı , yeni giriş holünün taslak tasarımını hazırlamıştır. Hans van Heeswijk Architects daha sonra mevcut kanadın ve yeni yapının şaşırtıcı yeni bir bütün oluşturduğu bir çözüm yaratmak için bunun üzerinde çalışmıştır. Bina, mevcut batık göletin üzerine yerleştirilen tamamen cam bir çatıdan oluşuyor. Müzenin bu yeni, batık giriş fuayesine, doğrudan Museumplein üzerindeki yeni bir girişten ulaşılmaktadır. Burada bir vestiyer, müze dükkanı, tezgahlar ve sıhhi tesisler bulacaksınız. Müzenin her iki kanadına fuayeden, kalıcı Van Gogh koleksiyonu için Rietveld binasından ve geçici sergiler için Kurokawa kanadından ulaşılabilir. Yeni giriş binası 5 Eylül 2015 tarihinde ziyarete açılmıştır. Müze müdürü, "Ana girişi Museumplein'e taşımak için yapılan çalışmalar çok iyi gitti" diyor. "On sekiz aylık sıkı bir süre içinde ve bütçe dahilinde teslim edildi. Tamamen camdan oluşan giriş holü, yüksek kaliteli yapısal mühendislik ve sistemlere sahiptir. Vestiyerlerin ve yenilenmiş bir müze dükkanının bulunduğu geniş, iyi aydınlatılmış bir fuaye bulunmaktadır. Daha iyi erişim, daha iyi lojistik ve daha fazla alan, ziyaretçilerimize eskisinden çok daha sıcak bir karşılama sunmamızı sağlayacak. Son teknoloji ürünü cam yapısıyla şeffaf bina hem Van Gogh Müzesi'ni hem de Museumplein'i zenginleştiriyor." Son teknoloji cam konstrüksiyonlar ve cam malzemeyle oluşturulan yeni giriş binası, Hollanda'daki en büyük cam yapıdır. Çatının genel stabilitesi için cam kanatlar çelik yapıya bağlanmıştır. Tek bir yapı olarak birlikte çalışmaktadırlar. Cam cephe, çatı ve merdiven bükülmüş cam cephe, soğuk bükülmüş çift lamine yalıtımlı cam ünitelerden oluşmaktadır. Bu, dikdörtgen cam panellerin kurulum sırasında yerinde şekillendirildiği anlamına gelmektedir. Toplam alan yaklaşık 650 metrekaredir. Cephede tamamı benzersiz olan 20 cam kanat vardır. . Toplam alanı yaklaşık 600 metrekare olan cam çatı, ana geometri olarak 16,5 derecelik bir açı altında bir kabuğa sahiptir. Hepsi benzersiz uzunlukta ve kavisli çatının şeklini vurgulamak için optimize edilmiş yüksekliğe sahip 30 cam çatı kanadı vardır. Çatıdaki en uzun cam kanat (aynı zamanda Hollanda'daki en uzun yapısal cam kanat) 12 metre uzunluğa sahiptir. Cam merdiven, merdivenlerden gelen en yüksek yükleri aktaran ve aynı zamanda merdiveni stabilize eden üçlü lamine cam kemer ile desteklenmektedir. Bu cam kemer sayesinde çelik miktarı minimumda tutulmakta ve merdiven şeffaf bir mobilya parçası olarak görülebilmektedir. Cam merdiven basamaklarının içine LED aydınlatma entegre edilmiştir. "Yeni giriş holünün bol camlı, aydınlık ve ferah olmasını sağlanmıştır. Van Gogh'un birçok tablosunda yansıdığı güneşli atmosferi yakalamak istenmiştir (URL-26, 2022; URL-27, 2022).

2.10.2. Türkiye'de Çağdaş Ek ile Restore Edilen Müze Yapılarının Belirlenmesi

Türkiye pek çok kültüre binlerce yıldır ev sahipliği yapmış bir ülke olduğu için içerisinde birçok kültürel değer taşıyan tarih yapı barındırmaktadır. Bu tarihi yapıların birçoğu günümüz koşullarında kültür yapısı olarak kullanılırken müze yapılarının yoğunluk bakımından fazla yer kapladığı anlaşılmaktadır. Bu yapıların bazılarında çağdaş ek uygulaması görülmese de bir kısmında da çağdaş ek uygulaması görülmektedir. 21. yüzyılda Türkiye'de restorasyonu tamamlanıp açılan ve çağdaş ek ile birlikte müze yapısı olan yapılar Tablo 10'de görülmektedir.

Tablo 10. Türkiye'de yer alan çağdaş ek uygulamasının görüldüğü müze yapıları

TÜRKİYE'DE ÇAĞDAŞ EKE SAHİP MÜZELER			
NO	**PROJELER**	**ŞEHİR**	**RESTORASYON YILI**
1	Rahmi Koç Müzesi	İstanbul	2001
2	İstanbul Modern Sanat Müzesi	İstanbul	2004
3	Rahmi Koç Müzesi	Ankara	2005
4	Santral İstanbul Çağdaş Sanat Müzesi	İstanbul	2007
5	Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi	Mardin	2009
6	Arter – Sanat İçin Alan	İstanbul	2009
7	Cer Modern Sanatlar Merkezi	Ankara	2010
8	Salt Beyoğlu	İstanbul	2011
9	Salt Galata	İstanbul	2011
10	Su Medeniyetleri Müzesi	İstanbul	2011
11	Samsun Kent Müzesi	Samsun	2011
12	Balat İlyas Bey Külliyesi	Aydın	2011
13	İstanbul Deniz Müzesi	İstanbul	2013
14	İshak Paşa Sarayı	Ağrı	2014
15	Argos in Cappadocia Oteli Müzesi	Nevşehir	2014
16	Gözlükule Kazısı Araştırma Merkezi	Mersin	2017
17	Agora Müze Evi	İzmir	2017
18	Şerefiye Sarnıcı	İstanbul	2018
19	Kızlar Manastırı	Trabzon	2019
20	Bodrum Kalesi	Muğla	2020
21	Nekropol Modern Sanatlar Müzesi	Antalya	D. Ediyor

Türkiye'deki 21 proje yerinde görülüp incelenmesi ve proje mükellefleriyle yüzyüze görüşülmesi hedeflenmiştir fakat Covid-19 pandemisinden dolayı projelerin tasarımcıları ve mimarlarıyla mail yoluyla iletişime geçilerek projeleri hakkındaki bilgiler taraflarından istenmiştir. İlk öncelikle tez çalışması hakkında bilgiler verilmiş ve neden o projenin seçildiği açıkça belirtildikten sonra projeler hakkındaki bilgiler talep edilmiştir. Geri dönüşlerden sonra 21 projeden verileri elde edilebilen 10 proje seçilmiştir. Seçilen projeler Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Türkiye'den seçilen müze yapıları

TÜRKİYE'DEN SEÇİLEN MÜZELER			
NO	**ÖRNEKLER**	**ŞEHİR**	**RESTORASYON YILI**
1	Rahmi Koç Müzesi	İstanbul	2001
2	Santral İstanbulÇağdaş Sanat Müzesi	İstanbul	2007
3	Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi	Mardin	2009
4	Cer Modern Sanatlar Merkezi	Ankara	2010
5	Samsun Kent Müzesi	Samsun	2011
6	Balat İlyas Bey Külliyesi	Aydın	2011
7	İstanbul Deniz Müzesi	İstanbul	2013
8	İshak Paşa Sarayı	Ağrı	2014
9	Şerefiye Sarnıcı	İstanbul	2018
10	Kızlar Manastırı	Trabzon	2019

Türkiye'nin farklı şehirlerinden seçilen projelere ait genel bilgileri ve görselleri içeren kimlik tabloları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Türkiye'den seçilen müze yapıların kimlik tabloları ve genel bilgiler

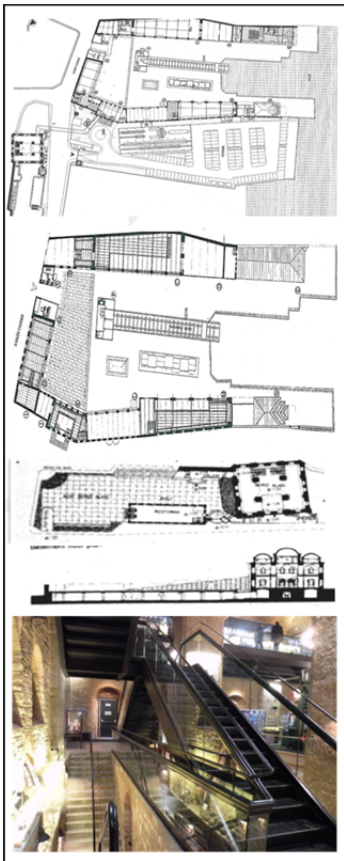

Yapının İsmi: RAHMİ M. KOÇ MÜZESİ	
Mimar: RMK MÜZECİLİK VE KÜLTÜR VAKFI	**Yapım Yılı**: 2001
İlk İşlev: Lengerhane ve Tersane	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Sergi Mekanları	**Yeri:** İstanbul

Rahmi M. Koç Müzesi Lengerhane Binası ve Hasköy Tersanesi olarak iki binadan oluşmaktadır. Osmanlılarda gemiyi denize sabitlemek için suya atılan zincir ve ucundaki çapaya "lenger", bunların yapıldığı yere ise "lengerhane"denilmektedir. Haliç kıyısında yer alan yapı 12 yy'den kalma Bizans temelleri üzerine inşa edilmiştir.1703-1730 tarihleri arasında III. Ahmet döneminde inşa edilerek Osmanlı donanmasına dökümhane olarak hizmet vermiştir (Bayır,2014; URL-28, 2022). Lengerhane binası, Cumhuriyet döneminde Cibali Tütün Fabrikası tarafından tütün deposu olarak kullanılmıştır fakat 1984'te geçirdiği yangından sonra kaderine terk edilmiştir. 1991'de Rahmi M. Koç Müzecilik ve Kültür Vakfı tarafından satın alınan Lengerhane restore edilerek 1994'te müze olarak ziyarete açılmıştır (URL-28, 2022). 1861'de Şirket-i Hayriye vapurlarının bakım ve onarımı için kurulan Hasköy tersanesi, zamanla olanaklar ölçüsünde genişletilmiştir. Tersane 20 Kasım 1996'daRahmi Koç Müzecilik ve Kültür vakfı tarafından satın alınmıştır (Bayır, 2014). Tersane ve üç tarafını büyük bir U biçiminde çevreleyen 14 bina asıllarına sadık kalınarak restore edildikten sonra, müzenin sergi alanına eklenerek 2001 yılında hizmete açılmıştır (URL-28, 2022). Hasköy tersanesi, müze koleksiyonun çoğalması ve alanın yetersiz kalması sebebinden dolayı lengerhane binası ile birleştirilmiştir. Lengerhane, arsadaki mevcut binaları bağımsız bir bodrumla birleştirerek müze şeklinde kullanılmasını sağlanmıştır. Yapının güney doğu kısmında ana bina, güney batıda Hasköy Caddesi kenarında küçük bina yer almış olup, kuzey-doğu ve kuzey-batı sınırları duvar ile çevrilmiştir. Mevcut binaların müze için yeterli alana sahip olmaması nedeni ile mevcut üç eleman yani Lengerhane, küçük bina ve bunların oluşturduğu iç avlunun özüne dokunmadan tasarımın gerçekleştirilmesine çalışılmıştır. Bodrum kat seviyesinde oluşturulan bir sergileme alanı, şeffaf bir galeri ile ana binaya bağlanmıştır. Lengerhane binasına ilave dilen çelik konstrüksiyonlu asma kat taş duvarlara yaslanmadan yüzer kat olarak tasarlanmıştır. Galeri katı Lengerhane Binası'nın iç mekanını bozmadan izleyicilere mekanı bir başka kottan gezme imkanı vermektedir. Hasköy Tersanesi, üç tarafını çevreleyen 14 binadan oluşturmaktadır. Avlu ortasında bulunan binanın altında tarihi kızağın ırgatı yer almaktadır. Binalar genelde tek katlı yüksek taş binalar halinde inşa edilmiştir. Zamanla kullanım ihtiyaçlarından dolayı ara katlar eklenmiştir. C ve D bloklarda ara katların ilavesi ile çatı makasları kaldırılmış ve binalar yükseltilmiştir. Binaların çoğunda ahşap makaslar kullanılmıştır. Hasköy caddesindeki ana giriş restorasyon çalışmalarında aynen korunmuştur. Müze girişi Tersanenin batısındaki arsa tarafından verilmiştir. Sonradan ilave edilen betonarme ara katlar binalardan kaldırılmıştır. Yapılan asma katlarda asıl amaç binanın bütünlüğünü algılanmasına engel olmamaktır. Asma katların yarım kesilmesi yoluyla bina boyutlarının ve çatı makaslarının alt katlardan hissedilmesi sağlanmıştır. Haliç kıyısında bulunan ve sonradan ilave edilmiş olan 3 katlı betonarme binanın yıkılmıştır. Müze tasarımı yapılırken rampa ve özürlü asansörleri ile binaların her kotuna ulaşım sağlanması amaçlanmıştır (Bayır, 2014).

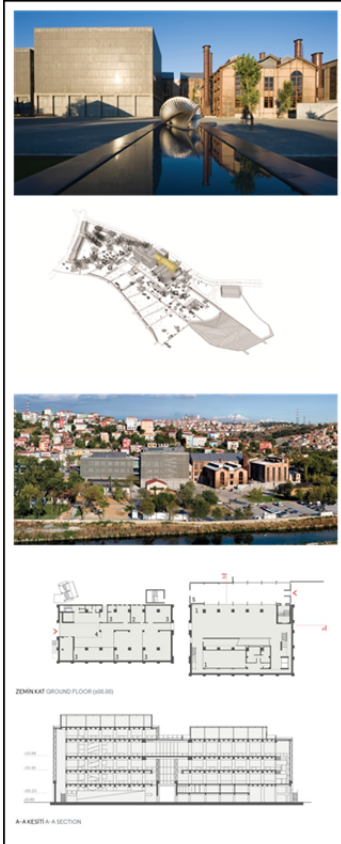

Yapının İsmi: SANTRALİSTANBUL ÇAĞDAŞ SANAT MÜZESİ	
Mimar: Nevzat SAYIN ve Emre AROLAT	**Yapım Yılı**: 2007
İlk İşlev: Elektrik Sanrtali	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Sergi Mekanları	**Yeri:** İstanbul

Alibeyköy ve Kağıthane derelerinin arasında yarımadalaşan 107.000 metrekarelik arazi üzerine yayılmış, 1910 yılında yapımına başlanan ve 1947 yılında yapılan son kazan dairesine kadar da yapımı süren Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk elektrik santrali olan Silahtarağa, son yapısıyla da olsa 1984 yılına kadar faaliyetini sürdürdü, daha sonraki zamanlarda kaderine terk edildi ve 2004 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi tarafından bir sosyal sorumluluk projesi olarak ele alınmıştır. Proje çalışmasının ilk aşamasında, inandırıcı koruma ve yenileme kanallarını açabilmek için, yerleşmenin ulaşılabilen bütün katmanlarını içeren bir okuma zemininin oluşturulması amaçlanmıştır. Bu anlamda yapılan araştırmalarda, 1910'larda hazırlanan ilk projenin izlerinin sürdüğü, ancak 40 yıl içinde şekillenmiş olan endüstri yapıları yığınında, en baştaki keskin proje kararlarının gevşetildiği sonuçlarına varılmıştır. Alanda vakit geçirdikçe, yapılan taramalar birlikte derinlere inildikçe, paralel olarak kendiliğinden gelişen yer duygusu ile birleşen bu veriler, yenileme ve korumanın tasarım kararlarına ilişkin değerli ipuçları olarak devreye girmiştir. Durumu ve eldeki nesneyi gözeten, her spesifik karşılaşmada yeniden hesaba katarak hakkını veren dikkatli bir yenileme biçimi, bu oldukça yaygın projenin farklı parçalarının ortak paydası olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda yüzleşilen farklı yapılar içinde, yıllar önce yıkılmış ve sadece temel izlerinin görülebildiği iki büyük kazan dairesi yapısının, konvansiyonel bir rökonstrüksiyon olarak ele alınmaları yerine, kendilerine atfedilen yeni işlevin de içerildiği bir yorumla, bir anlamda soyutlanarak tasarlanıp Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesine dönüştürülmüştür. Çağdaş Sanat Müzesi'nin restorasyonu öncesinde birbirinden ayrı fakat kütlesel oran bakımından birbirine yakın olan iki kazan dairesi, eski işlevlerinin gerektirdiği hacimsel orana uygun şekilde tasarlanmış ve bunun yanında yüzey elemanlarıyla çağdaşlığı vurgulanmak istenmiştir. Yoğun iç çekirdeğinin aksine olabildiğince iç hacme dokunmadan yapıyı örten, yarı geçirgen ve hafif metal kabuk Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi'nin cephesini oluşturmuştur. Hem eklendiği tarihi yapının hem de tarihi çevreiçerisinde yer alan tarihi yapıların cephesindeki duvar ve pencerelerin oluşturduğu doluluk-boşluk oranlarına zıt bir tavırla tasarlanmıştır. Çağdaş Sanat Müzesi gündüzleri, eklendiği tarihi yapıların hareketli kütle ve cephe özelliklerini öne çıkaran sade ve görünmez bir tavır sergilemiş, geceleri ise iç aydınlatması sayesinde dış metal tül çeperini görünmez kılarak adeta kendini ortaya çıkaran bir fenere dönüşmesi hedeflenmiştir. Çağdaş Sanat Müzesi ve eklenmiş olduğu tarihi yapı olan Enerji Müzesi'nin girişleri aynı kapıdandır. Ana kapıdan girince sağ tarafta Enerji Müzesi'nin girişi, sol tarafta ise Çağdaş Sanatlar Müzesi'nin girişi sağlanmıştır (Kayan, 2020; URL-29, 2022; URL-30, 2022).

Tablo 12'nin devamı

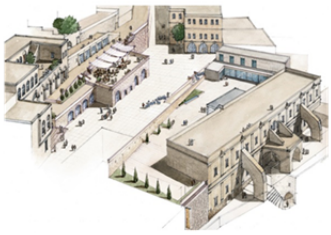

Yapının İsmi: SAKIP SABANCI MARDİN KENT MÜZESİ – DİLEK SABANCI SANAT GALERİSİ	
Mimar: MKZK Mimarlık	**Yapım Yılı**: 2009
İlk İşlev: Süvari Kışlası	**Mevcut İşlev**: Müze ve Sergi Galerisi
Çağdaş Ekler: Giriş, Sergi Mekanları, Atölyeler vb.	**Yeri:** Mardin

Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi - Dilek Sabancı Sanat Galerisi, müze ve sanat galerisinin içinde bulunduğu, Osmanlı'nın son dönemine tarihlenen restorasyondan geçmiş süvari kışlasının iki katlı ana binası, cam ve çelik konstrüksiyondan yapılan giriş modülü ve içinde yönetim ile çalışma atölyelerinin bulunduğu yeni birimlerden oluşan yapılar topluluğunu kapsamaktadır. Eski yapıyla ilişkilendirilen yeni yapı ekleri, taş, cam ve çelik malzemenin birlikte kullanıldığı, iki yapı arasındaki dönemsel farklılığı ortaya koyacak bir cephe anlayışıyla tasarlanmıştır. Simgesel olarak, eski kışla binasının bitkisel bezemeli taş giriş kapısı, işlevsel gereksinmeler doğrultusunda yapılan cam modülün içinde korunarak, müzenin Mardin mimarisine dair sergilenen ilk parçasıdır. Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi - Dilek Sabancı Sanat Galerisi , Kent tacını saran Hükümet Caddesi üzerinde, Osmanlı dönemi kışlası, ardından Askerlik Şubesi, sonra Vergi Dairesi olarak kentlinin belleğine ve günlük deneyimine yerleşmiş tarihî bir yapıda kurulmuştur. Barındırdığı envanter gelişmekte olan Kent Müzesi, kalıcı sergilemelerin yanı sıra geçici sergilere, özellikle çocuklara yönelik atölyelere, kentle ilgili küçük ölçekli toplantılara, geniş avlusu ve mevcut yapı üzerindeki terasla açık hava etkinliklerine olanak sağlamak üzere yeniden programlanır. Eski kentin keskin eğimli topografyasına oturan iki katlı mevcut yapıya, Hükümet Caddesi'nden yaklaşımda ziyaretçileri karşılayan yeni bir yapı eklenir. Mevcut yapı, sergileme öğeleri ve aydınlatmaların yapıya asgari düzeyde dokunması dışında çağdaş bir tasarım dokunuşunun tercih edilmediği bir restorasyondan geçer. Karşılama yapısı ile eski kışlanın taç kapısı bezemelerini korumak ve girişi belirgin kılmak için tasarlanan cam küp, yeni mimari müdahalelerdir. Büyük ölçekli bir rüzgârlık gibi davranan cam küp, eski ve yeni yapının çeperleri tanımladığı göçük avluda, özellikle gece ışıklandırması ile yeni bir odak tanımlar. Cam küpün yüzeyleri, sergi / etkinlik duyuruları ve yeni programların ilanı için bir iletişim yüzeyi olarak da işlev kazanır. Yeni yapının çok amaçlı salonu avluya açılır; alt katlardaki çocuk atölyeleri zaman zaman avluya taşırılır. Etkinliklerin açılış / kapanış törenleri de benzer şekilde, çeşitli biçimlerde avluya taşınır... Avlu cephesini kateden dar merdiven, ulaştırdığı seyir terasında, kenti müze dışında doğrudan deneyimlemek üzere büyüleyici kent manzarasını ufka doğru önünüze serer (Binat ve Şık, 2015).

Yapının İsmi: CER MODERN SANAT MERKEZİ	
Mimar: Semra UYGUR ve Özcan UYGUR	**Yapım Yılı**: 2010
İlk İşlev: Vagon Tamirhanesi ve Atölye	**Mevcut İşlev**: Sanat Merkezi ve Sergi Galerisi
Çağdaş Ekler: Giriş, Sergi Mekanları, Atölyeler vb.	**Yeri:** Ankara

Cumhuriyet'in ilk yılları olan (1926-27), "yurdun demiragllarla örülmesi" politikası çerçevesinde demiryolları millîleştirilmiş ve Cer Atölyeleri bu dönemde inşa edilmiştir. İkinci dönemde, özgün yapıya uyumlu bir şekilde eklenen hangar binası ile bir bütünlük oluşturan atölyeler Cumhuriyet tarihi açısından bir "anı" niteliği taşımaktadır. Ankara'da yeni inşa edilmiş olan bu üç atölyenin, Ankara Garı yapısının işçiliğinden oldukça geride olması nedeniyle mübadeleden hemen sonra yapılmış oldukları ortaya çıkar. Bu nedenle de bu yapılar gerçekten tarihsel yapılardır ve atölyeler Cumhuriyetten sonra usta, işçi eksikliğine karşın yapılmışlardır. Alan içinden geçen geniş bir demiryolu güzergâhı da mevcuttur. Üç çeşit dikdörtgen birimden oluşan özgün kitleye eklenen ikinci dönem hangar binasının ise daha sonra yapıldığı anlaşılmaktadır. Çünkü; üç atölyeden en kuzeydeki atölyenin dış cephesi, ona bitişik inşa edilen dördüncü uzun atölyenin bir iç duvarı olarak olduğu gibi bırakılmıştır. İkinci bir görüş ise; Alman mimarların projelendirdiği Cer Atölyeleri'nin Cumhuriyetten önce 1892 yılında inşa edildiğidir. Bu tamir atölyeleri, Ankara'da Osmanlı Dönemi'nde Almanlar tarafından Anadolu-Bağdat Hattı kapsamında 1892 yılında inşa edilmiş olan ilk demiryolu hattının inşa edilmesinin bir sonucudur. Söz konusu Cer Atölyesi, bu hattan geçen lokomotif ve vagonların bakım-onarımları ile yağ, su, kömür gibi ikmâllerin yapılması amacıyla kurulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki mevcut atölye birimi, lokomotif ve vagonların tamiri için yetersiz kaldığından güçlendirme yapılmış ve eklentilerle büyütülmüştür. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde çekilmiş olan fotoğraflarda görülen iskele ayakları da o dönemde yapılan tadilatın ve eklentilerin bir göstergesi olabilir. Binanın ahşap avlusu, vagonların ve lokomotiflerin tamir atölyelerine girmeleri için döşenmiş olan tren raylarının üzerine oturtulmuştur. Zeminin rabıtaları, üst seviyesi demir rayların üst seviyesine hem yüz olacak şekilde aralara döşenmiştir. Galeri 1-2 ve 3'ün cepheleri, kâgir yapısına sadık kalınarak restore edilmişlerdir. Bu üç galerinin cephelerinde muhafaza edilen diğer birimler ise eskiden ana kapı olarak kullanılan açıklıklardır. Bu açıklıklar yeni yapıda pencere olarak kullanılmaktadır. Galeri 1-2-3 ile birlikte Galeri 4'ün de, beşikçatıları güçlendirilmiş, çelik profillerin kirişlerinin oluşturduğu strüktüre ahşap plakalar kaplanmıştır. Daha ince ve uzun dikdörtgen bir yapı olan Galeri 4 binasının yan cepheleri, diğer üç galeriden farklı olarak, oluklu metal sac ile kaplanmıştır. Bu birimin ön cephesi ise, açık gri bir dış cephe boyası ile boyanarak Cer Modern'in genel havasıyla bütünleştirilmiştir. Cer Atölyeleri'nde muhafaza edilmiş olan birkaç öğe demiryolu rayından başka, bir de Galeri 4'ün önünde bulunan özgün lokomotiftir. Ek binanın cephesi; varolan dört atölye birimini arkadan bir sargı bezi gibi sararak, yapının geri kalanıyla bütünleşmiştir. Dış cephesi brüt betondan oluşan ek bina, avlu tarafına bakan yan cephesinin boylu boyunca cam kaplanmasıyla, giriş, fuaye ve kafeterya kısmını bir bütün olarak algılatır. Brüt beton, ek yapının karakteristik bir özelliğidir ve bu özellik mekânın iç duvarları, tavanları ve merdivenlerine de taşınmıştır. Ayrıca ek bina; tüm yapının giriş holünü oluşturmakta ve zemin katında tuvaletler, kütüphane, müze mağazası ve kafeterya barındırmaktadır (Sezer, 2013).

Tablo 12'nin devamı

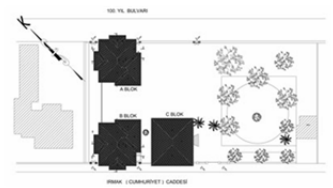

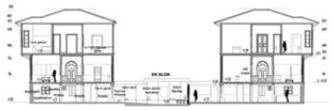

Yapının İsmi: SAMSUN KENT MÜZESİ	
Mimar: Mustafa GÜNER	**Yapım Yılı**: 2011
İlk İşlev: TCDD Lojmanları ve Lokal	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Giriş **ve** Sergi Mekanları	**Yeri:** Samsun

Karadeniz'i Anadolu'ya bağlaması planlanan Samsun-Sivas demiryolu hattının inşası 1926-1932 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından gerçekleştirilmiştir. Samsun-Sivas Demiryolu İnşaat ve İşletme İdaresi ve Devlet Demiryolu Lojmanı 1928'de, müştemilat olarak işlev gören yapının yerine yapılmış Demirspor Kulübü'nün lokali ise 1936'da inşa edilmiştir. Bodrum katı ile birlikte toplam üç katlı olan lojman yapıları (A-B Blok) plan özellikleri bakımından birbirinin simetriğidir. Zemin katında ve birinci katında iki ayrı lojman dairesinin yer aldığı yapıların bodrum katlarında odunluklar; zemin ve birinci katlarında ise odalar, mutfak, ıslak hacimler yer almıştır. Bu yapıların hemen yanında bulunan küçük yapı, müştemilat olarak işlev gören yapının yerine yapılmış ve uzun yıllar boyunca da Demirspor Kulübü'nün lokali (C Blok) olarak kullanılmıştır. Lojman olarak kullanılan ahşap yapılar 1979 yılında korunması gerekli kültür varlığı kapsamına alınmıştır. Lojmanlar ve lokal binası 2011 yılında kent müzesine dönüştürülmek üzere kamulaştırılmıştır. Taş temel üzerine tuğla yığma, üst katlarda ahşap karkas-kerpiç dolgu sistemde inşa edilmiş lojman yapılarının restorasyon sürecinde mevcut özgün malzemeler korunmuş ve onarılmıştır. Lojmanlardaki pencereler sökülerek yerine ısı yalıtımlı çift camlı ahşap doğramalar yerleştirilmiş ve koruyucu uygulamasından sonra beyaza boyanmıştır. Zemin kaplamaları klasik ahşap döşeme, tavanlar pasalı ahşap kaplama yapılmıştır. Tavan kaplamaları raspa edilerek ceviz rengi ahşap koruyucu tatbik edilmiştir. Çatıya yalıtım levhası üzerine Marsilya tipi kiremit kaplama uygulanmış, yağmur olukları ve iniş boruları ek binanın kaplamaları ile uyumlu bakır malzemeyle yenilenmiştir. Dış cepheler raspa edilerek ahşap malzemeler beyaz renkte boyanmış, zemin kat silmesi altındaki bölümler sıva üzerine beyaz renkte silikon esaslı boya kaplaması yapılmıştır. İç duvarlardaki sıva kaplamaları raspa edilmiş, kıtıklı ve hidrolik kireç ile yenilenmiştir. Bodrum kat zemini doğal taş kaplama yapılmıştır. Yapıda kapı açıklıklarına ve özgün plan şemasına dokunulmamıştır. Bodrum ve zemin katta orta sofada yer alan duvar izleri belli edilerek kaldırılmıştır. Ahşap merdivenler iyileştirilirken beton merdivenler doğal taş kaplama yapılmıştır. Yapıların özgün girişleri korunmuş, ancak ziyaretçilerin kullanımına kapatılmıştır. Lokal binasında ise, zemin katta bulunan ve özgün olmayan lambri kaplamalar sökülmüştür. Zemin kat giriş merdivenleri doğal taş kaplama olarak yenilenmiştir. Özgün olmayan ıslak hacimler kaldırılmış, pencere ve kapılar yenilenmiştir. Ek-A Blok ve bitişiğinde yer alan Ek-B Blok olarak adlandırılan yeni ek yapılar, özgün yapıların zemin katında yer alan kat silmesinin altında konumlandırılmıştır. Bu da iç yüksekliği etkilediği için yapılan hafriyatla lojmanların bodrum kat kotu aşağıya indirilmiştir. Zeminde doğal taş kaplama yapılmıştır. Yapının üst örtüsünde çelik profiller yardımı ile açıklıklar geçilmiştir. Çelik taşıyıcıların görünen yüzeyleri bakır rengi kompozit kaplama yapılmış, yapının bahçeye bakan bölümlerinde silikon cephe kaplaması kullanılmıştır. A Blok'tan B Blok'a geçiş, zemin kat kotunda Ek-C Blok olarak adlandırılan iki tarafı cam cephe şeklinde tasarlanmış yapı ile sağlanmıştır (Us vd., 2017; URL-31, 2022).

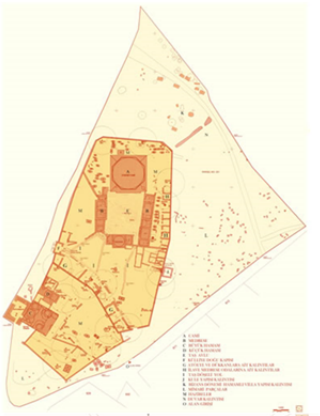

Yapının İsmi: BALAT İLYAS BEY KÜLLİYESİ	
Mimar: Cengiz KABAOĞLU	**Yapım Yılı**: 2011
İlk İşlev: Külliye	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Koruyucu Çatı	**Yeri:** Aydın

Europa Nostra'nın her yıl düzenlediği "tarihî yapıtların onarımı ve korunması" kategorisinde 2012 yılında Türkiye'den ödül alan tek proje Aydın-Balat İlyas Bey Külliyesi'dir. Bizans döneminde küçülerek antik tiyatro çevresinde kale kent niteliğindeki Balat örenyeri Menteşe Beyliği'nin eline geçmesiyle tekrar canlanmıştır. İlyas Bey tarafından 1404'te yaptırılan cami, medrese, imaret, çifte hamam, çarşı vb içeren külliye, döneminin en özgün anıtlarından birisidir. Caminin mimarisi, cephe tasarımı ve bezemeleriyle Anadolu Türk mimarisinin önde gelen eserlerinden birisidir. Kare planlı, tek kubbeli caminin duvarlarında kullanılan kaliteli mermer bloklar antik Milet harabelerinden devşirilmiş, büyük bölümü yeniden işlenerek duvarlara yerleştirilmişlerdir. Geçirdiği depremler nedeniyle caminin tuğla minaresi gövdeden itibaren bütünüyle yıkılmış, statik sorunlar giriş cephesindeki mermer sütunlar ile örgü elemanlarında tahribatlara yol açmıştır. Portal ile iç ve dış pencere alınlık ve çerçevelerinde, geçme ve kakma olarak yerleştirilmiş, dekoratif nitelikli renkli taş ve çini kullanımı karakteristiktir. Cami ile ortak bir avlu etrafında yeralan medrese, kubbeli baş odası dışında bütün mekânların üst örtüleri yıkılmış; duvarları kısmen ayakta kalabilmiştir. Bazı mekânlarındaki hatıl izlerinden yapının iki katlı olduğu düşünülmektedir. Medresenin dış cepheleri ve duvarları moloz taş ve devşirme mermer bloklar kullanılarak inşa edilmiştir. Mekânların iç yüzeylerinin sıva ile kaplanmış olduğu mevcut kalıntılardan anlaşılmaktadır. Külliyenin kuzeydoğusunda biri büyük diğeri küçük iki harap hamam binası bulunmaktadır. Her iki binanın da birçok mekânının üst örtüsü yıkılmış; moloz taş ve devşirme mermer bloklarla yapılan duvarları kısmen ayakta kalabilmiştir. Kemer, kubbe ve kubbeye geçişi tuğladan yapılmış hamamların iç duvarları tamamen harç ve sıva tabakalarıyla kaplanmıştır. Hamam binalarındaki sıvalar üzerindeki baskı tekniğinde işlenmiş ilginç süslemelerin bazıları üzerindeki kırmızı boya kalıntıları, bu süslemelerin boyalı olduklarını göstermektedir. Medrese ile hamam binaları arasında bunlarla bağlantılı bir de çeşme yapısı bulunmaktadır. Hamam, medrese ve çeşme yapıları kısmen, cami ise bütünlüğünü büyük ölçüde koruyarak bugüne ulaşabilmişlerdir. Bu benzersiz külliyenin korunması konusunda Söktaş'ın sponsorluğunda önemli bir girişim başlatılmıştır. Restorasyon çalışmalarında Venedik Tüzüğü'nün 9-13. maddelerinde belirtildiği gibi alandaki yapı ve kalıntıların sanatsal ve belgesel niteliklerini zedelemeden mevcut durumlarının iyileştirilerek korunmasının temel yaklaşım olarak benimsenmiştir. Yeniden yapıma yönelik uygulamalardan kaçınıldığı; buna karşın yıkılma, çökme riski taşıyan mimari elemanlarda güçlendirme amaçlı kısmi tamamlamalara gidildiği görülmektedir. Medresede özgün kubbe örtüsü duran baş oda hariç diğer bütün mekânların üzeri, ahşap kolon ve makaslardan oluşan, yapıya değmeyen modern koruyucu bir çatı ile örtülmüştür. Aynı tarz koruma çatısı hamam binalarında da uygulanmıştır. Caminin giriş cephesindeki depremden kaynaklanan sarsıntı ve dengesiz yük dağılımı nedeni ile tahribata uğramış revak sütunlarının benzerleriyle değiştirildiği; özgün sütunların ise onarılarak alanda sergilendiği görülmektedir (Başgelen, 2012).

Tablo 12'nin devamı

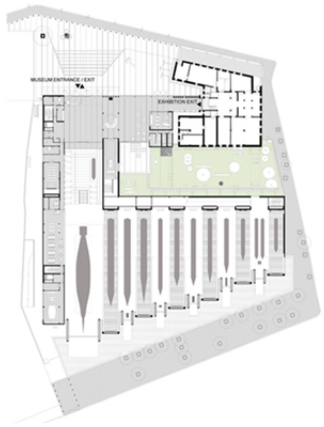

Yapının İsmi: İSTANBUL DENİZ MÜZESİ	
Mimar: Teğet Mimarlık	**Yapım Yılı**: 2013
İlk İşlev: Müze ve Kütüphane İdaresi	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Giriş ve Sergi Mekanları	**Yeri:** İstanbul

Deniz Müzesi, 1897 yılında, II. Abdülhamit'in izni, Bahriye Nazırı Bozcaadalı Hasan Hüsnü Paşa'nın emirleri doğrultusunda "Müze ve Kütüphane İdaresi" adıyla Tersane-i Amire'de küçük bir binada kurulmuştur. Dönemsel koşullar gereği çeşitli zamanlarda farklı binalarda hizmet veren müze, son olarak 1961 yılında Beşiktaş'taki (önceleri maliye binası olarak kullanılan) bugünkü yerine taşınmış ve "Deniz Müzesi ve Arşivi Müdürlüğü" adıyla hizmete girmiştir. Müze Ana Teşhir Binası'nın hemen yanında yer alan XX. Yüzyıl başlarında inşa edilen ve önceleri uçak hangarı, tekne onarım atölyesi ve garaj olarak kullanılan bir depo müzeye tahsis edilmiştir. Bina çeşitli ilavelerle 1971 yılında "Tarihi Kayıklar Galerisi" adı altında müze koleksiyonunda yer alan kadırga ve saltanat kayıklarının muhafaza edilerek sergilendiği galeri olarak kullanılmaya başlanmıştır.Tarihi Kayıklar Galerisi'nin müze olarak inşa edilmemiş olmasından ve yeterli büyüklükte olmamasından kaynaklanan sıkıntılar giderilemediğinden 2005 yılında bir mimari proje yarışması açılmıştır (URL-32, 2022). Teğet Mimarlık tarafından tasarlanan İstanbul Deniz Müzesi projesi 2005 yılındaki ulusal yarışma sonucunda birinci oldu ve inşa edilen yapı ziyarete 2013 yılında açılmıştır. Müze yapısı, Boğaz köprülerinin yapımından bu yana boğaz hattında inşa edilen ilk modern bina olma özelliğine sahiptir. Projenin zorlayıcı etkenleri arasında, tescilli bina ile iletişim halinde olma zorunluluğu gösterilebilmektedir. 2015 yılına kadar restorasyonu süren tescilli binada koleksiyonun kayıklar dışında kalan resim ve obje sergisi yer almaktadır. En önemli tasarım girdisi yeni binanın eski binaya bağlanırken var olan binanın kütle algısının bozulmamasını sağlamak olmuştur. Deniz Müzesi, tescilli binaya iki katlı kütlesiyle hiçbir zaman yaklaşmamaktadır, bulvar tarafında tek kata düşerek yapıyı ön plana çıkarırken arka planda yavaşça yapıyla buluşmaktadır. Barbaros Heykeli ve Türbesi, Sinan Paşa Camisi ve Saray Koleksiyonları Müzesi ile çevrelenen tescilli binayı başarılı bir şekilde ön plana çıkarmaktadır.. Beşiktaş Meydanı tarafında ise transparan bir köprüyle iki bina birbirine bağlanmakta ve böylece içeride kurgulanan spiral sirkülasyon sistemi de kapanmaktadır. Bütün strüktürünü altına saklayan köprü, şehrin günlük hayatıyla müzenin tarihsel dokusunu bir araya getiren ikinci bir sahne yaratmaktadır. Köprünün altında, iki yapının arasında kalan avlu bulvara ve meydana referans vermektedir (URL-32, 2022; URL-33, 2022).

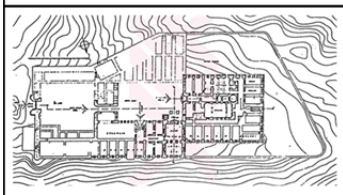

Yapının İsmi: İSHAK PAŞA SARAYI	
Mimar: Kültür ve Turizm Bakanlığı	**Yapım Yılı**: 2014
İlk İşlev: Saray	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Koruma Çatısı	**Yeri:** Ağrı

İshak Paşa Sarayı'nın kitabesinden anlaşılacağı üzere 1680 yılında yapımına II. İshak Paşa tarafından başlatıldığına bilinmektedir. Ancak sarayın bitirildiği tarihi 1784 yılında olmuştur. Sarayın genel durumu, aynı eksen üzerinde yer alan avlular, bunların içinde yer alan bölümleriyle farklı taç kapıları, gerek taş gerekse kalem işi süslemelerinin özellikleri, Sarayın yapımının uzun sürdüğünü göstermektedir. Sarayın ana girişinin önünde, doğal kalkerden bir kayalık bulunmaktadır. Saray; kuzeyden, batıdan ve güneyden uçurum şeklindeki kayalığın tesviye edilmesiyle oluşturulan 7600 m^2'lik bir düzlem üzerine oturtulmuştur. Doğu-batı doğrultusunda 115 m., kuzey-güney doğrultusunda da 50 m. boyutlannda bir alan üzerine yerleştirilen Saray' m harem bölümünü, kuzey, batı ve güneyden U şeklinde çevreleyen bir de Harem Avlusu bulunmaktadır. Bu avlular Kültür Bakanlığı bünyesinde Erzurum Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü kontrolünde yapılan araştırma kazılan sonucu, güney bahçesinde bir havuzun mevcudiyeti ortaya çıkarılmıştır.Birinci avluya; Sarayın kuzeydoğu cephesine entegre edilmiş, görkemli bir taç kapıdan girilir. Taçkapı Saray'ın tek ve esas giriş kapısıdır. Çevresine çeşitli mekanlar ve mimari öğeler yerleştirilmiştir. Bu bölümde bazı mekanlar tahrip olduğundan oıjinal durumları ve fonksiyonlan ile bilgileri, yazılı kaynaklardan ve eski resimlerden edinmek mümkündürr. Birinci avlunun doğusunda, Saray'ın doğu cephesini oluşturan kesme taştan yapılmış yüksek bir cephe duvarı bulunmaktadır. Girişin güneyinde giriş kapıları ve pencereleri avluya açılan duvar içine yerleştirilmiş üç adet "bekçi odası" bulunmaktadır. Girişin kuzeyinde ise çeşme ve kapıları avluya açılan iki küçük mekan bulunmaktadır. Avlunun güneyindeki mekanlar tahrip edilmiştir. Avlunun kuzeyini bölen cephe duvarlarının arkasında dörtgen planlı üç mekan bulunmaktadır. Bu mekanlarda at arabalarının ve Sarayın savunma amaçlı cephaneliğin bulunduğu bilinmektedir. Bu mekanların altında Sarayın zindanları olarak tanımlanan yüksek tonozlu, birbirine paralel kuzey-güney istikametine uzanan yedi mekan daha bulunmaktadır. Birinci avludan anıtsal bir taç kapıdan tonoz örtülü koridorla ikinci avluya girilir. Giriş koridorunun her iki yanında küçük odalar bulunmaktadır. İkinci avlu dikdörtgen planlı olup, kuzeyinde cami, medrese divan salonu ve özel odaların oluşturduğu bir kompleks, güneyinde ise tamamen tahrip olmuş hizmetçi odaları ve odaların altında bodrumda ambar ve depoların bulunduğu bir blok yer almaktadır. Avlunun kuzeybatı köşesinde, caminin önünde bir kümbet bulunmaktadır. Saray, Erzurum Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından 1992-1994 yılları arasında restore edilmiştir. 1996 yılında Saray'ın bir müze olarak kullanılmasını sağlayacak şekilde planlanması Erzurum Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından onaylanmıştır (Korkut, 1997). Farklı dönemlerde farklı onarımlar gören Saray, 2011 yılında başlayan restorasyonu 2014 yılında tamamlanmıştır. Restorasyon sonucunda Yapının korunması amacıyla koruma çatısı çağdaş ek olarak yapıya eklenmiştir. Van Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü''nün yaptığı açıklamaya göre sarayın çatısında kullanılan malzeme PVC değil akrilik Şeffaf malzemedir. Yeni çatı sarayın bütünlüğüne zarar vermeyen istenildiği zaman sökülebilir bir koruma çatısı olduğu ifade edilmiştir (Sağlam, 2019).

Tablo 12'nin devamı

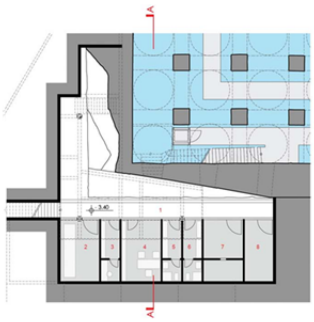

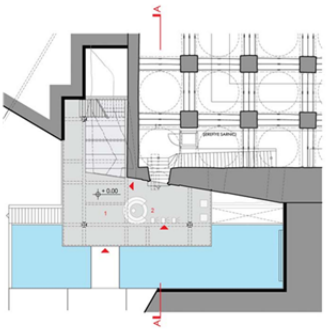

Yapının İsmi: ŞEREFİYE SARNICI GİRİŞ YAPISI VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ	
Mimar: Cafer BOZKURT	**Yapım Yılı**: 2018
İlk İşlev: Sarnıç	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Giriş ve Diğer Mekanlar	**Yeri:** İstanbul

Binbirdirek Mahallesi'nde yer alan Şerefiye Sarnıcı, II. Theodosius Dönemine ait olduğu tahmin edilen bir Bizans su yapısıdır. Yapıya ana ulaşım Tarihi Yarımada'daki Divan Yolu'ndan sağlanmaktadır. Daha önce üzerinde bulunan bazı binaların IV. No'lu Koruma Kurulu Kararı ile kaldırılmasından sonra, yoğun yapı dokusu arasında, üç tarafı sokaklar ile çevrili küçük bir kent boşluğu hüviyeti kazanmıştır. Kuzey kenarında tarihi bir yapı yer almaktadır. Cafer Bozkurt Mimarlık tarafından gerçekleştirilen "Giriş Yapısı ve Çevre Düzenlemesi" küçük çaplı bir kentsel tasarım projesi olarak ele alınmıştır. Şerefiye Sarnıcı'na girişi sağlayan bir ön yapı oluşturmak kadar, mevcut kent boşluğunun yakın çevresine hizmet veren ve etrafındaki tarihi mirasın izlerini yansıtan, çağdaş bir kent meydanı ve kamusal alana dönüştürülmesi de temel alınmıştır. Bu çerçevede tasarlanan yeni yapı, sarnıca girişin hazırlanması ve ziyaretçi ihtiyaçlarının karşılanması yanı sıra bütün meydana hizmet veren bir odak noktası olmaktadır. Kentsel tasarım kuzeyde daha yüksek bir kotta bulunan "Sarnıç Meydanı" ve güneyde alçakta yer alan "Piyer Loti Meydanı"ndan oluşmaktadır. Giriş Yapısı iki alanın ortasında, sarnıcın bugünkü girişinin üzerine konumlandırılmıştır. Sarnıç Meydanı düzenlemesi, projenin en önemli yaklaşımı olan; Sarnıç Yapısı'nın ortaya çıkarılması ve görünür hale getirilmesi ilkeleri esas alınarak yapılmıştır. Burada Şerefiye Sarnıcı'nın hem mimari grafiği ve geometrik yapısı hem de malzeme, renk ve doku özellikleri yüzeye yansıtılmıştır. Piyer Loti Meydanı ise sarnıca ait geometrik düzeni devam ettirerek, Giriş Yapısı'nın önünde bir giriş mekânı oluşturmakta ve mevcut ağaçların oluşturduğu mekânsallığı kullanarak eski Piyer Loti Caddesi aksını ortaya çıkarmaktadır. Bu meydan bir yansıtma havuzu ile Giriş Yapısı'ndan ayrılmıştır. Sarnıca giriş, tarihi yapının bir su haznesi olmasına atfen, bu su elemanı üzerinden gerçekleşmektedir.Yeni Giriş Yapısı da aynı prensipler çerçevesinde, Şerefiye Sarnıcı'nı ortaya çıkaracak hafif, çelik konstrüksiyondan, şeffaf ve çağdaş bir yapı olarak tasarlanmıştır. Yapının boyutları, meydan ve çevre yapılar ile oranlı bir kitle oluşturacak şekilde belirlenmiştir. Büyük bir yapı yapmadan ihtiyaç programı karşılanmıştır. Çelik strüktür, ahşap döşeme, metal çatı ve cam dış kabuk elemanları; içeriden ve dışarıdan bakıldığında tarihi yapıya en az müdahale eden, hafif ve modern bir yapı sistemi oluşturmak için tercih edilmiştir. Güneş kontrol elemanlarından oluşan ikinci cephe sistemi, sürülerek açılan cephe elemanları ve çatıda bulunan havalandırma panjurları bina içindeki doğal hava sirkülasyonunu ve ısısal konforu sağlayacaktır. Islak hacimler, servis alanları ve mutfak "cam kutu" içinde tasarlanan ikinci bir "servis kutusu" içinde çözülmüştür. Yapıyı taşıyan 4 ana taşıyıcı kolondan bir tanesi sarnıcın üstüne oturmaktadır. Fonksiyonel olarak Giriş Yapısı, alt ve üst zemin katları ile hem Sarnıç Meydanı'na hem de Piyer Loti Meydanı'na açılarak çevresindeki kamusal alan ile bütünleşmektedir. Bu katlarda; mekâna girişin hazırlanması, ziyaretçi hareketlerinin yönlendirilmesi, bilet satış, danışma, hediyelik eşya-broşür-kitap satışı ve kafeterya işlevleri bulunmaktadır. Üst katta ise tuvaletler ve bir depo alanı yanı sıra sergi, film gösterimi, toplantı amaçlı kültür faaliyetleri için kullanılabilecek çok amaçlı bir mekân bulunmaktadır (URL-34, 2022).

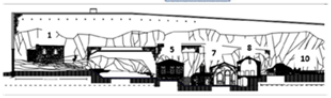

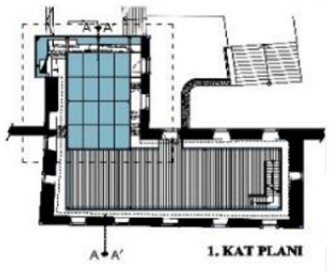

Yapının İsmi: TRABZON KIZLAR MANASTIRI	
Mimar: Envar Mimarlık	**Yapım Yılı**: 2021
İlk İşlev: Manastır	**Mevcut İşlev**: Müze
Çağdaş Ekler: Sergi Mekanları	**Yeri:** Trabzon

Kaymaklı Manastırı ve içerisinde yeralan şapeller haricinde, Theotokos Theoskepastos Manastırı bugünkü ismi ile Kızlar Manastırı, Trabzon kentinin güney ucunda Boztepe'nin eteğindedir. Güneyindeki Boztepe'nin de etkisi ile bir nevi ufak bir kale görünümündeki bu manastır, yüksek bir noktada olduğundan kentin hemen her yerinden görülmektedir. Manastır kilisesi ve avlusu ile tamamıyla kayaların içinde oyulmuştur (Bıjışkyan, 1998: 104-105). Kızlar Manastırının hemen güneyinde ayrıca St. John Manastırı inşa edilmiştir (Üstün Demirkaya, 2014). Kızlar Manastırı, konumundan dolayı kentin her noktasından görülebildiğini belirttiği yapı bugünde bu özelliklerini korumaktadır. 1349-1390 yılları arasında 3. Aleksios zamanında kurulan ve Rum rahibelerin ikamet ettiği manastır kilisesi ve avlusunun kayaya oyulduğu, kale suru gibi metin duvarlarının içine oyularak yapılmış hücrelerin yer almaktadır. Kuzey tarafında İmparator Aleksios'un yüksek ve duvarla çevrili taht yeri, Kaya kilisesinin içerisinde kitabeler ve 3. Aleksios'un karısı Theodora ve annesi Eirene'nin portreleri bulunmaktadır (Bıjışkyan, 1998). Güneyde içinde kutsal su bulunan kaya kilisesi ve onun girişindeki şapel ve birkaç hücreden ibaret olan yapıya daha sonra; metropolit konutu, keşiş odaları, misafir odaları, yemekhane, ikinci bir kilise, çan kulesi, anıt mezar ve günümüze sadece kalıntıları ulaşan farklı büyüklüklerde 5 farklı hizmet binası eklenmiştir (Tekinalp, 2008; Engin vd. 2019). Boztepe'nin eteklerinde yer alan manastırın misafirhane, yemekhane, öğrenci odaları ve şehir terasları dağın yamacına konumlanmıştır. 1986 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından manastırın restorasyonu için çalışmalar yapılmış ancak gerçekleşmemiştir. 2021 yılında açılışı yapılan manastır, Kültür Turizm Bakanlığı desteği ile aslına uygun şekilde restore edilmiştir. Manastır kayaların üzerine kurulu olduğu için düzenli bir yürüyüş yolu bulunmamaktaydı. Restorasyon çalışmaları sırasında ahşap zemin kaplaması kullanılarak ziyaretçilerin manastırı rahatlıkla dolaşabileceği bir hat yaratılmıştır (Bekar ve Kutlu, 2022). Yapının restorasyon sürecinde cam malzeme yoğunluklu olarak kullanılmıştır. Cam malzeme kullanılarak, yapının kullanıcıları dış çevre ile görsel temas kurmaktadır. Yapının döşeme, korkuluk ve duvarlarında cam malzeme kullanılmıştır. Yapının birinci katının döşemesinde kullanılan cam malzeme ile ziyaretçiler zemin katta bulunan kalıntıları gözlemleyebilmektedir. Çelik strüktür ile desteklenen cam döşemeler taş duvarlara dayandırılmayıp oluşan açıklıklarda cam korkuluklar kullanılmıştır. çağdaş ek, mevcut koruma duvarlarının iç kısımlarında tasarlandığından silüet değişmemiştir. Cam malzeme ile tasarlanan çağdaş ek az dereceli görsel yoğunluk oluşturmuştur. Tarihi yapıyı geri planda bırakmadığından ölçeolarak iyi olduğu anlaşılmaktadır. Bina hattı mevcut sınırlarına eşittir. Cam malzeme detayları arttırmamaktadır.. Geleneksel yapı malzemesi taş çağdaş ek ise cam ve çelik malzeme ile tasarlanmıştır. Çağdaş ek yapının içine ve dışına konumlandırılmıştır (Erkoç, 2022).

Uzmanların projeleri değerlendirmesinden önce projeler hakkında bilgi sahibi olabilmeleri için matris sistemle birlikte projelerin kimlik tabloları uzmanlarla paylaşılmıştır. Edinilen bilgilerle birlikte matris sistemdeki sorulara verilen cevapların daha verimli olacağı düşünülmüştür.

2.11. Matris Sistemle Birlikte Projelerin Uzmanlara Gönderilmesi

Projelerin genel bilgileri ışığında uzman kişilerin projeleri inceleyip sorulara cevap verebilmeleri için projelere ait veriler matris sisteme eklenmiştir. Oluşturulan matris sistemde projelere ait verilerin işlenmesi yasal düzenlemelerin önerileri ve değerlendirme sorularının farklı sütunlarda dizayn edilmesi matris sistemin açık, kolay ve anlaşılır olmasını sağlamıştır ve bu bağlamda uzmanların yapıları incelemeleri verimli olmuştur. Her proje için ayrı bir matris sistem formunun oluşturulması uzmanların vakit buldukça projelere bakabilmesi için kolaylık sağlamıştır. Bu sayede uzmanların yoğun zamanlarında olmalarına rağmen vakit buldukça projeleri değerlendirmeleri sağlanarak daha verimli cevaplar verebilmeleri sağlanmıştır. Tablo 13'te, çalışılan 20 projeyi temsilen matris sistem üzerine Stedelijik Museum işlenmiştir. Diğer projelerin verileri Ekler kısmında verilmiştir. Örnek proje olarak Stedelijk Museum'un seçilmesinin sebebi tüm verilerinin (çizimler, görseller vb.) proje mükellifleri tarafından paylaşılmasıdır.

Tez kapsamında anket çalışmasına katılan uzmanlarla yüz yüze görüşülüp düşünce ve görüşler aktarılarak projelerin değerlendirilmesi düşünülmesine rağmen Covid-19 pandemisi, uzman kişilerin yoğunluğu, uzman kişilerin farklı şehirlerde olması vb. gibi sebeplerden dolayı matris sistemler google form aracılığıyla mail yoluyla uzmanlara gönderilerek değerlendirmeler internet ortamında yapılabilmiştir.

Tablo 13. Stedelijk Museum'un matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Stedelijk Museum **Mimar:** Benthem Crowell Architects **Yapı Numarası:** 7

İlk İşlev: Müze **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1895 **Restorasyon Yılı:** 2012 **Yapının Yeri:** Hollanda

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:	

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Tablo 13'ün devamı

Yapının İsmi: Stedelijk Museum **Mimar:** Benthem Crowell Architects **Yapı Numarası:** 7

İlk İşlev: Müze **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1895 **Restorasyon Yılı:** 2012 **Yapının Yeri:** Hollanda

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ

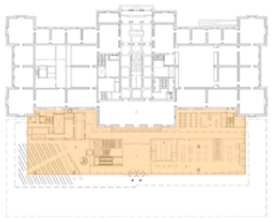

Zemin Kat Planı

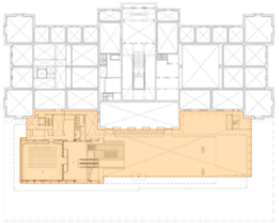

Birinci Kat Planı

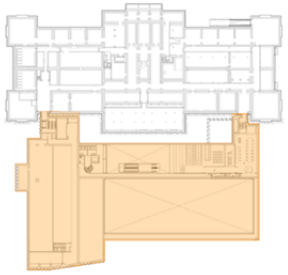

Bodrum Kat Planı

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

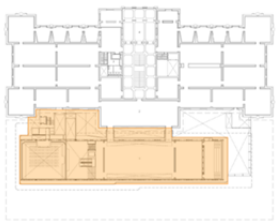

İkinci Kat Planı

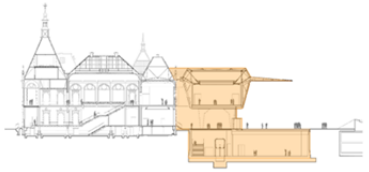

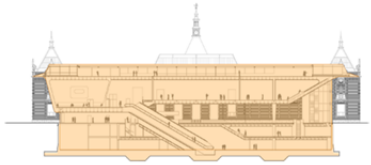

Kesitler

Görünüş

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU

Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı sağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					

FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ

Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Tablo 13'ün devamı

Yapının İsmi: Stedelijk Museum **Mimar:** Benthem Crowell Architects **Yapı Numarası:** 7

İlk İşlev: Müze **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1895 **Restorasyon Yılı:** 2012 **Yapının Veri:** Hollanda

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

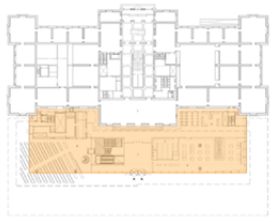

Zemin Kat Planı

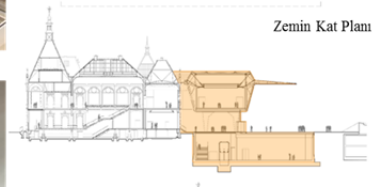

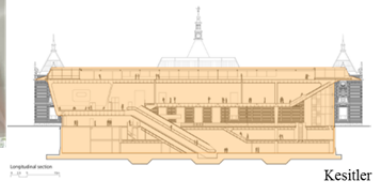

Kesitler

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

İŞLEV

İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					

TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER

Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					

GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK

Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Tez kapsamında anket çalışmasına katılan uzmanlarla yüz yüze görüşülüp düşünce ve görüşler aktarılarak projelerin değerlendirilmesi düşünülmesine rağmen Covid-19 pandemisi, uzmanların farklı şehirlerde olması, uzman kişilerin yoğun olması, elden ulaştırılmasının zor olması vb. sebeplerden dolayı uzman kişilere mail yoluyla iletişime geçilmesine karar verilmiştir. Bu nedenden dolayı oluşturulan matris sistemde bazı değişiklikler yapılarak elektronik ortamda google form aracılığıyla matris sistem yeniden düzenlenmiş ve uzmanlara gönderilmiştir. Google formla yeniden düzenlenen matris sistem ve Stedelijk Museum'un görünümü Tablo 14 – Tablo 21'de gösterilmiştir.

Tablo 14. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Tasarım Akımı ve Yaklaşımı Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü

Tasarım Akımı ve Yaklaşımı İle İlgili Önermeler*

- Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.
- Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilirbu nedenle bundan kaçınılmalıdır.

*İlgili önermelerin hepsi uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının(UNESCO, COE, ICOMOS vb. oluşturduğu yasal düzenlemelerden derlenmiştir.

T.1. Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

T.3. Çağdaş ek günümüz teknikleriyle ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

Tablo 15. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Malzeme Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü

Malzeme İle İlgili Önermeler*

- Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.
- Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.
- Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.
- Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.
- Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.

*İlgili önermelerin hepsi uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının(UNESCO, COE, ICOMOS vb. oluşturduğu yasal düzenlemelerden derlenmiştir.

M.1. Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

M.2. Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmıştır ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

M.4. Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

M.5. Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerinin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

M.6. Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okunabilmektedir.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

Tablo 16. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Tarihi Çevre ve Dönem Ekleri Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü

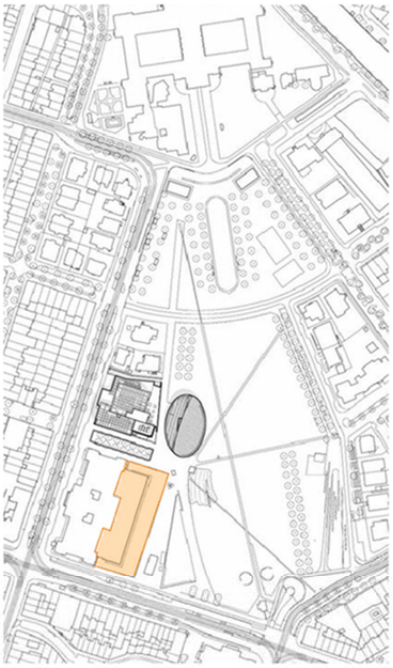

Tarihi Çevre ve Dönem Ekleri İle İlgili Önermeler*

- Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.
- Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.
- Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.

*İlgili önermelerin hepsi uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının(UNESCO, COE, ICOMOS vb. oluşturduğu yasal düzenlemelerden derlenmiştir.

T.Ç.1. Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

T.Ç.2. Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonunda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

T.Ç.3. Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerinde konumlandırılmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

Tablo 17. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Mekan ve Mekan Organizasyonu Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü

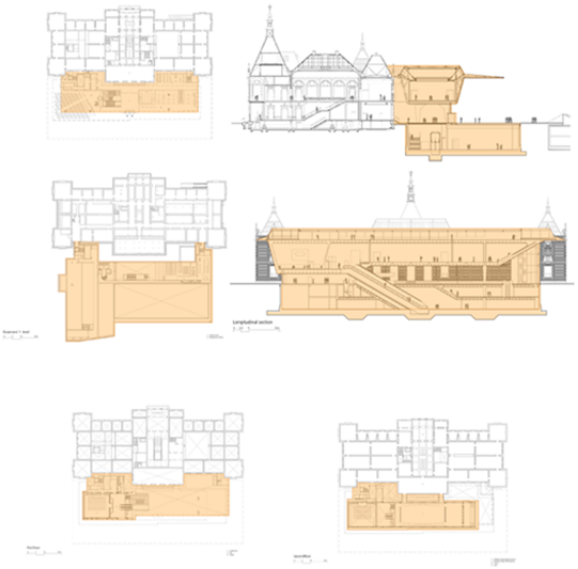

Mekan ve Mekan Organizasyonu İle İlgili Önermeler*

- Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları korunmalıdır.
- Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranları değiştirilmemelidir.
- Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.
- Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.
- Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.

*İlgili önermelerin hepsi uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının(UNESCO, COE, ICOMOS vb. oluşturduğu yasal düzenlemelerden derlenmiştir.

M.O.1. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

M.O.2. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

M.O.3. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

M.O.4. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

M.O.5. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

M.O.7. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

Tablo 18. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Form ve Cephe Karakteristliği Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü

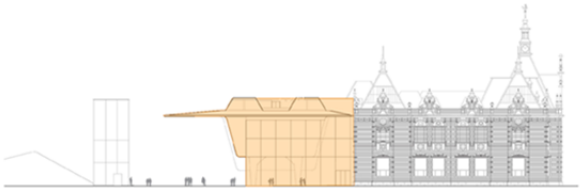

Form ve Cephe Karakteristliği İle İlgili Önermeler*

- Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.
- Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.
- Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.
- Cephede kısmi veya tam bütünlemek amacıyla ya da yeniden kullanım düşüncesiyle yeni ekler yapılırsa ekler yalın ve yapısal düzeni yansıtır karakterde olmalıdır.
- Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.
- Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.

*İlgili önermelerin hepsi uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının(UNESCO, COE, ICOMOS vb. oluşturduğu yasal düzenlemelerden derlenmiştir.

F.C.1. Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Geometrik)

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

F.C.2. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

F.C.3. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

F.C.4. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

F.C.5. Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

F.C.6. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

F.C.7. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

Tablo 19. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un İşlev Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü

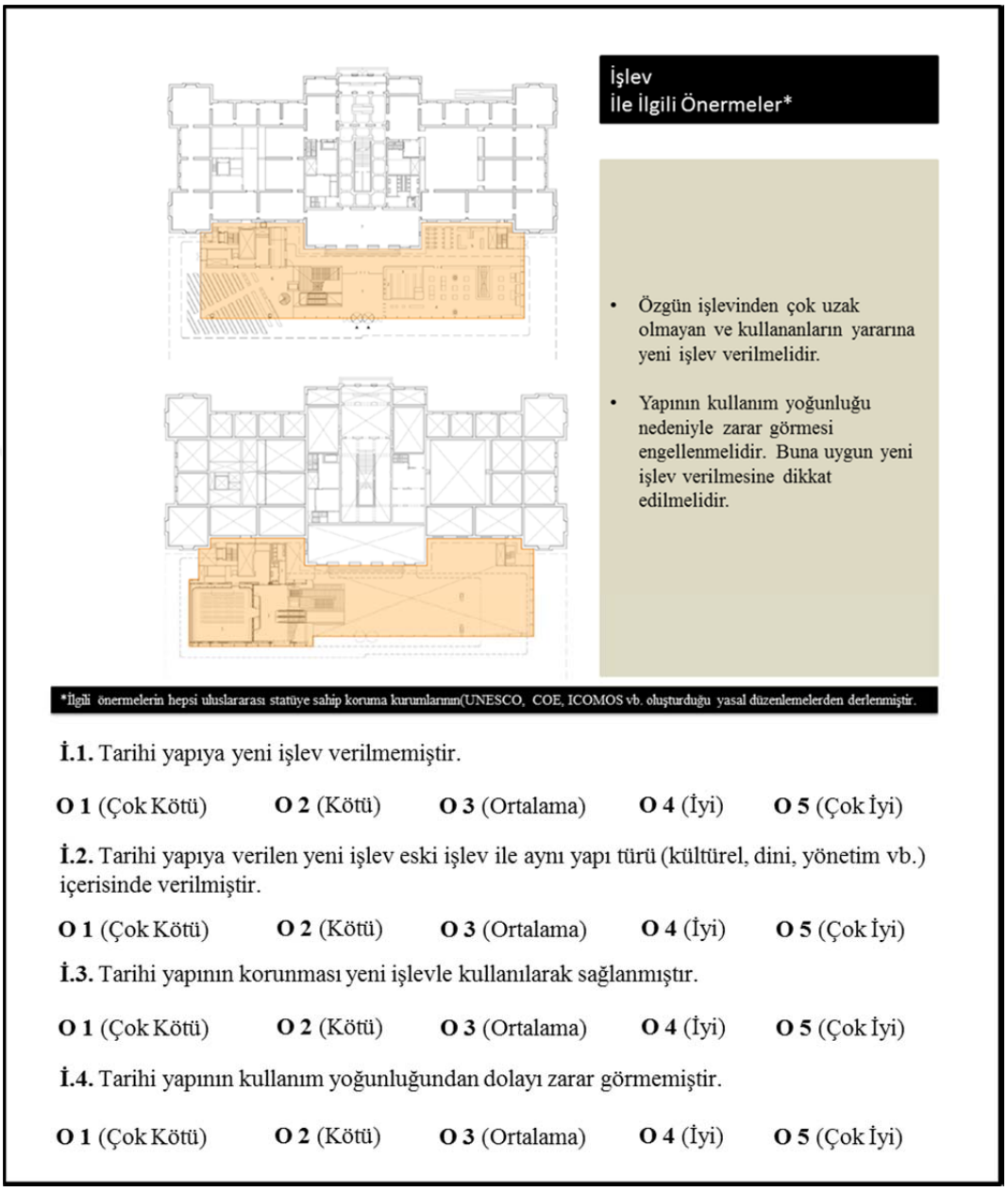

Tablo 20. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Taşıyıcı Sistem ve Teknikler Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü

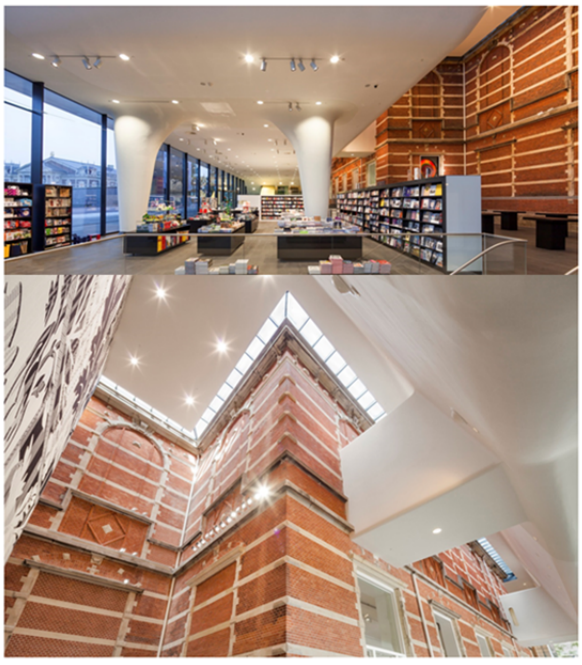

Taşıyıcı Sistem ve Teknikler İle İlgili Önermeler*

- Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.
- Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.

*İlgili önermelerin hepsi uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının(UNESCO, COE, ICOMOS vb. oluşturduğu yasal düzenlemelerden derlenmiştir.

T.S.1. Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

T.S.2. Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

Tablo 21. Google formda oluşturulan Stedelijk Museum'un Geri Döndürülebilirlik Kategorisi ile ilgili matris sistem görünümü

Geri Döndürülebilirlik İle İlgili Önermeler*

- Yapılan Çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.
- çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.
- Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.
- Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.
- Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.

*İlgili önermelerin hepsi uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının(UNESCO, COE, ICOMOS vb. oluşturduğu yasal düzenlemelerden derlenmiştir.

G.D.1. Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

G.D.2. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

G.D.3. Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

G.D.4. Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

G.D.5. Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.

O 1 (Çok Kötü) **O 2** (Kötü) **O 3** (Ortalama) **O 4** (İyi) **O 5** (Çok İyi)

Google form aracılığıyla yeniden düzenlenmiş matris sistem ve yapıların kimlik tabloları uzmanlara mail olarak gönderilmiştir. Literatür araştırmasında bulanık mantık yönteminde genellikle 10 ile 20 kişi arasında uzman sayısı belirlenmesine rağmen yapılan bu çalışmanın geçerliliği ve güvenirliliğinin sağlanması için en az 30 uzman kişinin

anketlere geri dönüş yapması beklenmiştir. Uzman grup olarak Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalındaki 80 akademisyenle iletişime geçilmiş ve tez hakkında bilgi paylaşıldıktan sonra anketlere dönüş yapmaları istenmiştir. Çalışmanın çeşitlendirilmesi ve farklı uzman gruplarının karşılaştırılabilmesi için Restorasyon Anabilim Dalındaki akademisyenlerden sonra Mimarlık Fakültesinden Mimarlık Tarihi Anabilim Dalındaki 40 akademisyene ve restorasyon işiyle uğraşan 40 mimarlık ofisine anketler ve kimlik tabloları mail yoluyla iletilmiştir. Toplamda 160 kişiyle iletişime geçilerek her uzman gruptan en az 30'ar kişinin anketlere geri dönüş yapması beklenmiştir. Google form aracılığıyla verilen cevaplar e-tablolar halinde excel tablosunda toplandıktan sonra oluşturulan bulanık mantık modellemesi için veriler MATLAB 2018 programına girilmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Avrupa'daki ve Türkiye'deki Seçilen Projeler Hakkında Elde Edilen Genel Bulgular

Avrupa'daki ve Türkiye'deki kültürel miras değeri taşıyan yapıların genellikle müze olarak kullanıldığı ve restorasyon tekniklerinden çağdaş ekin uygulandığı görülmektedir. Kültürel miras değeri taşıyan yapılara uygulanan çağdaş eklerle birlikte müzelere dönüştürülen ve seçilen projelerin kimlik tablolarıyla birlikte incelendiğinde tarihi yapıların 'ilk işlevleri ve mevcut işlevleri', 'özgün malzemeleri ve çağdaş ek tasarımında kullanılan malzemeler' ve 'çağdaş ekin kullanım amaçları' bakımından benzerlikler ve farklılıklar görülmektedir. Seçilen projelerin genel özellikleri bakımından benzerlikleri ve farklılıkları Tablo 22 – Tablo 25'te gösterilmektedir.

Tablo 22. Seçilen projelerdeki kültürel miras değeri taşıyan yapıların ilk işlevleri

KÜLTÜREL MİRAS DEĞERİ TAŞIYAN YAPILARIN İLK İŞLEVLERİ								
	İŞLEV / PROJELER	Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret	Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık
AVRUPA	British Museum Great Court			X				
	Berlin Jewish Museum			X				
	Africa Museum in Tervuren			X				
	Moritzburg Museum	X						
	Darwin Centre			X				
	Military History Museum			X				
	Stedelijk Museum			X				
	Lenbachhaus Museum							X
	Museum de Fundatie	X						
	Entreegebouw Van Gogh Museum			X				
TÜRKİYE	Rahmi M. Koç Müzesi				X	X		
	Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi					X		
	Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi	X						
	Cer Modern Sanat Merkezi					X		
	Samsun Kent Müzesi							X
	Balat İlyas Bey Külliyesi		X				X	
	İstanbul Deniz Müzesi			X				
	İshak Paşa Sarayı	X						
	Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı					X		
	Trabzon Kızlar Manastırı		X				X	

Seçilen projelerdeki kültürel miras değeri taşıyan yapıların ilk işlevleri açısından Avrupa'dan seçilen projelerin ilk işlevlerinin çoğunlukla kültür yapısı olduğu ve Türkiye'den seçilen projelerin farklı işlevlerden seçildiği görülmektedir.

Tablo 23. Seçilen projelerdeki kültürel miras değeri taşıyan yapılara uygulanan çağdaş eklerin kullanım amaçları

KÜLTÜREL MİRAS DEĞERİ TAŞIYAN YAPILARDAKİ ÇAĞDAŞ EKİN AMACI								
	KULLANIM AMACI / PROJELER	Giriş	Sergi Mekanları	Diğer Mekanlar	Cephe	Sirkülasyon	Çatı	Koruma Çatısı
AVRUPA	British Museum Great Court						X	
	Berlin Jewish Museum		X	X	X	X		
	Africa Museum in Tervuren	X	X	X				
	Moritzburg Museum	X	X	X	X	X	X	
	Darwin Centre	X	X	X	X	X		
	Military History Museum	X	X	X	X	X	X	
	Stedelijk Museum	X	X	X	X	X		
	Lenbachhaus Museum	X	X	X	X	X		
	Museum de Fundatie	X	X	X		X	X	
	Entreegebouw Van Gogh Museum	X	X	X		X		
TÜRKİYE	Rahmi M. Koç Müzesi		X			X		
	Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi		X		X			
	Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi	X	X	X				
	Cer Modern Sanat Merkezi	X	X	X		X		
	Samsun Kent Müzesi	X	X			X		
	Balat İlyas Bey Külliyesi							X
	İstanbul Deniz Müzesi	X	X	X	X	X		
	İshak Paşa Sarayı							X
	Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı	X		X		X		
	Trabzon Kızlar Manastırı		X		X			

Seçilen projelerdeki kültürel miras değeri taşıyan yapılara uygulanan çağdaş eklerin kullanım amaçları açısından Avrupa'dan seçilen projelerde Türkiye'den seçilen projelere göre daha kapsamlı olduğu okunmaktadır. Tüm tablo ele alındığında çağdaş ekin kullanım amacı olarak sergi mekanları, giriş, diğer mekanlar (kafe, ıslak hacim, hediyelik eşya, konferans salonu vb.) ve sirkülasyon ön plana çıkmaktadır.

Tablo 24. Seçilen projelerdeki kültürel miras değeri taşıyan yapıların özgün malzemeleri

KÜLTÜREL MİRAS DEĞERİ TAŞIYAN YAPILARDAKİ ÖZGÜN MALZEMELER								
	MALZEMELER / PROJELER	Taş	Tuğla	Cam	Metal	Ahşap	Betonarme	Plastik
AVRUPA	British Museum Great Court	X	X	X		X		
	Berlin Jewish Museum	X	X	X			X	
	Africa Museum in Tervuren	X	X					
	Moritzburg Museum	X						
	Darwin Centre	X	X	X				
	Military History Museum	X	X	X				
	Stedelijk Museum	X	X	X				
	Lenbachhaus Museum	X	X			X		
	Museum de Fundatie	X	X	X				
	Entreegebouw Van Gogh Museum		X	X				
TÜRKİYE	Rahmi M. Koç Müzesi	X	X	X				
	Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi	X	X	X			X	
	Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi	X		X				
	Cer Modern Sanat Merkezi	X	X	X	X		X	
	Samsun Kent Müzesi	X	X			X		
	Balat İlyas Bey Külliyesi	X	X					
	İstanbul Deniz Müzesi	X	X			X		
	İshak Paşa Sarayı	X						
	Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı	X						
	Trabzon Kızlar Manastırı	X						

Seçilen projelerdeki kültürel miras değeri taşıyan yapıların özgün malzemeleri açısından taş malzemesi ağırlıklı olmak üzere tuğla ve cam malzemelerinin kullanıldığı okunmaktadır.

Tablo 25. Seçilen projelerdeki kültürel miras değeri taşıyan yapılara uygulanan çağdaş eklerin malzemeleri

KÜLTÜREL MİRAS DEĞERİ TAŞIYAN YAPILARDAKİ ÇAĞDAŞ EKİN MALZEMELERİ								
	MALZEMELER / PROJELER	Taş	Tuğla	Cam	Metal	Ahşap	Betonarme	Plastik
AVRUPA	British Museum Great Court			X	X			
	Berlin Jewish Museum			X	X			
	Africa Museum in Tervuren			X	X			
	Moritzburg Museum			X	X			
	Darwin Centre			X	X			
	Military History Museum			X	X		X	
	Stedelijk Museum			X	X			
	Lenbachhaus Museum			X	X	X		
	Museum de Fundatie			X	X			
	Entreegebouw Van Gogh Museum			X	X			
TÜRKİYE	Rahmi M. Koç Müzesi			X	X			
	Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi				X		X	
	Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi		X	X	X			
	Cer Modern Sanat Merkezi			X	X		X	
	Samsun Kent Müzesi			X	X			
	Balat İlyas Bey Külliyesi				X	X		
	İstanbul Deniz Müzesi			X	X			
	İshak Paşa Sarayı				X			X
	Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı			X	X			
	Trabzon Kızlar Manastırı			X	X			

Seçilen projelerdeki kültürel miras değeri taşıyan yapılara uygulanan çağdaş eklerin malzemeleri açısından genellikle metal ve cam malzemelerinin tercih edildiği anlaşılmaktadır.

3.2. Avrupa'daki ve Türkiye'deki Seçilen Müzelerin Matris Sistemle Bulanık Mantık İncelenmesi

3.2.1. Matris Sistemin Uzmanlara Gönderilmesi ve Katılımcı Sayısı

Geçmiş ile gelecek arasında bağlantı kuran kültürel miras değeri taşıyan tarihi yapılar günümüz koşullarında kullanılırken restorasyon tekniklerinden çağdaş eklerle birlikte yeni kimliklerine kavuşturulabilmektedir. Bu bağlam çerçevesinde koruma kurumlarının yasal düzenlemelerindeki kararlar sonucunda Google form aracılığıyla yeniden düzenlenmiş olan matris sistem ve yapıların kimlik tabloları uzman kişilere gönderilmiştir. Yapılan

çalışmanın geçerliliği ve güvenirliliğinin sağlanması için en az 30 uzman kişinin anketlere geri dönüş yapması beklenmiştir. Bu doğrultu kapsamında uzman grup olarak Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalındaki 80 akademisyenle iletişime geçilmiş ve bu akademisyenlerden 12 kişi geri dönüş yapmıştır. Çalışmanın çeşitlendirilmesi ve farklı uzman gruplarının karşılaştırılabilmesi için iletişime geçilen Mimarlık Tarihi Anabilim Dalındaki 40 akademisyenden 6 kişi geri dönüş yaparken restorasyon işiyle uğraşan 40 mimarlık ofisinden 12 kişi (9 kişi yüksek mimar ve 3 kişi mimar) geri dönüş yapmıştır. Toplamda 160 kişiyle iletişime geçilerek her uzman gruptan en az 30'ar kişinin anketlere geri dönüş yapması beklenmiştir. Fakat uzman gruplarından geri dönüş yapanların sayısı 30'a ulaşamamıştır. Çalışmada kullanılan matris sistemin değerlendirilmesinde asıl yetkin grup olarak 30 kişilik Mimarlık Fakültelerinin Restorasyon Anabilim Dalı öğretim üyeleri düşünülmüştür. Ancak yukarıda da ifade edildiği gibi geri dönüşler hedeflenen sayının altınada kalmıştır. Değerlendirmelerdeki kişi sayısını sağlıklı kılabilme adına gerekli olan kişileri öncelikle Restorasyon Anabilim Dalı'na yakın görülen Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyelerinden sağlanmıştır. Diğer eksik kalan kısım ise başta restorasyon alanında lisansüstü eğitim almış restorasyon işleriyle uğraşan mimarlardan seçilmiştir. Böylelikle bulanık mantık analizlerinde kullanılması düşünülen 30 uzman sayısına ancak bu şekilde ulaşılabilinmiştir.

3.2.2. Matris Sisteme Verilen Cevapların Bulanık Mantık Verileri

Matris sistemdeki değerlendirme kısmındaki sorulara alınan cevaplar 1 (çok kötü) - 5 (çok iyi) aralığında belirlenmiştir. Yapılan geri dönüşler bağlamında matris sisteme verilen cevaplar Google formun sağladığı e-tablolar Excel programı olarak kaydedilmiştir. Verilen tüm cevaplara bakıldığında, değerlendirme kısmındaki tüm cevaplardaki aritmetik ortalamada en yüksek değer 5 iken en düşük değer 1,57 olarak görülmüştür.

Uzmanların matris sisteme verdiği cevaplar kategoriler bağlamında bulanık mantık modelinin kurgulandığı MATLAB 2018 yazılımına aktarılmıştır. Her bir projeye ait veriler program üzerinden analiz edilerek oluşturulan 8 kategorinin değerleri bulanık mantık modelindeki karşılığı tespit edilmiştir. MATLAB 2018 üzerinde oluşturulan bulanık mantık modelinin verileri Tablo 26 – Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 26. Matris sistemde değerlendirilen projelerin bulanık mantık modelinden elde edilen değer aralıkları

MATRİS SİSTEMDE DEĞERLENDİRİLEN PROJELERİN BULANIK MANTIK MODELİNDEN ELDE EDİLEN DEĞER ARALIKLARI								
KATEGORİLER / PROJELER	Tasarım Akımı ve Yaklaşımı	Malzeme	Tarihi Çevre ve Dönem Ekleri	Mekan ve Mekan Organizasyonu	Form ve Cephe Karakteristiği	İşlev	Taşıyıcı Sistem ve Teknikler	Geri Döndürülebilirlik
British Museum Great Court	0.881	0.842	0.836	0.823	0.812	0.818	0.818	0.818
Berlin Jewish Museum	0.870	0.868	0.834	0.806	0.800	0.801	0.816	0.826
Africa Museum in Tervuren	0.841	0.874	0.813	0.813	0.841	0.808	0.829	0.828
Moritzburg Museum	0.829	0.831	0.815	0.742	0.816	0.746	0.800	0.743
Darwin Centre	0.866	0.854	0.803	0.802	0.800	0.801	0.812	0.793
Military History Museum	0.884	0.851	0.826	0.686	0.654	0.801	0.806	0.707
Stedelijk Museum	0.876	0.848	0.832	0.814	0.806	0.819	0.829	0.719
Lenbachhaus Museum	0.839	0.823	0.808	0.823	0.842	0.806	0.819	0.819
Museum de Fundatie	0.866	0.834	0.819	0.657	0.800	0.737	0.802	0.702
Entreegebouw Van Gogh Museum	0.858	0.823	0.820	0.808	0.837	0.809	0.836	0.834
Rahmi M. Koç Müzesi	0.805	0.813	0.829	0.782	0.829	0.737	0.801	0.730
Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi	0.835	0.836	0.814	0.811	0.834	0.757	0.808	0.781
Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi	0.812	0.845	0.830	0.832	0.831	0.763	0.813	0.821
Cer Modern Sanat Merkezi	0.829	0.828	0.819	0.823	0.820	0.801	0.834	0.829
Samsun Kent Müzesi	0.808	0.840	0.803	0.811	0.829	0.779	0.801	0.803
Balat İlyas Bey Külliyesi	0.806	0.801	0.800	0.808	0.806	0.770	0.764	0.802
İstanbul Deniz Müzesi	0.839	0.855	0.813	0.810	0.830	0.805	0.805	0.826
İshak Paşa Sarayı	0.810	0.824	0.805	0.810	0.805	0.801	0.802	0.794
Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı	0.848	0.851	0.817	0.812	0.834	0.742	0.847	0.840
Trabzon Kızlar Manastırı	0.814	0.836	0.842	0.825	0.825	0.755	0.802	0.821

0-0.2 Aralığı (Çok Başarısız) 0.2-0.4 Aralığı (Başarısız) 0.4-0.6 Aralığı (Ortalama) 0.6-0.8 Aralığı (Başarı) 0.8-1 Aralığı (Çok Başarılı)

Matris sistemin bulanık mantık modelinden elde edilen verilere kategoriler açısından bakıldığında işlev ve geri döndürülebilirlik kategorileri haricinde projelerin genellikle 0.8 (iyi) – 1 (çok iyi) arasında yer aldığı ve 0.8 değerine daha yakın değerlere sahip olduğu görülürken geri döndürülebilirlik ve işlev kategorilerinde projelerin genel bağlamda 0.6 (ortalama) – 0.8 (iyi) arasında değer aldıkları anlaşılmaktadır. Seçilen projelerin matris sistem ve bulanık mantıkla değerlendirilmesi doğrultusunda projelerin iyi olduğu açıkça görülmektedir.

Tablo 27. Matris sistemde değerlendirilen projelerin bulanık mantık modelinden elde edilen değerleri

MATRİS SİSTEMDE DEĞERLENDİRİLEN PROJELERİN BULANIK MANTIK MODELİNDEN ELDE EDİLEN DEĞERLERİ								
KATEGORİLER / PROJELER	Tasarım Akımı ve Yaklaşımı	Malzeme	Tarihi Çevre ve Dönem Ekleri	Mekan ve Mekan Organizasyonu	Form ve Cephe Karakteristiği	İşlev	Taşıyıcı Sistem ve Teknikler	Geri Döndürülebilirlik
British Museum Great Court	0.881	0.842	0.836	0.823	0.812	0.818	0.818	0.818
Berlin Jewish Museum	0.870	0.868	0.834	0.806	0.800	0.801	0.816	0.826
Africa Museum in Tervuren	0.841	0.874	0.813	0.813	0.841	0.808	0.829	0.828
Moritzburg Museum	0.829	0.831	0.815	0.742	0.816	0.746	0.800	0.743
Darwin Centre	0.866	0.854	0.803	0.802	0.800	0.801	0.812	0.793
Military History Museum	0.884	0.851	0.826	0.686	0.654	0.801	0.806	0.707
Stedelijk Museum	0.876	0.848	0.832	0.814	0.806	0.819	0.829	0.719
Lenbachhaus Museum	0.839	0.823	0.808	0.823	0.842	0.806	0.819	0.819
Museum de Fundatie	0.866	0.834	0.819	0.657	0.800	0.737	0.802	0.702
Entreegebouw Van Gogh Museum	0.858	0.823	0.820	0.808	0.837	0.809	0.836	0.834
Rahmi M. Koç Müzesi	0.805	0.813	0.829	0.782	0.829	0.737	0.801	0.730
Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi	0.835	0.836	0.814	0.811	0.834	0.757	0.808	0.781
Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi	0.812	0.845	0.830	0.832	0.831	0.763	0.813	0.821
Cer Modern Sanat Merkezi	0.829	0.828	0.819	0.823	0.820	0.801	0.834	0.829
Samsun Kent Müzesi	0.808	0.840	0.803	0.811	0.829	0.779	0.801	0.803
Balat İlyas Bey Külliyesi	0.806	0.801	0.800	0.808	0.806	0.770	0.764	0.802
İstanbul Deniz Müzesi	0.839	0.855	0.813	0.810	0.830	0.805	0.805	0.826
İshak Paşa Sarayı	0.810	0.824	0.805	0.810	0.805	0.801	0.802	0.794
Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı	0.848	0.851	0.817	0.812	0.834	0.742	0.847	0.840
Trabzon Kızlar Manastırı	0.814	0.836	0.842	0.825	0.825	0.755	0.802	0.821

Her kategorinin en düşük üç değeri Her kategorinin en yüksek üç değeri

Modelleme sonucunda elde edilen değerlerde en yüksek değerin tasarım akımı ve yaklaşımı kategorisinde ve 0.884 değerinde Military History Museum'a ait olduğu okunurken en düşük değerinde form ve cephe karakteristiği kategorisinde ve 0.654 değerinde yine Military History Museum'a ait olduğu görülmektedir. Kategoriler bağlamında en yüksek ve en düşük olmak üzere üç değere bakıldığında yüksek değerlere sahip projeler olarak ilk üç proje British Museum Great Court, Entreegebouw Van Gogh Museum ve Cer Modern Sanat Merkezi şeklinde sıralanabilmektedir. Düşük değerlere sahip projeler olarak da sırasıyla Balat İlyas Bey Külliyesi, Rahmi M. Koç Müzesi ve Museum de Fundatie olduğu anlaşılmaktadır. Her kategori açısından en yüksek ve en düşük değere sahip olan projelere bakıldığında;

- Tasarım akımı ve yaklaşımı; en yüksek değere sahip proje 0.884 değeri (iyi - çok iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) ile Military History Museum ve en düşük

değere sahip proje 0.805 değeri (iyi - çok iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) ile Rahmi M. Koç Müzesi'dir. Seçilen tüm projeler günümüz tasarım akımlarıyla tasarlanmasına rağmen Military History Museum'un en yüksek değeri almasının nedenleri arasında diğer projelerden farklı olarak postmodernizm akımıyla tasarlanması ve kültürel miras değeri taşıyan yapıya kapsamlı bir şekilde dokunması gösterilebilir. Rahmi M. Koç Müzesi'nin en düşük değer almasının nedeni ise çağdaş eklerin sınırlarının açık ve net okunamamasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

- Malzeme; en yüksek değere sahip proje 0.874 değeri (iyi - çok iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) ile Africa Museum in Tervuren ve en düşük değere sahip proje 0.801 değeri (iyi - çok iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) ile Balat İlyas Bey Külliyesi'dir. Seçilen projeler malzeme açısından genellikle cam ve metal elemanlar kullanmışlardır. Africa Museum in Tervuren'in en yüksek değeri almasının nedeni olarak saydamlığının ve metal kısımların rahatlıkla okunabilmesi söylenebilmektedir. Balat İlyas Bey Külliyesi'nin en düşük değeri almasının nedenleri arasında diğer projelerin aksine cam malzeme yerine ahşap malzemelerin tercih edilmesi ve renklerin uyumsuz olması gösterilebilir.
- Tarihi çevre ve dönem ekleri; en yüksek değere sahip proje 0.842 değeri (iyi - çok iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) ile Trabzon Kızlar Manastırı ve en düşük değere sahip proje 0.800 değer (iyi değer) ile Balat İlyas Bey Külliyesi'dir. En yüksek ve en düşük değere sahip iki yapıya bakıldığında ilk işlev bakımından benzer özelliklere sahip oldukları görülmektedir. Bu özellikleri bakımından kültürel miras değeri taşıyan iki yapının tarihi çevre ve dönem ekleri birbirine yakın olacak şekilde tasarlanmıştır. Fakat Trabzon Kızlar Manastırı'na yapılan çağdaş ekin alan içerisinde ve yıkılan bir mekanı yalın, sade ve saydam şekilde kazandırması en yüksek değeri almasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Balat İlyas Bey Külliyesi'nde yıkılan mekanların üstünün sadece koruma çatılarıyla kapatılması mekanların yeniden kullanımını kısmen karşıladığı ve bundan dolayı en düşük değeri aldığı söylenebilmektedir.
- Mekan ve mekan organizasyonu; en yüksek değere sahip proje 0.832 değeri (iyi - çok iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) ile Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi ve en düşük değere sahip proje 0.657 değeri (ortalama - iyi değerleri arasında olup ortalamaya yakın değer) ile Museum de Fundatie'dir. Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi'nin en yüksek değere sahip olmasının nedeni olarak kültürel miras değeri taşıyan yapının planlarına ve kesitlerine bakıldığında özgün mekan özelliklerinin önemli bir

kısmının korunmaya çalışıldığı söylenebilmektedir. Museum de Fundatie'nin en düşük değeri almasının nedeni ise çağdaş ekin kültürel miras değeri taşıyan yapının çatı kısmına eklenmesi gösterilebilir. Museum de Fundatie'nin çağdaş ekine ulaşımın sağlanması için düşey sirkülasyonun tasarlanmıştır. Bu açıdan özgün mekan özelliklerinde değişikliklerin olduğu planlardan ve kesitlerden okunabilmektedir.

- Form ve cephe karakteristiği; en yüksek değere sahip proje 0.842 değeri (iyi - çok iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) ile Lenbachaus Museum ve en düşük değere sahip proje 0.654 değeri (ortalama - iyi değerleri arasında olup ortalamaya yakın değer) ile Military History Museum'dur. Lenbachaus Museum'un en yüksek değere sahip olmasının nedenleri olarak çağdaş ekler cephe karakteristiğini bozmamak için külürel miras değeri taşıyan yapının cephesiyle mesafeli bir şekilde tasarlanması ve çağdaş eklerin boyutlarının, oranlarının, cephe düzenlerinin, cephe renklerinin vb. özelliklerinin özgün kimliğe saygı göstermesinden dolayı olduğu düşünülmektedir. Military History Museum'un en düşük değere sahip olmasının nedenleri olarak çağdaş ekin kültürel miras değerinin taşıyan yapının cephe simetrisini bozması ve kütlesel oranlarını pek dikkate almaması söylenebilmektedir.

- İşlev; en yüksek değere sahip proje 0.819 değeri (iyi - çok iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) ile Stedelijk Museum ve en düşük değere sahip projeler 0.737 değeri (ortalama - iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) ile Rahmi M. Koç Müzesi / Museum de Fundatie'dir. Stedelijk Museum'um en yüksek değere sahip olması külürel miras değeri taşıyan yapının da ilk işlevinin müze olması ve yapılan çağdaş eklerin bu işlevi daha iyi bir konuma getirmesi gösterilebilir. Rahmi M. Koç Müzesi'nin ve Museum de Fundatie'nin ilk işlevlerinin kültür yapı türü içerisinde olmaması ve külürel miras değeri taşıyan bu iki yapının müzeye dönüştürülmesinin zor olması sebebiyle en düşük değerleri aldıkları düşünülmektedir.

- Taşıyıcı sistem ve teknikler; en yüksek değere sahip proje 0.847 değeri (iyi - çok iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) ile Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı ve en düşük değere sahip proje 0.764 (ortalama - iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) değeri ile Balat İlyas Bey Külliyesi'dir. Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı'nın çağdaş ekleri olarak güvenli dolaşımı sağlamak amacıyla sirkülasyon ve saydam bir prizma içerisinde giriş ve diğer mekanlar oluşturmuştur. Bu eklerin taşıyıcı sistemleri kendi içerisinde çözümlenmiş ve özgün taşıyıcı sistemlere zarar verilmemiştir. Bunun yanında özgün taşıyıcı sistemlerin zarar görmemesi için güçlendirmeler yapılmıştır. Balat İlyas Bey Külliyesi'nde çağdaş ek

olarak koruma çatıları yapılmıştır ve bu koruma çatılarının taşıyıcı sistemleri kendi içerisinde çözülmüştür. Bu taşıyıcı sistemlerindeki kolonların kültürel miras değeri taşıyan yapının özgün taş malzemesine zarar verdiği düşünülmesi sebebiyle en düşük değeri almıştır.

- Geri Döndürülebilirlik; en yüksek değere sahip proje 0.840 değeri (iyi - çok iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) ile Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı ve en düşük değere sahip proje 0.702 değeri (ortalama - iyi değerleri arasında olup iyiye yakın değer) ile Museum de Fundatie'dir. Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı'nın çağdaş ekleri olarak güvenli dolaşımı sağlamak amacıyla sirkülasyon ve saydam bir prizma içerisinde giriş ve diğer mekanlar tasarlanmıştır. Kültürel miras değeri taşıyan sarnıca minimum düzeyde müdahale ile eklenen çağdaş ekler yapının günümüzde kullanımını ve korunmasını sağlamıştır. Museum de Fundatie'nin en düşük değeri almasının nedeni ise çağdaş ekin kültürel miras değeri taşıyan yapının çatı kısmına eklenmesi gösterlebilir. Çünkü çağdaş eke ulaşımın sağlanması için düşey sirkülasyonun tasarlanması gerekmektedir. Bu açıdan külürel miras değeri taşıyan yapıya kapsamlı müdahalelerde bulunulduğu düşünülmektedir.

Kategoriler bağlamında en yüksek ve en düşük değerlere bakıldığında 'tasarım akımı ve yaklaşımı', 'malzeme' ve 'tarihi çevre ve dönem ekleri' kapsamında projelerin aldığı değerler arasında çok az farkların olduğu ve iyi – çok iyi değer aralığında sonuçlar elde ettikleri görülmektedir. 'Mekan ve mekan organizasyonu', 'form ve cephe karakteristiği', 'işlev', 'taşıyıcı sistemler ve teknikler' ve 'geri döndürülebilirlik' kategorilerinde kapsamında projelerin aldığı değerler arasında farkların arttığı hem iyi – çok iyi hem de ortalama – iyi değer aralığında değerlerin olduğu görülmektedir.

Kategoriler bağlamındaki değerlere göre projeler en yüksek değerden en düşük değere doğru sıralandığında oluşan sonuçlar Tablo 28'de bir arada verilmektedir.

Tablo 28. Bulanık mantık modelinden elde edilen değerlerler sonucunda tüm kategorilere göre projelerin sıralaması

MATRİS SİSTEMİN BULANIK MANTIK MODELLEMESİNDEKİ VERİLERE GÖRE PROJELERİN KATEGORİLER BAĞLAMINDA SIRALANMALARI			
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI	MALZEME	TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ	MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU
• Military History Museum • British Museum Great Court • Stedelijk Museum • Berlin Jewish Museum • Darwin Centre • Museum de Fundatie • Entreegebouw Van Gogh Museum • Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı • Africa Museum in Tervuren • İstanbul Deniz Müzesi • Lenbachhaus Museum • Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi • Cer Modern Sanat Merkezi • Moritzburg Museum • Trabzon Kızlar Manastırı • Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi • İshak Paşa Sarayı • Samsun Kent Müzesi • Balat İlyas Bey Külliyesi • Rahmi M. Koç Müzesi	• Africa Museum in Tervuren • Berlin Jewish Museum • İstanbul Deniz Müzesi • Darwin Centre • Military History Museum • Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı • Stedelijk Museum • Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi • British Museum Great Court • Samsun Kent Müzesi • Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi • Trabzon Kızlar Manastırı • Museum de Fundatie • Moritzburg Museum • Cer Modern Sanat Merkezi • İshak Paşa Sarayı • Entreegebouw Van Gogh Museum • Lenbachhaus Museum • Rahmi M. Koç Müzesi • Balat İlyas Bey Külliyesi	• Trabzon Kızlar Manastırı • British Museum Great Court • Berlin Jewish Museum • Stedelijk Museum • Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi • Rahmi M. Koç Müzesi • Military History Museum • Entreegebouw Van Gogh Museum • Cer Modern Sanat Merkezi • Museum de Fundatie • Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı • Moritzburg Museum • Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi • Africa Museum in Tervuren • İstanbul Deniz Müzesi • Lenbachhaus Museum • İshak Paşa Sarayı • Darwin Centre • Samsun Kent Müzesi • Balat İlyas Bey Külliyesi	• Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi • Trabzon Kızlar Manastırı • British Museum Great Court • Cer Modern Sanat Merkezi • Lenbachhaus Museum • Stedelijk Museum • Africa Museum in Tervuren • Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı • Samsun Kent Müzesi • Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi • İshak Paşa Sarayı • İstanbul Deniz Müzesi • Balat İlyas Bey Külliyesi • Entreegebouw Van Gogh Museum • Berlin Jewish Museum • Darwin Centre • Rahmi M. Koç Müzesi • Moritzburg Museum • Military History Museum • Museum de Fundatie
FORM VE CEPHE KARAKTERİSTLİĞİ	İŞLEV	TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER	GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK
• Lenbachhaus Museum • Africa Museum in Tervuren • Entreegebouw Van Gogh Museum • Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi • Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı • Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi • İstanbul Deniz Müzesi • Rahmi M. Koç Müzesi • Samsun Kent Müzesi • Trabzon Kızlar Manastırı • Cer Modern Sanat Merkezi • Moritzburg Museum • British Museum Great Court • Balat İlyas Bey Külliyesi • Stedelijk Museum • İshak Paşa Sarayı • Berlin Jewish Museum • Darwin Centre • Museum de Fundatie • Military History Museum	• Stedelijk Museum • British Museum Great Court • Entreegebouw Van Gogh Museum • Africa Museum in Tervuren • Lenbachhaus Museum • İstanbul Deniz Müzesi • Berlin Jewish Museum • Cer Modern Sanat Merkezi • Darwin Centre • İshak Paşa Sarayı • Military History Museum • Samsun Kent Müzesi • Balat İlyas Bey Külliyesi • Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi • Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi • Trabzon Kızlar Manastırı • Moritzburg Museum • Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı • Museum de Fundatie • Rahmi M. Koç Müzesi	• Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı • Entreegebouw Van Gogh Museum • Cer Modern Sanat Merkezi • Stedelijk Museum • Africa Museum in Tervuren • Lenbachhaus Museum • British Museum Great Court • Berlin Jewish Museum • Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi • Darwin Centre • Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi • Military History Museum • İstanbul Deniz Müzesi • Museum de Fundatie • Trabzon Kızlar Manastırı • İshak Paşa Sarayı • Samsun Kent Müzesi • Rahmi M. Koç Müzesi • Moritzburg Museum • Balat İlyas Bey Külliyesi	• Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı • Entreegebouw Van Gogh Museum • Cer Modern Sanat Merkezi • Africa Museum in Tervuren • Berlin Jewish Museum • İstanbul Deniz Müzesi • Trabzon Kızlar Manastırı • Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi • Lenbachhaus Museum • British Museum Great Court • Samsun Kent Müzesi • Balat İlyas Bey Külliyesi • İshak Paşa Sarayı • Darwin Centre • Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi • Moritzburg Museum • Rahmi M. Koç Müzesi • Stedelijk Museum • Military History Museum • Museum de Fundatie

Bulanık mantık modellemesinde değerlendirilen projelerin kategoriler kapsamında sıralanmasında bakıldığında;

- Tasarım akımı ve yaklaşımı kategorisinde genel bağlamda Avrupa'dan seçilen projelerin üst sıralarda oldukları görülmektedir. İncelenen tüm projelerde yasal düzenlemeler dikkate alınarak günümüz akımlarının kullanıldığı anlaşılmaktadır. Fakat uzmanların değerlendirmeleri sonucunda Avrupa'dan seçilen projelerin kültürel miras değeri taşıyan yapılara kapsamlı şekilde müdahalede bulunmalarına rağmen çağdaş ek tasarımlarının iyi olduğu ve kültürel miras değeri taşıyan yapıların değerini arttırdığı söylenebilmektedir.

- İncelenen projelerde özgün malzeme türlerinin genel kapsamda taş, tuğla ve cam olduğu görülmektedir ve yasal düzenlemelerdeki önermelerde özgün malzemelere zıt ve

çağdaş malzemelerin kullanılmasının gerektiği vurgulanmaktadır. Bu önermeler kapsamında projelerdeki çağdaş ek uygulamalarında kullanılan malzemelerin genel kapsamda cam ve metal olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultu ışığında yapılan anket sonucunda malzeme kategorisinde projelerde dengeli bir sıralama olduğu anlaşılmaktadır.

- Kültürel miras değeri taşıyan yapıların koruma alanı içerisindeki nitelikli dönem eklerinin korunup çeşitliliğin arttırılması gerekmektedir ve incelenen projelerde uygulanan çağdaş ek ile birlikte alan içerisinde tarihi çeşitliliğin korunduğu ve arttırıldığı değerlendirmeler sonucunda dengeli olarak dağıldığı anlaşılmaktadır.

- Yasal düzenlemelerde kültürel miras değeri taşıyan yapılara minimum müdahalede bulunulması gerektiği belirtilmektedir. Bu bağlam doğrultusunda mekan ve mekan organizasyonu önemli başlıklardan biri olarak görülmektedir. Bu önemli başlık altında çağdaş ekin kullanım amacına bakıldığında Avrupa'dan seçilen projelerin daha kapsamlı bir şekilde kültürel miras değeri taşıyan yapılara müdahale ettiği görülmektedir. Fakat yapılan anket ve değerlendirmeler sonucunda tüm projeler arasında dengeli bir dağılım gözükmektedir. Bu dağılım kapsamında Avrupa'dan seçilen projelerin iyi kurgulandığını anlaşılmaktadır.

- Yasal düzenlemelerde kültürel miras değeri taşıyan yapılara minimum müdahalede bulunulması gerektiği belirtilmektedir. Bu bağlam doğrultusunda form ve cephe karakteristiği önemli başlıklardan bir başkası olarak görülmektedir. Avrupa'dan seçilen projelerde kültürel miras değeri taşıyan yapılara uygulanan çağdaş eklerin kullanım amacının fazla olmasından dolayı mekan ve mekan organizasyonunda iyi olmalarına rağmen kültürel miras değeri taşıyan yapıların özgün form ve cephe karakteristiğine zarar verecek tasarımlar yapıldığı anlaşılmaktadır. Türkiye'den seçilen projeler az miktarda form ve cephe karakteristiğinde müdahalede bulunduğu için sıralamalarda daha iyi değerler almışlardır.

- Matris sistem ile değerlendirilen projelerde farklı yapı kültüründeki projeler seçilmeye ve kültürel yapı türleri arasında müze yapısına dönüştürülmeleri hedeflenmiştir. Bu bağlamda seçilen projeler arasında Türkiye'den seçilen projelerde birçok yapı türü varken Avrupa'da seçilen projelerin genellikle kültürel yapı olmasından dolayı işlev kategorisindeki sıralamada Avrupa'dan seçilen projeler üst sıralarda yer almaktadır.

- Kültürel miras değeri taşıyan yapılara kapsamlı şekilde müdahalede bulunmak özgün taşıyıcı sistem ve tekniklere ekstra yük bindirebilmektedir. Fakat projeler incelenip değerlendirildiğinde çağdaş eklerin taşıyıcı sistemlerinin kendi içerisinde çözüldüğü

anlaşılmaktadır fakat Avrupa'dan seçilen projelerin bu bağlamda daha iyi tasarlanmış oldukları görülmektedir.

- Kültürel miras değeri taşıyan yapılara yapılan her müdahale sonucunda özgünlük ve karakteristiğe etki ederek tarihte doldurulamayacak boşluklar oluşturulabilir bu nedenle kültürel miras değeri taşıyan yapılara olabildiğince az müdahalede bulunulması yasal düzenlemelerde önerilmiştir. Avrupa'dan seçilen projelerin tasarımlarında bu önerilerin dışına çıkılarak kapsamlı müdahalelerde bulunmuş ve özellikle form ve cephe karakteristiğinde özgün yapıya zarar verdikleri görülmektedir.

Seçilen projelerin bulanık mantık modeliyle değerlendirilmesinden tüm kategorilere ayrı ayrı önem verildiği görülmektedir. Bulanık mantık modeli aracılığıyla elde edilen veriler doğrultusunda, kategorilerin ve projelerin tüm değerlerinin aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır (Tablo 29). Aritmetik ortalama, hem her bir kategori için hem de her bir projenin çağdaş ek uygulamalarının değerlendirmesini sunmuştur.

Tablo 29. Bulanık mantık modelinden elde edilen değerlerler sonucunda kategorilerin ve projelerin aritmetik ortalaması

BULANIK MANTIK MODELİNDEN ELDE EDİLEN DEĞERLERLER SONUCUNDA KATEGORİLERİN VE PROJELERİN ARİTMETİK ORTALAMASI									
KATEGORİLER / PROJELER	Tasarım Akımı ve Yaklaşımı	Malzeme	Tarihi Çevre ve Dönem Ekleri	Mekan ve Mekan Organizasyonu	Form ve Cephe Karakteristiği	İşlev	Taşıyıcı Sistem ve Teknikler	Geri Döndürülebilirlik	Projelerin Aritmetik Ortalaması
British Museum Great Court	0.881	0.842	0.836	0.823	0.812	0.818	0.818	0.818	0.831
Berlin Jewish Museum	0.870	0.868	0.834	0.806	0.800	0.801	0.816	0.826	0.827625
Africa Museum in Tervuren	0.841	0.874	0.813	0.813	0.841	0.808	0.829	0.828	0.830875
Moritzburg Museum	0.829	0.831	0.815	0.742	0.816	0.746	0.800	0.743	0.79025
Darwin Centre	0.866	0.854	0.803	0.802	0.800	0.801	0.812	0.793	0.816375
Military History Museum	0.884	0.851	0.826	0.686	0.654	0.801	0.806	0.707	0.776875
Stedelijk Museum	0.876	0.848	0.832	0.814	0.806	0.819	0.829	0.719	0.817875
Lenbachhaus Museum	0.839	0.823	0.808	0.823	0.842	0.806	0.819	0.819	0.822375
Museum de Fundatie	0.866	0.834	0.819	0.657	0.800	0.737	0.802	0.702	0.777125
Entreegebouw Van Gogh Museum	0.858	0.823	0.820	0.808	0.837	0.809	0.836	0.834	0.828125
Rahmi M. Koç Müzesi	0.805	0.813	0.829	0.782	0.829	0.737	0.801	0.730	0.79075
Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi	0.835	0.836	0.814	0.811	0.834	0.757	0.808	0.781	0.8095
Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi	0.812	0.845	0.830	0.832	0.831	0.763	0.813	0.821	0.818375
Cer Modern Sanat Merkezi	0.829	0.828	0.819	0.823	0.820	0.801	0.834	0.829	0.822875
Samsun Kent Müzesi	0.808	0.840	0.803	0.811	0.829	0.779	0.801	0.803	0.80925
Balat İlyas Bey Külliyesi	0.806	0.801	0.800	0.808	0.806	0.770	0.764	0.802	0.794625
İstanbul Deniz Müzesi	0.839	0.855	0.813	0.810	0.830	0.805	0.805	0.826	0.822875
İshak Paşa Sarayı	0.810	0.824	0.805	0.810	0.805	0.801	0.802	0.794	0.806375
Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı	0.848	0.851	0.817	0.812	0.834	0.742	0.847	0.840	0.823875
Trabzon Kızlar Manastırı	0.814	0.836	0.842	0.825	0.825	0.755	0.802	0.821	0.815
Kategorilerin Aritmetik Ortalaması	0.8408	0.83885	0.8189	0.7949	0.81255	0.7828	0.8122	0.7918	

Tabloya 29'a göre kategoriler bağlamında bir sıralama yapıldığında tasarım akımı ve yaklaşımı kategorisi en yüksek değeri alırken işlev kategorisi en düşük değeri almıştır. Tüm kategorilerin aritmetik ortalamaları en yüksek değerden en düşük değere doğru sıralanıp değerlendirildiğinde;

- Tasarım akımı ve yaklaşımı; seçilen projelerdeki çağdaş ekler, günümüz tasarım akımlarıyla birlikte tasarlanması ve kültürel miras değeri taşıyan yapıları taklit etmek yerine özgün tasarım akımına zıtlık oluşturmasından dolayı tasarım akımı ve yaklaşımı tüm projelerde iyi değerler aldığı düşünülmektedir. Bu bağlam doğrultusunda "Tasarım akımı ve yaklaşımı" kategoriler arasında en üst sırada yer almıştır.
- Malzeme; seçilen projelerin çoğunluğunda günümüz tasarımlarında sıklıkla kullanılan metal ve cam tercih edilmiştir. Bununla birlikte yapılan çağdaş ekler özgün malzemeye zarar vermeden ve görsel algıda kültürel miras değeri taşıyan yapıyı ön plana çıkaran bir tutumla tasarlanmıştır. Bu tutum ve davranışlar neticesinde malzeme kategorisi bulanık mantık değerlendirmesi sonucunda en yüksek ikinci değeri aldığı söylenebilir.
- Tarihi çevre ve dönem ekleri; yapılan çağdaş eklerin koruma alanları içerisinde günümüz tasarım akımlarıyla birlikte tasarlanmaları yasal düzenlemelerin önerilerini karşılamaktadır. Bu bağlam doğrultusunda tarihi çevre ve dönem ekleri kategorisi bulanık mantık değerlendirmesi sonucunda en yüksek üçüncü değeri almıştır.
- Form ve cephe karakteristiği; seçilen projelerdeki çağdaş ekler kültürel miras değeri taşıyan yapılara kapsamlı bir şekilde eklenmesine rağmen özgün yapının kütlesel boyutlarına ve oranlarına saygılı bir şekilde tasarlandığı söylenebilir. Bunun yanında çağdaş ekin özgün yapının konumuna göre konumlandırılması ve cam malzemelerle tasarlanması özgün cephe düzeninin korunmasını sağladığı düşünülmektedir. Military History Museum'un, özgün yapının kütlesel boyutlarına ve oranlarına çok fazla dikkat etmemesi ve özgün yapının cephe düzenindeki simetriyi bozması form ve cephe karakteristiği kategorisini etkilemiş olabilir. Bu bağlamlar doğrultusunda form ve cephe karakteristiği kategorisi dördüncü olmuştur.
- Taşıyıcı sistem ve teknikler; çağdaş ekler tasarlanırken kendi taşıyıcı sistemleriyle birlikte tasarlanmıştır. Fakat özellikle kültürel miras değerinin çatısına konumlandırılan çağdaş eklerin özgün taşıyıcı sisteme fazladan yük getirdiği düşünülmektedir. Bu nedenden dolayı taşıyıcı sistem ve teknikler kategoriler arasında beşinci olmuştur.
- Mekan ve mekan organizasyonu; seçilen projeler müze yapısına dönüştürülürken oluşturulan ihtiyaç programları, özgün mekanların ve mekan organizasyonlarının

kapasitesini aşmıştır. Kültürel miras değeri taşıyan yapılara yapılan çağdaş ekler özgün mekansal özelliklerin ve kurguların değiştirilmesine neden olmuştur. Bu bağlamlar doğrultusunda mekan ve mekan organizasyonu kategorisi tüm kategoriler içerisinde altıncı sırada yer almıştır.

- Geri döndürülebilirlik; seçilen projelerde mekan ve mekan organizasyonu kategorisinde ve form ve cephe karakteristiği kategorisinde yapılan kapsamlı müdahaleler dolayı geri döndürülmesi zor olan çağdaş ekler tasarlandığı düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında geri döndürülebilirlik kategorisi en düşük ikinci değeri alarak tüm kategoriler arasında yedinci olmuştur.
- İşlev; seçilen projelerin ilk işlevlerinin farklı olması ve yeni işlevle birlikte müze yapısına dönüştürülmesi tasarım açısından zorluklar oluşmasına neden olduğu söylenebilir. Bunun için en düşük değeri işlev kategorisi almıştır.

Matris sistem ve bulanık mantık modeliyle birlikte kategorilerin değerleri bulunmuş ve aritmetik ortalamaları tespit edilmiştir. Bu değerlerle birlikte kategoriler incelendiğinde çağdaş ek uygulamalarının genel bağlamda iyi olduğu ve yasal düzenlemelere yakın bir tutumla tasarlandıkları söylenebilmektedir. Aritmetik ortalamalarla yapılan sıralama sonucunda bazı kategorilerin iyi olmadığı ifade edilmemektedir. Bunun yerine incelenen projelerde hangi kategorilere daha fazla dikkat edildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Bulanık mantık modellemesinde değerlendirilen projelerin tüm kategorilerden aldığı değerlerin aritmetik ortalamaları kapsamında bakıldığında en yüksek değerin 0.831 değerinde ve British Museum Great Court'a ait olduğu okunmaktadır. En düşük değerinde 0.776875 değerinde ve Military History Museum'a ait olduğu görülmektedir. British Museum Great Court, kültürel miras değeri taşıyan yapıya kapsamlı müdahalede bulunmamıştır. Çağdaş ek, avlunun üstünü örtmek amacıyla çatı olarak cam ve metal malzemelerle tasarlanmıştır. Bu tasarım sayesinde yapılan çağdaş ek diğer kategoriler bağlamında da yüksek değerleri almıştır. Military History Museum'un çağdaş eki ise kültürel miras değeri taşıyan yapıya kapsamlı bir şekilde eklenmiştir. Bu doğrultuda özgün mekan ve mekan organizasyonu yeniden ele alınmış, kültürel miras değeri taşıyan yapının kütlesel özelliklerine dikkat edilmemiş ve cephe karakteristiği zarar görmüştür. Bunun için yapılan çağdaş ek müdahalesi kategoriler bağlamında hem yüksek hem de düşük değerler almıştır.

Seçilen projelerin tüm kategorilerden aldığı değerlerin aritmetik ortalamaları kapsamında Türkiye'den seçilen projelere bakıldığında en yüksek değerin 0.823875

değerinde (seçilen tüm projeler arasında beşinci sıra) ve Şerefiye Sarnıcı ve Giriş Yapısı'na ait olduğu görülmektedir. En düşük değerin 0.79075 değerinde (seçilen tüm projeler arasında on yedinci sıra) ve Rahmi M. Koç Müzesi'ne ait olduğu görülmektedir. Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı'nın çağdaş ekleri, güvenli dolaşımı sağlamak amacıyla sirkülasyon ve saydam bir prizma içerisinde giriş ve diğer mekanlar olarak tasarlanmıştır. Kültürel miras değeri taşıyan sarnıca minimum düzeyde müdahale ile eklenen çağdaş ekler yapının günümüzde kullanımını ve korunmasını sağlamıştır. Bu tasarım sayesinde kategoriler bağlamında iyi değerler alarak Türkiye'den seçilen projeler arasında en yüksek değeri almıştır. Rahmi M. Koç Müzesi'nin çağdaş eklerinin sınırlarının belli olmaması, ilk işlevlerinin kültürel yapı türü içerisinde yer almaması ve kültürel miras değeri taşıyan yapının müzeye dönüştürülmesinin zor olması sebebiyle hem iyi hem de kötü değerler almıştır. Bu doğrultuda Türkiye'den seçilen projeler arasında en düşük değerleri almıştır.

Matris sistemin bulanık mantık modelinden elde edilen veriler sonucunda incelenen projelerde uygulanan çağdaş ek uygulamaları değerlendirildiğinde projelerin genel bağlamda iyi olduğu ve yasal düzenlemelere yakın bir tutumla tasarlandıkları söylenebilmektedir. Yapılan sıralanmalar projelerin iyi olmadığını göstermemektedir.

4. SONUÇLAR

Geçmiş ile geleceği birleştirme görevi üstlenen kültürel miras değeri taşıyan yapıların gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için korunması gerekmektedir. Bu değerlere sahip yapıların korunması için restorasyonlar yapılmaktadır. Kültürel miras değeri taşıyan yapıların korunmasının en önemli yollarından biri yapılan restorasyonlardan sonra yapıların kullanımının sağlanmasıdır. Kültürel miras değeri taşıyan yapıların kullanımı sağlamak için günümüz koşullarını karşılayabilmesi ve ihtiyaç duyulan mekanların kazandırılması gerekmektedir. Bunlarla birlikte kültürel miras değeri taşıyan yapıların dikkat çekmesi için estetik değer kazandırılması düşüncesiyle vb. nedenlerden dolayı restorasyon uygulamalarında çağdaş ekler yapılmaktadır. Dünya genelinde kültürel miras değeri taşıyan yapılara çağdaş ek uygulamalarının arttığı görülmesine rağmen ülkelerin koruma yasalarında çağdaş ek uygulamalarının nasıl yapılması gerektiğine yönelik net ifadeler rastlanılamamaktadır. Dolayısıyla yapılan her çağdaş ek uygulamasında kültürel miras değeri taşıyan yapıya özgürce yaklaşılmaktadır.

Avrupa'nın ve Türkiye'nin yürürlükte olan koruma yasalarında çağdaş ek tasarımlarıyla ilgili maddelerin çok az yer bulduğu açıkça görülürken bu devletlerin üye olduğu uluslararası koruma kurumların oluşturduğu yasal düzenlemelerde çağdaş eklerle ilgili pek çok kararın net bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Bu yasal düzenlemeler ele alındığında bazı yasal düzenlemelerde önceki düzenlemelerdeki aynı noktalara parmak basılarak konuların daha detaylandırıldığı görülürken diğer yasal düzenlemelerde farklı noktalar ele alınmıştır. Bu çalışmada çağdaş ekler ile ilgili tüm noktalar 8 kategori altında toplanabilmiştir. Bu kategoriler 'tasarım akımı ve yaklaşımı', 'malzeme', 'tarihi çevre ve dönem ekleri', 'mekan ve mekan organizasyonu', 'form ve cephe karakteristiği', 'işlev', 'taşıyıcı sistem ve teknikleri' ve 'geri döndürülebilirlik' olarak belirlenmiştir. Elde edilen 8 kategori ile birlikte likert ölçek sisteminde matris sistem hazırlanmıştır.

Koruma yasalarında restorasyon bağlamındaki çağdaş ekler hakkında açık ve net ifadeler bulunmamasına rağmen uluslararası koruma kurumlarının oluşturduğu 39 yasal düzenlemede çağdaş ek kararları açık ve net şekilde belirtilmektedir. Oluşturulan matris sistemde bu kararlar her bir kategori ('tasarım akımı ve yaklaşımı', 'malzeme', 'tarihi çevre ve dönem ekleri', 'mekan ve mekan organizasyonu', 'form ve cephe karakteristiği', 'işlev', 'taşıyıcı sistem ve teknikleri' ve 'geri döndürülebilirlik') için önermeler bölümünde

verilmiştir. Böylelikle çağdaş ek konusunda farklı kategoriler için koruma kurumlarının görüşleri, önerileri ve göz önünde bulundurulması gereken kararlar sistemli bir şekilde toplanmıştır. Matris sistemde kategoriler başlığı altında yer alan değerlendirmeler sütunundaki sorularla birlikte yapılan çağdaş eklerin tüm boyutları ele alınarak incelenmesi sağlanmış ve projelerin hem pozitif hem negatif yönleri kapsamlı bir şekilde anlaşılmıştır.

Hazırlanan matris sistemle hem Avrupa'dan hem de Türkiye'den seçilen projeler uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Uzman kişilerin verdikleri cevaplar bulanık mantıkla birlikte değerlendirilerek projelerde nelerin eksik veya tam olduğu irdelenmiştir.

Matris sistem oluşturulurken ve değerlendirme yapılırken bulanık mantığın sağladığı avantajlar kullanılmıştır. Matris sistemin oluşturulması ve çağdaş eklerin değerlendirilmesinde sayısal ve sözel verilerin kullanılması bakımından bulanık mantık modellemesinin konuyla iyi örtüştüğü anlaşılmıştır. Bulanık mantık modeli; algısal verileri değerlendirebilmesi ve dilsel verileri sayısal değerlere dönüştürebilmesi açısından teze önemli katkı sağlamıştır. Matris sistemde yer alan kategorilerdeki bazı ölçütlerin kesinlik içermemelerine rağmen bulanık mantık modeli tüm ölçütleri modellemede ve ölçmede başarılı olmuştur. Yasal düzenlemelerin incelenmesiyle birlikte oluşturulan matris sistemdeki değerlendirmeler bulanık kümelerle modellenmiş ve sonuçlar arası ilişkiler için binlerce kural tabanı oluşturulmuştur. Bu sayede projelerin her kategori bağlamında doğru bir şekilde değerlendirilebilmeleri sağlanmıştır. Bulanık mantık modellemesinde kural tabanların MATLAB programına tek tek girilmesi ve binlerce kural tabanının olması bulanık mantık yönteminin en dezavantajlı yönü olarak görülmüştür.

Matris sisteme uzman kişilerin verdiği cevaplar sonucunda bulanık mantık modeliyle Avrupa'dan ve Türkiye'den seçilen projelerdeki çağdaş ek tasarımları kategoriler (tasarım akımı, malzeme, tarihi çevre ve dönem ekleri, mekan ve mekan organizasyonu, form ve cephe karakteristiği, işlev, taşıyıcı sistem ve teknikler ve geri döndürülebilirlik) bağlamında istatistiksel verilerden de yararlanılarak değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu değerlendirmeler sonucunda Avrupa'dan ve Türkiye'den seçilen projelerde uygulanan çağdaş ekler, kategoriler açısından değerlendirilmesinden sonra kategoriler başlığında sıralanmışlardır. Bunun yanında, bulanık mantık modeli aracılığıyla elde edilen veriler doğrultusunda, kategorilerin ve projelerin tüm değerlerinin aritmetik ortalamaları hesaplanarak hem her bir kategori için hem de her bir projenin çağdaş ek uygulamalarının değerlendirmesi yapılmıştır.

Yapılan incelemeler ve değerlendirmeler sonucunda ileride yapılacak çağdaş ek uygulamalarında dikkat edilmesi gereken hususlar belirlenmiştir. Bu hususlar matris sistemdeki kategoriler bağlamında ele alındığında;

- Tasarım akımı ve yaklaşımı; seçilen projeler kapsamında yapılan incelemeler ve değerlendirmeler sonucunda çağdaş ek tasarımlarında modernizm ve postmodernizm başta olmak üzere günümüz tasarım akımları ve yaklaşımları görülmektedir. Bu bağlam çerçevesinde tasarımcılar kültürel miras değeri taşıyan yapıyı taklit etmekten kaçınarak günümüzü yansıtan tasarımlar yapmaktadır. Fakat tasarım akımı olarak günümüz tasarım akımlarının kullanılmasının yanında özgün yapıyı ön plana çıkaran ve görsel algıyı kendi üzerine çeken çağdaş ek uygulamalarının yapılması gerekmektedir. Bu sayede kültürel miras değeri taşıyan yapı insanların ilgisini çekebilir. İnsanların dikkatinin çekilmesiyle birlikte günümüz şartlarında kullanımı artan kültürel miras değeri taşıyan yapının daha verimli korunması sağlanabilir. Bununla birlikte insanların ilgisi sonucunda turizm açısından ön plana çıkarak ekonomik bağlamda ülkeye katkı sunabilir.
- Malzeme; seçilen projelere bakıldığında çağdaş eklerde özgün malzemeye zıt malzeme olarak genellikle cam ve metal malzemelerin kullanıldığı ve yasal düzenlemelerin önerilerini karşıladığı görülmektedir. Matris sistem ve bulanık mantık modellemesiyle projeler değerlendirildiğinde malzeme kategorisindeki değerlerin iyi ile çok iyi arasında ve iyiye yakın değerler aldıkları tespit edilmiştir. Günümüzde yaygın olarak kullanılan bu iki malzemeyle birlikte diğer malzeme türlerininde kullanılması malzeme kategorisinde çağdaş eklerin çok iyi olmasına katkı sağlayabilir. Bu sayede kültürel miras değeri taşıyan yapının özgün malzemeleri hem korunabilir hem de ön plana çıkarılabilir.
- Tarihi çevre ve dönem ekleri; seçilen projelere bakıldığında çağdaş eklerin, koruma alanları içerisinde günümüz tasarım akımlarıyla birlikte ve dönem eklerine zarar vermeden tasarlanmaları gerekmektedir. Bu öneri yasal düzenlemelerde açıkça belirtilmektedir. Yapılan incelemeler ve değerlendirmeler sonucunda seçilen projeler iyi değerler almışlardır. Tarihi çevreyi çağdaş eklerle zenginleştirirken kültürel miras değeri taşıyan yapıların çevre kompozisyonuna dikkat edilmesi, gereklilik halinde ve günümüz kullanım şartlarını yerine getirmesi sağlanmalıdır.
- Mekan ve mekan organizasyonu; kültürel miras değeri taşıyan yapılara yeni işlevler verilirken oluşturulan ihtiyaç programları, özgün mekanların ve mekan organizasyonlarının kapasitesini aşmamalıdır. Seçilen projeler üzerinde yapılan değerlendirmeler sonucunda aynı yapı türü içerisinde yer alan projelerin daha iyi sonuçlar

aldığı tespit edilmiştir. Fakat farklı yapı türü içerisinde yer alan yeni işlev verilmesi gerektiği durumlarda verilmesi düşünülen yeni işlevlerin detaylı bir şekilde araştırılıp analiz edilmesi gerekmektedir. Çağdaş eklerin özgün mekansal özelliklere ve kurgulara minimum müdahalede bulunması için bu araştırmalar ve analizlerin kullanılması önem taşımaktadır. Herhangi bir sebeple özgün duvarlara veya döşemelere zarar verilmemelidir. Bu zararlar arasında yıkmak, boşluk açmak gibi müdahaleler gösterilebilir.

- Form ve cephe karakteristiği; çağdaş ekler, tasarım olarak günümüz tasarım akımlarıyla tasarlanırken özgün yapıyı ön plana çıkararak görsel algıyı özgün yapı üzerine çekmelidir. Özgün yapının kütlesel boyutlarına ve oranlarına saygı duyulmalıdır. Bunun için çağdaş eklerin kütlesel olarak özgün yapının kütle oranlarını dikkate alarak boyutlandırılması gerekmektedir. Kültürel miras değeri taşıyan yapının sınırlarını aşan çağdaş eklerden kesinlikle kaçınılmalıdır. Bunun yanında çağdaş ek tasarımları özgün cephe düzeninine dikkat etmelidir. Bu doğrultuda seçilen projelerde yapılan incelemeler ve değerlendirmeler sonucunda iyi değerler alan projelerde çağdaş eklerin cepheye müdahalede bulunmadan konumlandırıldıkları ve boyutlandırıldıkları görülmektedir.
- İşlev; seçilen projelerde yapılan incelemeler ve değerlendirmeler doğrultusunda eski işlevin ve yeni işlevin aynı yapı türü içerisinde bulunduğu projeler iyi sonuçlar almıştır. Bunun başlıca nedeni olarak özgün mekanların ve mekan organizasyonlarının korunabilmesidir. Bu bağlam çerçevesinde yeni işlevin eski işlevle aynı yapı türü içerisinde olmasına dikkat edilmelidir. Fakat bazı durumlarda aynı yapı türü içerisinden bir işlev verilemeyebilir. Bu gibi durumlarda verilmesi düşünülen yeni işlevlerin detaylı bir şekilde araştırılıp analiz edilmesi gerekmektedir.
- Taşıyıcı sistem ve teknikler; seçilen projelerde yapılan incelemeler ve değerlendirmeler doğrultusunda çağdaş ekler kendi taşıyıcı sistemleriyle birlikte kurgulanmıştır. Fakat kültürel miras değerinin çatısına konumlandırılan çağdaş ekler özgün taşıyıcı sisteme fazladan yük getirebilmektedir. Bunun yanında çağdaş eklerle insanların ilgisini çeken ve kullanımı arttırılan kültürel miras değerleri taşıyan yapılarda kullanım yoğunluğuna bağlı olarak özgün taşıyıcı sisteme ekstradan yükler eklenmektedir. Tarihi yapının kullanılarak korunması yerine kullanılarak zarar görmesi kaçınılmaz olmaktadır. Bu nedenden dolayı çağdaş eklerin özgün taşıyıcı sisteme olabildiğince az zarar verecek konumda tasarlanması ve kullanım yoğunluğuna yönelik gerekli durumlarda özgün taşıyıcı sisteme destek verecek önlemler alınmalıdır.

- Geri döndürülebilirlik; kültürel miras değeri taşıyan yapının günümüzde korunmasının sebebi geçmiş ile gelecek arasında bağlantıyı sağlamaktır. Özgünlüğün zarara uğramadan gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir. Bu nedenle yapılan müdahaleler geri döndürülebilir düzeyde ve minimum şekilde olmalıdır. Seçilen projeler üzerinde yapılan incelemeler ve değerlendirmeler doğrultusunda özellikle mekan ve mekan organizasyonu kategorisinde ve form ve cephe karakteristiği kategorisinde uygulanan kapsamlı müdahaleler sonucunda geri döndürülmesi zor olan çağdaş eklerin tasarlandığı görülmektedir. Geri döndürülebilirliğin iyi olabilmesi için diğer 7 kategorideki hususlara dikkat edilmelidir.

Seçilen projeler üzerinde yapılan incelemeler ve değerlendirmeler sonucunda dikkat edilmesi gereken hususlarla birlikte iyi durumdaki kategorilerin çok iyi durumlara getirilmesi ve kültürel miras değeri taşıyan yapıların korunması sağlanabilir. Matris sistem ve bulanık mantıkla birlikte literatürdeki önemli yapılar incelenerek matris sistemin ve bulanık mantık modellemesinin işlerliği ortaya koyulmuştur.

Sonuç olarak tez kapsamında oluşturulan matris sistem ve bulanık mantık modellemesi çağdaş ek uygulamalarında dikkat edilmesi gereken hususları kategoriler altında toplayarak net bir şekilde ifade etmektedir. Matris sistem ve bulanık mantık modellemesi ileride yapılması olası olan restorasyonlardaki çağdaş eklerin tasarımlarının incelenmesi için tasarım aşamasında kullanılabilir. Çağdaş ekler, kategoriler altında yer alan öneriler ve değerlendirmeler doğrultusunda denetlenerek pozitif yönleri ve negatif yönleri tespit edilebilir. Böylelikle çağdaş ekler, kültürel miras değeri taşıyan yapıları gelecek kuşaklara doğru bir şekilde aktarabilir. Bu bağlam doğrultusunda tez kapsamında oluşturulan matris sistem ve bulanık mantık modellemesi ileride yapılacak olan restorasyonlardaki çağdaş ek tasarımlarının denetlenebilmesi için geliştirilebilir bir yöntem olarak ortaya koyulmuştur.

5. ÖNERİLER

Tez kapsamında yapılan araştırmalar sonucunda hazırlanan matris sistem ve bulanık mantık modeliyle birlikte Avrupa'dan ve Türkiye'den projeler değerlendirildirilmiş ve kullanılan yöntemlerin kullanılabilirliği ortaya koyulmuştur. Bu bağlam doğrultusunda matris sistem ve bulanık mantık modeli ileride yapılabilecek çağdaş ek tasarımlarının incelenebilmesi için bir adım oluşturabilecektir.

"Koruma Bağlamında Çağdaş Ek" başlıklı tez çalışmasının devamında yapılabilecek yeni çalışmalar ve öneriler şu şekilde sıralanmıştır:

- Farklı kültürdeki uzmanlarca oluşturulan matris sistem ve bulanık mantık modeli üzerinden incelenen müze yapılarını inceleyebilirler ve farklı kültürdeki uzmanların görüşleri ve değerlendirmeleri birbiriyle karşılatırılabilir.
- Müze yapıları dışında yer alan projelerdeki çağdaş ek tasarımları oluşturulan matris sistem ve bulanık mantık modeliyle birlikte değerlendirilebilinir.
- Çağdaş ek tasarımları oluşturulan matris sistem bulanık mantık modellemesi yerine delfi ile birlikte irdelenebilir. Çağdaş ek tasarımları oluşturulan matris sistem üzerinden hem bulanık mantık modeliyle hem de delfi ile birlikte değerlendirilip çok kararlı destek verme sistemleri olan bulanık mantık ve delfi birbiriyle kıyaslanabilir.
- Çağdaş ek tasarımları oluşturulan matris sistem üzerinden değerlendirmesi mimarlık fakültesi restorasyon, mimarlık tarihi ve bina bilgisi anabilim dalındaki akademisyenlerle ve restorasyon işiyle uğraşan mimarlık ofisleriyle birlikte ayrı ayrı yapılarak elde edilen veriler birbiriyle karşılaştırılabilir.
- Oluşturulan matris sistem yapılan projelerdeki çağdaş eklerin incelenmesinin yerine daha tasarım aşamasında olan çağdaş ek tasarımları üzerinde denenebilir.

Sonuç olarak tez kapsamında çağdaş ekler için oluşturulmuş olan değerlendirme modelinin (matris sistem ve bulanık mantık modeli) tespit edilen negatif yanları giderilerek ve farklı çok kriterli karar destek sistemi türlerinin de araştırılmasıyla daha iyi bir değerlendirme modeli elde edilebileceği düşünülmektedir.

6. KAYNAKLAR

Ahunbay, Z. (2019). Kültür Mirasını Koruma İlke ve Teknikleri, İstanbul: YEM Yayın.

Ahunbay, Z. (2021). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, İstanbul: YEM Yayın.

Al-Jameel, A. H. ve Saffo, B. H. (2011). Patterns of Additions to Old Buildings, Conference: The Second International Conference on Conservation of Architecture, Urban Areas, Nature & Landscape:Towards a Sustainable Survival of Cultural Landscape- Heritage, Amman, Ürdün.

Aydın, H. F. (2019). Tarihi Yapıların Korunmasına Dair Yasa, Mevzuat ve Uluslararası Anlaşmaların Türkiye ve Farklı Ülkelerde İncelenmesi ve Türkiye'deki Tarihi Yapı Koruma Yaklaşımının Değerlendirilmesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.

Baran Ergül, D. (2018). Kırsal Konutlar Ve Eklentileri Üzerine Bir Araştırma: Tongurlar Köyü Örneği, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Başgelen, N. (2012). Europa Nostra 2012 Tarihî Yapıtların Onarımı ve Korunması Kategorisi Ödülü: Balat İlyas Bey Külliyesi, Mimarlık Dergisi, 367.

Baykal, N. ve Beyan, T. (2004). Bulanık Mantık İlke Ve Temelleri. Ankara: Bıçaklar Kitabevi.

Bayındır, S. (2014). Endüstriyel Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi ve Rahmi Koç Müzesi Örneği, Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Bekar, İ. ve Kutlu, İ. (2022). Müze Olarak İşlevlendirilen Anıtsal Yapıların Trabzon Kızlar Manastırı Örneği Üzerinden Değerlendirilmesi, Karadeniz Araştırmaları, 13(73), 147-165.

Bıjıskyan P. M. (1998). Pontos Tarihi, Tarihin Horona Durdugu Yer Karadeniz. (çev.) Hrand D. Andreasyan, İstanbul: Çivi Yazıları.

Binan, C. (1999). Mimari Koruma Alanında Venedig Tüzüğü'nden Günümüze Düşünsel Gelişmenin Uluslararası Evrim Süreci. İstanbul: YTÜ Üniversite Yayını.

Binat, B. ve Şık, N. (2015). VitrA Çağdaş Mimarlık Dizisi 4 Kültür Yapıları. Birinci Baskı, İstanbul: Ofset Yapımevi.

Bryard, P. (2005). The Architecture of Additions. New York: W.W. Norton & Company.

Candaş Kahya, N., Yazıcı, M., Kırcı O., Yetim, E., Yavru, T. E. ve Odyakmaz, M. A. (2016). Revisiting Design Approaches İn Historical Environment On Two Practices: Caixaforum Museum Der Kulturen, Ed. Hasan Arslan, Mehmet Ali

İçbay ve Kosyo Stoychev, Bialystok. Çakır Aydın, D. (2017). İşitsel Peyzajda Ses Çevresi Memnuniyet Düzeyinin Bulanık Mantık ile Tahmin Edilmesi: Diyarbakır Suriçi Uygulaması, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Ensitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Çelebi Karakök, M. E. ve Gökarslan, A. B. (2017). Tarihi Dokuda "Çağdaş Ek" Kavramının Atölye Ortamında Deneyimlenmesi: Mass' Workshop 2015, Tasarım Kuram Dergisi, 24, 54-78.

Çelik, D. ve Yazgan, M.E. (2007). Kentsel Peyzaj Tasarımı Kapsamında Tarihi Çevre Korumaya Yönelik Yasa Ve Yönetmeliklerin İrdelenmesi, ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 9(11), 1-10.

Çetin, M. ve Çokça, E. (2017). Eklerin SosyoKültürel Değer Barındırma Potansiyeli: Büyük Valide Han, XXI Dergisi.

Çetinkaya Kencer, T. (2018). Tarihi Çevrede Çağdaş Ek Bağlamında Germir Surp Stephanos Kilisesi Restorasyon Çalışması, Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi, Kayseri.

Dibner, D. R. (1985). Building Additions Design. ABD: McGraw-Hill Book Company.

Diker, F. (2020). İlkokul Derslik Mekânlarının Bulanık Mantık Metoduyla Verimliliğinin Değerlendirilmesi: Isparta Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Durmuş, S. ve Öktem Erkartal, P. (2015). İspanya'da İki Kent İki Yapı, Yapı Dergisi, 406, 72-79.

Elmas, Ç. (2007). Yapay Zeka Uygulamaları: (Yapay Sinir Ağı, Bulanık Mantık, Genetik Algoritma). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Erkoç, B. (2022). Tarihi Yapıların Restorasyon Çalışmalarında Çağdaş Eklerin Mekân Organizasyon Türleri Bakımından Değerlendirilmesi, Dicle Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır.

Ezzeldin, M., Assem, A.ve Abdelmohsen, S. (2021). Automated Assessment Of Architectural Spatial Layout Configurations Using Fuzzy Logic, Archnet-IJAR: International Journal of Architectural Research, 15(2), 328-343.

Güler, M. ve Ekinci, Y. (2010). Tarihi Çevre Korumanın Yönetsel Boyutu ve Alan Yönetimi, Çağdaş Yerel Yönetimler, 19(3), 1-24.

Kaderli, L. (2014). Kültürel Miras Koruma Yaklaşımlarının Tarihsel Gelişimi, TÜBA-KED, 12, 29-41.

Kara, E. N. ve İşleyen, E., (2018). Bir Kültür Yapısı Olarak Salt Galata'nın Çağdaş Restorasyon Kuramı Açısından Değerlendirilmesi, Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art, 3(6), 83- 100.

Karakaşoğlu, N. (2008). Bulanık Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri ve Uygulama, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli.

Kazanasmaz, Z. T. ve Tayfur,G. (2010). Hasta Bakım Ünitelerinin Tasarım Verimliliklerinin Bulanık Mantık Modeli Bağlamında Değerlendirilmesi, MEGARON, 5(1), 11-22.

Kazanasmaz, Z. T. ve Tayfur,G. (2012). Classifications For Planimetric Efficiency Of Nursing Unit Floors, METU JFA, 29(1), 1-20.

Ke Xu. (2017). Comparative Analysis of Policies of Architectural Heritage Conservation in East Asian and European Countries (Legislation, Administration and Finance), Technische Universität Dresden, A Dissertation Submitted for the Degree of Doctor of Engineering (Dr.-Ing.) to the Fakultät Architektur, Dresden.

Kılıç, A. (2015). Tarihi Çevrede Yeni Yapı-Yeni Ek Bağlamında Norman Foster Yapıları, Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi, Kayseri.

Korkut, A. (1997). Ağrı – Doğu Bayazıt İshak Paşa Sarayının Çevre Düzenleme Çalışmaları, Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Köşklük Kaya, N. (2012). İtalya'da Tarihi Yapılarda Yeni Ek Uygulamalarında Çağdaş Çatı ve Cephe Sistemleri ile Tasarım İlkeleri, 6. Ulusal Çatı & Cephe Sempozyumu, 12-13 Nisan, Uludağ Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Görükle Kampüsü, Bursa.

Kuban, D. (2000). Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu Kuram ve Uygulama, İstanbul: Yem Yayınları.

Moreno, M., Prieto, A. J., Ortiz, R., Cagigas-Muñiz, D., Becerra, J., GarridoVizuete, M. A., Segura, D., Macías-Bernal, J. M., Chávez, M. J. ve Ortiz, P. (2022). Preventive Conservation and Restoration Monitoring of Heritage Buildings Based on Fuzzy Logic, International Journal of Architectural Heritage, 1-18.

Öz, A.H. (2007). Yük Helikopteri Seçiminde Bulanık Çok Amaçlı Karar Verme Modeli, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Özyılmaz Küçükyağcı, P. (2020). Kent Meydanlarının Mekân Tasarımı Niteliklerinin Bulanık Mantık İle Değerlendirilmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Palabıyık, S. (2011). Mimari Tasarım Sürecinde Karar Verme: Bulanık AHS Yöntemi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Perez, L.J.C. (2017). Cultural Heritage and Spanish Private Law, Santanter Art and Culture Law Review, 2, 237-254.

Prieto, A. J., Vásquez, V., Silva, A., Horn, A., Alejandre, F. J. ve Macías-Bernal, J. M. (2019). Protection Value And Functional Service Life Of Heritage Timber Buildings, Building Research & Information, 47(5), 567-58.

Prieto, A. J., Turbay, I., Ortiz, R., Chávez, M. J., Macías-Bernal, J. M. ve Ortiz, P. (2021). A Fuzzy Logic Approach to Preventive Conservation of Cultural Heritage Churches in Popayán, Colombia, International Journal of Architectural Heritage, 15(12), 1910-1929.

Resmi Gazete. (1877). SPAB Bildirisi: Eski Binaları Koruma Topluluğu'nun Kuruluşuyla Öne Sürülen İlkeler.

Resmi Gazete. (1931). Restorasyon Tüzüğü.

Resmi Gazete. (1964). Venedik Tüzüğü.

Resmi Gazete. (1967a). Tarihsel veya Sanatsal Merkezlerin Korunması ve Canlandırılmasına İlişkin İlk Konferans.

Resmi Gazete. (1967b). Quito Normları: Sanatsal ve Mimari Değeri olan Anıt ve Arazilerin Korunması ve Kullanımına İlişkin Toplantının Son Raporu.

Resmi Gazete. (1968). Kamusal veya Özel Yapım Çalışmalarınca Tehdit Edilen Kültürel Varlıkların Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı.

Resmi Gazete. (1971). Tarihi Öneme Sahip Kentlere İlişkin SPLIT Bildirisi.

Resmi Gazete. (1972a). Çağdaş Mimarinin Eski Yapı Gruplarının İçine Sokulmasına İlişkin Sempozyum Kararları.

Resmi Gazete. (1972b). Milli Düzeyde Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Tavsiye Kararı.

Resmi Gazete. (1974). Modern Mimarinin Eski Çevrelerde Entegrasyonu Semineri Sonuçları.

Resmi Gazete. (1975a). Bruges Kararları: "Tarihi Kentlerin Rehabilitasyonunu Düzenleyen İlkeler".

Resmi Gazete. (1975b). Amsterdam Bildirgesi.

Resmi Gazete. (1975c). Mimari Mirasın Avrupa Şartı.

Resmi Gazete. (1976). Tarihi Bölgelerin Korunması ve Çağdaş Rolü Hakkındaki Tavsiye.

Resmi Gazete. (1977). Granada Talebi: Bölgesel Planlamada Kırsal Mimari, Avrupa Pilot Projeler Programı Sempozyumu.

Resmi Gazete. (1982a). Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi.

Resmi Gazete. (1982b). Quebec Kültür Mirasının Korunmasına Yönelik Tüzük, (Deschamba Tüzüğü).

Resmi Gazete. (1982c). Dresden'in "Savaşla Yok Edilen Anıtların Yeniden İnşası" Üzerine Deklarasyonu.

Resmi Gazete. (1985). Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi.

Resmi Gazete. (1987). Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü (Washington Tüzüğü).

Resmi Gazete. (1988). Mimari Mirasın Kirlilikle Hızlanan Fiziksel Bozlulması Hakkında Tavsiye Kararları.

Resmi Gazete. (1989a). Kırsal Mimari Mirasın Korunması ve Değerinin Artırılması Hakkında Tavsiye.

Resmi Gazete. (1989b). Tarihi Binaların Ve Alanların Değerlendirilmesi İle İlgili Çalıştayın Sonuçları Ve Tavsiyeleri.

Resmi Gazete. (1989c). 6. Avrupa Tarihi Kentler Sempozyumu Sonuç Bildirgesi.

Resmi Gazete. (1989d). Avrupa'daki Mimari Mirasın Doğal Felaketlere Karşı Korunması İçin Düzenleyici Önlemlere İlişkin Avrupa Muhaveresinin Sonuçları.

Resmi Gazete. (1990). Avrupa'daki Endüstriyel, Teknik ve İnşaat Mühendisliği Mirasının Korunması ve Korunması ve Muhafazası Hakkındaki Tavsiye Kararı.

Resmi Gazete. (1994). Nara Özgünlük Belgesi.

Resmi Gazete. (1995). Suomenlinna Kararları: Anıtlar, Topluluklar ve Alanlar.

Resmi Gazete. (1996). Kültürel Mirasın Kanuna Aykırı Eylemlere Karşı Korunması Hakkındaki Tavsiye Kararı.

Resmi Gazete. (1999a). ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü.

Resmi Gazete. (1999b). Uluslararası Ahşap Birliği Tüzüğü: Tarihi Ahşap Yapıların Korunması İçin İlkeler.

Resmi Gazete. (1999c). Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü.

Resmi Gazete. (2003a). Mimari Mirasın Analizi, Korunması Ve Strüktürel Restorasyonu İçin İlkeler.

Resmi Gazete. (2003b). ICOMOS Tüzük- Mimari Mirasın Analiz, Koruma Ve Yapısal Restorasyonu İçin İlkeler.

Resmi Gazete. (2004). KEİ Üye Ülkelerinde Kültürel Mirasın Korunması Ve İyileştirilmesi Hakkında 80/2004 Sayılı Tavsiye Kararı.

Resmi Gazete. (2011a). Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması Ve Yönetimiyle İlgili Valetta İlkeleri.

Resmi Gazete. (2011b). Endüstri Mirası Sitleri, Yapıları, Alanları ve Peyzajlarının korunması için ICOMOS-TICCIH ortak ilkeleri (Dublin İlkeleri).

Resmi Gazete. (2013). ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi.

Resmi Gazete. (2017). Ahşap Mimari Mirasın Korunması İçin İlkeler.

Sağlam, K. (2019). Tarihi Çevrede Çağdaş Eklerin Biçimsel Ve Kavramsal Kriterlere Bağlı Değerlendirilmesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.

Sezer, S. (2013). Endüstri Yapılarının Yeniden İşlevlendirilme Sürecinde Aydınlatma Tasarımı: Ankara Cer Modern Örneği, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Shedada, Z. M. M., Bin Ahmad., Yacoob, N. M. ve Keumala, N. I. M. (2015). Developing Methodology For Adaptive Re-Use: Case Study Of Heritage Buildings In Palestine, Archnet-IJAR: International Journal of Architectural Research, 9(2), 216-229.

Sönmez, A. (2017). Tarihi Yapı ve Ek Yapı İlişkisinde Çağdaş Yaklaşımlar Alman Tarih Müzesi ve Çağdaş Ek Yapısı, Yapı Dergisi.

Şahin, M. (2006). Resiprokal İlişki İçinde Değişen Biçim ve İfadesi, 3. Ulusal Çatı & Cephe Kaplamalarında Çağdaş Malzeme ve Teknolojiler Sempozyumu, Çatıder, İstanbul.

Şahin, M. (2011). Bir Yanılsama:Ek, Mimarlık Dergisi, 359.

Şen, Z. (2004). Mühendislikte Bulanık (Fuzzy) Mantık İle Modelleme Prensipleri. İstanbul: Su Vakfı Yayınları.

Şen, Z. (2009). Bulanık Mantık İlkeleri ve Modelleme (Mühendislik ve Sosyal Bilimler). İstanbul: Su Vakfı Yayınları.

Tanaç Kıray, M. ve Yılmaz Karaman, Ö. (2006). Tarihi Yapıların/Dokuların Yenilenme Sürecinde "Çağdaş Cephe Ve Çatı Elemanları" Kullanımı, Çatı ve Cephe Dergisi, 5.

Tanaç Zeren, M. (2010). Tarihi Çevrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu Çağdaş Yaklaşım Örnekleri. Birinci Baskı, İstanbul: Yalın Yayıncılık.

Turan, İ., Şimşek, Ü. ve Aslan, H. (2015). Eğitim Araştırmalarında Likert Ölçeği ve Likert-Tipi Soruların Kullanımı ve Analizi, SUEFD: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (30), 186-203.

URL-1. (2017, Kasım 29). ICOMOS Hakkında Bilgi: icomos.org.tr adresinden alınmıştır.

URL-2. (2022, Ağustos 15). Almanya Koruma Yasası Hakkında Bilgi: https://www.kulturgutschutz-deutschland.de/ adresinden alınmıştır.

URL-3. (2022, Eylül 12). İngiltere Koruma Yasası Hakkında Bilgi: https://www.local-history.co.uk/ adresinden alınmıştır.

URL-4. (2022, Eylül 12). İspanya Koruma Yasası Hakkında Bilgi: https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1985-12534 adresinden alınmıştır.

URL-5. (2022, Ağustos 2). UNESCO Hakkında Bilgi: https://www.unesco.org.tr/ adresinden alınmıştır.

URL-6. (2022, Ağustos 2). ICOM Hakkında Bilgi: https://icom.museum/en/about-us/history-of-icom/ adresinden alınmıştır.

URL-7. (2022, Ağustos 2). Avrupa Konseyi Hakkında Bilgi: mfa.gov.tr adresinden alınmıştır.

URL-8. (2022, Ağustos 2). ICCROM Hakkında Bilgi: https://www.iccrom.org/about/overview/history adresinden alınmıştır.

URL-9. (2022, Ağustos 2). TICCIH Hakkında Bilgi: https://ticcih.org/about/ adresinden alınmıştır.

URL-10. (2022, Ekim 17). British Museum Great Court Projesi Hakkında Bilgi: https://www.fosterandpartners.com/projects/great-court-at-the-british-museum adresinden alınmıştır.

URL-11. (2022, Ekim 17). British Museum Great Court Projesi Hakkında Bilgi: http://m.arkitera.com/haber/16853/british-museum--the-great-court adresinden alınmıştır.

URL-12. (2022, Ekim 17). Jewish Museum Projesi Hakkında Bilgi: https://www.archdaily.com/91273/ad-classics-jewish-museum-berlin-daniel-libeskind adresinden alınmıştır.

URL-13. (2022, Ekim 17). Jewish Museum Projesi Hakkında Bilgi: https://libeskind.com/work/jewish-museum-berlin/ adresinden alınmıştır.

URL-14. (2022, Ekim 17). Africa Museum in Tervuren Projesi Hakkında Bilgi: https://www.archdaily.com/924538/africa-museum-in-tervuren-stephane-beel-architects adresinden alınmıştır.

URL-15. (2022, Ekim 17). Moritzburg Museum Projesi Hakkında Bilgi: https://www.nietosobejano.com adresinden alınmıştır.

URL-16. (2022, Ekim 17). Darwin Centre Projesi Hakkında Bilgi: https://www.cfmoller.com adresinden alınmıştır.

URL-17. (2022, Ekim 17). Darwin Centre Projesi Hakkında Bilgi: https://www.archdaily.com/36284/darwin-centre-c-f-m%25c3%25b8ller-architects adresinden alınmıştır.

URL-18. (2022, Ekim 17). Military History Museum Projesi Hakkında Bilgi: https://libeskind.com/work/military-history-museum/ adresinden alınmıştır.

URL-19. (2022, Ekim 17). Military History Museum Projesi Hakkında Bilgi: https://www.archdaily.com/172407/dresden%25e2%2580%2599s-military-history-museum-daniel-libeskind adresinden alınmıştır.

URL-20. (2022, Ekim 17). Stedelijk Museum Projesi Hakkında Bilgi: https://www.benthemcrouwel.com/projects/stedelijk-museum adresinden alınmıştır.

URL-21. (2022, Ekim 17) Stedelijk Museum Projesi Hakkında Bilgi: https://www.archdaily.com/350843/stedelijk-museum-amsterdam-benthem-crouwel-architects adresinden alınmıştır.

URL-22. (2022, Ekim 17). Lenbachhaus Museum Projesi Hakkında Bilgi: https://www.fosterandpartners.com/projects/lenbachhaus/ adresinden alınmıştır.

URL-23. (2022, Ekim 17). Lenbachhaus Museum Projesi Hakkında Bilgi: https://www.archdaily.com/370465/lenbachhaus-museum-foster-partners adresinden alınmıştır.

URL-24. (2022, Ekim 17) Museum de Fundatie Projesi Hakkında Bilgi: https://www.biermanhenket.nl/nl/projecten/museum-de-fundatie adresinden alınmıştır.

URL-25. (2022, Ekim 17). Museum de Fundatie Projesi Hakkında Bilgi: https://www.archdaily.com/458073/museum-de-fundatie-bierman-henket-architecten adresinden alınmıştır.

URL-26. (2022, Ekim 17) Entreegebouw Van Gogh Museum Projesi Hakkında Bilgi: https://www.heeswijk.nl/projecten/entreegebouw-van-gogh-museum.html adresinden alınmıştır.

URL-27. (2022, Ekim 17). Entreegebouw Van Gogh Museum Projesi Hakkında Bilgi: https://www.archdaily.com/772991/van-gogh-museum-hans-van-heeswijk-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab adresinden alınmıştır.

URL-28. (2022, Ekim 11). Rahmi M. Koç Müzesi Projesi Hakkında Bilgi: http://www.rmk-museum.org.tr adresinden alınmıştır.

URL-29. (2022, Kasım 15). Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi Projesi Hakkında Bilgi: http://www.arkiv.com.tr/proje/santralistanbul-cagdas-sanat-muzesi/1468 adresinden alınmıştır.

URL-30. (2022, Kasım 15). Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi Projesi Hakkında Bilgi: https://www.nsmh.com/Santralistanbul-Cagda-Sanatlar-Merkezi adresinden alınmıştır.

URL-31. (2022, Ekim 12). Samsun Kent Müzesi Projesi Hakkında Bilgi: http://www.samsunkentmuzesi.com/ adresinden alınmıştır.

URL-32. (2022, Ekim 12). İstanbul Deniz Müzesi Projesi Hakkında Bilgi: https://denizmuzesi.dzkk.tsk.tr/tr/tarihce-1 adresinden alınmıştır.

URL-33. (2022, Ekim 12). İstanbul Deniz Müzesi Projesi Hakkında Bilgi: https://www.arkitektuel.com/istanbul-deniz-muzesi/ adresinden alınmıştır.

URL-34. (2022, Ekim 12). Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı Projesi Hakkında Bilgi: http://www.arkiv.com.tr/proje/serefiye-sarnici-giris-yapisi/9351 adresinden alınmıştır.

Us, F., Meriç, H. ve Tsanatskenishvili, G. (2017). Kent Belleğinin Canlandırılması: Samsun Kent Müzesi, Mimarlık Dergisi, 398.

Üstün Demirkaya, F. (2014). Toplumsal Dinamikler Bağlamında Trabzon Kent Dokusunun Dönüşümü (Komnenos Hanedanlığı'ndan Cumhuriyet'e Kadar), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Trabzon.

Venning, P. (2011). Birleşik Krallıkta Tarihi Binaları Koruma Hareketi, (derleyen) O. Silier, Onlar Nasıl Başarıyor? Avrupa'da Kültürel Miras ve STK'lar (s.126-133). İstanbul: Avrupa Kültürel Miras Kuruluşları Federasyonu (Europa Nostra).

Williams Chris J.K. (2001). The Analytic And Numerical Definition Of The Geometry Of The British Museum Great Court Roof". United Kingdom: University of Bath.

Yavuz, Z. ve Aksu, A. (2019). Tarihi Yapılara Yapılan Çağdaş Ek/Yapının Palimpsest Kavramı Özelinde Değerlendirilmesi: Berlin Yahudi Müzesi, ATA Planlama ve Tasarım Dergisi, 3(1), 31-38.

Yıldırımer, B. (2016). Parasites On Architecture: An Assessment Of Building Additions In Mahmutpasa, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yılmaz, B. (2006). Avrupa Birliğine Üye Bazı Ülkelerdeki Kültür Varlıklarını Koruma Yaklaşımı, Örgütlenme ve Türkiye, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Yüceer, H. (2005). An Evaluation Of Interventions In Architectural Conservation: New Exterior Additions To Historic Buildings, Doktora Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Yüceer, H. ve İpekoğlu, B. (2011). An Architectural Assessment Method For New Exterior Additions To Historic Buildings, Journal of Cultural Heritage, 13, 419–425.

Zadeh, L. A. and Kacprzyk, J. (1992). Fuzzy Logic For The Management Of Uncertainty. ABD: Michigan: John Wiley & Sons, Inc..

7. EKLER

Avrupa'dan ve Türkiye'den seçilen projelerin matris sistem üzerine işlenen verileri Ek Tablo 1 – Ek Tablo 30'da verilmiştir.

Ek Tablo 1. British Museum Great Court'un matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: British Museum Great Court **Mimar:** Norman Foster **Yapı Numarası:** 1

İlk İşlev: Müze **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1852 **Restorasyon Yılı:** 2000 **Yapının Yeri:** İngiltere

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
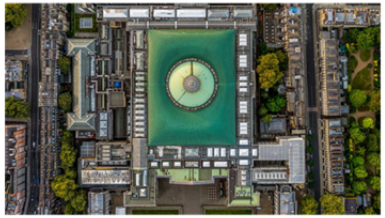	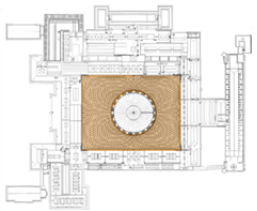

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI

Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					

MALZEME

Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					

TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ

Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 1'in devamı

Yapının İsmi: British Museum Great Court | **Mimar:** Norman Foster | **Yapı Numarası:** 1

İlk İşlev: Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 1852 | **Restorasyon Yılı:** 2000 | **Yapının Yeri:** İngiltere

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ | **TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK**

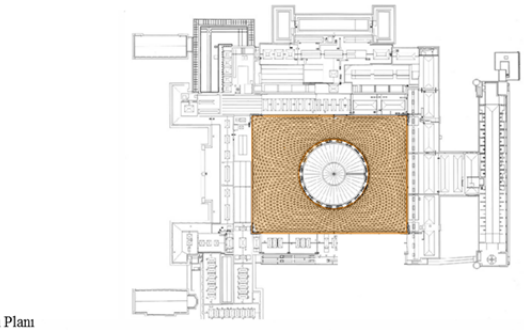

Çatı Planı

Kesit

Görünüş

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU

Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	DEGERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					

FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ

Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	DEGERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 1'in devamı

Yapının İsmi: British Museum Great Court | **Mimar:** Norman Foster | **Yapı Numarası:** 1

İlk İşlev: Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 1852 | **Restorasyon Yılı:** 2000 | **Yapının Yeri:** İngiltere

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

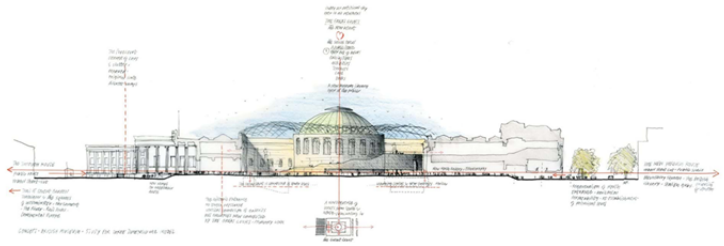

Eskiz

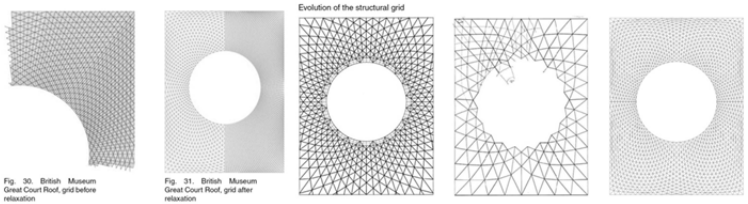

Fig. 30. British Museum Great Court Roof, grid before relaxation

Fig. 31. British Museum Great Court Roof, grid after relaxation

Çatı Formunun Oluşumu

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

İŞLEV

İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					

TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER

Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					

GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK

Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 2. Berlin Jewish Museum'un matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Berlin Jewish Museum | **Mimar:** Studio Libeskind | **Yapı Numarası:** 2

İlk İşlev: Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 1735 | **Restorasyon Yılı:** 2001 | **Yapının Yeri:** Almanya

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
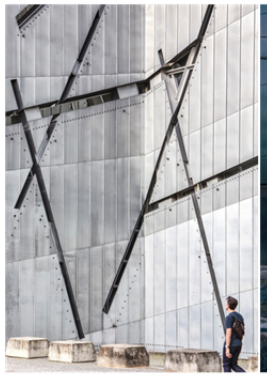	

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI

Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					

MALZEME

Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					

TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ

Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 2'in devamı

Yapının İsmi: Berlin Jewish Museum | **Mimar:** Studio Libeskind | **Yapı Numarası:** 2

İlk İşlev: Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 1735 | **Restorasyon Yılı:** 2001 | **Yapının Yeri:** Almanya

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

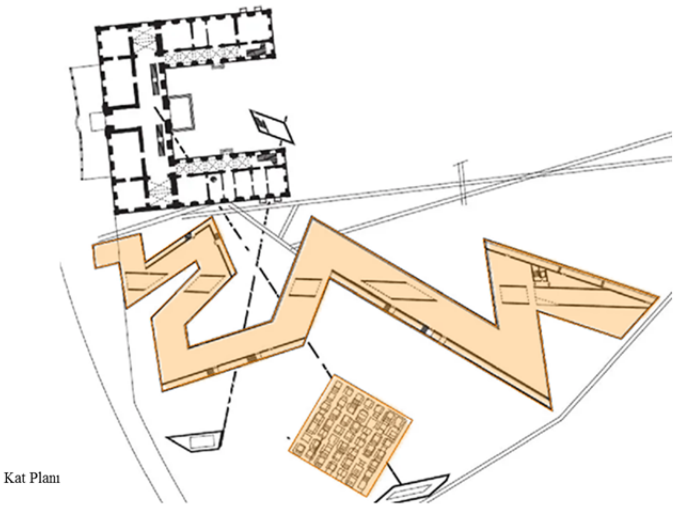

Kat Planı

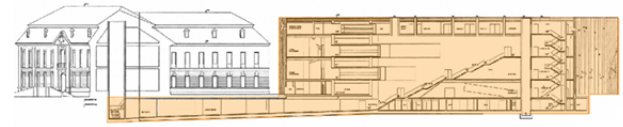

Kesit

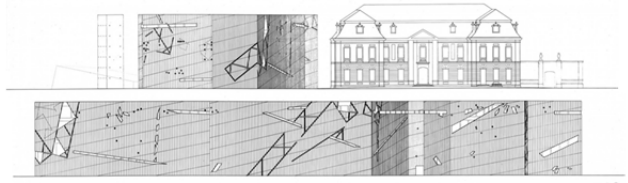

Görünüşler

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU						
Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					
FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ						
Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 2'in devamı

Yapı Numarası: 2

Yapının Yeri: Almanya

Restorasyon Yılı: 2001

Yapılış Yılı: 1735

Mevcut İşlev: Müze

İlk İşlev: Müze

Mimar: Studio Libeskind

Yapının İsmi: Berlin Jewish Museum

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

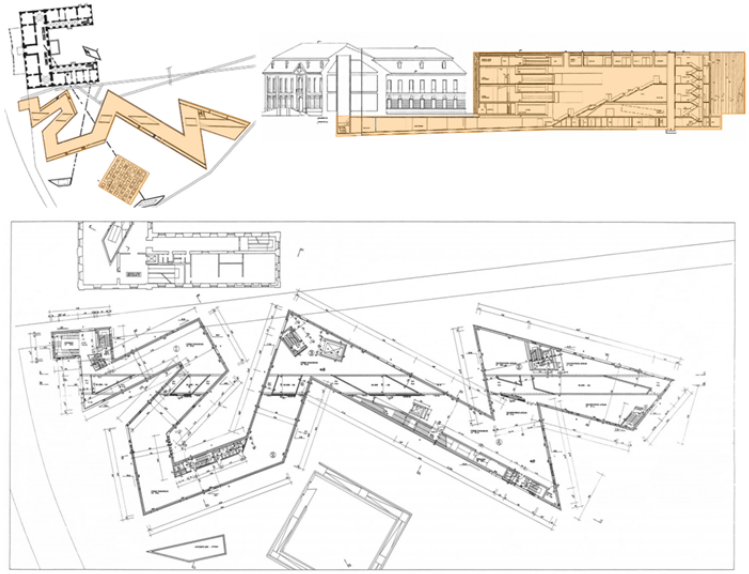

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

İŞLEV

İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					

TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER

Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					

GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK

Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 3. Africa Museum in Tervuren'in matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Africa Museum in Tervuren **Mimar:** Stephen Beel Architects **Yapı Numarası:** 3

İlk İşlev: Müze **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** Bilinmiyor **Restorasyon Yılı:** 2006 **Yapının Yeri:** Belçika

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
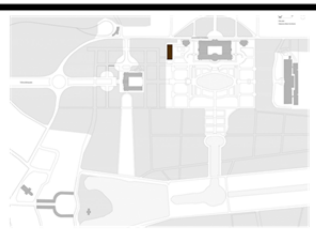 **Vaziyet Planı** Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:	

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 3'ün devamı

Yapının İsmi: Africa Museum in Tervuren **Mimar:** Stephen Beel Architects **Yapı Numarası:** 3

İlk İşlev: Müze **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** Bilinmiyor **Restorasyon Yılı:** 2006 **Yapının Yeri:** Belçika

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
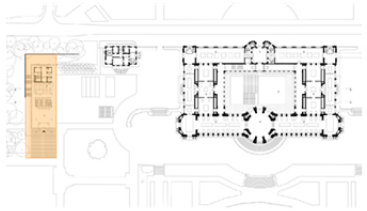 Zemin Kat Planı	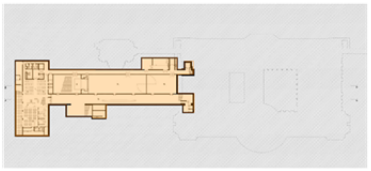 İkinci Kat Bodrum Planı
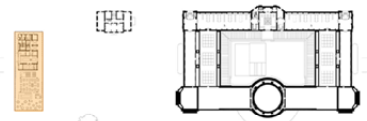 Birinci Kat Planı	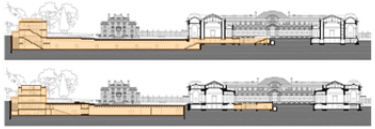 Kesitler
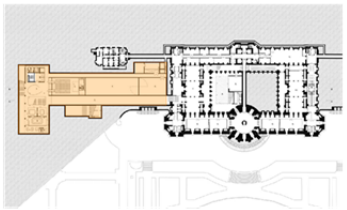 Birinci Kat Bodrum Planı	Görünüş
Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller	Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU						
Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.6.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
	M.O.7. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					
FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ						
Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 3'ün devamı

Yapının İsmi: Africa Museum in Tervuren | **Mimar:** Stephen Beel Architects | **Yapı Numarası:** 3

İlk İşlev: Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** Bilinmiyor | **Restorasyon Yılı:** 2006 | **Yapının Yeri:** Belçika

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

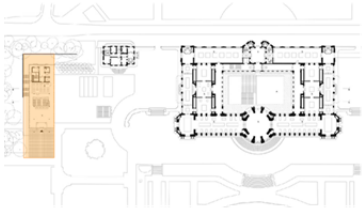

Zemin Kat Planı

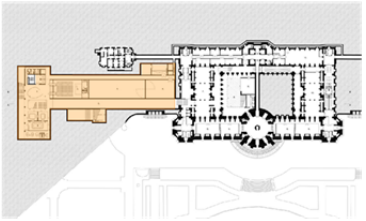

Birinci Kat Bodrum Planı

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

İŞLEV

İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					

TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER

Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					

GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK

Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 4. Moritzburg Museum'un matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Moritzburg Museum | **Mimar:** Neito Sobejano Arquitectos | **Yapı Numarası:** 4

İlk İşlev: Kale | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 15.yüzyıl | **Restorasyon Yılı:** 2008 | **Yapının Yeri:** Almanya

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
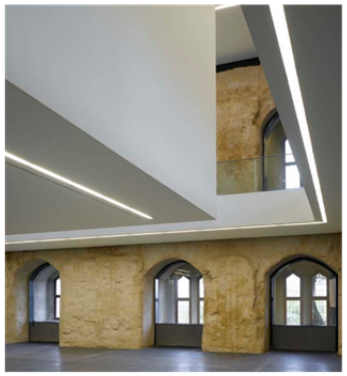	

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Yapının İsmi: Moritzburg Museum **Mimar:** Neito Sobejano Arquitectos **Yapı Numarası:** 4

İlk İşlev: Kale **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 15.yüzyıl **Restorasyon Yılı:** 2008 **Yapının Yeri:** Almanya

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
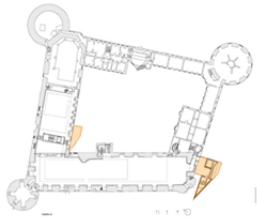 Zemin Kat Planı	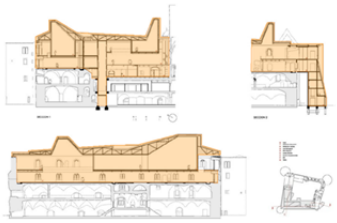 Kesitler
Birinci Kat Planı	
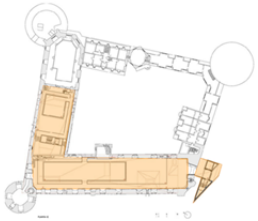 İkinci Kat Planı	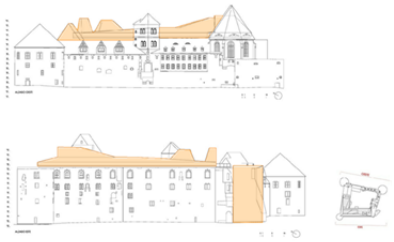 Görünüşler
Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller	Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU						
Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.6.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
	M.O.7. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					
FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ						
Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 4'ün devamı

Yapı Numarası: 4 | **Yapının Yeri:** Almanya | **Restorasyon Yılı:** 2008 | **Mimar:** Neito Sobejano Arquitectos | **Yapılış Yılı:** 15.yüzyıl | **Yapının İsmi:** Moritzburg Museum | **Mevcut İşlev:** Müze | **İlk İşlev:** Kale

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ				TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi				Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret	Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
●						●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık		Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

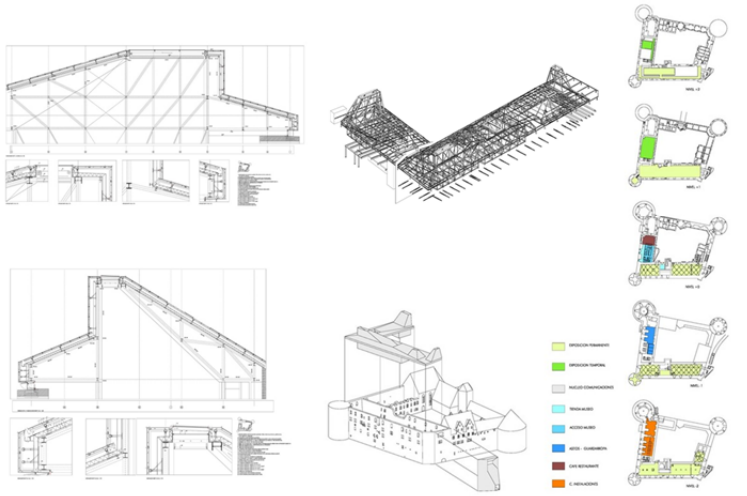

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
İŞLEV						
İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					
TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER						
Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					
GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK						
Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 5. Moritzburg Museum'un matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Darwin Centre | **Mimar:** C.F. Moller | **Yapı Numarası:** 5

İlk İşlev: Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** Bilinmiyor | **Restorasyon Yılı:** 2009 | **Yapının Yeri:** İngiltere

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI

Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					

MALZEME

Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					

TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ

Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 5'in devamı

Yapının İsmi: Darwin Centre | **Mimar:** C.F. Moller | **Yapı Numarası:** 5

İlk İşlev: Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** Bilinmiyor | **Restorasyon Yılı:** 2009 | **Yapının Yeri:** İngiltere

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ | **TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK**

Zemin Kat Planı

Normal Kat Planları

Kesit

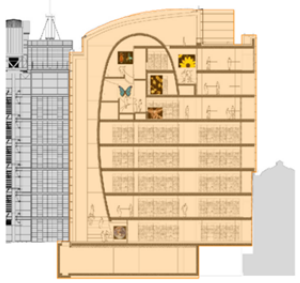

Kesit

Eskiz

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU

Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					

FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ

Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 5'in devamı

Yapı Numarası: 5 | **Yapının İsmi:** Darwin Centre | **Mimar:** C.F. Moller | **Yapının Yeri:** İngiltere | **İlk İşlev:** Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** Bilinmiyor | **Restorasyon Yılı:** 2009

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

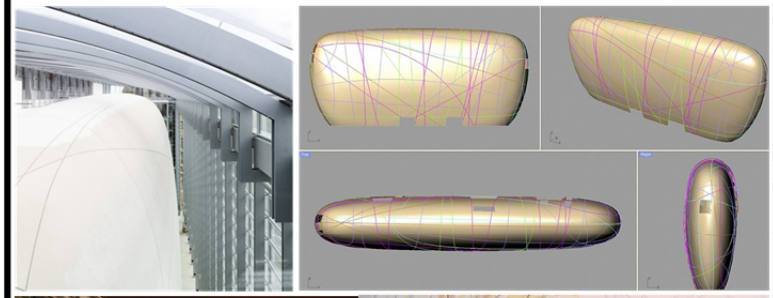

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
İŞLEV						
İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					
TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER						
Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					
GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK						
Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 6. Military History Museum'un matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Military History Museum | **Mimar:** Studio Libeskind | **Yapı Numarası:** 6

İlk İşlev: Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 1866 | **Restorasyon Yılı:** 2011 | **Yapının Yeri:** Almanya

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI

Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					

MALZEME

Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					

TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ

Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 6'nın devamı

Yapının İsmi: Military History Museum | **Mimar:** Studio Libeskind | **Yapı Numarası:** 6

İlk İşlev: Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 1866 | **Restorasyon Yılı:** 2011 | **Yapının Yeri:** Almanya

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

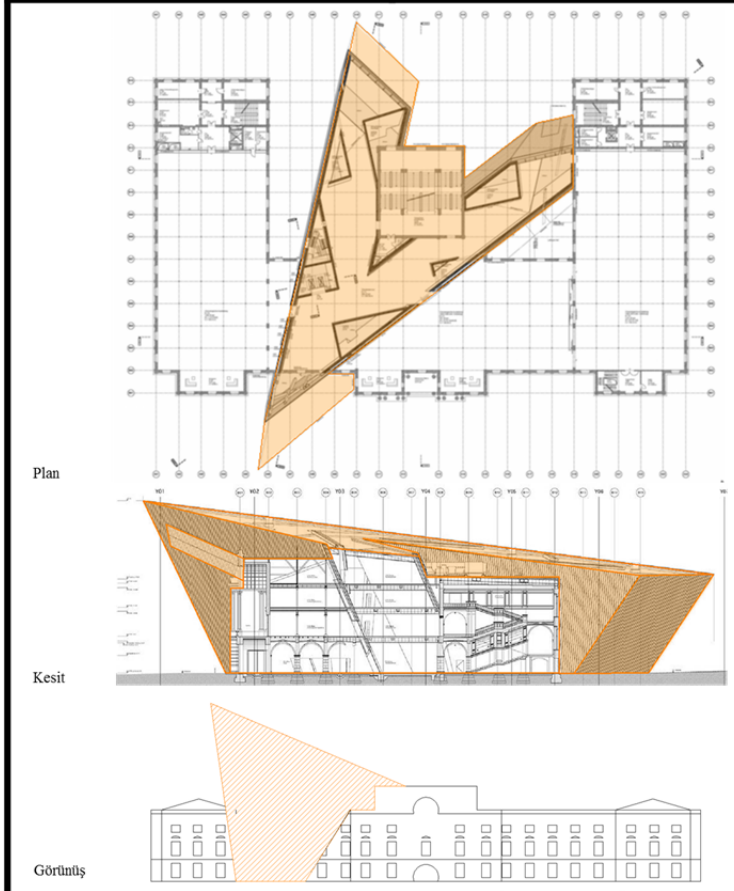

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU						
Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					
FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ						
Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 6'nın devamı

Yapının İsmi: Military History Museum | **Mimar:** Studio Libeskind | **Yapı Numarası:** 6

İlk İşlev: Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 1866 | **Restorasyon Yılı:** 2011 | **Yapının Yeri:** Almanya

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

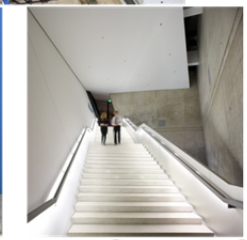

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
İŞLEV						
İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					
TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER						
Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					
GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK						
Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 7. Stedeijk Museum'un matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Stedelijk Museum | **Mimar:** Benthem Crowell Architects | **Yapı Numarası:** 7

İlk İşlev: Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 1895 | **Restorasyon Yılı:** 2012 | **Yapının Yeri:** Hollanda

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
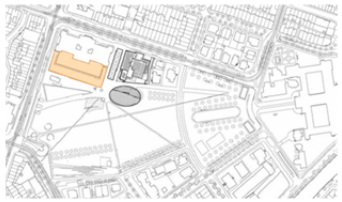	

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.3.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
	M.4. Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 7’nin devamı

Yapının İsmi: Stedelijk Museum **Mimar:** Benthem Crowell Architects **Yapı Numarası:** 7

İlk İşlev: Müze **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1895 **Restorasyon Yılı:** 2012 **Yapının Yeri:** Hollanda

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

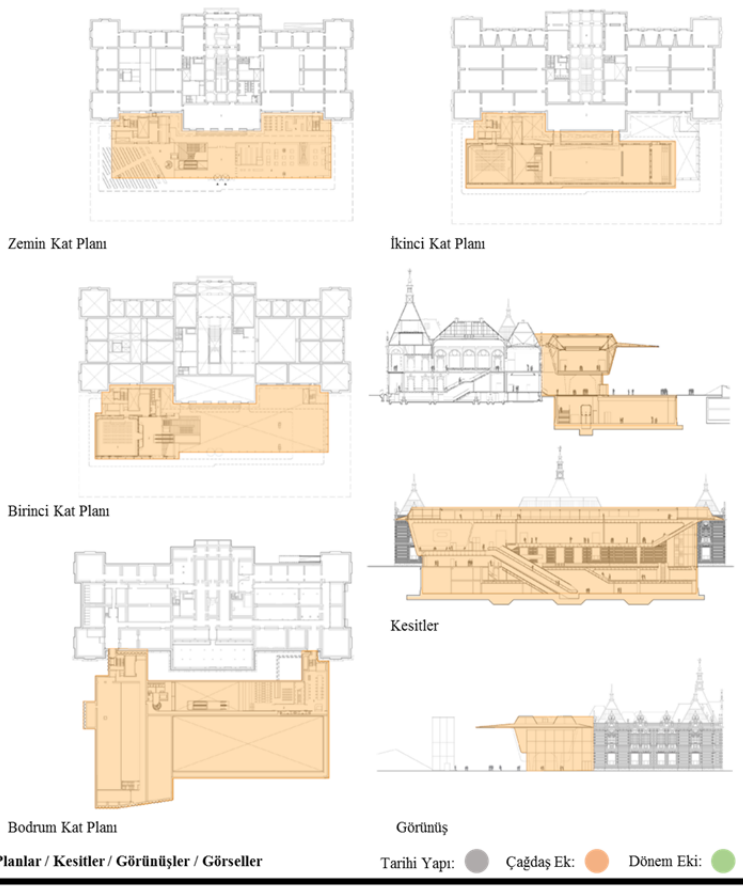

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU						
Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					
FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ						
Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 7'nin devamı

Yapının İsmi: Stedelijk Museum | **Mimar:** Benthem Crowell Architects | **Yapı Numarası:** 7

İlk İşlev: Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 1895 | **Restorasyon Yılı:** 2012 | **Yapının Yeri:** Hollanda

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

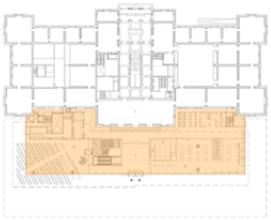

Zemin Kat Planı

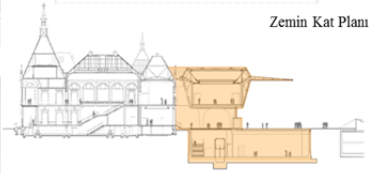

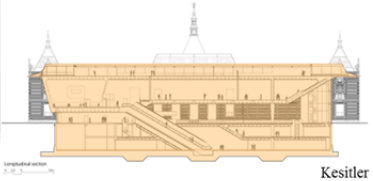

Kesitler

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

İŞLEV

İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					

TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER

Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					

GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK

Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 8. Lenbachhaus Museum'un matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Lenbachhaus Museum | **Mimar:** Norman Foster | **Yapı Numarası:** 8

İlk İşlev: Konut | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 1891 | **Restorasyon Yılı:** 2013 | **Yapının Yeri:** Almanya

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 8'in devamı

Yapının İsmi: Lenbachhaus Museum **Mimar:** Norman Foster **Yapı Numarası:** 8

İlk İşlev: Konut **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1891 **Restorasyon Yılı:** 2013 **Yapının Yeri:** Almanya

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Zemin Kat Planı

Birinci Kat Planı

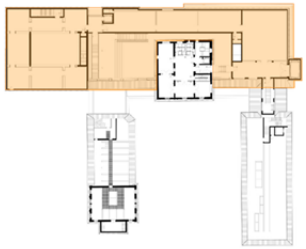

İkinci Kat Planı

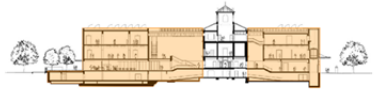

Kesitler

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU						
Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					
FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ						
Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 8'in devamı

Yapının İsmi: Lenbachhaus Museum **Mimar:** Norman Foster **Yapı Numarası:** 8

İlk İşlev: Konut **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1891 **Restorasyon Yılı:** 2013 **Yapının Yeri:** Almanya

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ

Zemin Kat Planı

Birinci Kat Planı

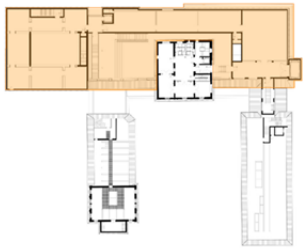

İkinci Kat Planı

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

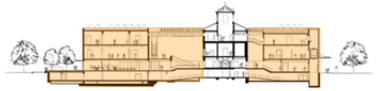

Kesitler

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU

Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					

FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ

Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 9. Museum De Fundatie'nin matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Museum De Fundatie **Mimar:** Bierman Henket Architecten **Yapı Numarası:** 9

İlk İşlev: Adalet Sarayı **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 19.yüzyıl **Restorasyon Yılı:** 2013 **Yapının Yeri:** Hollanda

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Vaziyet Planı

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI

Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					

MALZEME

Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					

TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ

Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 9'un devamı

Yapının İsmi: Museum De Funtadie **Mimar:** Bierman Henket Architecten **Yapı Numarası:** 9

İlk İşlev: Adalet Sarayı **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 19.yüzyıl **Restorasyon Yılı:** 2013 **Yapının Yeri:** Hollanda

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

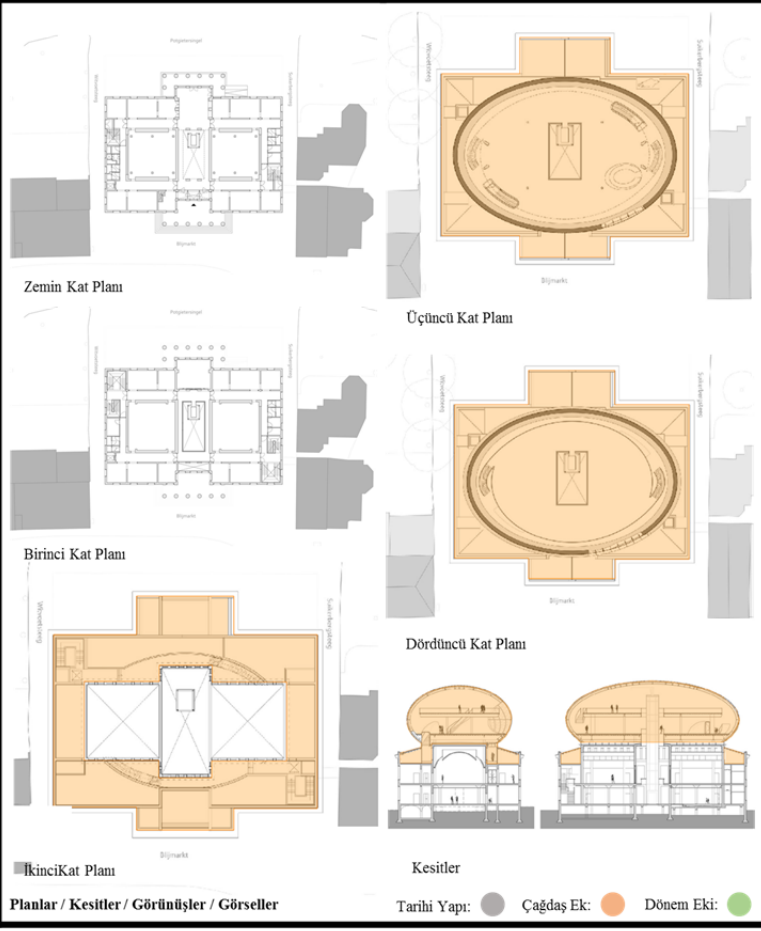

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU						
Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					
FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ						
Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 9'un devamı

Yapının İsmi: Museum De Funtadie | **Mimar:** Bierman Henket Architecten | **Yapı Numarası:** 9

İlk İşlev: Adalet Sarayı | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 19.yüzyıl | **Restorasyon Yılı:** 2013 | **Yapının Yeri:** Hollanda

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ				TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi				Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret	Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
●						●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık		Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

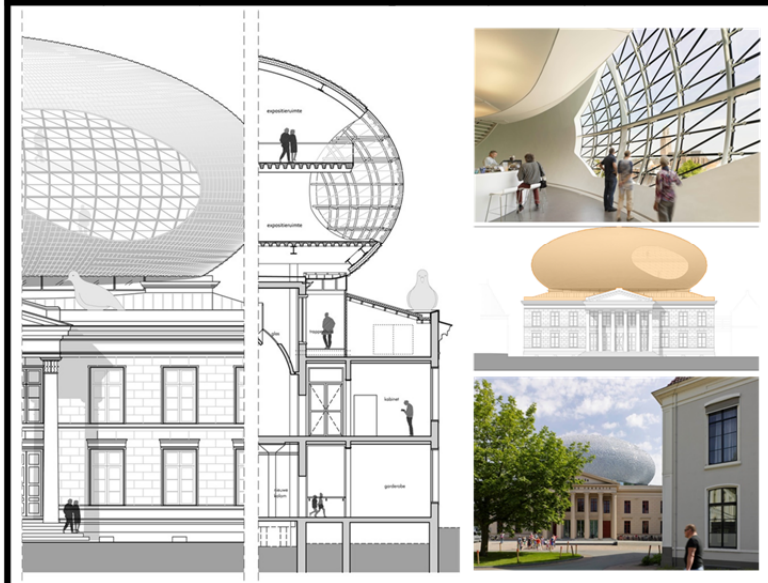

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
İŞLEV						
İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					
TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER						
Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					
GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK						
Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 10. Entreegebouw Van Gogh Museum'un matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Entreegebouw Van Gogh Museum **Mimar:** Hans Van Heeswijk Architecten **Yapı Numarası:** 10

İlk İşlev: Müze **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** Bilinmiyor **Restorasyon Yılı:** 2015 **Yapının Yeri:** Hollanda

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
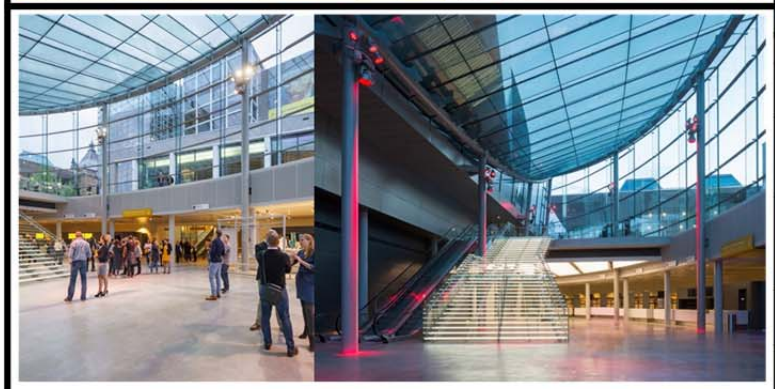	

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI

Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					

MALZEME

Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					

TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ

Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 10'un devamı

Yapının İsmi: Entreegebouw Van Gogh Museum **Mimar:** Hans Van Heeswijk Architecten **Yapı Numarası:** 10

İlk İşlev: Müze **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** Bilinmiyor **Restorasyon Yılı:** 2015 **Yapının Yeri:** Hollanda

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

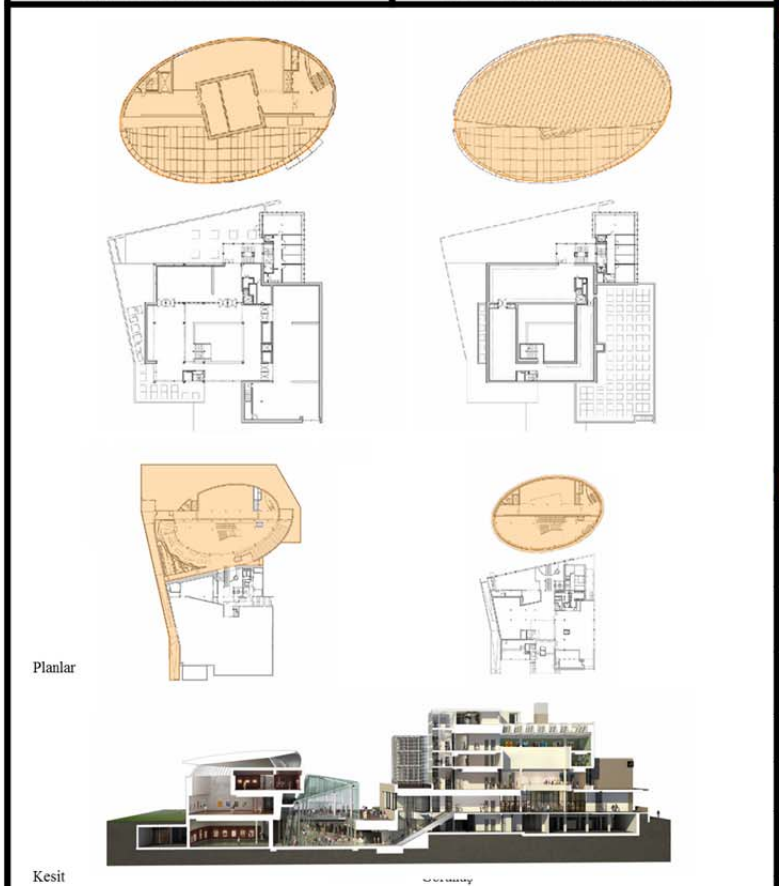

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU						
Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı sağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					
FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ						
Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 10'un devamı

Yapının İsmi: Entreegebouw Van Gogh Museum **Mimar:** Hans Van Heeswijk Architecten **Yapı Numarası:** 10

İlk İşlev: Müze **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** Bilinmiyor **Restorasyon Yılı:** 2015 **Yapının Yeri:** Hollanda

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ				TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi				Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret	Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●				●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık		Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
İŞLEV						
İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					
TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER						
Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					
GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK						
Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 11. Rahmi M. Koç Müzesi'nin matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Rahmi M. Koç Müzesi **Mimar:** RMK Müzecilik ve Kültür Vakfı **Yapı Numarası:** 11

İlk İşlev: Tersane **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 18.yüzyıl **Restorasyon Yılı:** 2001 **Yapının Yeri:** İstanbul

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 11'in devamı

Yapının İsmi: Rahmi M. Koç Müzesi **Mimar:** RMK Müzecilik ve Kültür Vakfı **Yapı Numarası:** 11

İlk İşlev: Tersane **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 18.yüzyıl **Restorasyon Yılı:** 2001 **Yapının Yeri:** İstanbul

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ

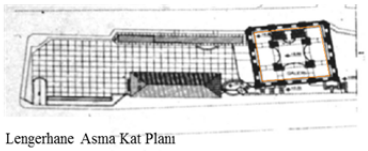

Lengerhane Asma Kat Planı

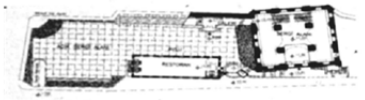

Lengerhane Zemin Kat Planı

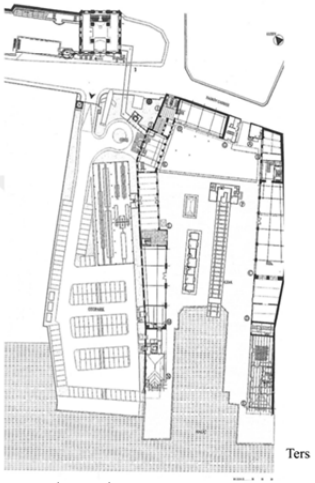

Tersane Zemin Kat Planı

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Lengerhane Bodrum Kat Planı

Lengerhane Kesit

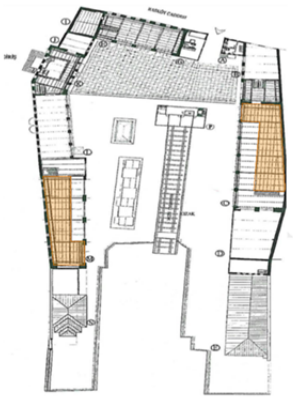

Tersane Birinc Kat Planı

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU

Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.6.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
	M.O.7. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					

FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ

Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Yapı Numarası: 11 | **Yapının Yeri:** İstanbul

Yapının İsmi: Rahmi M. Koç Müzesi | **Mimar:** RMK Müzecilik ve Kültür Vakfı | **Yapılış Yılı:** 18.yüzyıl | **Restorasyon Yılı:** 2001

İlk İşlev: Tersane | **Mevcut İşlev:** Müze

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ				TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi				Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret	Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
			●			●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık		Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	
●							

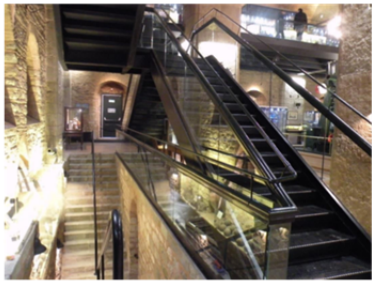

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
İŞLEV						
İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					
TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER						
Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					
GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK						
Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 12. Santralistanbul Çağdaş Sanatlar Müzesi'nin matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Santralistanbul Çağdaş Sanatlar Müzesi **Mimar:** Nevzat Sayın ve Emre Arolat **Yapı Numarası:** 12

İlk İşlev: Santral **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1910-1947 **Restorasyon Yılı:** 2007 **Yapının Yeri:** İstanbul

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
	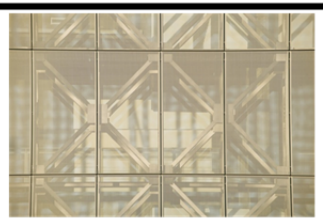

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 12’nin devamı

Yapının İsmi: Santralistanbul Çağdaş Sanatlar Müzesi **Mimar:** Nevzat Sayın ve Emre Arolat **Yapı Numarası:** 12

İlk İşlev: Santral **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1910-1947 **Restorasyon Yılı:** 2007 **Yapının Yeri:** İstanbul

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

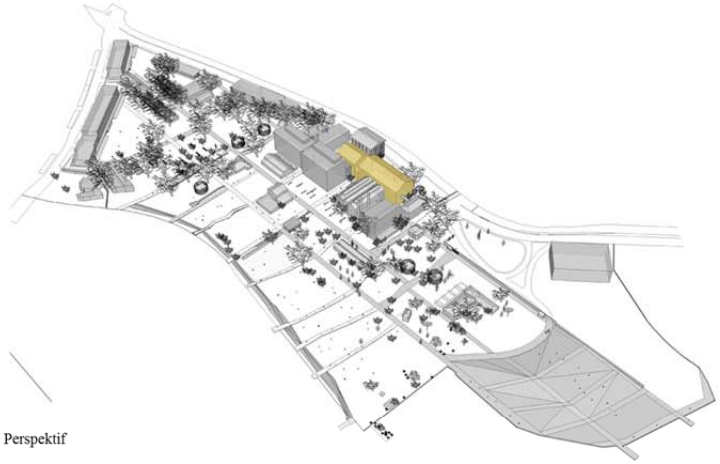

Perspektif

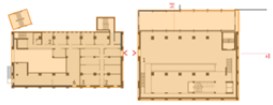

Ara Kat Planı

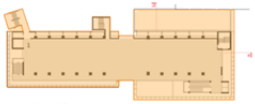

Üçüncü Kat Planı

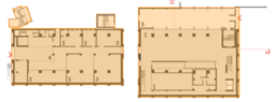

Zemin Kat Planı

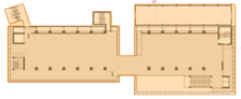

İkinci Kat Planı

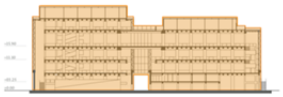

Kesit

Kesit

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU

Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı sağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					

FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ

Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 12'nin devamı

Yapı Numarası: 12 | **Yapının Veri:** İstanbul | **Restorasyon Yılı:** 2007 | **Mimar:** Nevzat Sayın ve Emre Arolat | **Yapılış Yılı:** 1910-1947 | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapının İsmi:** Santralistanbul Çağdaş Sanatlar Müzesi | **İlk İşlev:** Santral

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ				TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi				Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret	Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
						●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık		Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	
●							

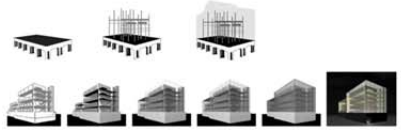

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
İŞLEV						
İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					
TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER						
Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					
GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK						
Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 13. Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi Dilek Sabancı Sanat Galerisi'nin matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi **Mimar:** MKZK Mimarlık **Yapı Numarası:** 13

İlk İşlev: Kışla **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** Bilinmiyor **Restorasyon Yılı:** 2009 **Yapının Yeri:** Mardin

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
	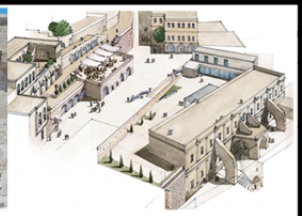
	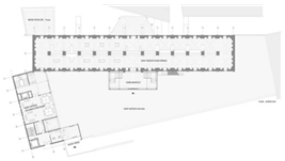
	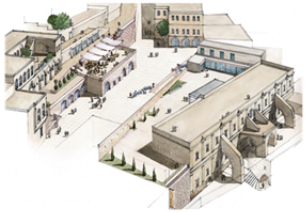
Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:	

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.3.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
	M.4. Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 13'ün devamı

Yapının İsmi: Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi **Mimar:** MKZK Mimarlık **Yapı Numarası:** 13

İlk İşlev: Kışla **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** Bilinmiyor **Restorasyon Yılı:** 2009 **Yapının Yeri:** Mardin

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
Zemin Kat Planı	Kesit ve Görünüş
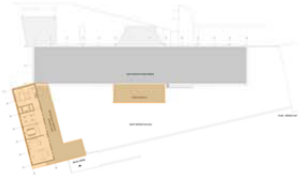 Birinci Kat Planı	Kesit ve Görünüş
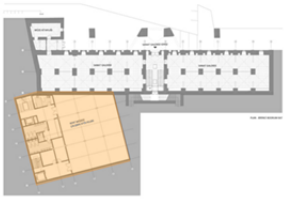 Bodrum Kat Planı	
Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller	Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU						
Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı sağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					
FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ						
Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 13'ün devamı

Yapının İsmi: Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi **Mimar:** MKZK Mimarlık **Yapı Numarası:** 13

İlk İşlev: Kışla **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** Bilinmiyor **Restorasyon Yılı:** 2009 **Yapının Yeri:** Mardin

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ				TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi				Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret	Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
●						●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık		Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

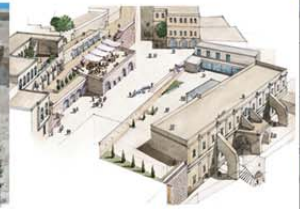

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
İŞLEV						
İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					
TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER						
Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					
GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK						
Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 14. Cer Modern Sanat Merkezi'nin matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Cer Modern Sanat Merkezi **Mimar:** Semra Uygur ve Özcan Uygur **Yapı Numarası:** 14

İlk İşlev: Tamirhane **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1926-1927 **Restorasyon Yılı:** 2010 **Yapının Yeri:** Ankara

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 14'ün devamı

Yapının İsmi: Cer Modern Sanat Merkezi **Mimar:** Semra Uygur ve Özcan Uygur **Yapı Numarası:** 14

İlk İşlev: Tamirhane **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1926-1927 **Restorasyon Yılı:** 2010 **Yapının Yeri:** Ankara

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ | **TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK**

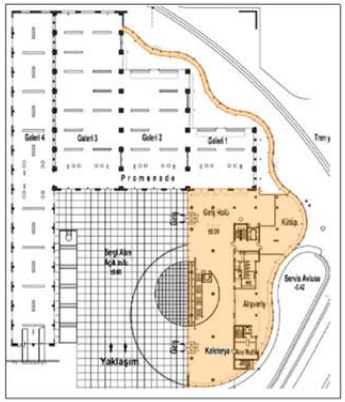

Plan

Kesit

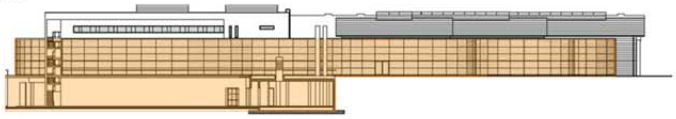

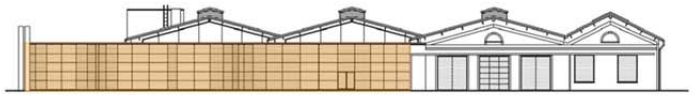

Görünüşler

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU

Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı sağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					

FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ

Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 14'ün devamı

Yapı Numarası: 14 | **Yapının Yeri:** Ankara | **Mimar:** Semra Uygur ve Özcan Uygur | **Restorasyon Yılı:** 2010 | **Yapılış Yılı:** 1926-1927 | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapının İsmi:** Cer Modern Sanat Merkezi | **İlk İşlev:** Tamirhane

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ				TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi				Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret	Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
						●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık		Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	
●							

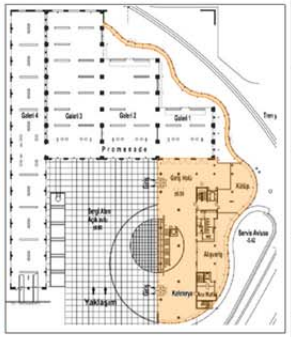

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
İŞLEV						
İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEGERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					
TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER						
Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEGERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					
GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK						
Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEGERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 15. Samsun Kent Müzesi'nin matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Samsun Kent Müzesi **Mimar:** Mustafa Güner **Yapı Numarası:** 15

İlk İşlev: Lojman **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1928-1936 **Restorasyon Yılı:** 2011 **Yapının Yeri:** Samsun

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

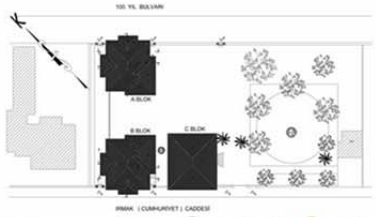

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI

Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					

MALZEME

Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.3.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
	M.4. Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					

TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ

Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Yapının İsmi: Samsun Kent Müzesi **Mimar:** Mustafa Güner **Yapı Numarası:** 15

İlk İşlev: Lojman **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1928-1936 **Restorasyon Yılı:** 2011 **Yapının Yeri:** Samsun

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Plan

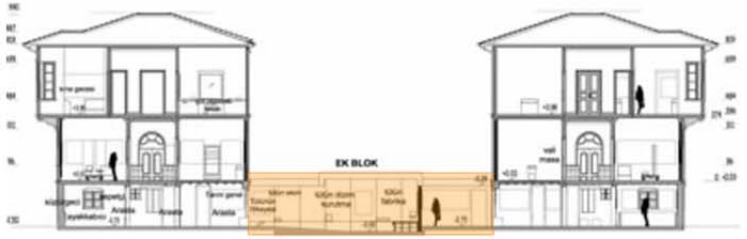

Kesit

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU

Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı sağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					

FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ

Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 15'in devamı

Yapı Numarası: 15 | **Yapının Yeri:** Samsun | **Restorasyon Yılı:** 2011 | **Yapılış Yılı:** 1928-1936 | **Mevcut İşlev:** Müze | **Mimar:** Mustafa Güner | **Yapının İsmi:** Samsun Kent Müzesi | **İlk İşlev:** Lojman

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ

Tarihi Yapının Özgün İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	
		●	

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

İŞLEV

İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					

TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER

Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					

GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK

Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 16. Balat İlyas Bey Külliyesi'nin matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Balat İlyas Bey Külliyesi **Mimar:** Cengiz Kabaoğlu **Yapı Numarası:** 16

İlk İşlev: Külliye **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1404 **Restorasyon Yılı:** 2011 **Yapının Yeri:** Aydın

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.3.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
	M.4. Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 16'nın devamı

Yapının İsmi: Balat İlyas Bey Külliyesi **Mimar:** Cengiz Kabaoğlu **Yapı Numarası:** 16

İlk İşlev: Külliye **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1404 **Restorasyon Yılı:** 2011 **Yapının Yeri:** Aydın

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ

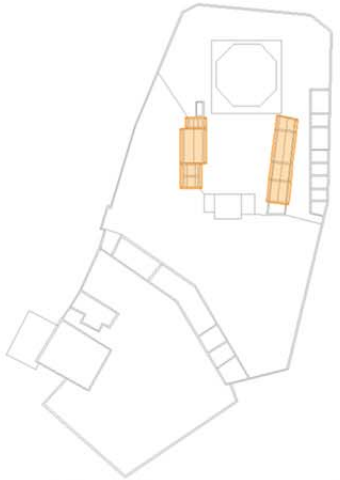

Planlar

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

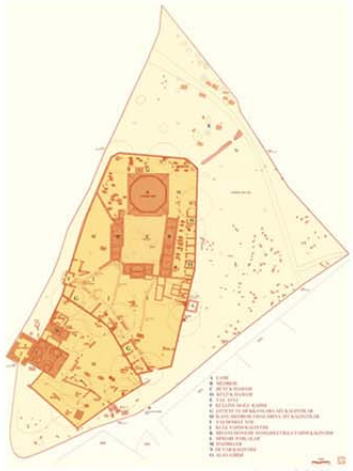

İLYAS BEY KÜLLİYESİ - PLAN

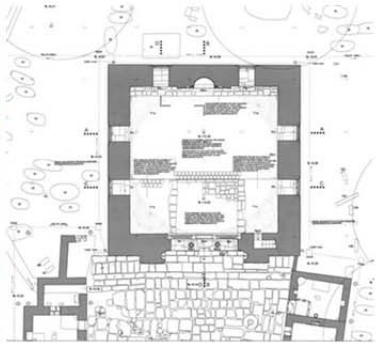

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU

Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
	M.O.3. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri						
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					

FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ

Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 16'nın devamı

Yapı Numarası: 16 | **Yapının İsmi:** Balat İlyas Bey Külliyesi | **Mimar:** Cengiz Kabaoğlu | **Yapının Yeri:** Aydın | **Restorasyon Yılı:** 2011 | **Yapılış Yılı:** 1404 | **Mevcut İşlev:** Müze | **İlk İşlev:** Külliye

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ				TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi				Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret	Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
						●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık		Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	
	●						

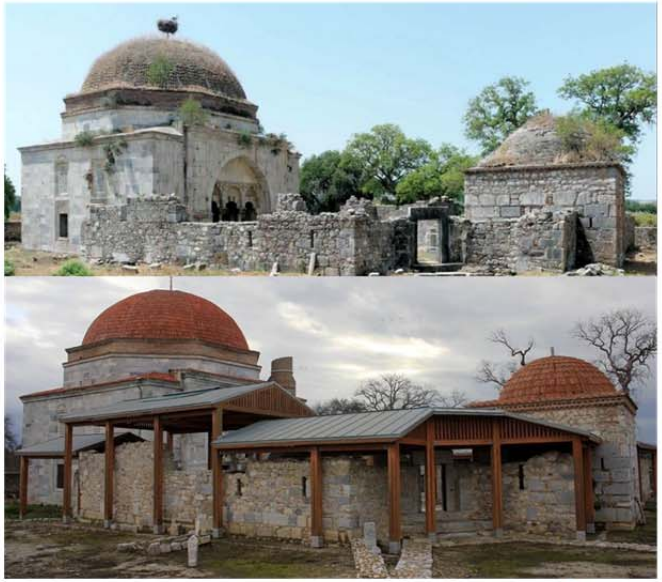

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
İŞLEV						
İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					
TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER						
Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					
GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK						
Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 17. İstanbul Deniz Müzesi'nin matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: İstanbul Deniz Müzwsi **Mimar:** Teget Mimarlık **Yapı Numarası:** 17

İlk İşlev: Müze **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1897 **Restorasyon Yılı:** 2013 **Yapının Yeri:** İstanbul

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 17'nin devamı

Yapı Numarası: 17 | **Yapının İsmi:** İstanbul Deniz Müzesi | **Mimar:** Teget Mimarlık | **İlk İşlev:** Müze | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapılış Yılı:** 1897 | **Restorasyon Yılı:** 2013 | **Yapının Yeri:** İstanbul

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ | **TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK**

Planlar

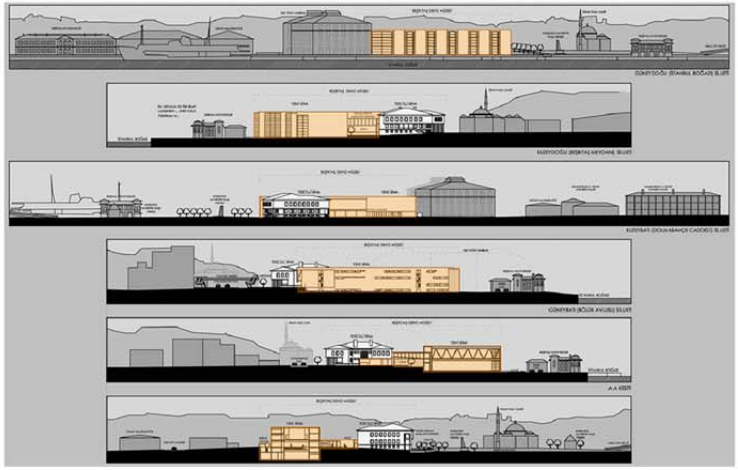

Görünüşler ve Kesitler

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU

Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
	M.O.3. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri						
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
	M.O.5. Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.6.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					

FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ

Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 17'nin devamı

Yapı Numarası: 17 | **Yapının Yeri:** İstanbul | **Restorasyon Yılı:** 2013 | **Yapılış Yılı:** 1897 | **Mevcut İşlev:** Müze | **Mimar:** Tığet Mimarlık | **Yapının İsmi:** İstanbul Deniz Müzesi | **İlk İşlev:** Müze

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ

Tarihi Yapının Özgün İşlevi

Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	

Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Tarihi Yapının Yeni İşlevi

Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	

Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık

Silüet

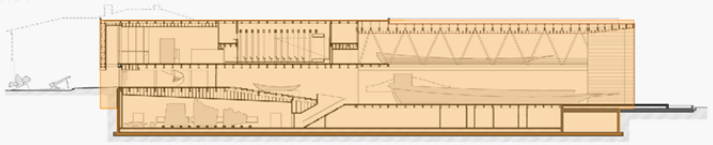

Çağdaş Ekin Kesiti

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

İŞLEV

İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					

TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER

Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					

GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK

Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 18. İshak Paşa Sarayı'nın matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: İshak Paşa Sarayı **Mimar:** Kültür ve Turizm Bakanlığı **Yapı Numarası:** 18

İlk İşlev: Saray **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1680-1784 **Restorasyon Yılı:** 2014 **Yapının Yeri:** Ağrı

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK
Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:	

KATEGORİLER

TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI

Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					

MALZEME

Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					

TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ

Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 18'nin devamı

Yapının İsmi: İshak Paşa Sarayı **Mimar:** Kültür ve Turizm Bakanlığı **Yapı Numarası:** 18

İlk İşlev: Saray **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1680-1784 **Restorasyon Yılı:** 2014 **Yapının Yeri:** Ağrı

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ | **TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK**

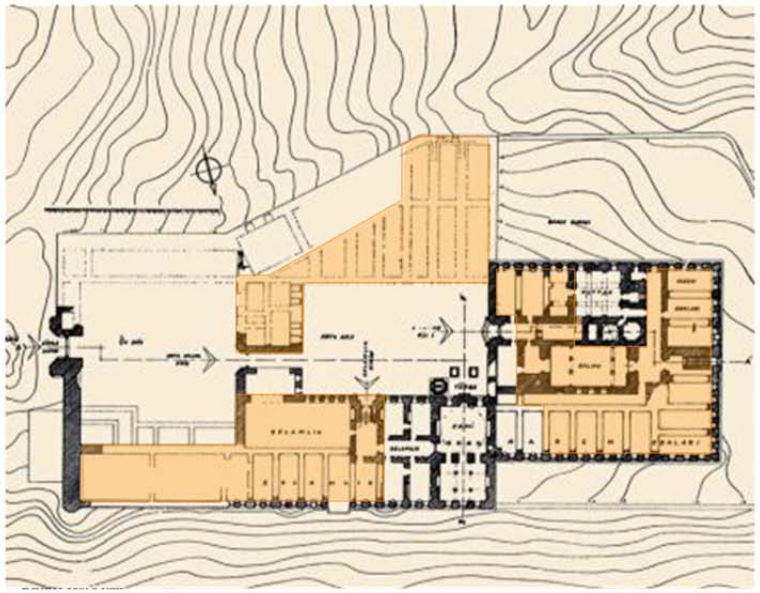

Plan

Restorasyon Öncesi Görünüş — Restorasyon Sonrası Görünüş

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU

Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı ağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					

FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ

Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 18'nin devamı

Yapı Numarası: 18 | **Yapının İsmi:** İshak Paşa Sarayı | **Mimar:** Kültür ve Turizm Bakanlığı | **Yapının Yeri:** Ağrı | **Restorasyon Yılı:** 2014 | **Yapılış Yılı:** 1680-1784 | **Mevcut İşlev:** Müze | **İlk İşlev:** Saray

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
●			
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
İŞLEV						
İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					
TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER						
Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					
GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK						
Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.
Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**
Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 19. Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı ve Çevre Düzenlemesi'nin matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı **Mimar:** Cafer Bozkurt **Yapı Numarası:** 19

İlk İşlev: Sarnıç **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** Sarnıç **Restorasyon Yılı:** 2018 **Yapının Yeri:** İstanbul

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçınılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 19'un devamı

Yapı Numarası: 19 | **Yapının İsmi:** Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı | **Mimar:** Cafer Bozkurt | **Yapılış Yılı:** 5.yüzyıl | **Yapının Yeri:** İstanbul | **Restorasyon Yılı:** 2018 | **Mevcut İşlev:** Müze | **İlk İşlev:** Sarnıç

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ / **TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK**

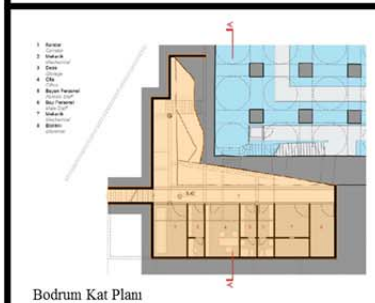

Bodrum Kat Planı

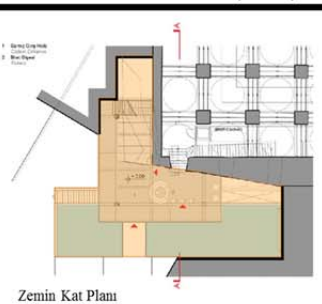

Zemin Kat Planı

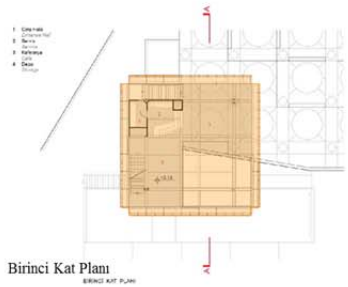

Birinci Kat Planı

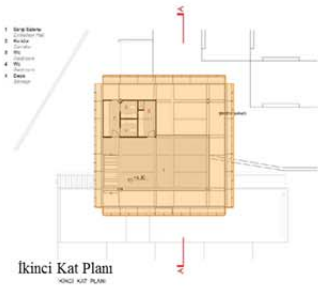

İkinci Kat Planı

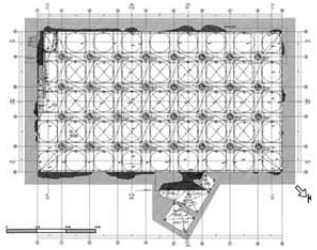

Rölöve Plan

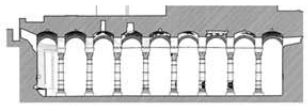

Rölöve Kesit

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Ek:

KATEGORİLER

MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU

Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı sağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.6.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
	M.O.7. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					

FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ

Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 19'un devamı

Yapının İsmi: Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı **Mimar:** Cafer Bozkurt **Yapı Numarası:** 19

İlk İşlev: Sarnıç **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 5.yüzyıl **Restorasyon Yılı:** 2018 **Yapının Yeri:** İstanbul

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	
●			

TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
		●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

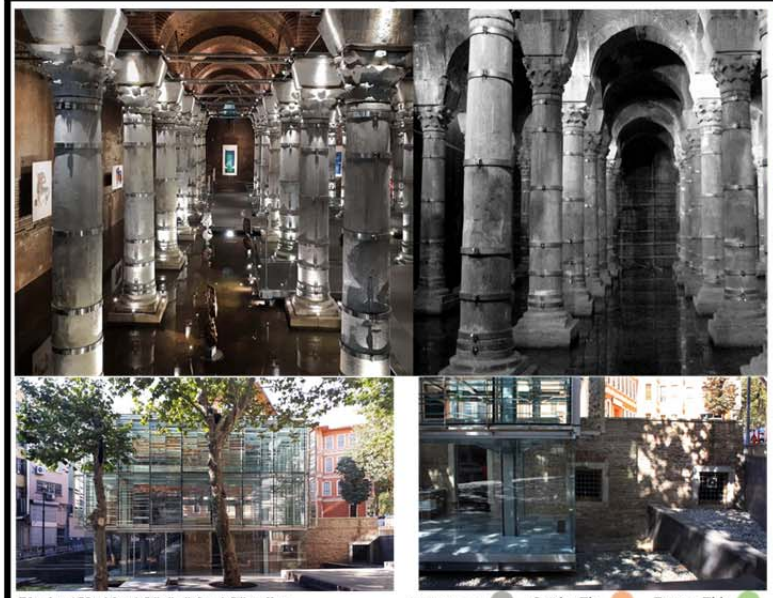

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER

İŞLEV

İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					

TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER

Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					

GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK

Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	DEĞERLENDİRME	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

Ek Tablo 20. Trabzon Kızlar Manastırı'nın matris sistem üzerindeki görünümü

Yapının İsmi: Trabzon Kızlar Manastırı **Mimar:** Envar Mimarlık **Yapı Numarası:** 20

İlk İşlev: Manastır **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1349-1390 **Restorasyon Yılı:** 2021 **Yapının Yeri:** Trabzon

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

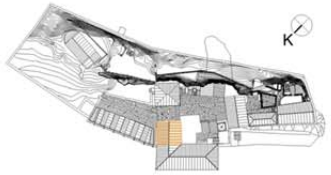

Vaziyet Planı Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
TASARIM AKIMI VE YAKLAŞIMI						
Tasarım akımı için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler yenilikçi akımlarla birlikte tasarlanmalıdır. Günümüzün teknoloji ve tekniklerini yansıtarak günümüz damgasını taşımalıdır.	**T.1.** Çağdaş ek taklitten kaçınarak tasarlanmıştır.					
	T.2. Çağdaş ek günümüz mimari akımlarıyla tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ekler tarihi yapıyı taklit eder şekilde yapılmamalıdır. Gelecekte yapılacak restorasyon müdahalelerinde kafa karışıklığına neden olabilir bu nedenle bundan kaçımılmalıdır.	**T.3.** Çağdaş ek günümüz teknik ve teknolojileriyle tasarlanmıştır.					
	T.4. Çağdaş ek ileride yapılabilinecek restorasyon uygulamalarında bir karışıklığa yol açmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
MALZEME						
Malzemeler için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi yapıdan farklı olacak malzemelerle yapılmalıdır.	**M.1.** Çağdaş ek tasarımında tarihi yapıdan farklı ve çağdaş malzemeler kullanılmıştır.					
2. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin renk uyumuna dikkat edilmelidir fakat birbirinden ayrı olmasıda sağlanmalıdır.	**M.2.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerine zarar vermemiştir.					
	M.3. Çağdaş ek tasarımındaki malzemelerin rengi ile tarihi yapının malzeme rengi aynı rengin farklı tonları olarak tasarlanmış ya da farklı renkler kullanılarak tarihi yapı ön plana çıkarılmıştır.					
3. Çağdaş ekler ile tarihi yapıda bütünleme yapılacak ise nötr malzeme kullanılmalı ve tarihi yapının malzeme sınırları belli olmalıdır.	**M.4.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmıştır.					
4. Çağdaş ekler bezemelerden arındırılmış olarak tasarlanmalıdır.	**M.5.** Çağdaş ek tasarımındaki malzemeler tarihi yapının malzemelerin dokularıyla karıştırılmayacak şekilde tasarlanmıştır.					
5. Çağdaş ekler ile tarihi yapıyı oluşturan malzemelerin arasındaki dokular karıştırılmayacak şekilde olmalıdır.	**M.6.** Çağdaş ek tasarımı ile yapılan bütünleme çalışmalarında tarihi yapının malzeme sınırları net şekilde okuna bilinmektedir.					
TARİHİ ÇEVRE VE DÖNEM EKLERİ						
Tarihi çevre için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş ekler tarihi çevre içerisinde kalmalı ve tarihi kompozisyona zarar vermemelidir.	**T.Ç.1.** Tarihi yapının nitelikli dönem ekleri korunarak çağdaş ek tasarlanmıştır.					
2. Tarihi çevre içerisinde çağdaş eklere izin verilerek çeşitlilik sağlanmalıdır.	**T.Ç.2.** Çağdaş ek tasarımı yapılırken tarihi yapının çevre kompozisyonda yer alan diğer dönemsel özellikler korunmuştur.					
3. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve tarihi yapının dönem ekleri kaldırılmamalıdır. Bu tarz müdahaleler tarihte boşluklar oluşturur.	**T.Ç.3.** Çağdaş ek tasarımıyla tarihi yapının çevre kompozisyonu çeşitlendirilmiştir.					
	T.Ç.4. Çağdaş ek tasarımı tarihi yapının koruma sınırları içerisinde konumlandırılmıştır.					

Ek Tablo 20’nin devamı

Yapının İsmi: Trabzon Kızlar Manastırı **Mimar:** Envar Mimarlık **Yapı Numarası:** 20

İlk İşlev: Manastır **Mevcut İşlev:** Müze **Yapılış Yılı:** 1349-1390 **Restorasyon Yılı:** 2021 **Yapının Yeri:** Trabzon

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ	TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK

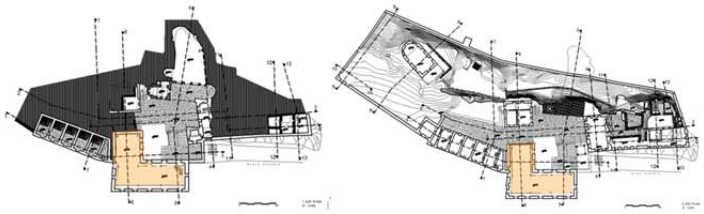

Planlar

Kesitler

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
MEKAN VE MEKAN ORGANİZASYONU						
Mekan için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların boyutları (eni/boyu) korunmalıdır.	**M.O.1.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu korunmuştur.					
2. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekanların hacimsel oranı (yüksekliği) değiştirilmemelidir.	**M.O.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu sabit/kalıcı duvarlarla veya ögelerle değiştirilmemiştir.					
Mekan organizasyonu için yasal düzenlemelerin önerileri	**M.O.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının eni ve/veya boyu tarihi bölücü duvarlar veya ögeler yıkılarak değiştirilmemiştir.					
1. Tarihi yapılar günümüz koşullarına entegre edilirken veya yeniden işlevlendirilirken mekansal organizasyon veya plan şeması değiştirilmemelidir.	**M.O.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının nitelikli mekanlarının yüksekliği korunmuştur.					
2. Tarihi yapıya zarar vermeyecek şekilde ve mekan organizasyonunu bozmayacak şekilde minimum müdahale ile sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.5.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının mekan organizasyonu / plan şeması değiştirilmemiştir.					
	M.O.6. Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon yapıya minimum zarar (geri döndürülebilir zarar) vermiştir.					
3. Özellikle arkeolojik alanlarda veya tarihi endüstri yapıların içerisinde güvenli dolaşımı sağlamak için sirkülasyon tasarlanabilir.	**M.O.7.** Çağdaş ek tasarlanırken oluşturulan sirkülasyon tarihi yapıda güvenli dolaşım sağlamıştır.					
FORM VE CEPHE KARAKTERİSLİĞİ						
Form / Kütle için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEĞERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.1.** Çağdaş ek ve tarihi yapının kütlesel formları aynı olarak tasarlanmıştır. (Amorf / Gometrik)					
2. Tarihi yapının boyutu, ölçeği ve oranları korunmalıdır.	**F.C.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel formunda eksiltme yapılmamıştır.					
3. Tarihi yapının hacmine dikkat zarar verilmeden eklenme yapılmalıdır.	**F.C.3.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütle ilişkisine zarar verilmemiştir.					
Form / Cephe için yasal düzenlemelerin önerileri	**F.C.4.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının kütlesel oranlarına/boyutlarına/ölçeğine uygun tasarlanmıştır.					
1. Tarihi yapının kütle ilişkilerini değiştirecek eklentilere ve yok edilmelere izin verilmemelidir.	**F.C.5.** Çağdaş ek yalın ve geometrik tasarlanmıştır.					
2. Cephe bütünlemelerde tarihi yapının mevcut çizgileri korunmalı ve bezemelerden arınmış geometrik şekillerde ekler yapılmalıdır.	**F.C.6.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki mevcut izler korunmuştur.					
3. Tarihi yapıların cephelerindeki ritim ahenk ve oranlar eklerden dolayı bozulmamalıdır.	**F.C.7.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının cephe düzenindeki bezemeler korunmuştur.					

Ek Tablo 20'nin devamı

Yapı Numarası: 20 | **Yapının Yeri:** Trabzon | **Restorasyon Yılı:** 2021 | **Mimar:** Envar Mimarlık | **Yapılış Yılı:** 1349-1390 | **Mevcut İşlev:** Müze | **Yapının İsmi:** Trabzon Kızlar Manastırı | **İlk İşlev:** Manastır

TARİHİ YAPININ ÖZGÜNLÜĞÜ				TARİHİ YAPIYA YAPILAN ÇAĞDAŞ EK			
Tarihi Yapının Özgün İşlevi				Tarihi Yapının Yeni İşlevi			
Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret	Yönetim	Dini	Kültür	Ticaret
	●					●	
Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık		Endüstri	Eğitim	Sivil Mimarlık	

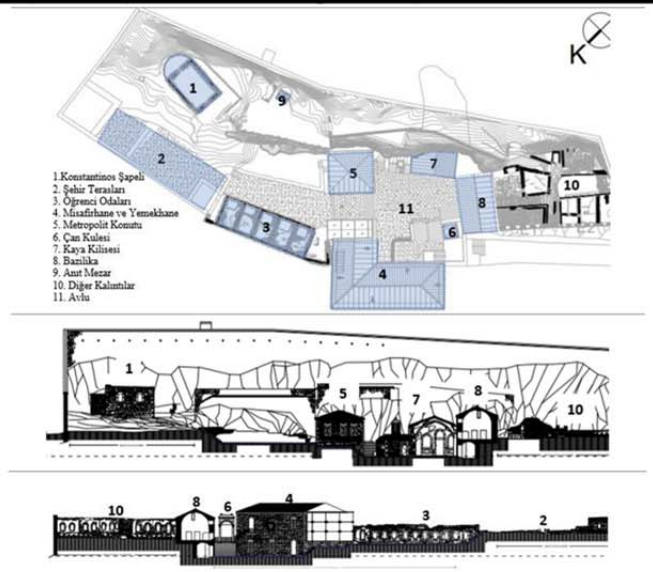

Planlar / Kesitler / Görünüşler / Görseller

Tarihi Yapı: Çağdaş Ek: Dönem Eki:

KATEGORİLER						
İŞLEV						
İşlev için yasal düzenlemeleri önerileri	**DEGERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Özgün işlevinden çok uzak olmayan ve kullananların yararına yeni işlev verilmelidir.	**İ.1.** Tarihi yapıya yeni işlev verilmemiştir.					
	İ.2. Tarihi yapıya verilen yeni işlev eski işlev ile aynı yapı türü (kültürel, dini, yönetim vb.) içerisinde verilmiştir.					
2. Yapının kullanım yoğunluğu nedeniyle zarar görmesi engellenmelidir. Buna uygun yeni işlev verilmesine dikkat edilmelidir.	**İ.3.** Tarihi yapının korunması yeni işlevle kullanılarak sağlanmıştır.					
	İ.4. Tarihi yapının kullanım yoğunluğundan dolayı zarar görmemiştir.					
TAŞIYICI SİSTEM VE TEKNİKLER						
Taşıyıcı sistem için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEGERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Çağdaş sistemler günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmalıdır.	**T.S.1.** Çağdaş ek tasarlanırken günümüz sistemleri ve teknikleri kullanılmıştır.					
2. Düzensizlik veya güvensizlik yaratmadıkça taşıyıcı sistem korunmalıdır.	**T.S.2.** Tarihi yapının taşıyıcı sistemi korunmuştur.					
GERİ DÖNDÜRÜLEBİLİRLİK						
Geri döndürülebilirlik için yasal düzenlemelerin önerileri	**DEGERLENDİRME**	1	2	3	4	5
1. Yapılan çağdaş ek müdahaleleri yapıya zarar vermeden kaldırılabilir olmalıdır.	**G.D.1.** Çağdaş ek tarihi yapıya zarar vermeden minimum düzeyde tutulmuştur bununla birlikte geri döndürülebilir olarak tasarlanmıştır.					
2. Çağdaş ek yapılırken yapının yüzeyleriyle oynanıp tarihe dokunmamalısın. Bunun geri dönüşümü olmaz ve neyin kaybolduğu belirlenemez.	**G.D.2.** Çağdaş ek tasarlanırken tarihi yapının tarihi ve tasarım açısından önemli kısımlarıyla oynanıp tarihte boşluk oluşturulmamıştır.					
3. Doku, süsleme ve bezemelerin geri dönüştürülmesi zor olduğu için yapılacak çağdaş ek müdahalelerinde bu özelliklere zarar vermekten kaçının.	**G.D.3.** Tarihi yapının dokularının, süslemelerinin ve bezemelerinin geri döndürülebilirliği zor olduğu bilinerek çağdaş ek tasarlanmıştır.					
4. Tarihi yapıya büyük ölçüde zarar vermeyin. Yapılacak çağdaş ek müdahalesi minimum ölçekte kalmalıdır.	**G.D.4.** Çağdaş ek uygulaması ve tarihi yapı arasındaki farklılık açıkça okunabilir düzeydedir. Gelecek zamanlarda yapılabilinecek restorasyonları engellemeyecektir.					
5. Tarihi yapıya yapılan müdahaleler anlaşılır bir şekilde olmalı ve gelecekte yapılacak çalışmaları yanıltmamalı engellememelidir. Yapılan müdahaleler kolaylıkla geri döndürülebilir olmalıdır.	**G.D.5.** Çağdaş ek zaman içerisinde tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden korunmasını sağlayacak bir tasarım anlayışıyla tasarlanmıştır.					

Uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının oluşturduğu yasal düzenlemelerle birlikte oluşturulan matris sistemle projeler incelenecektir. Konu bağlamında çalışmada Avrupa'dan ve Türkiye'den restorasyon tekniklerinden "Çağdaş Ek"e örnek olabilecek müze projeleri seçilmiştir.

Hiçbir kimlik belgesi talep etmeyen bu doktora tez çalışması gönüllük esasına bağlıdır. Değerli vaktinizden çok çalmamak için her proje farklı bir form olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte tüm projeler aynı anda incelenebileceği gibi vakit buldukça farklı zamanlarda da diğer projeler incelenebilinecektir. **1 projenin incelenmesi yaklaşık olarak 5 dakika sürecektir.**

Matris sistem öncesinde projeler hakkında genel bilgiler paylaşılmaktadır. Daha sonrasında projeler uluslararası statüye sahip koruma kurumlarının yasal düzenlemelerdeki önerileri başlıklar altında belirtilerek sorulara cevap verilmesi beklenmektedir. Cevaplar 1'den 5'e kadar olarak derecelendirilmiştir. Yasal düzenlemelerdeki önerileri tamamen karşılıyorsa 5 cevabı, hiç karşılamıyorsa 1 cevabı seçilecektir.

ÖZGEÇMİŞ

Oğuz KIRCI, ilk öğrenimini ve orta öğrenimini Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu'nda ve lise öğrenimini ise Tevfik Serdar Anadolu Lisesi'nde tamamlamıştır. Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'ne 2011 yılında birincilikle girmiş ve üniversite öğrenimini 2015 yılında tamamlamıştır. Mezun olduğu yıl yüksek lisans eğitimine Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda başlamıştır. 2017 yılında yüksek lisans eğitimi esnasında açılan 100 / 2000 YÖK Doktora Bursu kazanarak Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine geçiş yapmıştır. Yabancı dil olarak İngilizce bilmektedir.